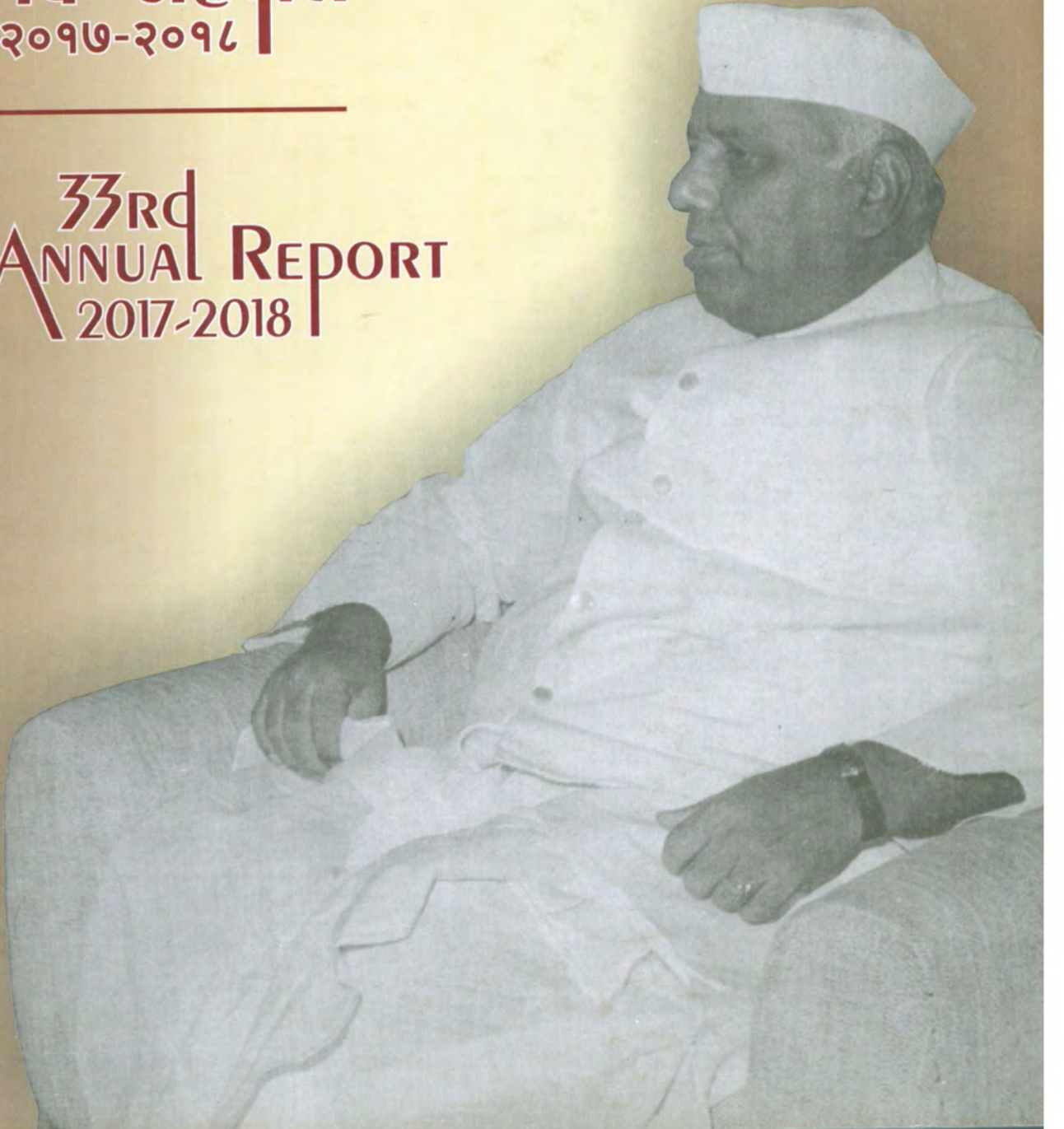

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई
Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

३३ वा
वार्षिक अहवाल
२०१७-२०१८

33RD
ANNUAL REPORT
2017-2018

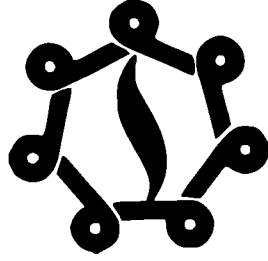

यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार २०१७' चे विजेते ज्येष्ठ शास्त्रज्ञ डॉ. एम. एम. शर्मा यांना प्रतिष्ठानच्या वतीने राष्ट्रीय पुरस्कार प्रदान करताना प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष मा. श्री. शरदराव पवार, उपाध्यक्ष श्री. अरुण गुजराथी, कार्याध्यक्षा सौ. सुप्रिया सुळे, कोषाध्यक्ष श्री. हेमंत टकले, सरचिटणीस श्री. श. गं. काळे, यशवंतराव चव्हाण पुरस्कार समितीचे अध्यक्ष डॉ. अनिल काकोडकर.

‘यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार २०१७’ चे विजेते ज्येष्ठ शास्त्रज्ञ डॉ. एम. एम. शर्मा सत्काराला उत्तर देताना. सोबत प्रतिष्ठानच्या कार्याध्यक्षा सौ. सुप्रिया सुळे, कोषाध्यक्ष श्री. हेमंत टकले, उपाध्यक्ष श्री. अरुण गुजराथी, अध्यक्ष मा. श्री. शरदराव पवार, यशवंतराव चव्हाण पुरस्कार समितीचे अध्यक्ष डॉ. अनिल काकोडकर व सरचिटणीस श्री. श. गं. काळे.

३३वा वार्षिक अहवाल २०१७ - २०१८

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई

जन. जगन्नाथराव भोसले मार्ग,

मुंबई - ४०० ०२१

दूरध्वनी क्र. २२०२८५९८, २२०४५४६०, २२८५२३४५.

फॅक्स : २२८५२०८१, २२८५२०८२

Email: ybchavan100@gmail.com

Visit us: ybchavanpratishthan.org

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई

वार्षिक अहवाल २०१६-२०१७

अनुक्रमणिका

अ.क्र.	विषय	पृष्ठ क्र.
१	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईचे विश्वस्त मंडळ, कार्यकारिणी मंडळ, कार्यकारी समिती, प्रतिष्ठानचे विभाग प्रमुख, प्रतिष्ठानच्या विभागीय केंद्राचे मा. अध्यक्ष व व्यवस्थापन	३-५
२	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई केंद्रातील उपक्रम	५-७
३	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या केंद्रात झालेले महत्वाचे कार्यक्रम	७
४	यशवंतराव चव्हाण राज्यस्तरीय पारितोषिक, राष्ट्रीय पुरस्कार व इतर उपक्रम	७-८
५	विशेष कार्यक्रम	८-१३
६	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई - माहिती व तंत्रज्ञान प्रबोधिनी	१३-१५
७	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या सहकार्याने कार्यरत असलेले इतर कार्यक्रम / उपक्रम	१५
८	प्रतिष्ठानमार्फत देण्यात आलेली व मिळालेली अनुदाने	१६
९	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या विभागांमार्फत झालेले कार्यक्रम / उपक्रम	१६-४५
१०	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईची विभागीय केंद्रे	४५-१०५
११	प्रतिष्ठानची प्रकाशने व व्हि.डी.ओ. कॅसेट्स्	१०६-१०७
१२	प्रतिष्ठानच्या वैधानिक लेखा परीक्षकाचे प्रमाणपत्र	१०९
१३	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानची हिशोबपत्रके व संबंधित परिशिष्टे	११०-१२३

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई

स्ट रजि.नं.एफ.१०६४३, दिनांक १७ सप्टेंबर १९८५, सोसायटी रजि.नं.एम.एम.एच/बी.ओएम-५३९/८५

यशवंतराव चव्हाण सेंटर, जनरल जगन्नाथराव भोसले मार्ग, मुंबई - ४०० ०२१

विश्वस्त मंडळ सदस्य

१. मा. श्री. शरदराव पवार
२. मा. श्री. अरुण गुजराथी
३. मा. सौ. सुप्रिया सदानंद सुळे
४. मा. श्री. श. गं. काळे
५. मा. श्री. हेमंत टकले
६. मा. श्री. शिवाजीराव पाटील-निलंगेकर
७. मा. श्री. राम प्रधान
८. मा. श्री. वसंतराव कार्लेकर
९. मा. श्री. दिलीप वळसे-पाटील
१०. मा. श्री. अजित निंबाळकर
११. मा. श्री बी. के. अग्रवाल
१२. मा. श्री. अमित डहाणूकर
१३. मा. डॉ. समीर दलवाई
१४. मा. ना. धो. महानोर
१५. मा. श्रीमती प्रभा कुलकर्णी
१६. मा. श्री. नितीन करीर
प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग
१७. मा. श्री. एन. जे. जमादार,
सचिव, वरिष्ठ विधी सल्लागार,
विधी व न्याय विभाग

महाराष्ट्र शासन प्रतिनिधी

कार्यकारिणी मंडळ सदस्य

१. मा. श्री. शरदराव पवार
२. मा. श्री. अरुण गुजराथी
३. मा. सौ. सुप्रिया सदानंद सुळे
४. मा. श्री. श. गं. काळे
५. मा. श्री. हेमंत टकले
६. मा. श्री. जयंत पाटील
७. मा. श्री. राम ताकवले
८. मा. श्री. ना. धो. महानोर
९. मा. श्री. लक्ष्मण माने
१०. मा. श्री. विनायकराव पाटील
११. मा. श्री. के. बी. आवाडे
१२. मा. श्री. प्रकाश कुलकर्णी
१३. मा. श्री. जीवनराव गोरे
१४. मा. श्री. विजय शिर्के
१५. मा. श्री. जयराज साळगांवकर
१६. मा. श्री. गणपतराव पाटील
१७. मा. श्री. राजेश टोपे
१८. मा. श्री. शामराव पा. पाटील
१९. मा. श्री. चंद्रशेखर घुले- पाटील
२०. मा. श्री. यशवंतराव गडाख - पाटील
२१. अध्यक्ष, महाराष्ट्र राज्य सहकारी
बँक लि. (पदसिध्द)
२२. मा. श्री. नितीन करीर,
प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग

महाराष्ट्र शासन प्रतिनिधी

कार्यकारी समिती

- १ मा. श्री. शरदराव पवार
- २ मा. श्री. अरुण गुजराथी
- ३ मा. सौ. सुप्रिया सदानंद सुळे
- ४ मा. श्री. श. गं. काळे

- ५ मा. श्री. हेमंत टकले
- ६ मा. श्री. अजित निंबाळकर
- ७ मा. श्री. जीवनराव गोरे
- ८ मा. श्री. यशवंतराव गडाख - पाटील

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई

प्रतिष्ठानचे विभाग

१. सृजन	सृजन प्रमुख	सौ. सुप्रिया सुळे
२. वसुंधरा कक्ष (पर्यावरण संवर्धन अभियान)	निमंत्रक	सौ. सुप्रिया सुळे
३. कृषी व सहकार व्यासपीठ	निमंत्रक	श्री. अजित निंबाळकर
४. कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला फोरम	सदस्य सचिव	श्री. विनायक कांबळे
५. यशवंतराव चव्हाण माहिती तंत्रज्ञान प्रबोधिनी	संचालक	ब्रिगेडीअर श्री. सुशील गुप्तन
६. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई	कार्यक्रम व्यवस्थापक	श्री दत्ता बाळसराफ
७. महाराष्ट्र महिला व्यासपीठ	संयोजिका	श्रीमती रेखा नार्वेकर
	कार्यकारी संयोजिका	श्रीमती ममता कानडे
८. नवमहाराष्ट्र युवा अभियान	संयोजक	श्री. दत्ता बाळसराफ
९. सांस्कृतिक विभाग	निमंत्रक	श्री. विनय नेवाळकर
१०. यशवंतराव चव्हाण ग्रंथालय	ग्रंथालय संसाधन व ज्ञान व्यवस्थापक	श्री. अनिल पाझारे
११. यशवंतराव चव्हाण केंद्र सभागृहे	सरव्यवस्थापक	श्री. विजय देसाई
१२. वार्तापत्र	मानद संपादक	श्री. दत्ता बाळसराफ
१३. शिक्षण विकास मंच	प्रमुख संयोजक	श्री. वसंत काळपांडे
१४. अपंग हक्क अभियान	संयोजक	श्री. विजय कान्हेकर
१५. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई	वित्त व लेखा व्यवस्थापक	श्री. महेश चव्हाण
१६. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई	आस्थापना व्यवस्थापक	श्री. संजय बनसोडे

प्रतिष्ठानच्या विभागीय केंद्रांचे अध्यक्ष :

१) विभागीय केंद्र कराड	अध्यक्ष	श्री. बाळासाहेब उर्फ शामराव पाटील
२) विभागीय केंद्र पुणे	अध्यक्ष	श्री. अजित निंबाळकर
३) विभागीय केंद्र नागपूर	अध्यक्ष	श्री. गिरीश गांधी
४) विभागीय केंद्र नाशिक	अध्यक्ष	श्री. विनायकराव पाटील
५) विभागीय केंद्र औरंगाबाद	अध्यक्ष	श्री. नंदकिशोर कागलीवाल
६) विभागीय केंद्र लातूर	अध्यक्ष	श्री. जनार्दन वाघमारे
७) विभागीय केंद्र कोंकण	अध्यक्ष	श्री. राजाभाऊ लिमये
८) विभागीय केंद्र अमरावती	अध्यक्ष	रिक्त
९) विभागीय केंद्र अहमदनगर	अध्यक्ष	श्री. यशवंतराव गडाख
१०) विभागीय केंद्र बीड (अंबाजोगाई)	अध्यक्ष	डॉ. द्वारकादास लोहिया
११) विभागीय केंद्र सोलापूर	अध्यक्ष	डॉ. गो. मा. पवार
१२) जिल्हा केंद्र ठाणे	अध्यक्ष	श्री. मुरलीधर नाले
१३) जिल्हा केंद्र पालघर	अध्यक्ष	डॉ. सुनिल देवराव रणार्त
१४) जिल्हा केंद्र जळगाव	अध्यक्ष	श्री. रविंद्र प्रल्हादराव पाटील
१५) केंद्र नवी मुंबई	अध्यक्ष	श्री. प्रमोद कर्नाड
१६) जिल्हा केंद्र परभणी	अध्यक्ष	सौ. संध्याताई दुधगावकर

इतर

१) मानद वास्तुविशारद	मे. शशी प्रभु अँड असोशिएट्स्
२) सांविधिक लेखा परीक्षक	मे. सी.व्ही.के. अँड असोशिएट्स्
३) अंतर्गत हिशेब तपासनीस	मे. मार्क अँड असोसिएट्स्

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईचा सन २०१७-२०१८ चा वार्षिक अहवाल पुढीलप्रमाणे सादर करित आहोत.

१. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानचे व्यवस्थापन :

मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या विचारांचा व कार्याचा प्रसार करण्यासाठी प्रतिष्ठानतर्फे विविध प्रकारचे उपक्रम प्रतिवर्षी राबविण्यात येतात. उपक्रमांची आखणी व अंमलबजावणी करण्यासाठी नेमलेल्या कार्यकारी समितीच्या यावर्षी १२ बैठका घेण्यात आल्या व विविध विषयांवर सांगोपाग चर्चा होऊन निर्णय घेण्यात आले. या आर्थिक वर्षात विश्वस्त मंडळाच्या व कार्यकारिणी मंडळाच्या पुढीलप्रमाणे प्रत्येकी ३ बैठका झाल्या. दिनांक ०८ सप्टेंबर २०१७, दिनांक २५ नोव्हेंबर २०१७ व दिनांक १२ मार्च २०१८. तसेच कार्यकारी समितीच्या दिनांक ०१ एप्रिल २०१७, ०६ मे २०१७, ०३ जून, २०१७, ०१ जुलै २०१७, २९ जुलै २०१७, ०८ सप्टेंबर २०१७, ०७ ऑक्टोबर २०१७, ०४ नोव्हेंबर २०१७, ०२ डिसेंबर २०१७, ०६ जानेवारी २०१८, ०६ फेब्रुवारी २०१८ व ५ मार्च २०१८ अशा एकूण १२ बैठका झाल्या.

प्रतिष्ठानच्या हिशेबाची तपासणी प्रत्येक महिन्याला अंतर्गत हिशेब तपासनीस मे. मार्क अँड असोसिएटस्, यांच्यामार्फत करण्यात आली व त्यांचे अहवाल कार्यकारी समितीपुढे ठेवण्यात आले. वार्षिक हिशेबाची तपासणी सांविधिक हिशेब तपासनीस मेसर्स सी.व्ही.के. असोसिएटस्, चार्टर्ड अकाउंटंट यांच्याकडून झाली असून त्याचा अहवालही विश्वस्त मंडळ व कार्यकारिणी मंडळासमोर ठेवण्यात आला. वार्षिक सर्वसाधारण सभेने मंजूर केलेल्या अंदाजपत्रकास अधीन राहून प्रत्येक विभागीय केंद्रासाठी व मुख्य कार्यालयातील विविध विभागांना खर्चाचे अंदाजपत्रक दिले असून त्यांच्याकडून खर्चाचे तिमाही अहवाल मागवून तपासण्यात आले व कार्यकारी समितीपुढे सादर करण्यात येऊन त्रुटींची पूर्तता करून घेण्यात आली. प्रतिष्ठानची वेबसाईट ybchavanpratishthan.org असून ती वेळोवेळी अद्ययावत करण्यात येत आहे. तसेच प्रतिष्ठानचा ई-मेल ybchavan100@gmail.com हा आहे.

सभासद संख्या : यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईची निरनिराळ्या प्रकारच्या सभासदांची संख्या खालीलप्रमाणे आहे.

१. संस्थापक सदस्य - ३२
२. आजीव सदस्य - २६३
३. संस्था सदस्य - २८

महाराष्ट्र शासनाचे दोन प्रतिनिधी विश्वस्त मंडळावर नेमलेले आहेत. त्यापैकी मा. श्री. नितीन करीर, प्रधान सचिव, नगर विकास विभाग यांची कार्यकारिणी मंडळावरही नियुक्ती केलेली आहे.

२. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई केंद्रातील उपक्रम :

२.१ सभागृहे

१.१ **मुख्य सभागृह :** यशवंतराव चव्हाण केंद्रातील सभागृहाचा वापर प्रतिष्ठानने आयोजित केलेल्या विविध कार्यक्रमांसाठी तसेच निरनिराळ्या सामाजिक संस्था, शासनातर्फे आयोजित केलेल्या सभा, संमेलने, चर्चा, परिषदा, चित्रपट, सांस्कृतिक कार्यक्रम यासाठी करण्यात आला. सभागृहामध्ये मराठी, हिंदी, गुजराती व इंग्रजी नाटके, संगीत, सभा आदि कार्यक्रमही झाले.

१.२ **सांस्कृतिक व रंगस्वर सभागृह :** सांस्कृतिक सभागृह व रंगस्वर या दोन्ही सभागृहात विविध सांस्कृतिक कार्यक्रम आयोजित करण्यात येतात. प्रतिष्ठानच्या 'रंगस्वर' मार्फत प्रत्येक महिन्याला किमान ४ ते ५ सांस्कृतिक कार्यक्रम आयोजित करण्यात येतात. तसेच 'दिवाळी पहाट' हा अतिशय दर्जेदार कार्यक्रम संपन्न होतो. वरील दोन्ही सभागृहे सर्व सोयींनी युक्त व अद्ययावत करण्यात आली आहेत.

२.२ यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय ग्रंथालय :-

ग्रंथालयाविषयी माहिती:- ग्रंथांसोबत माहितीचे आणखी स्रोत, संदर्भसेवा अशा अनेक सुविधांनी ग्रंथालय परिपूर्ण आहे. वाचकांना कमी वेळात हवी ती माहिती देणे, त्यांच्या आवडीचे ग्रंथ व चालू घडामोडी (Current awareness service), वैशिष्ट्यपूर्ण माहिती (Selective Dissemination of Information) अशा ग्रंथालयातील महत्वाच्या सेवा त्वरित उपलब्ध करून दिल्या आहेत. उदा. ग्रंथालयात विविध नियतकालिके, MPSC-UPSC या स्पर्धा परीक्षांकरिता नियतकालिकांची बांधणी करून ती संदर्भाकरिता सभासदांना उपलब्ध करून दिल्या आहे. समाजशास्त्र, शेती, इतिहास, कायदा, संस्कृती इ. विषयांवरील पुस्तके, आत्मचरित्रे, धर्मकोश, विश्वकोष, गॅझीटीयर, अँटलास, इअरबुक, डिव्हनरी, इन्साइक्लोपीडीया (Encyclopedia), निरनिराळ्या कायद्याचे ग्रंथ उपलब्ध आहेत. अभ्यासक्रमांचे ग्रंथ बयाचदा महाग असतात. त्यामुळे, प्रत्येक विद्यार्थ्यास ते विकत घेणे शक्य होत नाही. म्हणून ही सर्व पुस्तके ग्रंथालयात उपलब्ध केल्याने सर्व गरजू विद्यार्थ्यांना ग्रंथालयाकडून त्यांच्या शैक्षणिक वाटचालीत मदत होते. हे सर्व कार्य करत असताना वेळेची बचत करून जास्तीत जास्त काम करावयाचे असते. त्यासाठी SLIM या ग्रंथालय व्यवस्थापन प्रणालीचा (Library Management Software) चा उपयोग होतो. कमी वेळेत जास्तीत जास्त वाचकांना ग्रंथालयातील सोईसुविधांची तसेच सेवांची माहिती देऊन त्यांच्या गरजा पूर्ण केल्या जातात.

ग्रंथालयीन सभासद :- यशवंतराव चव्हाण ग्रंथालय हे संदर्भ ग्रंथालय असून तेथे ग्रंथ वाचण्याची किंवा घरी घेऊन जाण्याची सुविधा आहे. याकरिता वार्षिक वर्गणी रु.५००/- व अनामत रक्कम रु.५००/- आहे. सभासदांना एकावेळी एक पुस्तक/ग्रंथ देण्यात येतो. पंधरा दिवसात परत करणे आवश्यक असते. संदर्भग्रंथाचा उपयोग ग्रंथालयातच करता येतो. संदर्भ ग्रंथ घरी नेता येत नाही. भरलेल्या अनामत रक्कमेपेक्षा पुस्तकाची किंमत जास्त असेल तेव्हा अधिक अनामत रक्कम किंवा त्या पुस्तकाच्या किंमतीएवढी अनामत रक्कम भरून पुस्तक घरी नेता येतो. महाविद्यालयीन व उच्च शिक्षण घेणारे विद्यार्थी / संशोधक यांच्याकरिता सवलतीची वार्षिक वर्गणी रु.५०/- व अनामत रक्कम रु.१००/- आकारण्यात येते. या सभासदांना ग्रंथ किंवा नियतकालिके ग्रंथालयात बसून वाचण्यासाठी/संदर्भासाठी देण्यात येतात. ते ग्रंथालयाबाहेर नेता येत नाहीत. ग्रंथालय आणि माहितीशास्त्र यांच्या नियमाप्रमाणे 'ग्रंथालयाचे व्यवस्थापन' संगणकीकरण करण्यात आले आहे. वृत्तपत्रात प्रसिध्द होणा-या महत्वाच्या घडामोडींची कात्रणे ठेवण्यात आली आहेत. सन २०१७-२०१८ मध्ये ग्रंथालयास महाराष्ट्र शासनाकडून रु.४८,०००/- इतके अनुदान मिळाले. सन २०१७-२०१८ वर्षाकरिता रु.३,५०,०००/- इतकी रक्कम मंजूर केली होती व ग्रंथ खरेदीचा प्रत्यक्ष खर्च रु.२,९६,५२९/- इतका झाला आहे. या रकमेतून वर्तमानपत्रे, मासिके, साप्ताहिके, ग्रंथ, संदर्भग्रंथ खरेदी करण्यात आले. त्यामध्ये ५४५ ग्रंथ / पुस्तकांच्या खरेदीचा समावेश आहे.

दि. ३१.३.२०१८ रोजी ग्रंथालयाची सभासद फी व सभासदाची एकूण संख्या पुढीलप्रमाणे :-

संयुक्त संस्था सभासदत्व (Corporate Membership):- कार्पोरेट या शब्दाच्या व्याख्येत बसणारी संस्था या सभासदत्वासाठी पात्र असेल. एकावेळची वर्गणी रु.५०,०००/-, ५ वर्षासाठी. अनामत रक्कम :- सर्वसाधारणपणे अनामत रक्कम घेण्यात येणार नाही. परंतु एखाद्या दुर्मिळ व किमती पुस्तकासाठी प्रतिष्ठान निश्चित करेल तेवढी रक्कम घेण्यात येईल. एका वेळी देण्यात येणारी पुस्तके:- एकावेळी जास्तीत जास्त १० पुस्तके देता येतील.

संस्था सभासदत्व (Institutional Membership):- यासाठी शिक्षण व संशोधन संस्था व सांस्कृतिक संस्था पात्र राहतील. परंतु शिक्षण व संशोधन संस्था ही युजीसी, आय. सी. एस. एस. आर., आय. सी. सी. आर. किंवा आय. सी. एच. आर. यांच्याकडून मान्यता प्राप्त झालेली असावी, तर सांस्कृतिक संस्था ही महाराष्ट्र शासन, केंद्र शासन किंवा मान्यता प्राप्त अधिष्ठाित विद्यापीठ यांनी मान्यता दिलेली असावी.

संस्था सभासदत्व:- ना परतावा प्रवेश फी रु.१,०००/-, वार्षिक वर्गणी:- रु.५,०००/-.

दीर्घ कालावधीसाठी संस्था सभासदत्व:- ५ वर्षासाठी एकावेळी वर्गणी रु.२०,०००/-

एका वेळी देण्यात येणारी पुस्तके:- एकावेळी जास्तीत जास्त १० पुस्तके दिली जातात.

संयुक्त संस्था सभासदत्व व संस्था सभासदत्व:- सभासदत्व संबंधित संस्थेच्या प्रमुखास देण्यात येते. त्यांना ग्रंथालयाचे ओळखपत्र देण्यात येते. संस्थेच्या प्रमुखास आवश्यक वाटल्यास ते त्यांच्या एक किंवा दोन कर्मचा-यांना त्यांच्यावतीने पुस्तके घेण्यास, तसेच परत करण्यास नामनिर्देशित करू शकतात. नामनिर्देशन अधिकृत पत्राने करावे लागते. मात्र, पुस्तके अबाधितपणे वेळेवर परत करणे व ग्रंथालयाच्या नियमांचे पालन करणे ही जबाबदारी संस्था प्रमुखाची असते. वरील सभासदत्व देण्याचा किंवा कारण न देता नाकारण्याचा पूर्ण अधिकार प्रतिष्ठानला राहिल.

सर्वसाधारण सभासद:- महाविद्यालयीन विद्यार्थी वार्षिक फी रु.५०/- अनामत रु.१००/-, सर्वसामान्य सभासद फी रु.५००/- अनामत रक्कम रु.५००/-, विद्यार्थी रेफरन्स वार्षिक फी रु.५००/-, विद्यार्थ्यांना महिन्यापर्यंतची फी रु.५०/- प्रमाणे आहे. महाविद्यालयीन विद्यार्थी / संशोधन / सभासद, सर्वसामान्य यांची एकूण संख्या ६२२, एकूण वर्गणी रु.७०,२००/- व अनामत रक्कम रु.२७,२००/- इतकी रक्कम जमा झाली आहे. तसेच सन २०१७-२०१८ या वर्षामध्ये प्रतिष्ठानने प्रकाशित केलेल्या पुस्तकांची विक्री करून एकूण रु.७०,२२९/- इतकी रक्कम प्राप्त झाली आहे.

३. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान मुंबईच्या केंद्रात झालेले महत्वाचे कार्यक्रम :

- ३.१ मा. चव्हाणसाहेबांची पुण्यतिथि व जयंती : मा. चव्हाणसाहेबांच्या ३२ व्या पुण्यतिथीनिमित्त दिनांक २५ नोव्हेंबर २०१७ रोजी यशवंतराव चव्हाण केंद्र इमारतीच्या मुख्य सभागृहात झालेल्या कार्यक्रमास प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष व माजी केंद्रीय कृषीमंत्री मा. श्री. शरदराव पवार उपस्थित होते. या कार्यक्रमात 'यशवंतराव चव्हाण राज्यस्तरीय पारितोषिक २०१७' ज्येष्ठ सनदी अधिकारी व कुशल प्रशासक श्री. भुजंगराव कुलकर्णी यांना प्रदान करण्यात आले. 'यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार २०१७' सुप्रसिद्ध शास्त्रज्ञ पद्मविभूषण श्री. एम.एम.शर्मा यांना जाहीर करण्यात आला.
- ३.२ मा. यशवंतराव चव्हाण यांचा १०५ वा जयंती समारंभ दिनांक १२ मार्च २०१८ रोजी चव्हाण सेंटरच्या मुख्य सभागृहात झाला. समारंभाच्या अध्यक्षस्थानी प्रतिष्ठानचे मा. अध्यक्ष श्री शरदराव पवार हे होते. या कार्यक्रमात 'यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार २०१७' सुप्रसिद्ध शास्त्रज्ञ पद्मविभूषण श्री. एम.एम.शर्मा यांनी स्वीकारला. समारंभाच्या पाहुण्यांचे स्वागत व प्रास्ताविक कार्याध्यक्ष सौ. सुप्रिया सुळे यांनी केले. सन्मानपत्राचे वाचन मा. सरचिटणीस श्री शरद काळे यांनी केले. राष्ट्रीय पुरस्कार निवड समितीचे अध्यक्ष मा. डॉ. अनिल काकोडकर यांनी पुरस्कारासंबंधी मनोगत व्यक्त केले.

४. यशवंतराव चव्हाण राज्यस्तरीय पारितोषिक, राष्ट्रीय पुरस्कार व इतर कार्यक्रम :

- ४.१ यशवंतराव चव्हाण राज्यस्तरीय पारितोषिक : प्रतिष्ठानच्या उद्दिष्टांतील एक भाग म्हणून खालील क्षेत्रात भरीव कार्य करणा-या मान्यवर व्यक्ती वा संस्थेला पारितोषिक व सन्मानपत्र देण्यात येते.
- १) यशवंतराव चव्हाण कृषी औद्योगिक समाजरचना/व्यवस्थापन प्रशासन पारितोषिक
 - २) यशवंतराव चव्हाण सामाजिक एकात्मता/विज्ञान तंत्रज्ञान पारितोषिक
 - ३) यशवंतराव चव्हाण ग्रामीण विकास/आर्थिक-सामाजिक विकास पारितोषिक
 - ४) यशवंतराव चव्हाण मराठी साहित्य संस्कृती/कला व क्रीडा पारितोषिक
- सन २०१७ यावर्षीच्या पारितोषिकासाठी वर्तमानपत्रात प्रगटन करण्यात आले होते. या क्षेत्रामध्ये भरीव पथदर्शी कार्य करणा-या व्यक्ती अगर संस्था यांना शिफारस करण्याचे अवाहन करण्यात आले होते. त्या आवाहनाला प्रतिसाद देऊन अनेक प्रस्ताव प्राप्त झाले. या प्रस्तावावर निवड समितीत विचार होऊन ज्येष्ठ सनदी अधिकारी व कुशल प्रशासक, श्री. भुजंगराव कुलकर्णी यांना देण्याचे जाहीर करण्यात येऊन सदर पारितोषिक दिनांक २५ नोव्हेंबर २०१७ रोजी मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या पुण्यतिथी दिनी प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष मा. श्री. शरदराव पवार यांच्या हस्ते देण्यात आले. पारितोषिकाचे स्वरूप रु.२ लाख रोख, शाल, मानपत्र व श्रीफळ असे आहे.
- ४.२ यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार : मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या जयंतीनिमित्त राष्ट्रीय पातळीवर राष्ट्रीय एकात्मता, लोकशाहीमूल्ये, सामाजिक-आर्थिक विकास या क्षेत्रांमध्ये उत्कृष्ट कार्य करणा-या नामवंत व्यक्तीला

‘यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार व सन्मानपत्र’ देण्यात येते. रक्कम रुपये ५ लाख व सन्मानपत्र असे या पुरस्काराचे स्वरूप आहे. सुयोग्य व्यक्तीची निवड करण्यासाठी डॉ. अनिल काकोडकर यांच्या अध्यक्षतेखाली समिती नेमण्यात आली आहे. या समितीमध्ये (१) मा. डॉ. रघुनाथ माशेलकर, माजी महानिदेशक वैज्ञानिक तथा औद्योगिक अनुसंधान परिषद, (२) मा. डॉ. रुपा शहा, माजी कुलगुरु, एस.एन.डी.टी. विद्यापीठ (३) मा. श्री. देवानंद शिंदे, कुलगुरु, मुंबई विद्यापीठ, (४) मा. डॉ. नरेंद्र जाधव, माजी सदस्य, योजना आयोग, (५) मा. श्री. आय. एम. काद्री, प्रख्यात वास्तुविशारद, व (६) डॉ. शीलू श्रीनिवासन् यांचा समावेश आहे.

या निवड समितीच्या शिफारशीनुसार मा. चव्हाणसाहेबांच्या पुण्यतिथी दिनी दि. २५ नोव्हेंबर २०१७ मध्ये जाहीर करण्यात आलेला यशवंतराव चव्हाण राष्ट्रीय पुरस्कार सुप्रसिद्ध शास्त्रज्ञ पद्मविभूषण श्री. एम.एम.शर्मा यांना मा. श्री. शरदराव पवार यांच्या हस्ते मा. चव्हाणसाहेबांच्या जयंती दिनी दि. १२ मार्च २०१८ रोजी सन्मानपूर्वक देण्यात आला. या समारंभास प्रतिष्ठानचे विश्वस्त व सदस्य मोठया संख्येने उपस्थित होते.

५. विशेष कार्यक्रम / उपक्रम :

५.१ ‘यशवंत’ आंतरराष्ट्रीय चित्रपट महोत्सव:- १९ जानेवारी ते २५ जानेवारी २०१८ दरम्यान ८वा यशवंत आंतरराष्ट्रीय चित्रपट महोत्सव पार पडला. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई आणि पुणे फिल्म फाऊंडेशन यांच्या संयुक्त विद्यमाने हा महोत्सव रंगला. २५ जानेवारी २०१८ रोजी महोत्सवाची सांगता कार्याध्यक्षा सुप्रिया सुळे यांच्या हस्ते करण्यात आली. यावेळी महोत्सवाचे संचालक जब्बार पटेल, प्रतिष्ठानचे सरचिटणीस शरद काळे, मुख्य समन्वयक महेंद्र तरेदेसाई, कार्यक्रम व्यवस्थापक दत्ता बाळसराफ यांची उपस्थिती होती. कार्याध्यक्षा सुप्रिया सुळे यांनी महोत्सव अतिशय सुंदर झाल्याचे सांगितले. दरवर्षी इथे असाच चित्रपट महोत्सव आयोजित केला जाईल असेही त्यांनी जाहीर केले.

यशवंत आंतरराष्ट्रीय चित्रपट महोत्सव- २०१८ हे महोत्सवाचे, यंदा ८ वे वर्ष होते. यावेळी चित्रपट दिग्दर्शक व निर्माता रमेश सिप्पी यांना भारतीय चित्रपटसृष्टीतील अतुलनीय योगदानाबद्दल सरचिटणीस शरद काळे यांच्या हस्ते गौरविण्यात आले. यंदा या महोत्सवात चित्रपट रसिकांसाठी विविध भाषेतील आणि विविध देशातील निवडक ८५ चित्रपटांची मेजवानी होती. महोत्सवाचे मुख्य आकर्षण होते, ‘स्मिता पाटील स्मृती व्याख्यान’. अभिनेते सचिन खेडेकर यांची महोत्सव संचालक जब्बार पटेल यांनी छानशी मुलाखत घेतली, तसेच मोहन क्रिश्नन यांनी ‘पोस्ट प्रॉडक्शन’ या विषयावर २३ जानेवारी रोजी मास्टर क्लास घेऊन उपस्थितांना मार्गदर्शन केले. २२ जानेवारीला सुश्रुत वैद्य यांनी ‘हिंदी चित्रपटातील गाण्यांमधील सामाजिक उत्क्रांतीचे प्रतिबिंब’ या विषयावर मार्गदर्शन केले.

५.२ मा. यशवंतराव चव्हाण यांचे जन्मघर स्मारक देवराष्ट्रे, तालुका कडेगांव, जिल्हा सांगली:-

२.१ देवराष्ट्रे केंद्रास भेट:-

एप्रिल २०१७ ते मार्च २०१८ या कालावधीत देवराष्ट्रे स्मारकास एकूण २,७४९ पर्यटकांनी भेटी दिल्या.

२.२ दि.१८ ऑगस्ट २०१७ रोजी विठामाता चव्हाण स्मृतीदिन:- दि.१८ ऑगस्ट २०१७ रोजी विठामाता चव्हाण स्मृतीदिन साजरा करण्यात आला. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई केंद्र देवराष्ट्रे व यशवंतराव चव्हाण हायस्कूल यांच्या संयुक्त विद्यमाने कथाकथनाचा कार्यक्रम पार पाडला. श्री. बी.के.शिंदे यांच्या हस्ते कथाकथनकार श्री. रमजान मुल्ला यांना ‘कृष्णाकांठ’ हे पुस्तक व गुलाब पुष्प देऊन त्यांचा सत्कार करण्यात आला. यावेळी प्रमुख पाहुणे कराड विभागाचे श्री. मोहनराव डकरे यांचे हस्ते विठामाता यांच्या पुतळयास पुष्पहार अर्पण करण्यात आला.

२.३ कुसुमाग्रज प्रतिष्ठान नाशिक अंतर्गत चालवली जाणारी योजना ‘ग्रंथ तुमच्या दारी’:-या योजनेअंतर्गत सांगली जिल्हयामध्ये एकूण १३ पेट्या आहेत. त्यातील दोन पेट्या देवराष्ट्रे केंद्रामध्ये आहेत. या योजनेअंतर्गत सर्वात जास्त

वाचक देवराष्ट्रे केंद्रामध्ये असल्यामुळे कुसुमाग्रज प्रतिष्ठान नाशिकचे वाचन समितीचे अध्यक्ष श्री. विनायक रानडे यांनी देवराष्ट्रे केंद्राचे अभिनंदन केले व वाचन चळवळीचा उद्देश पार पाडल्याचे सांगितले.

- २.४ **मा. यशवंतराव चव्हाण जन्मघर स्मारकातील ग्रंथालयाचा वापर:-** मा. चव्हाण साहेबांच्या जन्मघरात चालवल्या जाणाऱ्या वाचनालयाचा देवराष्ट्रे व त्यालगतच्या गावांना चांगलाच फायदा होत आहे. स्पर्धा परीक्षा देणाऱ्या मुलांची संख्या ५४ झाली आहे, तर सर्वसाधारण कथा, कादंबऱ्या वाचकांची संख्या १९० पर्यंत पोहोचली आहे. प्रतिष्ठानने देवराष्ट्रे केंद्रामध्ये २ संगणक दिले आहेत त्या संगणकावर विद्यार्थ्यांना स्पर्धा परीक्षांचे फॉर्म भरणे, नोकरीसंदर्भात माहिती मिळवणे सोपे झाले आहे. संगणक वापरावयास येणाऱ्या विद्यार्थ्यांकडून कोणतेही शुल्क आकारले जात नाही.
- २.५ **मा. यशवंतराव चव्हाण जन्मघर स्मारकातील फोटो :-** यशवंतराव चव्हाण यांचे जन्मघर स्मारक देवराष्ट्रे येथे त्यांचे लहानपणापासून ते संरक्षणमंत्री पदापर्यंतचे फोटो लावण्यात आले आहेत. देवराष्ट्रे केंद्रामध्ये सहा खोल्यांमध्ये विविध प्रसंगांचे, कार्यक्रमांचे, भेटीचे व व्यक्तिगत चव्हाणसाहेबांचे, त्यांच्या कुटुंबाचे असे एकूण १४७ फोटो लावण्यात आले आहेत. त्या फोटोंच्या खाली त्या फोटोमधील मजकूर, संदर्भ व फोटोमधील व्यक्तींची नावे लिहिण्यात आली आहेत. त्यामुळे जन्मघर पहावयास येणाऱ्या पर्यटकांना प्रत्येक व्यक्तीची ओळख होते व त्यांचे कार्य पहावयास मिळते. जन्मघर स्मारकामध्ये सहा खोल्यांमध्ये असलेल्या फोटोंची यादी पुढीलप्रमाणे :

अ. क्र.	खोली क्र.	फोटो
१	खोली क्र. १	१
२	खोली क्र. २	४५
३	खोली क्र. ३	३०
४	खोली क्र. ४	२५
५	खोली क्र. ५	२५
६	खोली क्र. ६	१२

मा. चव्हाणसाहेबांच्या जन्मघरामध्ये एकूण दहा सी.सी.टी.व्ही. कॅमेरे बसविण्यात आले आहेत. हे कॅमेरे २४ तास चालू असतात त्यामुळे येणा-या पर्यटकांवर लक्ष ठेवणे सोपे जाते. हे सी.सी.टी.व्ही. फुटेज यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या मुख्यालयामध्ये पाहण्यासाठी इंटरनेटचा वापर केला जातो. तसेच जन्मघर स्मारकामध्ये एकूण तीन अग्निरोधक उपकरणे ठेवण्यात आली आहेत.

देवराष्ट्रे केंद्रामध्ये मा. चव्हाणसाहेबांची पुस्तके विक्रीसाठी ठेवली आहेत. देवराष्ट्रे केंद्राकडून या वर्षी १५,७२७/- रुपयांची पुस्तक विक्री झाली आहे. जन्मघर स्मारक हे महिन्यातून एकदा सारवून घेतले जाते. प्रशासकीय कामे व सुरक्षा व्यवस्था वेळापत्रकाप्रमाणे सुरु आहे.

- ५.३ **ज्येष्ठ नागरिकांचा आनंद मेळावा - २०१७ :-** यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई यांच्यातर्फे दरवर्षी ऑक्टोबरमध्ये एका विशिष्ट क्षेत्रामध्ये कार्यरत असलेल्या ज्येष्ठ नागरिक संघटनांच्या व फेस्कॉमच्या संयुक्त विद्यमाने ज्येष्ठ नागरिकांचा आनंद मेळावा केंद्र इमारतीच्या मुख्य सभागृहामध्ये आयोजित केला जातो. त्या मेळाव्यामध्ये दोन पुरुष व दोन महिला ज्येष्ठ नागरिकांचा सत्कार करण्यात येतो. सत्काराचे स्वरूप शाल, श्रीफळ, पुष्पगुच्छ व गौरव पत्र असे असते. प्रवासासाठी त्यांना रु.१५००/- दिले जातात. सत्कार समारंभाच्या आधी सांस्कृतिक कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात येते. कार्यक्रम सर्वसाधारणपणे सकाळी ९.०० ते दुपारी २.०० वाजेपर्यंत असतो. त्यानुसार यावर्षी रविवार दि. ०८ ऑक्टोबर २०१७ रोजी चव्हाण केंद्रामध्ये कुलाबा ते माहिम व शीव या शहरी विभागातील कार्यरत असलेल्या

प्रकारचा पाऊस अपेक्षित आहे. तसेच त्यांनी वेगवेगळी उदाहरणे देऊन, पाऊस कशा प्रकारे येतो व कशा प्रकारे पुढे सरकतो, तसेच ऋतुचक्र कशा प्रकारे काम करते व दुष्काळ का पडतो. बदलते हवामानासाठी आपण फक्त ग्लोबल वॉर्मिंगला दोषी ठरवू शकत नाही. जोपर्यंत आपल्या पृथ्वीचा अक्षवृत्त व विषुववृत्त हे सरकत नाही तोपर्यंत ऋतुचक्र बदलणार नाही. म्हणजेच ऋतुचक्र खराब होणे इतक्या लवकर तरी शक्य नाही. श्री. कृष्णानंद होसाळीकर यांनी ही माहिती अतिशय रोचक पद्धतीने दिली.

- ४.३ **आधुनिक भारताची विज्ञान क्षेत्रातील प्रगती:-** दि. १६ जून २०१७, डॉ. सुधीर पानसे- 'विज्ञानगंगा' चे सोळावे पुष्प शुक्रवार दिनांक १६ जून, २०१७ रोजी 'आधुनिक भारताची विज्ञान क्षेत्रातील प्रगती' या विषयावरील भाषणाने पार पडले. वक्ते डॉ. सुधीर पानसे यांनी उत्कृष्ट उदाहरणे देऊन उपस्थितांची मने जिंकली. त्यांनी सुरुवातीला सांगितले की, प्राचीन भारतीय वैज्ञानिक इतिहास सर्वांना आठवतो परंतु, आधुनिक भारतीय विज्ञानाचा इतिहास काय आहे याबद्दल आपल्याला गुगल सर्चमध्येदेखील काही सापडत नाही. आपली संस्कृती ५,००० वर्षे जुनी आहे. आपल्याला अभिमान वाटावा अशा अनेक गोष्टी आपल्या प्राचीन संस्कृतीमध्ये आहेत. विज्ञानसंबंधी सांगताना सुरुवातीला विद्यापीठे कशी व कोठे सुरु झाली. सर्वात आधी जी तीन विद्यापीठे सुरु झाली ती मुंबई, कलकत्ता व मद्रास (चेन्नई) ही ब्रिटीशांनी निर्माण केली. त्यांच्याबद्दलची सखोल माहिती दिली. प्रफुलचंद्र रॉय आणि जगदीशचंद्र बोस यांचे विज्ञानातील योगदानाबद्दल माहिती त्यांनी दिली. सर्व विज्ञानासंबंधीत घटना मुख्यतः कलकत्त्यातच घडल्या. त्यामागे तेथील व्यापार, उद्योग, सांस्कृतिक पार्श्वभूमी, धार्मिक श्रद्धा, सामाजिक परिस्थिति आदी कारणीभूत होते. अर्थात विज्ञानाच्या दृष्टीने पोषक असे वातावरण किंवा गोष्टी या कलकत्त्यांमध्ये त्यावेळी होत्या असे त्यांनी सांगितले. इलेक्ट्रोमॅग्नेटिक वेव्हस् मोजण्याचे यंत्र जगदीशचंद्र बोस यांनी भारतातच बनविले होते. त्यावेळी त्यांनी जी कामे केली ती फक्त सैद्धान्तिक नसून जास्त प्रमाणात व्यवहारिक होती. जे प्रयोग युरोपमध्येही कधी झाले नसतील असे प्रयोग बोस यांनी भारतात केले आहेत. अशाच प्रकारे अनेक महान वैज्ञानिक जसे मेघनाद सहा, शांतीस्वरूप भटनागर, दामोदर कोसंबी, होमी भाभा यांच्या संशोधनांबद्दल अतिशय चांगल्या प्रकारे माहिती सांगितली. आधुनिक भारताच्या विज्ञानातील प्रगतीसाठी हे कसे जबाबदार आहेत, हेही त्यांनी पटवून दिले.

- ४.४ **चिरतारुण्य :-** दि. २१ जुलै २०१७, डॉ. उल्लास कोलथुर 'विज्ञानगंगा' चे सतरावे पुष्प शुक्रवार दिनांक २१ जुलै, २०१७ रोजी 'चिरतारुण्य' या विषयावरील भाषणाने गुंफले गेले. डॉ. उल्लास कोलथुर यांनी दिलेल्या अमूल्य माहितीमुळे उपस्थितांमध्ये आपणही आपले तारुण्य कसे जपावे व त्यासाठी काय करता येईल याची उत्सुकता निर्माण झाली. सुरुवातीला त्यांनी सांगितले की, 'प्रत्येक मनुष्य मरेपर्यंत स्वास्थ्यपूर्ण जगावा' असा त्यांच्या संशोधनामागचा मूळ हेतू आहे. चिरतारुण्य म्हणजेच 'Ever Youthfulness'. पुढे ते म्हणाले 'ये जरुरी नही के हम बहोत साल तक जीये। मगर ये जरुरी है की हम जब तक जीये अच्छी जिंदगी जीये।' आपण दिवसेंदिवस वयस्कर कसे होतो व त्यामागची काय कारणे आहेत याबद्दल त्यांनी सांगितले. मेंदू हा आपल्या शरीरातील सर्वात महत्वाचा अवयव असला तरीही यकृताचे कार्यही तितकेच महत्वाचे असते असे त्यांनी लोकांना सोदाहरण दिले. कमी जेवण करणारा मनुष्य हा दीर्घायुष्य जगतो व जास्त जेवण करणारा हा कमी तर जगतोच त्याचप्रमाणे त्याला जास्त आजारही जडतात. कमी खावे परंतु पौष्टिक अन्न ग्रहण करावे. पूर्वीचे लोक जास्त काळ जगायचे कारण ते डाळ, भात, दोन भाज्या, पोळी, सलाड, दूध, तूप अशा चांगल्याप्रकारचे अन्न ग्रहण करीत परंतु, जेव्हापासून बर्गर, फ्राईझ, चायनिज इ. अति तेलकट पदार्थ भारतात आले तेव्हापासून आपल्या वयोमानातील सरासरी जगण्याचे वय कमी झाले आहे. म्हणजेच आधी आपण ९०-१०० वर्षे जगायचो आता ६०-६५ वर्षेच जगतो असे ते म्हणाले हे सर्व निष्कर्ष त्यांनी बयाच किटकांवर आणि माकडांवर प्रयोग काढले आहेत त्याचे प्रात्येक्षिकही त्यांनी दाखविले.

बालवयात आईपासून दुरावणाऱ्या मुलांवर त्याचा परिणाम त्यांच्या वाढत्या वयात होतो व त्यांना शारीरिक व्याधींना सामोरे जावे लागते. अशा प्रकारे 'कम खाओ और ज्यादा जीओ' असे त्यांनी आपल्या व्याख्यानातून उपस्थितांना पटवून दिले. व्याख्यानाच्यावेळी जसे ते प्रत्येक गोष्ट उलगाडत जात होते तसतसे प्रेक्षक आश्चर्यचकित होत होते. त्यांनी दिलेल्या व्याख्यानाचा सर्व प्रेक्षकांना रोजच्या जीवनात नक्कीच उपयोग झाला असेल.

- ४.५ **जेनेटिक्स:-** दि. १८ ऑगस्ट २०१७ – प्रा. सुरेंद्र घासकडबी - 'विज्ञानगंगा' चे अठरावे पुष्प शुक्रवार दिनांक १८ ऑगस्ट, २०१७ रोजी 'जेनेटिक्स' या विषयावरील भाषणाने संपन्न झाले. आपल्या भाषणात त्यांनी सांगितले की, आपल्या शरीरामध्ये जिन्स कशाप्रकारे काम करतात, काही मानवांमध्ये जी अपसामान्यता (Abnormality) येते ती कशामुळे येते व त्याचा अभ्यास करण्यासाठी आधी सामान्य माणसांचे जिन्स कसे असतात अथवा कसे तयार होतात त्याचा अभ्यास होणे आवश्यक असते. आपल्या डिएनए मध्ये थोडा जरी बदल झाला तरी त्याचा खूप मोठा परिणाम आपल्या शरीरावर होतो. वैज्ञानिक संशोधने करीत असताना शास्त्रज्ञांनी माशी या कीटकाच्या डिएनए मध्ये बदल करून पाहिले. त्यांना असे आढळून आले की, डिएनए मधला एखादा घटक जरी आपण आपआपसात बदलला तरी शरीराची संपूर्ण रचना बदलते. जसे ती माशी जन्माला आल्यानंतर तीला डोक्याच्या ठिकाणी पाय आले होते व असेच अनेक बदल केले की, पायांच्या ठिकाणी हात अथवा डोळे पाठीवर येणे असे वेगवेगळे बदल झालेले आढळले. अशा संशोधनावरून नवजात बाळाच्या डिएनए मध्ये बदल करून त्याची अपसामान्यता आपण कशा प्रकारे दूर करू शकतो हे त्यांनी उपस्थितांना समजाविले. त्याचबरोबर या सगळ्या संशोधनांचा मानवाला होणारा उपयोगही त्यांनी समजाऊन सांगितला.
- ४.६ **व्हर्टिकल फार्मिंग:-** दि. १५ सप्टेंबर २०१७ – डॉ. शरद पां. काळे - 'विज्ञानगंगा' चे एकोणिसावे पुष्प शुक्रवार दिनांक १५ सप्टेंबर, २०१७ रोजी 'व्हर्टिकल फार्मिंग' या विषयावरील भाषणाने पार पडले. भाषणाच्या सुरुवातीला त्यांनी सांगितले की, आज काल शिक्षक होण्यासाठी खूप कमी विद्यार्थ्यांचे हात वर होतात. शेतकरी होण्यासाठी तर एकही हात वर होत नाही. फक्त डॉक्टर इंजीनिअर होण्यासाठी हात वर होतात. एवढेच नाही तर अॅग्रीकल्चर कॉलेजमध्ये त्यांनी विचारले असता एकही विद्यार्थी शेतकरी व्हायला तयार नव्हता. सर्व एम. पी. एस. सी. किंवा यू. पी. एस. सी साठी तयारी करीत होते. पुढे आपल्या भाषणातून त्यांनी शेतकरी होण्याचे महत्त्व पटवून दिले त्याचप्रमाणे वेगवेगळ्या चित्रांद्वारे त्यांनी व्हर्टिकल फार्मिंग कशी करावी व त्यापासून काय काय फायदे होतात हे सविस्तरपणे सांगितले. आपण एखादे रोप किंवा एकतरी भाजी घरीच उगवली तरी तीचा उपयोग आपल्या देशाचा जी.डी.पी. वाढविण्यास मदत करतो असे त्यांनी उपस्थितांना समजाविले. लोकसंख्यावाढ एवढी झाली आहे की, 'व्हर्टिकल फार्मिंग' करणे आवश्यक झाले आहे. 'व्हर्टिकल फार्मिंग'चे विविध उपयोग त्यांनी उपस्थिताना समजावून सांगितले.
- ४.७ **'विश्वातील सर्वात मोठी आकाशगंगा':-** दि. २७ ऑक्टोबर २०१७, डॉ. सोमक रॉय चौधरी - 'विज्ञानगंगा' कार्यक्रमात 'विश्वातील सर्वात मोठी आकाशगंगा' या विषयावर आयुकाचे प्रमुख अणुशास्त्रज्ञ डॉ. सोमक रॉय चौधरी यांनी उपस्थितांशी संवाद साधला. सदर कार्यक्रमात भारतीय शास्त्रज्ञांनी शोध लावलेली विश्वातील सर्वात मोठी आकाशगंगा जिला 'सरस्वती' असे नांव देण्यात आले आहे, ती शास्त्रज्ञांनी कशाप्रकारे शोधून काढली, तसेच शोध घेताना त्यांनी कोणकोणत्या अडचणी आल्या, याबद्दल सविस्तर माहिती दिली. 'सरस्वती' हे नांव सरस्वती नदीवरून ठेवण्यात आले आहे, असेही त्यांनी सांगितले. श्रोत्यांचा या कार्यक्रमास उत्स्फूर्त प्रतिसाद लाभला.
- ४.८ **'इन्फॉर्मेशन टेक्नोलॉजी काल-आज-उद्या':-** दि.१७ नोव्हेंबर २०१७, डॉ. अच्युत गोडबोले - 'विज्ञानगंगा' या कार्यक्रमात 'इन्फॉर्मेशन टेक्नोलॉजी काल-आज-उद्या'या विषयावर डॉ. अच्युत गोडबोले यांनी उपस्थितांशी संवाद साधला. तत्पूर्वी मराठी विज्ञान परिषदेचे कार्यवाह श्री. अ. पां. देशपांडे यांनी डॉ. गोडबोले यांची ओळख करून दिली. डॉ. गोडबोले यांनी सांगितले की, आपण जेवढे तंत्रज्ञानाशी जुळवून घेऊ, तेवढेच आपण टिकून राहू. जो कोणी तंत्रज्ञानाशी जुळवून घेऊ शकणार नाही, तो इतरांपेक्षा मागे पडेल. आपण तंत्रज्ञान समजून घेतले पाहिजे. तंत्रज्ञान हे सर्व ठिकाणी उपयोगी आहे. आपण जेवढी प्रगती तंत्रज्ञानाच्या क्षेत्रात करीत आहोत त्याचे परिणाम आपल्याला दिसत आहेत; नव-नवीन शोध लागत आहेत. उदा. उडणारी कार, उडणारे कॅमेरे, पाण्यावर चालणारी बस ही झाली वाहनांमधली प्रगती. ऑनलाईन सेवा, इंटरनेट यामुळे आपण एका मिनिटात कोणतेही पत्र कोठेही पाठवू शकतो. ऑनलाईन मिटींग करू शकतो. भविष्यात याचा उपयोग घरी बसून ऑफिसची कामे करण्यासाठी मोठ्या प्रमाणात होईल व हळूहळू ऑफिसची गरजच उरणार नाही. अतिशय रोचक पद्धतीने इंटरनेट आणि तंत्रज्ञानाची प्रगती याबद्दल डॉ. गोडबोले यांनी माहिती सांगितली. कार्यक्रमाला श्रोत्यांची चांगलीच उपस्थिती होती.

- ४.९ 'भारतातील सोशल मार्केटींगचे प्रश्न सोडवण्यासाठी सात युक्त्या':- दि. १९ डिसेंबर २०१७, डॉ. प्रा. समीर देशपांडे - 'विज्ञानगंगा' या कार्यक्रमात 'भारतातील सोशल मार्केटींगचे प्रश्न सोडवण्यासाठी सात युक्त्या' या विषयावर डॉ. प्रा. देशपांडे यांनी उपस्थितांशी संवाद साधला. सदर कार्यक्रमात डॉ. प्रा. समीर देशपांडे यांनी सांगितले की, मार्केटींग करताना सोशल मेसेज (सामाजिक संदेश) कशाप्रकारे देता येईल. जसे 'Smoking is Injurious to Health' 'condom use among men of reproductive age' 'alternative rides to reduce driving after drinking among young adult men', 'alcohol abstinence among pregnant women', 'hygiene among healthcare workers' etc... अशा वेगवेगळ्या विषयांवर आपण समाजाला संदेश देऊ शकतो. या सर्वांबद्दल डॉ. प्रा. समीर देशपांडे यांनी सविस्तर माहिती सांगितली. या कार्यक्रमास श्रोत्यांचा उत्स्फूर्त सहभाग लाभला.
- ४.१० 'नॅनोटेक्नोलॉजी':- दि. १२ जानेवारी २०१८, प्रा. मंदार देशमुख - 'विज्ञानगंगा' या कार्यक्रमात 'नॅनोटेक्नोलॉजी' या विषयावर प्रा. मंदार देशमुख यांनी एक पुष्प गुंफले. प्रा. देशमुख यांनी सांगितले की, नॅनोटेक्नोलॉजीमध्ये ग्राफीन या नॅनोमॉल्युक्युल्सपासून बनलेल्या धातूचा कशा प्रकारे उपयोग होतो. उदा. कोणतीही मोबाईलची चिप किंवा कॅम्प्युटरमधली हार्ड ड्राईव्ह ज्या पदार्थापासून बनवितात त्यामध्ये ग्राफीन हा धातू वापरला जातो. या धातूमधील मॉलिक्युल्स एकमेकांना घट्टपणे पकडून ठेवतात त्यामुळे त्याला तोडणे अशक्य होते. नवीन टेक्नोइव्होल्युशनमध्ये हा धातू गाडीवर रंगकाम करण्यासाठी वापरण्यात येऊ शकतो. तसे झाले, तर तो रंग कधीच निघणार नाही. ग्राफीन या धातूचे विविध उपयोग व त्याचे गुणधर्मांची माहिती प्रा. देशमुख यांनी सविस्तरपणे सांगितली. या कार्यक्रमाचा लाभ अनेक श्रोत्यांनी घेतला.
- ४.११ दि.१६ फेब्रुवारी, २०१८ - डॉ. अन्वय मुळे- काही अपरिहार्य कारणामुळे हे व्याख्यान रद्द करण्यात आले.
- ४.१२ अतिनवतारा':- दि.१६ मार्च, २०१८, श्री. ऋषिकेश जोगळेकर- 'विज्ञानगंगा' या कार्यक्रमात 'अतिनवतारा' या विषयावर श्री. जोगळेकर यांनी उपस्थितांशी संवाद साधला. तत्पूर्वी श्री. जोगळेकर यांनी प्रसिद्ध शास्त्रज्ञ स्टीफन हॉकिंग्स यांच्याबद्दल विशेष माहिती सांगितली. श्री. जोगळेकर यांनी सांगितले की, अतिनवतार्याला इंग्रजी भाषेत 'सुपरनोव्हा' असे म्हणतात. सुपरनोव्हा म्हणजे एखादा तारा पूर्णपणे विकसित झाला आणि त्याचे वयोमान पूर्ण झाले, की तो मरतो; म्हणजे त्याचा स्फोट होतो. त्यावेळी त्या ताऱ्यामध्ये असणारे कार्बन, मॅग्नेशियम, आयर्न, निऑन इ. तत्व ज्या जागी त्याचा विस्फोट झाला आहे त्याजागी मोठ्या प्रमाणात पसरतात. त्यालाच 'सुपरनोव्हा' म्हणतात. आपल्याला ५००० ते १०,००,००० वर्षांपूर्वी झालेले सुपरनोव्हे सुद्धा पाहता येतात. ज्या जागी सुपरनोव्हा होतो, त्या जागी नवीन तारा जन्माला आला तर त्या ताऱ्याला मोठा होण्यासाठी लागणारे सर्व तत्व सहज प्राप्त होतात त्याची वाढ लवकर होते. श्री. जोगळेकर यांनी पृथ्वीवर पाण्याचे अस्तित्व, डायनॉसॉर्स, मानव, आदी मानव यांबद्दलही बरीच माहिती सांगितली. शास्त्रज्ञांनी सुपरनोव्हाचा शोध कसा लावला ते ही सांगितले.
६. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान माहिती व तंत्रज्ञान प्रबोधिनी (YCP AIT):-
- प्रबोधिनीने मार्च २०१८ मध्ये विसाव्या वर्षात पदार्पण केले. सलग वीस वर्षे प्रबोधिनीने संगणक प्रशिक्षणाद्वारे हजारो विद्यार्थ्यांना डिजीटल युगात प्रवेश करण्यास मदत केली. प्रबोधिनीमध्ये १९९९ पासून सी-डॅक बेसिक कॉम्प्युटिंग, मल्टिमिडीया क्रिएशन, ऑनिमेशन तसेच प्रोग्रामिंग कोर्स सुरु करण्यात आले. या कोर्समुळे हजारो विद्यार्थ्यांना त्यांचे भविष्य घडविता आले. आर्थिक वर्ष २०१७ ते २०१८ मध्ये प्रबोधिनीमध्ये केलेल्या उपक्रमांचा थोडक्यात आढावा पुढीलप्रमाणे:-
 - सी-डॅक (C-DAC), पुणे व महाराष्ट्र नॉलेज कॉर्पोरेशन लिमिटेड (MKCL) चे मान्यताप्राप्त अभ्यासक्रम चालविण्यात आले. PG-DAC कोर्सची बॅच फेब्रुवारी २०१७ मध्ये सुरु झाली. फेब्रुवारी २०१७ च्या डॅक कोर्सच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्लेसमेंट प्रोग्राम सुरु करण्यात आला. त्या विद्यार्थ्यांच्या मुलाखती वेगवेगळ्या कंपनीमध्ये नियोजित केल्या गेल्या. ब-याच विद्यार्थ्यांना या प्रक्रियेद्वारे नोकरी प्राप्त झाली. फेब्रु. २०१७ च्या प्लेसमेंटसाठी SAINT GOBIN, 3i INFOTECH, TCS, CYBAGE, CAPGEMINI, Reliance Jio इ. कंपनी उपस्थित होत्या.

- डॅक कोर्समध्ये अॅडमिशन मिळविण्याकरिता प्रवेश परीक्षा देणे आवश्यक असते. ही प्रवेश परीक्षा उत्तीर्ण होता यावी म्हणून माहिती तंत्रज्ञान प्रबोधिनीतर्फे प्री-डॅक कोर्स चालविला जातो. सी-कॅट (डॅक पूर्व परीक्षा) आपल्या केंद्रात ऑगस्ट २०१७ व फेब्रुवारी २०१८ करिता अनुक्रमे दि. १८ आणि २५ जून २०१७ तसेच दि.१० डिसेंबर व १७ डिसेंबर २०१७ रोजी घेतली गेली. सुमारे अनुक्रमे २४० विद्यार्थी ह्या परीक्षेला उपस्थित होते. यातून उत्तीर्ण झालेल्या विद्यार्थ्यांना डॅक ऑगस्ट २०१७ तसेच फेब्रुवारी २०१८ बॅचमध्ये प्रवेश मिळाला.
 - डॅक कोर्सच्या विद्यार्थ्यांसाठी Ebix कंपनीचे HR Head श्रीमती तृष्णा पोटे यांचे व्याख्यान १५ जून २०१७ रोजी आयोजित केले होते. त्याचप्रमाणे Logixal कंपनीचे HR Head श्री. निलेश मेअर यांचे व्याख्यान २० जुलै २०१७ रोजी आयोजित केले होते. डॅक कोर्सच्या विद्यार्थ्यांसाठी कंपनीमध्ये वापरण्यात येणाऱ्या Technical विषयांवरचे व्याख्यान Avenues कंपनीच्या श्री. अभिजित पेटकर यांनी २९ जुलै २०१७ रोजी दिले. त्याचप्रमाणे श्री. देबब्रत घोष, Eclerx कंपनीचे प्रवक्ते यांचे व्याख्यान १ ऑगस्ट २०१७ रोजी आयोजित केले होते. डॅक बॅचच्या विद्यार्थ्यांसाठी सहलीचे आयोजन करण्यात आले होते. त्याचप्रमाणे पुढील यशस्वी वाटचालीसाठी शुभेच्छा म्हणून निरोप समारंभ व स्नेहभोजन ही ठेवण्यात आले होते.
 - सालाबादप्रमाणे अॅकॅडमीने विद्यार्थ्यांच्या पसंतीचे आणि आवडीचे उपक्रम हाती घेतले. अॅकॅडमीने नवीन सुरु केलेल्या कोर्सचा विद्यार्थ्यांना चांगला उपयोग झाला. दरवर्षीप्रमाणे यावर्षीही १० वी आणि १२ वीच्या विद्यार्थ्यांसाठी खास उन्हाळी सुट्टीचे वर्ग आयोजित करण्यात आले. उन्हाळी सुट्टीतल्या वर्गांना विद्यार्थ्यांचा चांगलाच प्रतिसाद मिळाला. ब-याच विद्यार्थ्यांनी मूलभूत संगणक आणि मूलभूत मल्टिमिडिया कोर्समध्ये भाग घेतला.
 - यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानने MKCL चे कोर्स घेण्यासाठी अधिकृत केंद्र म्हणून जानेवारी २०१८ मध्ये मान्यता मिळविली. MKCLच्या मदतीने यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानने १० वीच्या विद्यार्थ्यांसाठी फॉर्म्युला पुस्तिका आणि Sendoff KIT चे वितरण केले. त्याचबरोबर परीक्षेत यश मिळविण्यासाठी शुभेच्छा दिल्या. हा उपक्रम साधारण फेब्रुवारी २०१७ दरम्यान संपन्न झाला. वेगवेगळ्या विषयावर सेमिनार व कार्यशाळा घेऊन प्रतिष्ठानने (MKCL) नेटवर्कमध्ये नाव उज्ज्वल केले. MKCL चा महाराष्ट्र शासन प्रमाणित MSCIT हा कोर्स माहिती आणि तंत्रज्ञान प्रबोधिनी तर्फे चालविण्यात येतो. या कोर्ससाठी वयाची व शिक्षणाची कोणतीही अट नाही. पंतप्रधान आयोजित Digital India हा उपक्रम राबविला जातो. MSCIT च्या जानेवारी २०१८ पासून सुरु करण्यात आलेल्या नवीन अभ्यासक्रमात २१ व्या शतकात उपयोगी पडणाऱ्या Basic IT Awareness, Scripting Skills, Life Skills, Study Skills, Citizenship Skills, Job Skills, Daily Life Skills, Typing Skills आणि Netiquettes & Cyber Security Skills चा समावेश करण्यात आला आहे. प्रबोधिनीमध्ये Klic Certificate Course राबविण्यात येतात. त्यामध्ये प्रामुख्याने KLiC Tally, KLiC Web Design, KLiC DTP, KLiC Advanced Excel या कोर्ससना विद्यार्थ्यांचा चांगला प्रतिसाद मिळाला.
- मोफत कार्यशाळा:-** दि.१० जून २०१७ रोजी दहावी व बारावीच्या परीक्षेला बसलेल्या विद्यार्थ्यांसाठी मोफत सल्ला व मार्गदर्शन व्याख्यान आयोजित केले होते. वाघे हायस्कूल, सेंट जोसेफ हायस्कूल, बीएमसी माध्यमिक हायस्कूल, सिध्दार्थ कॉलेज, एल्फिन्स्टन कॉलेज या शाळा व महाविद्यालयांमधील विद्यार्थ्यांनी त्याला उपस्थिती लावली. २८ जुलै २०१८ रोजी दहावी, बारावी त्याचप्रमाणे पदवीधर विद्यार्थ्यांसाठी 'महाराष्ट्र रोजगार' तर्फे व्याख्यान आयोजित केले.

प्रबोधिनीकडून C++ या विषयावर सेंट जोसेफ, कॉलेज ऑफ इंजीनिअरींगच्या विद्यार्थ्यांसाठी दि.५ ऑगस्ट २०१७ रोजी मोफत कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली. २ फेब्रुवारी २०१८ रोजी C-DAC Mumbai Region तर्फे Industry Meet चे आयोजन करण्यात आले. त्यात C-DAC च्या पाच सेंटरनी सहभाग घेतला. या Meet मध्ये साधारण १० कंपन्यांनी उपस्थिती लावली व विद्यार्थ्यांनी Technical व HR विषयक व्याख्यान दिले. कंपनीमधील कामाची रुपरेषेची चर्चा केली. या Meet चा विद्यार्थ्यांना चांगलाच उपयोग झाला. या Meet मध्ये ५०० विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला.

शिक्षकांचा गौरव:- शिक्षक दिनाचे औचित्य साधून सेंट जोसेफ स्कूल, कुलाबा व बाई बी. एस. बेंगाली गर्ल्स हायस्कूल चर्चगेट शिक्षण संस्थेच्या शिक्षकांचा प्रबोधिनीकडून गौरव करण्यात आला. गरजू आणि अपंग विद्यार्थ्यांना माफक दरामध्ये शिक्षण उपलब्ध करून देण्याची संधी प्रबोधिनीने दिली. अनेक कोर्समध्ये अशा प्रकारच्या विद्यार्थ्यांना पडताळणीनंतर माफक दरात प्रवेश देण्यात येतो. प्रबोधिनीतर्फे लष्कर आणि पोलीस खात्यातील व्यक्ती आणि त्यांच्या कुटूंबीयांच्यासाठी फी मध्ये सवलत दिली जाते. इच्छुक आणि शैक्षणिक पात्रता असणा-या विद्यार्थ्यांसाठी हप्त्याने फी भरण्याची सुविधाही देण्यात येते.

प्रबोधिनी विशेष:

आपल्या प्रबोधिनीमधून प्रशिक्षण घेतलेले विद्यार्थी सर्वोत्तम Salary package मिळविण्यात सतत पुढे दिसून येत आहेत याचा आम्हाला आनंद आणि अभिमान आहे. वेगवेगळ्या कार्यक्रमाद्वारे तसेच इतर संस्थांच्या सहाय्याने अधिकाधिक संगणकीय प्रशिक्षण वर्ग चालविणे हेच प्रबोधिनीचे उद्दिष्ट आहे.

७. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या सहकार्याने कार्यरत असलेले इतर कार्यक्रम/उपक्रम :

- ७.१ **प्रथम - मुंबई शिक्षण उपक्रम :** मुंबई शहरात झोपडपट्टीवासियांच्या मुलांना शिक्षणाची गोडी लागावी म्हणून बालवाड्या चालविणे, संगणकांचे प्रशिक्षण देणे, झोपडपट्टीतील स्थानिक रहिवाशांमधून उपक्रमाकरिता शिक्षक - शिक्षिका तयार करणे इत्यादी महत्त्वपूर्ण कामे 'प्रथम - मुंबई शिक्षण उपक्रम' मार्फत डॉ. माधव चव्हाण व श्रीमती फरिदा लांबे यांच्या मार्गदर्शनाखाली मोठ्या प्रमाणावर केली जातात. संस्थेच्या उपक्रमास प्रतिष्ठानकडून सहकार्य करण्यात येते. या संस्थेस प्रतिष्ठानने केंद्राच्या इमारतीच्या चौथ्या मजल्यावर जागा दिली आहे.
- ७.२ **दि. कौन्सिल ऑफ युरोपियन युनियन चेंबर ऑफ कॉमर्स इन इंडिया:** युरोपियन युनियन चेंबर ऑफ कॉमर्सच्या भारतीय विभागाचे सहकार्य प्रतिष्ठानच्या उपक्रमांना लाभत असून महाराष्ट्रातील व्यापार, उद्योग व सहकार या सामाजिक क्षेत्रांच्या भरीव वृद्धीसाठी ते फार महत्त्वाचे आहे. युरोपियन युनियन चेंबर ऑफ कॉमर्स इन इंडियाद्वारे निरनिराळ्या क्षेत्रात प्रकल्प उभारण्यासाठी आर्थिक मदत कशी उपलब्ध करून घेता येईल, याची माहिती प्रसिध्द केली जाते. प्रतिष्ठानने केंद्र इमारतीच्या तिस-या मजल्यावर या संस्थेला जागा दिली आहे.
- ७.३ **महाराष्ट्र आर्थिक विकास मंडळ :** महाराष्ट्र आर्थिक विकास मंडळ या संस्थेची स्थापना प्रसिध्द अर्थशास्त्रज्ञ कै. डॉ. धनंजयराव गाडगीळ यांनी सन १९५७ मध्ये केली. ही संस्था महाराष्ट्राचा आर्थिक व औद्योगिक विकास वेगाने आणि संतुलितपणे होण्यासाठी संशोधनाचे कार्य करते. महाराष्ट्रामध्ये उद्योग सुरु करण्यासाठी इच्छुक असणाऱ्या उद्योजकांना सांख्यिकीय माहिती पुरविणे, योग्य निर्णय घेण्यासाठी राज्य शासनाच्या धोरणात्मक निर्णयांची माहिती देणे, चिकित्सक पध्दतीने अधिकृत आकडेवारी पुरविणे तसेच महाराष्ट्रात उपलब्ध असलेल्या उद्योगसंधीविषयी माहिती देण्याचे काम ही संस्था करते. संस्थेतर्फे उद्योजकांसाठी परिसंवाद, परिषदा व कार्यशाळा आयोजित केल्या जातात. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई व सदरची संस्था परस्पर सहकार्याने काम करतात. या उपक्रमासाठी महाराष्ट्र आर्थिक विकास मंडळाला केंद्र इमारतीतील तिस-या मजल्यावरील जागा उपलब्ध करून देण्यात आली आहे.
- ७.४ **बॉम्बे सिटी पॉलिसी रिसर्च फाउंडेशन (बॉम्बे फर्स्ट) :** 'बॉम्बे फर्स्ट' ही संस्था बॉम्बे चेंबर ऑफ कॉमर्स अँड इंडस्ट्रिज आणि बॉम्बे सिटी पॉलिसी रिसर्च फाउंडेशन या संस्थांच्या पुढाकाराने व औद्योगिक / वाणिज्य क्षेत्रातील अनेक आस्थापनांच्या आर्थिक पाठबळावर १९९५ मध्ये अस्तित्वात आली. या संस्थेचे प्रमुख उद्दिष्ट मुंबई शहरातील वाढत्या लोकसंख्येचे आव्हान स्वीकारून पायाभूत सुविधांमध्ये विकास घडवून नागरिकांच्या राहणीमानाची पातळी उंचावणे, काम करण्याच्या परिस्थितीत सुधारणा घडवून आणणे आणि भांडवली गुंतवणूकदारांना आकर्षित करणे हे आहे. मुंबई शहराच्या विविध प्रश्नांवर विचार करण्यासाठी शासन, महानगरपालिका व इतर स्वयंसेवी संस्था यांचे समन्वयक म्हणून ही संस्था कार्य करते. संस्थेचा वाढता व्याप लक्षात घेऊन प्रतिष्ठानने या संस्थेला केंद्र इमारतीतील तिस-या मजल्यावर जागा दिली आहे.

८. **यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई मार्फत देण्यात आलेले अनुदान :-**
- ८.१ सार्वजनिक उत्सव समिती, नवी दिल्ली :- सार्वजनिक उत्सव समिती, नवी दिल्ली ही संस्था मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या स्मृतीप्रित्यर्थ दरवर्षी नवी दिल्ली येथे 'यशवंतराव चव्हाण स्मृती समारोह' आयोजित करते. यावर्षी मा. चव्हाणसाहेबांच्या पुण्यतिथीनिमित्त आयोजित केलेल्या कार्यक्रमासाठी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईतर्फे रु.१,७५,०००/- इतके अनुदान दिलेले आहे.
- ८.२ इंडियन इन्स्टिट्यूट ऑफ पब्लिक अॅडमिनिस्ट्रेशन, मुंबई शाखा यांच्यामार्फत दरवर्षी मा. यशवंतराव चव्हाण यांच्या स्मृतीप्रित्यर्थ व्याख्यान आयोजित केले जाते. या कार्यक्रमासाठी महाराष्ट्र शासनातील उच्च अधिकारी तसेच प्रतिष्ठानचे पदाधिकारी उपस्थित असतात. यासाठी प्रतिष्ठानने रु.४०,०००/- इतकी आर्थिक मदत केली आहे.
- ८.३ बालगंधर्व संगीत रसिक मंडळ, पुणे:- सौ. वेणुताई चव्हाण यांच्या स्मृतीदिनी कराड, जिल्हा सातारा येथे भक्तीगीत व नाट्यगीत कार्यक्रम सादर करण्यासाठी रु.४०,०००/- इतके अनुदान 'बालगंधर्व संगीत रसिक मंडळ, पुणे' यांना देण्यात आले.
- ८.४ प्राज्ञपाठशाळांमंडळ, वाई यांना धर्मकोश संबंधी पोथ्यांचे संगणकीकरण करण्यासाठी रु.१०,००,०००/- (अक्षरी रु. दहा लाख) इतके अनुदान देण्यात आले.
९. **यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या विभागांमार्फत झालेले कार्यक्रम / उपक्रम :-**
- ९.१ **कृषी व सहकार व्यासपीठ पुणे :-**
- ९.१ **सहकारी गृहनिर्माण संस्थांसाठी कायद्यात तरतुदी:-** महाराष्ट्र शासनाने वरील विषयासाठी सहनिबंधक सहकारी संस्था (झोपडपट्टी निर्मूलन) श्री. देशमुख यांच्या अध्यक्षतेखाली सहकार कायद्यात सुधारणा करण्यासाठी एका समितीची नेमणूक केली. त्या अनुषंगाने सहकार व्यासपीठाने १८ मार्च २०१७ रोजी सभा घेतली. या सभेस सहकार खात्याचे आजी-माजी अधिकारी, तसेच, मुंबई, नवी मुंबई, ठाणे, पुणे, सातारा, राज्य गृहनिर्माण सहकारी संस्था फेडरेशन इत्यादींचे प्रतिनिधी अध्यक्ष, पदाधिकारी इत्यादी हजर होते. त्यामध्ये चर्चा होऊन व्यासपीठाच्या शिफारशी मा. एस. एस. सिंधु, अतिरीक्त मुख्य सचिव सहकार व संबंधित समिती प्रमुख श्री. देशमुख तसेच सहकार आयुक्त यांना दि. १४/०४/२०१७ सादर केल्या.
- ९.२ **रिअल इस्टेट (रेग्यूलेशन व डेव्हलपमेंट कायदा २०१६):-** या कायद्यासंबंधाने संबंधितांची सभा बोलावून दि.२९/०४/२०१७ रोजी नियमाबाबत चर्चा केली. सर्व संबंधितांनी आपापले विचार शासनास कळवावे असे ठरले. त्यानंतर शासनाने या संबंधी जे नियम तयार करून प्रसिद्ध केले ते मूळ कायद्याशी मोठ्या प्रमाणात विसंगत व एकंदरीत बिल्डरलॉबी धार्जिणे असल्याने ग्राहक पेठेचे अॅडव्होकेट व अन्यांनी त्यावर झोड उठविली. केंद्राचे तेव्हाचे संबंधित मंत्रीमहोदय यांनीही राज्यांना त्याबाबत सुनवल्यानंतर नियमाचे गाडे वळणावर आले. आता महाराष्ट्र शासन प्रामुख्याने, शेती व शेती संबंधित व ग्रामीण सहकारी संस्थांवर पतसंस्थांवर लक्ष केंद्रीत करून त्यांची परिस्थिती सुधारणेचे दृष्टीने, सहकारी गृहनिर्माण संस्थांचा खात्यावरील मोठा भार कमी करू इच्छिते असे दिसते. त्यासाठी सहकारी निवडणूक प्राधिकरणाप्रमाणेच सहकारी गृहनिर्माण प्राधिकरणाचा विचार असावा असे बोलले जात आहे. रिअल इस्टेट (रेग्यूलेशन अॅण्ड डेव्हलपमेंट) कायद्याखाली स्वतंत्र प्राधिकरणाची स्थापना होऊन ते चांगल्याप्रकारे काम करू लागल्याने त्या प्राधिकरणाची कामे काही प्रमाणात समरूप व सदनिका धारकांना उपयुक्त असल्याने स्वतंत्र सहकारी गृहनिर्माण प्राधिकरणा ऐवजी, सध्याचे रिअल इस्टेट कायदा २०१६ खालील प्राधिकरणाखालीच नियोजित प्राधिकरणाचे कामकाज चालावे जेणेकरून सदनिकाधारकाचे व अन्यांच्या दृष्टीने केंद्राच्या कायद्यामुळे नियमामध्ये उपयुक्तता व सर्व स्टॉक होल्डरच्यादृष्टीने सुसूत्रता राहिल असे व्यासपीठाला वाटते.
- ९.३ **राज्य मंत्री (सहकार) कायदा समिती सभा पुणे:-** राज्यमंत्री महोदय, सहकार यांचे अध्यक्षतेखाली शासनाने सहकार कायद्यात दुरुस्तीसाठी एका समितीची स्थापना केली आहे. सदर समितीने पुणे येथे दिनांक २२/०७/२०१७ रोजी विभागीय स्तरावरील बैठकीचे आयोजन साखर संकुल येथे आयोजित केले होते. त्या समिती सभेला निवडक आमंत्रितांना बोलाविले होते. त्यामध्ये कृषी व सहकार व्यासपीठाचे संयोजकांना आमंत्रित केले होते. सभेस सुरुवात

करताना समितीचे सदस्य व महाराष्ट्र राज्य व सहकारी बँक्स फेडरेशन मुंबईचे अध्यक्ष श्री. अनास्कर यांनी प्रतिष्ठानचे श्री. शं. त्रि. भिडे यांनीच चर्चेस सुरुवात करावी असे सुचविले. सभा अध्यक्षांच्या अनुमतीने श्री. भिडे यांनी अध्यक्ष व समिती सदस्यांना महाराष्ट्र सहकारी कायद्यात काय सुधारणा कराव्यात या संबंधीचे सविस्तर टिपण प्रतिष्ठानच्या वतीने दिले. दिल्ली सहकार कायदांतील गृहनिर्माण संस्था प्रकरणांतील कोणती कलमे महाराष्ट्र सहकारी कायदांत कां समाविष्ट करावीत, सदर कायदांतील व केंद्राच्या कायदांतील सहकारी तत्वांचा समावेश महाराष्ट्राच्या सहकार कायद्यात आवर्जून करावा, तसेच माहितीच्या अधिकाराबाबत जळगांव जिल्हा नागरी सहकारी बँक असोसिएशन विरुद्ध महाराष्ट्र शासन या केसबाबत औरंगाबाद उच्च न्यायालयाचा निर्णय लक्षात घेऊन शासन यंत्रणेमार्फत नागरिकांना माहिती अधिकारांत सहकारी संस्थांकडून माहिती घेऊन वा घेतलेली माहिती नागरिकांना पुरविण्याऐवजी परस्पर सहकारी संस्थांकडूनच सदर माहिती देण्याची तरतूद कायद्यात करावी व सध्याचे सव्यापसव्य व शासनाचे काम टाळावे अशी तरतूद सहकार कायदा कलम ३२ मध्ये माहितीच्या अधिकाराखालील देण्यायोग्य माहिती देणेबाबत करावी अशा प्रकारे आग्रहाच्या सूचना केल्या. वर्षभर होत आले तरी सदर राज्यमंत्री महोदयांचा अहवाल रेंगाळलेला दिसतो. व्यासपीठाच्या सूचनांचा त्यामध्ये अंतर्भाव होऊन त्या कार्यन्वित व्हाव्यात, अशी सहकारी सभासदांचे वतीने आशा आहे.

- १.४ **बिगर कृषी सहकारी पतसंस्था (कायदा व दुरुस्ती):-** दि.१७/१०/२०१७ रोजी या विषयावर कृषी व सहकार व्यासपीठामध्ये चर्चा आयोजित केली होती. त्याबाबत माजी विशेष कार्यकारी अधिकारी (सहकार) यांच्याशी चर्चा करून त्याचदिवशी मा. प्रधान सचिव सहकार व वस्त्रोद्योग विभाग यांना सदर प्रकरणाचे कायदांतील स्थान, पगारदारांच्या सहकारी संस्था, व्यवसाय, अन्य व्यवसायांस नाममात्र सभासदत्व, कर्जमाफी, रेग्युलेटरी बोर्ड, सेक्रेटरी स्टेबीलायझेशन फंड, कलम १०५ शी टकराव, ऑडीट इत्यादी कायदांतील तरतुदींबाबत शासनास सूचना करण्यात आल्या आहेत.
- १.५ **कर्जमाफी:-** शासनाचे माजी सहसचिव/अपर आयुक्त (सहकार) जे निवृत्तीनंतरही कर्जमाफीचे कामकाज पहाण्यासाठी खास पदावर शासनाकडून नेमण्यात आले आहेत, त्यांचे व्याख्यान कृषी व सहकार व्यासपीठातर्फे दिनांक २५/११/२०१७ रोजी आयोजित करण्यात आले होते. त्यांनी योजनेतील वेळोवेळी झालेले बदल व त्याची पार्श्वभूमी याची सविस्तर माहिती दिली व गरजू, आपद्ग्रस्तांनाच कर्जमाफी देण्याबाबतचा शासनाचा दृष्टीकोन सविस्तरपणे विषद केला.
- १.६ **पुण्याचे पाणी:-** पुणेकरांच्या दृष्टीने २४x७ दिवस पाणी उपलब्धीबाबत तसेच पाण्याची गळती इत्यादीबाबत वृत्तपत्रांत बरीच चर्चा झाल्याचे आंतरराष्ट्रीय व नोबेल पारितोषिकाचे समान ऑस्लो पारितोषिक विजेते डॉ. माधवराव चितळे यांनी 'जलसंस्कृती' या विषयावरील, त्यांच्या भाषणाचा वृत्तांत जलसंवाद या मासिकाच्या नोव्हेंबर २०१७ चे अंकात प्रसिद्ध करण्यात आला आहे. त्यामध्ये त्यांनी भारतीय पाणी संस्कृतीतील घटक इत्यादींचा उदाहरण केवळ उदाहरणादाखल पुण्याच्या पाणी प्रश्नाचा सखोल परामर्श घेतला आहे. वरील पार्श्वभूमी पुण्याचा पाणी प्रश्न सोडविताना डॉ. माधवराव चितळे यांनी सदर विषयावरील विचार लक्षात घ्यावेत. या उद्देशाने मा. अंकुशराव काकडे यांचे सहीने 'भारतीय जलव्यवस्थापनांतील तरलता' हा लेखमय वृत्तांत पुण्याचे नामदार, खासदार, आमदार, महापौर व आयुक्तांना योग्य त्या कारवाईसाठी दिनांक २८/१०/२०१७ रोजी पाठविण्यात आला.
- १.७ **नोटबंदी:-** दिनांक ०३ डिसेंबर २०१७ रोजी एक चर्चासत्र आयोजित केले होते. केंद्र शासनाच्या नोट बंदीला वर्ष पूर्ण झाल्यामुळे सदर विषयावर बऱ्याच उलटसुलट बातम्या वर्तमानपत्रांत छापून येत होत्या. शासनाचा सुरवातीचा उद्देश्य जो की यामुळे काही लाख कोटी अंदाजे ४ ते ५ लाख कोटी-काळा पैसा अर्थशून्य/कस्पटासमान होईल अशी अपेक्षा होती. त्यामुळे काळ्या अर्थव्यवस्थेला मोठा आळा बसेल. शासनाचा मोठा फायदा होईल इत्यादी शासनाच्या अपेक्षा फलद्रूप झाल्या नाहीत. पैशाचा ओघ आटल्याने अर्थव्यवस्था मात्र मंदावली. लोकांनाही त्रास सहन करावा लागला. चर्चेमध्ये सहकारी कार्यकर्ते मा. शिवाजीराव ढमढेरे यांनी मात्र गरीब स्तरावरील ग्रामीण भागातील मोठ्या वर्ग समूहाला रु.५००/- रु.१,०००/- च्या नोटा पूर्वी हाताळण्याचा प्रसंग फारसा येत नसल्याने आणि त्यांचे व्यवहार रुपये १००/- व

त्याखालील नोटांच्या चलनांतच प्रामुख्याने होत असल्याने जेवढा गाजाजवाजा पेपरात झाला तेवढा काही त्रास सोसावा लागला नसल्याचे आपले निरीक्षण नोंदले.

- १.८ **शेतीसाठी ड्रोन सेन्सिंग तंत्रज्ञान:-** कर्नाटक शासनाच्या वनविभागाने नियुक्त करून वनविभागातील उपद्रवी वनस्पती (झाडे-झाडोरा) ज्या अन्य उपयुक्त वनांचे वाढीस अडथळा उत्पन्न करतात त्यांचे ड्रोन तंत्रज्ञानाने सेन्सस तयार करून अशा लाखो झाडांची मोठ्या क्षेत्रावरील माहिती गोळा केली आहे. ज्या अमेय गोडे यांनी शासनास सादर केली त्यांचे व्याख्यान दि.१७ जून २०१७ रोजी आयोजिले होते. उपद्रवी वनस्पती/झाडे कशाप्रकारे उखडून त्यापासून उपयुक्त वस्तू फर्निचर, कोळसा बनविण्याचे प्रशिक्षण स्थानिक आदिवासींना देण्यात आले. त्याची माहिती सभेत देण्यात आली. हेच फोटोमेट्रीचे तंत्रज्ञान ड्रोन वापरून पिकाची वर्गवारी, उत्पादन, मातीतील आद्रता, भूखलनाचा आगावू अंदाज कसे देता येतात याचाही आपल्या व्याख्यानात श्री. गोडे यांनी उहापोह केला. त्यानंतर प्रश्नोत्तरे होऊन आभार झाली.
- १.९ **सहकार कायदा कलम ७९ अे आदेशाबाबत पाठपूरावा:-** खुले सभासदत्व हा एक प्रकारे सहकाराचा पाया असून त्यानुसार ज्या नागरीकांना सहकारी संस्थांची सेवा घ्यायची आहे, त्या संस्थेस सदर सेवा देण्यात प्रशासकीय वा शासकीय पातळीवर काही अडचण नसल्यास सदर नागरीकांस सभासद करून जरूर त्या सेवा उपलब्ध करून दिल्या पाहिजेत. काही संस्थांमध्ये जातपात, धर्म, पंथ, शाकाहारी, मांसाहारी, इत्यादींचे आधारावर स्पृश्यास्पृश्य पद्धतीने सभासदत्व नाकारले जाते. त्याला छुपा राजाश्रयही पुर्वीपासून मिळत आहे. या अन्यायाविरुद्ध मुंबईतील विनी को-ऑपरेटिव्ह हौसिंग सोसायटी, लिलीव्हिला को ऑपरेटिव्ह हौसिंग सोसायटी, मंगलरक्षा को-ऑपरेटिव्ह हौसिंग सोसायटी, आर्चलीन को-ऑपरेटिव्ह हौसिंग सोसायटी, मारीनेट बिल्डींग को-ऑपरेटिव्ह हौसिंग सोसायटी यांचे निवडक सभासदांनी, शासन व कोर्टा मार्फत अन्याय निवारणार्थ प्रयत्न चालू ठेवले आहेत. त्यांना प्रतिष्ठानतर्फे कायदेशर सल्ला व सहकार्य देण्यात येत आहे. तसेच त्यांच्या प्रकरणांचा पाठपूरावा मा. सहकार आयुक्त कार्यालयाकडे सहकार कायदा कलम ७९ अेचे आदेशानुषंगाने पाठपूरावा करणेत येत आहे.
- १.१० **कार्यकर्ता संमेलन:-** दिनांक ९ जूलै २०१७ रोजी सेवानिवृत्त, पण सार्वजनिक काम करू इच्छिणाऱ्यांचे संमेलन श्री. सतिश देशमुख, अध्यक्ष फोरम फॉर इंटलेक्च्युअल यांचे सहकार्याने विशाल सह्याद्री सदन सभागृहात आयोजित केले होते. त्यामध्ये डॉ. बुधाजीराव मुळीक यांचे 'इनकम रीस्क मॅनेजमेंट इन अग्रीकल्चर' या विषयावर डॉ. कुमार सप्तर्षी यांचे 'आंदोलनाचे शास्त्र आणि शस्त्र', डॉ. मुकुंदराव गायकवाड यांचे 'शेतकऱ्यांची उत्पादकता शेतीमाल व पणन' व अरविंद कृषी विद्यापीठाचे कार्य, कॉंग्रेस शांता रानडे यांचे 'शेतीतील महिलांचे योगदान व त्यांचे प्रश्न' आणि श्रीमती कल्पनाताई साळुंखे अध्यक्ष पाणी पंचायत यांचे 'महाराष्ट्राच्या जलसंपत्तीचे न्याय वाटप' या विषयांवर व्याख्यान झाले. कार्यक्रमांचे सूत्रसंचालन श्री. सतिश देशमुख यांनी केले. श्री. भिडे यांनी आभार प्रदर्शन केल्यानंतर कार्यक्रम संपला.
- १.११ **डॉ. शेते यांचे व्याख्यान:-**दिनांक ०५ ऑगस्ट २०१७ रोजी 'महाराष्ट्राची सद्यःस्थिती आणि उपाय' यावर नॅशनल इंस्टिट्यूट ऑफ बँक मॅनेजमेंटचे माजी प्राध्यापक डॉ. एन. बी. शेते यांचे व्याख्यान प्रतिष्ठानच्या कार्यालयात आयोजित करण्यात आले. व्याख्यानांतर प्रश्नोत्तरांच्या कार्यक्रमांतर श्री. भिडे यांनी आभार मानले.
- १.१२ **एन. पी. ए. वर जालीम उपाय कायदा:-** केंद्र शासनाने फायनांशिअल रेझोल्यूशन अँड डिपॉझिट इश्यूअरन्स बिल २०१७ संसदेमध्ये मांडल्यावर ते संयुक्त संसदीय समितीपुढे विचारार्थ पाठविण्यात आले. समितीने त्यावर सूचना व अभिप्राय मागविले होते. त्यास अनुसरून प्रतिष्ठानने एक चर्चासत्र आयोजित केले होते. त्या अनुषंगाने दि.२५/०९/२०१७ रोजी कार्यालयात चर्चा झाली. त्यावर प्रतिष्ठानने तयार केलेली एक टिपणी व सह पत्रे (डॉ. थोरात, माजी चेहरमन, नाबाई यांचा लेख) दि डायरेक्टर, सी.बी.आय अँड जेसी, खोली क्र.३३९, तिसरा मजला, लोकसभा सचिवालय यांना मा. काकडे साहेब यांच्या सहीने सादर करण्यात आली.
- १.१३ **रिझर्व बँक अधिकारी व्याख्यान:-** केंद्र शासनाने बँकींग रेग्युलेशन अँक्टमध्ये कलम ३५ अेअे व अेबी या सुधारणा करून बँकांच्या थकीत कर्जाबाबत इन्सॉल्व्हन्सी व बँकींग अँक्टच्या तरतुदीचा वापर करून मोठ्या थकीत रकमा वसुलीचे कर्जदाराविरुद्ध कारवाईचे अधिकार रिझर्व बँकेस दिले आहेत. त्याबाबत रिझर्व बँकेचे (कॉलेज ऑफ अग्री बँकींगचे) प्राध्यापक डॉ. मोहन यांचे विद्वत्तापूर्ण व्याख्यान दिनांक २२/०९/२०१७ रोजी प्रतिष्ठानचे कार्यालयात आयोजित करण्यात आले. व्याख्यानांतर अँडव्होकेट वर्तक यांनी आभार मानले.

१.१४ **नागरी बँकांसाठी कायदा समिती:-** मा. शेखर चरेगांवकर, अध्यक्ष महाराष्ट्र राज्य सहकारी परिषद पुणे यांनी दिनांक २९/०४/२०१७ चे आदेशाने बँकींग तज्ञ श्री. सतिश मराठे यांचे अध्यक्षतेखाली एका समितीचे गठन केले आहे. समितीला सहकार कायदांत करायच्या बदलांच्या शिफारशी करण्यास सुचविणेत आले आहे. ही बाब लक्षात घेता आणि सहकारी गृहनिर्माण संस्थांसाठी व सहकार कायदात अन्य बदल सुचविण्यासाठी शासनाने देशमुख समितीही नेमली आहे. हे लक्षात घेऊन पुणे जिल्ह्यातील नागरी बँकांची एक सभा दिनांक २० मे २०१७ रोजी विशाल सह्याद्री सभागृहात कृषी व सहकार व्यासपीठातर्फे आयोजित करण्यात आली. शासनाने २९/०४/२०१७ रोजी नेमलेल्या समितीचे सदस्य माजी जिल्हा उपनिबंधक पुणे यांनी दिनांक २० मे २०१७ च्या सभेसाठी आपल्या-इमेलवर नागरी बँकांनी सूचना पाठविल्यास त्या पण एकत्रित करून सभेस सादर करणेचे मान्य केले. शासनाचे मराठे समितीचे सदस्य सचिव अॅड. जयंत कुलकर्णी यांनीही व्यासपीठाने आपल्या सूचना समितीस सादर कराव्यात कशी विनंती केली.

दिनांक २०/०५/२०१७ च्या सभेसाठी मुस्लीम को-ऑपरेटिव्ह अर्बन बँक, तसेच अभ्यूदय, सन्मित्र, हवेली, डिफेन्स अकाउंटन्ट, पुणे कॅन्टोन्मेंट इत्यादी नागरी बँकांचे प्रतिनिधी तसेच मुख्य कार्यकारी अधिकारी पुणे जिल्हा नागरी सहकारी बँक्स असोसिएशन, त्याचप्रमाणे शासनाचे माजी ओ. एस. डी. श्री. पाटील अतिरिक्त निबंधक श्री. साबळे अन्य माजी शासकीय व संस्था अधिकारी सर्वश्री बी. एम. देशपांडे, वर्तक, भिडे, कुलकर्णी, मेहेर, वाणी, भगत, निकम इत्यादी हजर होते. चर्चा श्री. शं. त्रिं. भिडे यांचे अध्यक्षतेखाली झाली. शासनाचे माजी उपनिबंधक व दिनांक २९/०४/२०१७ च्या शासकीय समिती सदस्य श्री. धरणीधर पाटील यांनी सभेचे प्रास्ताविक केले. श्री. भिडे यांनी चर्चासत्रासाठी जे टिपण तयार केले होते, त्यांतील एकूण १० मुद्द्यांचे विवेचन करून विषय चर्चेसाठी खुला केला. त्यानंतर अनेकांनी आपले विचार तसेच इमेलवर आलेल्या सूचनांची सभेस माहिती देण्यात आली. सविस्तर चर्चा होऊन आभार प्रदर्शनानंतर चर्चासत्राचा समारोप झाला. या चर्चासत्राचे अनुषंगाने मराठे समितीस अहवाल सादर करण्यात येत आहे.

१.१५ **विद्यार्थी स्पर्धा पूर्वतयारी:-** २०१७-१८ या शैक्षणिक वर्षासाठी, माध्यमिक शाळेतील इयत्ता ८ वी व ९ वी च्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रश्नमंजूषा, निबंध, वक्तृत्व या विषयावर कोणत्या नामवंत व्यक्तीचे जीवन व कार्यावर ८० पानी पुस्तक दरवर्षीप्रमाणे प्रतिष्ठान, वनराई व भिडे परिवार तर्फे तयार करावे, याबाबत माजी प्राचार्य डॉ. दिलीप मानसिंग गरुड या लेखकाशी चर्चा करण्यात आली. भारतरत्न डॉ. अ. पी. जे. अब्दुल कलाम यांच्यावर असे पुस्तक करावयाचे ठरले. त्याप्रमाणे डॉ. गरुड यांनी पुस्तकाचा तर्जुमा तयार करून तो सादर केला त्याचा अभ्यास करून त्यामध्ये काही दुरुस्त्या सुचविणेत आल्या. भिडे परिवार मंगेशी, यांनी २०० प्रती व प्रतिष्ठानतर्फे ३०० प्रति सवलतीत प्रकाशकांनी शिक्षक व विद्यार्थ्यांमध्ये वाटण्यासाठी घेण्याचे ठरविणेत आले. त्याप्रमाणे डॉ. गरुड यांना २०० प्रतीचे पैसे भिडे परिवार यांच्याकडून देण्यात आले असून सादर प्रती जून २०१७ चे वनराईचे पर्यावरण वाहिनीचे सभेत शिक्षकांना वाटण्यासाठी उपलब्ध झाल्या आहेत.

या पुस्तकाचे प्रकाशन महानगरपालिकेच्या कमला नेहरु पार्कमधील वाडमयीन कट्ट्यावर स्थानिक नगरसेविकेचे हस्ते दिनांक ११ मे २०१७ रोजी करण्यात आले. भिडे परिवारातर्फे सादर कार्यक्रमांतील वक्ते, शिक्षिका, व सभामंचावरील मान्यवर इत्यादींना २५ प्रतींचे सप्रेम भेट वाटप करण्यात आले.

१.१६ **पारितोषिके वितरण समारंभ:-** दि. १६ सप्टेंबर २०१७ रोजी डॉ. वसंतदादा पाटील विद्यानिकेतन प्रशाला या ठिकाणी, 'डॉ. ए. पी. जे अब्दुल कलाम' या विषयावरील प्रश्नमंजूषा स्पर्धा, निबंध स्पर्धा, इयत्ता आठवी व नववीच्या विद्यार्थ्यांच्या पहिले तीन क्रमांक तसेच अन्य विद्यार्थ्यांसाठी उत्तेजनार्थ बक्षिसे वाटण्यात आली. बक्षिस समारंभ मा. अजित निंबाळकर, मा. संदिप कदम, व मा. अंकुश काकडे यांचे हस्ते पार पडला. या स्पर्धांमध्ये एकूण २५४२ विद्यार्थ्यांनी भाग घेतला. त्याचप्रमाणे या विद्यार्थ्यांना भिडे परिवाराकडून सहभागाबाबत रंगीत प्रशस्तीपत्रके देण्यात आली.

१.१७ **वक्तृत्व स्पर्धा:-** माध्यमिक शाळांतील इयत्ता ८वी व ९वी विद्यार्थ्यांची 'डॉ. ए.पी.जे. अब्दुल कलाम' या विषयांवर निबंध स्पर्धा घेणेत आली. त्यात ७३ विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. परिक्षक म्हणून डॉ. गरुड, श्रीमती शाळीग्राम, श्री. भिडे,

प्रा. डांगे यांनी काम केले. अनुक्रमे प्रथम, द्वितीय, तृतीय व उत्तेजनार्थ अशी रु.५००/-, रु.४००/-, रु.३००/- व रु.२००/- प्रमाणे बक्षिसे देण्यात आली.

१.१८ **शिक्षक निबंध स्पर्धा:-** 'डॉ. ए.पी.जे.अब्दुल कलाम यांचे जीवन व कार्य' या विषयावर महाराष्ट्रातून माध्यमिक शाळा शिक्षक व कर्मचारी यांचेकडून निबंध मागविणेत आले होते. सर्व विभागीय केंद्रांना यासाठी जरूर ती प्रसिद्धी देणेबाबत विनंती करणेत आली होती. त्यास अनुसरून रत्नागिरी, पुणे, ठाणे, बीड या केंद्रांच्या कार्यक्षेत्रांतील २५ निबंध प्राप्त झाले. त्यापैकी पहिल्या चाचणीत ६ निबंध गाळण्यात आले. उरलेले १९ निबंध साहित्यिक व माजी प्राचार्य डॉ.न.म.जोशी यांचेकडून तपासून, सर्व संबंधितांना २४/११/२०१७ रोजी भिडे परिवार मंगेशी तर्फे ग्रंथभेट व प्रतिष्ठानतर्फे पारितोषिके अनुक्रमे प्रथम रु.१,०००/- द्वितीय रु.८००/- तृतीय रु.५००/- व अन्यांना रु.२००/- प्रमाणे तसेच प्रशस्तीपत्रेही देण्यात आली.

१.२ महाराष्ट्र महिला व्यासपीठ

महाराष्ट्र महिला व्यासपीठाच्यावतीने महिलांची शारीरिक, मानसिक, आर्थिक, सामाजिकदृष्टीने सक्षमता वाढावी यासाठी विविध उपक्रम, विविध कार्यशाळा आणि इतर कार्यक्रमांच्या माध्यमातून कृतीशील प्रयत्न केले जातात. संयोजिका श्रीमती रेखा नार्वेकर, कार्यकारी संयोजिका श्रीमती ममता रमेशचंद्र कानडे महिला व्यासपीठाचे काम पाहतात. त्यांना संजना संतोष पवार यांचे सहकार्य असते.

२.१ **सहकारी गृहनिर्माण संस्था प्रशिक्षण - दि. ६ जून ते २२ जुलै २०१७ :-** सध्या मुंबईमध्ये ४० ते ६० हजार सहकारी गृहनिर्माण संस्था आहेत. या सर्व संस्थांचे काम चांगले होण्यासाठी शासनाचे कायदे किंवा उपविधी लोकांना माहिती व्हावी व लोकांमध्ये हाऊसिंग व्यवस्थेविषयी जागृती व्हावी या हेतूने महाराष्ट्र महिला व्यासपीठातर्फे जून २०१० सालापासून यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईमध्ये सहकारी गृहनिर्माण संस्था व्यवस्थापक प्रशिक्षण दिले जाते. या प्रशिक्षणाला प्रभाकर चुरी, देवयानी गोरे, अॅड. प्रमोद कुमार व सहकारी क्षेत्रातील इतर मान्यवरांचे मार्गदर्शन मिळते. या प्रशिक्षणामुळे सहकारी गृहनिर्माण संस्थेत पूर्णवेळ / अर्धवेळ नोकरी मिळू शकते. तसेच हे प्रशिक्षणार्थी सल्लागार म्हणूनही चांगलं काम करू शकतात व आपल्या स्वतःच्या राहत्या सोसायटीतील मॅनेजिंग कमिटीत चांगले काम करू शकतात. आतापर्यंत २० ते अगदी ७० वर्षांच्या ६०० च्या वर प्रशिक्षणार्थींनी हे प्रशिक्षण यशस्वीरित्या पूर्ण केले आहे. परीक्षेनंतर त्यांना प्रमाणपत्र देण्यात येते. या प्रशिक्षणाचा १९ वा वर्ग फेब्रुवारी ते मार्च २०१७ या कालावधीत पूर्ण झाला. यातील यशस्वी विद्यार्थ्यांना ६ एप्रिल २०१७ रोजी प्रमाणपत्र देऊन गौरविण्यात आले.

२.२ **आयस्क्रीम प्रात्यक्षिक दि. २० व २१ एप्रिल २०१७ :-** दि.२० व २१ एप्रिल रोजी दोन दिवसांचे आईस्क्रीम प्रात्यक्षिक आयोजित करण्यात आले होते. वेगवेगळ्या प्रकारची फळे, सुकामेवा, चॉकलेट व कोणतीही आईस्क्रीम पावडर न वापरता २८ प्रकारची नैसर्गिक आईस्क्रीम दाखविण्यात आली. १६ प्रशिक्षणार्थींनी या कार्यशाळेचा लाभ घेतला.

२.३ **'आठवणींच्या जलाशयावर' या गीतसंचाचे प्रकाशन दि. १० मे २०१७ :-** दि.१० मे २०१७ रोजी महाराष्ट्र महिला व्यासपीठाच्या संयोजिका रेखाताई नार्वेकर यांच्या 'आठवणींच्या जलाशयावर' या गीतसंचाचे प्रकाशन मा. अशोक पत्की यांच्या हस्ते करण्यात आले. त्यावेळी गायक मंदार आपटे, मानसी, सीमा चंद्रगुप्त यांनी याच संचातील गाणी सादर केली. त्यावेळी गौरी कुलकर्णी, माधवीताई कुंटे, राजन प्रभू, भगवंत नार्वेकर, सोमेश नार्वेकर यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. संपूर्ण कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन मृण्मयी भजक यांनी केले. कार्यक्रमाला २५० रसिकांची उपस्थिती होती.

२.४ **मुलांच्या शारीरिक व मानसिक संवर्धनासाठी शिबीर दि. १८ ते २६ मे २०१७ :-** मुलांच्या शारीरिक व मानसिक संवर्धनासाठी ८ ते १५ वयोगटातील मुलांसाठी शिबीर दिनांक १८ ते २६ मे २०१७ या कालावधीत आयोजित केले होते. या आठ दिवसांच्या शिबिरात रोज विविध विषयांवर प्रशिक्षण देण्यात आले. संगीत - रेश्मा गीध, नृत्य-सीमा पेंडसे, ओरिगामी-विद्याधर म्हात्रे, संगणक-धनसिंग लाड, व्हिडीओ फिल्म निर्मिती-प्रीतम, अभिनय-प्रमोद पवार, कथाकथन-एकनाथ आव्हाड, संवाद कौशल्य-रविराज गंधे, अशा वेगवेगळ्या विषयांवर प्रात्यक्षिक देऊन मार्गदर्शन

- करण्यात आले. हे शिबीर पूर्णतः विनामूल्य होते. ६० मुलांचा या शिबिरात सहभाग होता. या शिबिराचा समारोप मुलांना प्रमाणपत्र देऊन करण्यात आला. श्रीमती रेखा नावेंकर यांच्या मार्गदर्शनाखाली हे शिबीर पार पडले.
- २.५ **विविध प्रकारचे केक व आयसिंग प्रशिक्षण - २० जुलै २०१७ :-** महिलांना उपयुक्त प्रशिक्षण देणे हा सतत महिला व्यासपीठाचा प्रयत्न असतो जेणेकरून त्या गोष्टीत प्राविण्य मिळवून आपले अर्थाजन करू शकतात. महिलांच्या मागणीनुसार दि.२० जुलै २०१७ रोजी विविध प्रकारचे केक व त्यावरील विविध आयसिंग याचे प्रशिक्षण आयोजित केले गेले सतरा महिलांनी या कार्यशाळेचा लाभ घेतला. अत्यंत किमान फीमध्ये हे प्रशिक्षण दिले गेले. सहा प्रकारचे केक व त्यावरील आयसिंग शिकविण्यात आले. हे प्रशिक्षण म्हणजे नुसते प्रात्यक्षिक नव्हते, तर महिलांनी स्वतः आपापल्या केकवर आयसिंग केले व प्रशिक्षणाचा आनंद घेतला. त्यांना आपल्या केकची चवही घेता आली व घरी नेता आले. रेणुका मोरे यांचे या प्रशिक्षणाला मार्गदर्शन लाभले.
- २.६ **'आई आणि स्वयंपाक घर' मनोगत:-** हल्लीच्या धकाधकीच्या जीवनात लोकांच्या खाण्याच्या म्हणजेच आहाराच्या सवयी बदलल्या आहेत. जंक फुड व फास्ट फुडमुळे स्वतःच्या आरोग्याकडे व आहाराकडे दुर्लक्ष झाले आहे व त्याचे दुष्परिणाम फार त्रासदायक होतात. चौकस आहारात सॅलडचे फार महत्त्व आहे. हे लक्षात घेऊन दि.०४ ऑगस्ट २०१७ रोजी दुपारी ३ ते ५ या वेळेत सुप्रसिद्ध शेफ तुषार देशमुख यांचा 'आई आणि स्वयंपाकघर' हा मनोगत, गप्पा, प्रश्नोत्तरे व पदार्थांची पाककृती असा चौरस कार्यक्रम आयोजित केला गेला. या कार्यक्रमांतर्गत वेगवेगळ्या 'पौष्टिक सॅलडस' ची प्रात्यक्षिक दाखविण्यात आली व पाककृतीही देण्यात आली. ६५ महिलांनी या प्रात्यक्षिकांचा लाभ घेतला शेफ तुषार देशमुख यांनी गप्पागोष्टी मधून आपली स्वयंपाकाची आवड व त्यानुसार त्यांनी आपल्या आवडीचे रुपांतर व्यवसायात कसे केले याविषयी सांगितले. मिनिटामिनिटाला हा कार्यक्रम रंगत गेला. या कार्यक्रमासोबतच सप्टेंबर महिन्यात बहुचर्चित वस्तू व सेवा कर (GST) या विषयावर लोकांसाठी विनामूल्य व्याख्यान ठेवण्यात आले. त्याला रमेश प्रभू यांचे मोलाचे मार्गदर्शन मिळाले व जिज्ञासुंना आपल्या प्रश्नांची उत्तरे मिळाली. १०० जणांनी या मार्गदर्शनाचा लाभ घेतला.
- २.७ **सहकारी गृहनिर्माण संस्था व्यवस्थापक प्रशिक्षण, सप्टेंबर २०१७ :-** सप्टेंबर महिन्यात 'सहकारी गृहनिर्माण संस्था व्यवस्थापक प्रशिक्षण' वर्ग क्रमांक २० चे प्रशिक्षण आयोजित करण्यात आले होते. एकूण २२ विद्यार्थ्यांनी या प्रशिक्षणाचा लाभ घेतला. सप्टेंबर ते ऑक्टोबर असा दोन महिने हा वर्ग सुरु होता. यशस्वी विद्यार्थ्यांना प्रमाणपत्र देऊन गौरविण्यात आले. 'सहकारी गृहनिर्माण संस्था व्यवस्थापक प्रशिक्षण' या विषयाला अनुसरून लोकांच्या खास आग्रहास्तव डिसेंबर महिन्यात १ दिवसाची सकाळी ११ ते संध्या ६ या वेळेत व्याख्यानमाला ठेवण्यात आली. या व्याख्यानमालेत वस्तू व सेवा कर, कचरा व्यवस्थापन व उपविधीतील महत्वाचे बदल हे विषय ठेवण्यात आले होते. या विषयांवर अनुक्रमे अजित जोशी, सीमा रेडकर व प्रभाकर चुरी यांनी मार्गदर्शन केले. १३५ जणांनी या व्याख्यानाचा लाभ घेतला. चर्चा व प्रश्नोत्तरे अशा रीतीने हा कार्यक्रम उत्कृष्टपणे पार पडला. लोकांना बहुमोल मार्गदर्शन मिळाले.
- २.८ **'सहकारी गृहनिर्माण संस्था व्यवस्थापक प्रशिक्षण' जानेवारी २०१७:-** जानेवारी महिन्यात 'सहकारी गृहनिर्माण संस्था व्यवस्थापक प्रशिक्षण' वर्ग क्र २१ चे प्रशिक्षण सुरु झाले. एकूण २० विद्यार्थ्यांनी या प्रशिक्षणाचा लाभ घेतला. यशस्वी विद्यार्थ्यांना प्रमाणपत्र देऊन गौरवण्यात आले.
- २.९ **सौंदर्य प्रसाधन कार्यशाळा- मार्च २०१७:-** मार्च महिन्यात प्रख्यात सौंदर्य तज्ञ डॉ. पूर्णिमा म्हात्रे यांचे विनामूल्य व्याख्यान ठेवण्यात आले. ६५ जणांनी या कार्यक्रमाचा लाभ घेतला. डॉ. म्हात्रे यांनी सौंदर्य विषयक आधुनिक शस्त्रक्रिया, औषधे तसेच त्वचेची काळजी घेणारे घरगुती उपाय यावर मार्गदर्शन केले. चर्चा व प्रश्न-उत्तरे अशा रीतीने हा कार्यक्रम उत्कृष्टपणे पार पडला. खास करून महिला वर्गाने या कार्यक्रमाचा आनंद घेतला.
- वर नमूद केलेली सर्व प्रशिक्षणे व कार्यक्रम अत्यंत माफक फी मध्ये ना नफा ना तोटा या तत्वावर सुरु आहेत. ज्यासाठी बाहेर खूप पैसे मोजावे लागतात. या सर्व प्रशिक्षणात आम्ही प्रशिक्षणार्थींची संख्या मर्यादित ठेवली आहे, जेणेकरून मार्गदर्शकास प्रत्येकाकडे लक्ष देता येईल. लोकांना काय उपयुक्त देऊ शकतो हाच विचार आम्ही सतत करत असतो. खूप मोठ्या प्रमाणात नाही, पण ज्या समाजात आपण वावरतो व ज्याच्याकडून आम्हालाही खूप काही शिकायला

मिळते, त्या समाजाचे देणे परत करणे, हा आमचा खारीचा नाही पण मुंगीचा वाटा नक्की आहे असे वाटते. आजही आमच्या प्रत्येक प्रशिक्षणार्थीकडून आम्हाला आमच्या कामाची मिळालेली दाद व भविष्यासाठीच्या शुभेच्छा हेच आमचे उद्दिष्ट सफल करते. हाच विचार घेऊन आम्ही भविष्यातही काही स्त्रियांसाठी व समाजासाठी खूप करत राहणार आहोत.

९.३ नवमहाराष्ट्र युवा अभियान:-

नवमहाराष्ट्र युवा अभियानचे काम कार्यक्रम व्यवस्थापक दत्ता बाळसराफ व संघटक निलेश राऊत पाहतात. विजय कान्हेकर समन्वयक आहेत. तर कार्यालयीन संघटक म्हणून सुरेश पाटील व सहाय्यक म्हणून मीनल सावंत, रमेश मोरे, मनीषा खिल्लारे, महेश साळवी कार्यरत आहेत.

३.१ गोविंदराव तळवलकरांच्या आठवणींचे स्मरण:- ज्येष्ठ पत्रकार, महाराष्ट्र टाईम्सचे माजी संपादक गोविंदराव तळवलकर यांची स्मृतिसभा १ एप्रिल २०१७ रोजी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई येथे आयोजित करण्यात आली. प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष शरद पवार, माजी मंत्री विनायकराव पाटील, माजी क्रिकेटपटू माधव आपटे, 'लोकसत्ता'चे संपादक गिरीश कुबेर, 'महाराष्ट्र टाईम्स'चे संपादक अशोक पानवलकर, ज्येष्ठ पत्रकार प्रताप आसबे, यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईचे सरचिटणीस, शरद काळे, कोषाध्यक्ष हेमंत टकले यांनी तळवलकरांच्या आठवणींना उजाळा दिला. तळवलकरांविषयी बोलताना आसबे म्हणाले, 'मुंबईत 'मटा' मध्ये कामाला आलो आणि हिमालयाच्या पायथ्याशी आलो, असे मला वाटले. 'समाजवादी लक्षभोजन' हा त्यांचा अग्रलेख वाचून मी प्रेरित झालो होतो. तळवलकरांनी लिहिताना कधीच कुणाचीही पर्वा केली नाही. जवळच्या लोकांवर तर अधिक टीका केली. तळवलकर कट्टर लिबरल डेमोक्रेट होते.' पानवलकर यांनी 'माझ्या संपादकीय कारकीर्दीत तळवलकर यांच्या दुःखद निधनाची बातमी येऊ नये असे वाटत होते. पण, ती आली, त्याला पर्याय नव्हता, असे सांगितले. विनायकराव पाटील तळवलकरांविषयी बोलताना म्हणाले, 'तळवलकर ज्याला जसे भेटले, त्याला तसे वाटले. पत्रकारांना, संपादकांना, राजकीय पुढाऱ्यांना, साहित्यिक, कलाकारांना वेगवेगळे तळवलकर भेटत गेले. मला विचाराल तर हे सर्व तळवलकर एकच होते. उत्तम पत्रकारिता हे तळवलकरांचे ध्येय होते, म्हणून त्यांच्याकडून उत्कृष्ट पत्रकारिता होऊ शकली. तळवलकरांच्या आठवणींना उजाळा देताना कुबेर म्हणाले, अलीकडे चांगली पत्रकारिता ही चांगला व्यवसाय होऊ शकत नाही, असं मानलं जात. पण, यातला आदर्श म्हणजे गोविंदराव तळवलकर त्यांच्या अंगी लिहिण्याचा जो निर्भीड भाव होता, तो आजच्या संपादकांमध्ये असणं आवश्यक आहे.

प्रतिष्ठानच्या वतीने अध्यक्ष शरद पवार म्हणाले, ही श्रद्धांजली सभा नाही. गोविंदरावांना असले शब्द आवडत नव्हते. खंरतर त्यांच्या आठवणीचे स्मरण करण्यासाठी ही स्मृतिसभा आयोजित केली होती. गोविंदरावांचे अग्रलेख हे महाराष्ट्रात चर्चेचा विषय असायचे. गोविंदराव असे एकमेव संपादक असतील, ज्यांचे अग्रलेख २५ वर्षांनंतरही लक्षात राहिले आहेत. फक्त आपले स्वतःचेच नाही, तर दुसऱ्यांनी लिहिलेले चांगले उग्रलेख देखील ते प्रसिद्ध करायचे. गोविंदरावांचे अग्रलेख राज्याला दिशा देणारे असायचे. महाराष्ट्राच्या अनेक हिताच्या निर्णयांच्या मागे गोविंदराव होते. त्यांचा सल्ला आम्ही घ्यायचो. त्याचा फायदा आम्हाला झाला. पण, त्याचे श्रेय त्यांनी स्वतः कधी घेतले नाही. उरळीकांचन इथल्या बापू कांचन या सामान्य शेतकऱ्यांपासून इंदिरा गांधीचे माध्यम सल्लागार शारदा प्रसाद यांच्यापर्यंत सर्वच लोकांसोबत गोविंदराव संवाद ठेवायचे, हा त्यांचा विशेष गुण होता. तळवलकर यांच्या अष्टपैलू व्यक्तिमत्त्वाने त्यांनी आपल्या भाषणात उजाळा दिला.

३.२ राज्यस्तरीय वक्तृत्व व नेतृत्व शिबिर:- खा. सुप्रियाताई सुळे यांच्या संकल्पनेतून यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या वतीने शनिवार दि.२१ व २२ एप्रिल रोजी राष्ट्रीय मिल मजदूर संघ, परळ, मुंबई येथे 'राज्यस्तरीय युवा वक्तृत्व व नेतृत्व शिबिर' आयोजित करण्यात आले होते. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईचे अध्यक्ष आदरणीय पवार साहेबांच्या कायदे मंडळातील कारकिर्दीला २२ फेब्रुवारी २०१७ रोजी पाच दशकांचा कालावधी पूर्ण झाला.

यानिमित्ताने 'सुवर्णगाथा ५०' उपक्रमांतर्गत राज्यस्तरीय वक्तृत्व व निबंध स्पर्धा आयोजित करण्यात आल्या होत्या. राज्यातील विद्यार्थी त्यात सहभागी झाले होते. त्यांच्यामधील गुणवत्ता कशा पद्धतीने वाढवता येतील, विविध क्षेत्रातील कामकाज, नियम यांची माहिती त्यांना मिळावी, या उद्देशाने शनिवार दि. २२ आणि २३ एप्रिल रोजी अंतिम विजेत्या विद्यार्थ्यांचे दोन दिवसीय राज्यस्तरीय युवा वक्तृत्व व नेतृत्व शिबिराचे मुंबई येथे आयोजन करण्यात आले होते. या शिबिराला कोल्हापूर, सोलापूर, उस्मानाबाद, पुणे, अहमदनगर, औरंगाबाद, हिंगोली, बारामती, नांदेड, परभणी, तसेच मुंबईतून विद्यार्थ्यांनी हजेरी लावली होती. शिबिरात विद्यार्थ्यांसाठी नकाशा वाचनाचे महत्त्व हे अरविंद वैद्य यांनी सांगितले. त्यात सामाजिक, भौगोलिक, राजकीय, सांस्कृतिक ह्या गोष्टींचा कसा समावेश आहे, ते त्यांनी उत्तम पद्धतीने समजावून सांगितले. 'कोणीही व्यक्ती कितीही मोठी असली तरी उत्तम संवाद हा खूप महत्त्वाचा भाग आहे, वक्तृत्व हे जीवनोपयोगी कौशल्य आहे', असे सांगत अजित जोशी यांनी वक्तृत्व संवाद कौशल्य व त्यातून करिअरची संधी कशी मिळेल, हे विद्यार्थ्यांना सांगितले. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या कार्याध्यक्ष खा. सुप्रिया सुळे यांनी विद्यार्थ्यांसोबत मोकळेपणाने संवाद साधला.

महेश अचितलवार यांनी विद्यार्थ्यांना आपल्या वक्तृत्वामध्ये नेहमी येणाऱ्या उणीवा, तसेच त्या येऊ नयेत म्हणून त्यासाठी आवश्यक अशी माहिती दिली. आपल्या भाषणात कोणत्याप्रकारे कमी, पण स्पष्ट आणि महत्त्वाचे मुद्दे असावेत व ते कशाप्रकारे आपण मांडावेत, याबद्दल सविस्तर मार्गदर्शन केले. 'कायदेमंडळ, स्वरूप व कार्य' या विषयावर आ. निरंजन डावखरे व मा. आमदार हेमंत टकले यांनी विद्यार्थ्यांशी संवाद साधला. तर 'प्रशासन व त्यांचे कामकाज', या विषयावर विक्रम खलाटे यांनी विद्यार्थ्यांना माहिती दिली. महाराष्ट्रातील माध्यमांचा एकूण परिचय व त्याचा पडणारा प्रभाव याबद्दल ज्येष्ठ पत्रकार पद्मभूषण देशपांडे यांनी सविस्तर माहिती देऊन विद्यार्थ्यांचे शंकांनिरसन केले. ज्येष्ठ पत्रकार सुनिल तांबे यांनी माध्यमांसाठी वापरण्यात येणाऱ्या तंत्रज्ञानविषयी विद्यार्थ्यांना माहिती दिली. विद्यार्थ्यांना उपयुक्त अशा विविध कार्यक्रमांचे नियोजन व कार्यक्रमाचा समारोप प्रतिष्ठानचे कार्यक्रम संयोजक दत्ता बाळसराफ यांनी केला. कार्यक्रम यशस्वी करण्यासाठी सूरज चव्हाण यांनी सर्वांशी समन्वय साधला. त्यांना संजय बोरगे, विजय कसबे, अदिती नलावडे, उमाकांत जगदाळे, रमेश मोरे, मनीषा खिल्लारे, महेश साळवी यांचे मोलाचे सहकार्य लाभले.

३.३ **विद्यार्थी आरोग्य शिबिर:-** यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई न्यू होरायझन्स हेल्थ एन्ड रिसर्च फाउंडेशन आणि इंडियन ॲकॅडमी ऑफ पेडियाट्रिक्स यांच्या संयुक्त विद्यमाने रयत शिक्षण संस्थेच्या वाघे माध्यमिक शाळेत विद्यार्थी आरोग्य शिबिर घेण्यात आले. उषादेवी पांडुरंग वाघे माध्यमिक शाळा कुलाबा येथे रविवारी दि. ३० जुलै २०१७ रोजी विद्यार्थी आरोग्य शिबिराचे आयोजन केले होते. या शिबिरात एकूण २५२ विद्यार्थ्यांची तपासणी करण्यात आली. त्यामध्ये रक्तदाब, नेत्र व दंत तपासणी तसेच श्वसनक्रियेचा वेग, त्वचेचे आजार, पचनसंस्थेशी संबंधित तक्रारी व इतर प्रकारच्या तपासण्या करण्यात आल्या. या तपासणीमध्ये २९ विद्यार्थ्यांना चष्मा, ११ विद्यार्थ्यांना दातासंबंधी तक्रारी, १३ विद्यार्थ्यांना ॲनिमियाच्या तक्रारी असल्याचे आढळले. त्यासाठी त्यांना आवश्यक ती औषधे देण्यात आली. या शिबिरात पाचवी ते दहावीपर्यंतच्या विद्यार्थ्यांनी भाग घेतला. शिबिराच्या उद्घाटनावेळी डॉ. समीर दलवाई (बाल रोगतज्ञ) आणि त्यांच्या डॉक्टरांच्या समूहाने सर्व तपासण्या केल्या. सुरुवातीला विद्यार्थी आणि पालक यांना एकत्र बसवून डॉ. दलवाई यांनी विद्यार्थ्यांशी संवाद साधून त्यांच्या दिनचर्येबद्दल चर्चा केली. तसेच या चर्चेतून पालकांनासुद्धा कानमंत्र मिळाला.

डॉ. समीर दलवाई व डॉ. दिप्ती मोडक यांनी इतर डॉक्टरांच्या सहाय्याने हे आरोग्य शिबिर यशस्वीपणे पार पाडले. शिबिराला शाळेचे प्राध्यापक श्री. सुरेश धनावडे, वाघे हायस्कूलचे सर्व शिक्षक व प्रतिष्ठानचे कार्यक्रम व्यवस्थापक, श्री. दत्ता बाळसराफ, वित्त व लेखा व्यवस्थापक, श्री. महेश चव्हाण, तसेच मिनल सावंत, मनीषा खिल्लारे, महेश साळवी यांची कार्यकर्ता म्हणून उपस्थिती होती.

३.४ **राज्याच्या युवा धोरणाबाबत चर्चासत्र:-** यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या नव महाराष्ट्र युवा अभियान विभागातर्फे आंतरराष्ट्रीय युवा दिनानिमित्त दि. १२ ऑगस्ट २०१७ रोजी आयोजित करण्यात आलेल्या 'महाराष्ट्र

राज्य युवा धोरण' चर्चासत्रामध्ये खा. सुप्रिया सुळे यांनी महाराष्ट्र राज्याच्या युवा धोरणाची प्रत्यक्ष अंमलबजावणी करणे गरजेचे असल्याचे प्रतिपादन केले. महाराष्ट्र राज्याचे युवा धोरण सन २०१२ साली बनविण्यात आले होते. त्याला ५ वर्षे होत आली, परंतु आजही त्यांची अंमलबजावणी योग्य पद्धतीने होत नाही, दर दोन वर्षांनी युवा धोरणाचे पुनरावलोकन केले पाहिजे. यासंबंधी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई, नवमहाराष्ट्र युवा अभियानाच्या माध्यमातून सदर युवा धोरणाच्या अंमलबजावणीतील त्रुटी शासनाच्या निदर्शनास आणून दिल्या जातील असेही त्या म्हणाल्या. या चर्चासत्रामध्ये महाराष्ट्र राज्य युवा धोरणाची वैशिष्ट्ये, शासनातर्फे आजपर्यंत राबविण्यात आलेले उपक्रम, अंमलबजावणीबद्दलचे पुनरावलोकन या विषयांवर सविस्तर मांडणी करण्यात आली. युवा धोरणाच्या अंमलबजावणीमध्ये मोठी कमतरता राहिली आहे. गेल्या दोन वर्षांमध्ये युवा विकासासाठी नाममात्र निधीची तरतूद झाली आहे, ही निराशाजनक बाब आहे. महाराष्ट्राची लोकसंख्या लक्षात घेता प्रत्येक युवामागे केवळ २० ते ३० रुपयांचा खर्च करण्यात आलेला आहे. धोरणामध्ये नमूद केलेले अनेक उपक्रम अजूनही कागदोपत्रीच अस्तित्वात आहेत. युवा धोरण बनविताना पाच वर्षांनी धोरणाचे पुनरावलोकन करण्याचे ठरले असताना त्यासंबंधी कोणतीही कार्यवाही होताना दिसत नाही. या बाबी लक्षात घेऊन आणि युवा दिनाचे औचित्य साधून यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई या संस्थेने पुढाकार घेण्याचे ठरविले आणि महाराष्ट्रातील विविध युवा संस्थांना सहभागी होण्याचे आवाहन केले. त्या आवाहनाला प्रतिसाद देत निर्मला निकेतन, सी. वाय. डी. ए. पुणे, अनुभव मुंबई, युवा, कोरो मुंबई, सृष्टीज्ञान, उमंग, संगिनी, एम.आय टी.एस.एम, आवाज, यांसारख्या युवकांबरोबर काम करणाऱ्या संस्था तसेच विद्यार्थ्यांनी या चर्चासत्रामध्ये सहभाग घेतला. या चर्चासत्रामध्ये युवा धोरणाच्या विविध विषयांवर सविस्तर चर्चा करण्यात आली. या चर्चासत्रासाठी खा. सुप्रिया सुळे, मुंबई विद्यापीठातील राजीव गांधी केंद्राचे डॉ. चंद्रकांत पुरी, युवा विकास अभ्यासक मॅथ्यु मट्टम, प्रतिष्ठानचे कार्यक्रम व्यवस्थापक दत्ता बाळसराफ, दिनेश शिंदे, डॉ. नरेंद्र काळे, निलेश राऊत, निलेश पुराडकर, महेंद्र रोकडे, नितीन काळेल आदी उपस्थित होते. निलेश राऊत यांनी कार्यक्रमाची प्रस्तावना केली तर भूषण राऊत यांनी आभार मानले.

३.५ युवा स्वातंत्र्यज्योत रॅली:- दिनांक १४ ऑगस्ट २०१७ रोजी स्वातंत्र्यदिनाच्या पूर्वसंध्येला राष्ट्र पुरुषांना अभिवादन करून तरुणांमध्ये स्वातंत्र्य दिनाविषयी आदराची जाणीव जागृती निर्माण व्हावी, यासाठी दरवर्षीप्रमाणे याहीवर्षी नवमहाराष्ट्र युवा अभियानाच्यावतीने 'युवा स्वातंत्र्यज्योत रॅली'चे आयोजन करण्यात आले होते. रॅलीची सुरुवात श्री. विजय कसबे यांच्या प्रस्ताविकाने झाली. त्यांनी युवा स्वातंत्र्य ज्योत रॅलीचा उद्देश सहभागीसमोर मांडला. त्यानंतर प्रमुख पाहुणे विनीत जोगळेकर यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. युवा पिढीच्या भविष्यात काय काय अपेक्षा आहेत, त्यांचे दायित्व काय आहे आणि असावे यावर विवेचन केले. त्यानंतर त्यांच्या हस्ते ज्योत प्रज्वलित करण्यात आली. 'स्वातंत्र्यदिन चिरायू होवो' अशा घोषणा देत प्रबोधनकार ठाकरे यांच्या पुतळ्याला अभिवादन करून रॅली मार्गस्थ झाली. पुढे सेनापती बापट यांचा पुतळा, शिवाजी पार्क येथील शिवाजी महाराज यांचा पुतळा, सावरकर स्मारकातील स्वातंत्र्यवीर सावरकर यांचा पुतळा यांना अभिवादन व पुष्पांजली अर्पण करून त्यांच्या महाराष्ट्राच्या जडणघडणीत असलेल्या योगदानास उजाळा दिला गेला.

चैत्यभूमी येथे डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांना अभिवादन करून सुरेखाताई पेडणेकर यांनी सहभागींना संबोधित केले. त्यानंतर श्री. सुरज भोईर यांनी गायलेल्या उत्स्फूर्त गीतांनी तसेच भारतीय राज्यघटनेच्या सरनाम्याचे जाहीर वाचन करून राष्ट्रगीत झाले. मनिषा खिल्लारे यांनी शेवटी पाहुण्यांचे व सहभागींचे आभार मानून रॅलीची सांगता केली. युवा स्वातंत्र्यज्योत रॅलीकरिता सुरज भोईर, रमेश मोरे, कैलास खिल्लारे, अर्जुन बचुटे, सोहम, विनायक, इत्यादी सुमारे ७० जणांचा सहभाग लाभला.

३.६ विंदा करंदीकरांची जन्मशताब्दी उत्साहात साजरी:- ज्ञानपीठ पुरस्कार विजेते कविवर्य विंदा करंदीकर यांच्या जन्मशताब्दी दिनानिमित्त त्यांच्या साहित्याचे दर्शन घडविणारा कार्यक्रम पॉप्युलर प्रकाशन, दैनिक लोकसत्ता आणि यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि.२४ ऑगस्ट २०१७ रोजी चव्हाण सेंटर येथे आयोजित करण्यात आला होता. या कार्यक्रमात विंदा करंदीकर यांचे कुटुंबीय आनंद करंदीकर, उदय करंदीकर, जया काळे,

सरीता आव्हाड, पत्रकार अंबरिश मिश्र, कवी सौमित्र (किशोर कदम), प्रतिष्ठानचे कोषाध्यक्ष हेमंत टकले, दैनिक लोकसत्ताचे संपादक गिरीश कुबेर यांनी विंदाच्या गद्य-पद्य साहित्याचे खास शैलीत सादरीकरण केले. खोडकर मस्तीखोर छोटे होत छोट्यांच्या विश्वात धम्माल मज्जा करणारे विविध किस्से मान्यवरांनी सांगितले. 'पॉप्युलर प्रकाशन'चे रामदास भटकळ यांनी विंदांचे किस्से कथन केले. विंदानी त्यांना बक्षीस स्वरूपात मिळालेली सर्व रक्कम समाजाला वाहिली, याची आठवण भटकळ यांनी करुन दिली. साहित्यकृतीचा जागर व्हावा, यासाठी या कार्यक्रमाचे माध्यम प्रायोजकत्व मोठ्या आनंदाने आम्ही स्वीकारले, असे लोकसत्ताचे संपादक गिरीश कुबेर यांनी सांगितले.

करंदीकरांच्या कन्या जया काळे यांनी 'लागेल जन्मावे पुन्हा नेण्या तुला घरी'... या कवितेच्या निर्मितीचा गंमतीदार किस्सा ऐकविला. कवी सौमित्र यांनी विंदांच्या लघुनिबंधाचे वाचन केले. यापैकी 'पुरुष आणि पिशव्या' या लघुनिबंधात लग्नानंतर पुरुष कशा पद्धतीने मान खाली घालून पिशव्या घेऊन बाजारहाटला जातात याचे वर्णन होते. विंदाचे कनिष्ठ पुत्र उदय करंदीकर यांनी बाल काव्यसंग्रहातील काही कविता सादर केल्या. तसेच आनंद करंदीकरांनीही विंदांच्या निवडक कवितांचे वाचन केले. या कार्यक्रमासाठी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानचे सरचिटणीस शरद काळे, कार्यक्रम संयोजक दत्ता बाळसराफ इत्यादी उपस्थित होते.

३.७ लघुपट निर्मिती कार्यशाळा:- यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई नवमहाराष्ट्र युवा अभियान व प्रयोग, मालाड यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'फिल्मिन्गो' आंतरराष्ट्रीय लघुपट महोत्सवाच्या निमित्ताने राज्यात नऊ ठिकाणी लघुपट निर्मिती कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले. त्यापैकी पहिली कार्यशाळा रविवार दि.२४ सप्टेंबर २०१७ रोजी सकाळी ९ ते २ या वेळेत यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई येथील सांस्कृतिक सभागृहात यशस्वीरित्या पार पडली. कार्यक्रमास 'प्रयोग मालाड' संस्थेचे अध्यक्ष, दिजीप म्हात्रे, प्रदीप देवरुखकर यांची प्रमुख उपस्थिती होती. प्रसिद्ध समीक्षक, लेखक-दिग्दर्शक अशोक राणे, महेंद्र तेरेदेसाई यांनी उपस्थितांशी संवाद साधत मार्गदर्शन केले. या कार्यशाळेत ९४ सहभागी झाले होते.

माणूस विशीमध्ये आला की, त्याला आपल्या भावना, विचार व्यक्त करावेसे वाटतात. हल्लीच्या युगामध्ये प्रत्येकाकडे मोबाईल आहे. त्यामुळे अगदी कुणीही मोबाईलच्या सहाय्याने शॉर्ट फिल्म बनवू शकतो. जगामध्ये अनेक देशांमध्ये 'मोबाईल फिल्म फेस्टिवल' सुरु होत आहेत. 'शॉर्ट फिल्म बनवण्यासाठी आपला विचार हा मनामध्ये ठाम असायला हवा, आपल्याला आपले काम दाखवायचे आहे', असे मार्गदर्शक अशोक राणे यांनी उपस्थितांना सांगितले.

आपले बजेट किती आहे यावर आपल्या शूटिंगची ठिकाणे निवडता येतात. त्यामुळे आपल्याला मनातील विचार चित्रपटाच्या माध्यमातून दाखवता येतात. अगदी दहा / पंधरा मिनिटांच्या कालावधीमध्ये लोकांवर प्रभाव पाडणारे हे फार उत्तम माध्यम असल्याचे महेंद्र तेरेदेसाई म्हणाले. कार्यक्रमांमध्ये विविध शॉर्ट फिल्मस् दाखवून मार्गदर्शन करण्यात आले. अशोक राणे आणि महेंद्र तेरेदेसाई यांनी त्यांच्या आयुष्यातील काही मोजके अनुभवसुद्धा सांगितले. 'लघुपट' म्हणजे नेमकं काय, लघुपट निर्मितीची इतर अंगे या प्रमुख विषयांवर मार्गदर्शन करण्यात आले. तसेच लघुपट म्हणजे पूर्ण लांबीच्या चित्रपटाचे लघुरूप नव्हे हे स्पष्ट केले गेले, देशविदेशातील लघुपट दाखवून तसेच व्याख्यानाद्वारे मार्गदर्शन करण्यात आले. भारतात जागतिक दर्जाचे लघुपट निर्माण व्हावेत आणि लघुपटाविषयी लोकांपर्यंत माहिती पोहोचावी हा या कार्यशाळेचा प्रमुख हेतू होता.

३.८ दिवंगत अरुण साधू यांना प्रतिष्ठानतर्फे आदरांजली:- 'ग्रंथाली' व यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान यांच्या संयुक्त विद्यमाने यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या 'रंगस्वर' सभागृहात दिवंगत अरुण साधू यांना आदरांजली वाहण्यासाठी 'जन-मनातले साधू' या कार्यक्रमाचे आयोजन दि.३ ऑक्टोबर २०१७ रोजी करण्यात आले. आपल्या लेखणीने समाजातील उपेक्षित घटकांची वास्तवस्थिती सहित्यातून मांडणारे चतुरस्र प्रतिभेचे लेखक-पत्रकार अरुण साधू यांनी मराठी माणसांच्या मनात विशिष्ट स्थान निर्माण केले, अशी भावना प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष शरद पवार यांनी व्यक्त केली. डॉ. रवीन थत्ते, ज्येष्ठ पत्रकार कुमार केतकर, 'ग्रंथाली'चे दिनकर गांगल, लेखिका मीना गोखले, माजी मंत्री अरुण

गुजराथी, ज्येष्ठ दिग्दर्शक डॉ. जब्बार पटेल, प्रतिष्ठानचे सरचिटणीस शदर काळे, 'लोकसत्ता'चे संपादक गिरीश कुबेर आदी मान्यवर यावेळी उपस्थित होते.

राजकीय, सामाजिक प्रश्नांची आखणी करताना त्यामागील इतिहास व साहित्यप्रवाहाचा व्यासंगपूर्ण अभ्यास असण्यामध्ये साधू यांचे नाव अग्रभागी होते. मराठी साहित्यात वैविध्यपूर्ण लेखन करणाऱ्या मोजक्या साहित्यिकांत साधू यांचा समावेश होतो, असे सांगून डॉ. पटेल यांनी 'सिंहासन' चित्रपटाच्या वेळेस अरुण साधू यांच्यासोबतच्या काही आठवणींना उजाळा दिला. प्रा. मीना गोखले म्हणाल्या, 'अरुण साधू यांच्या निवडक कथांचे संपादन करताना लेखक आणि माणूस म्हणून जाणून घेण्याची संधी मिळाली. त्यांचे लिखाण 'लोकल ते ग्लोबल' अशा स्वरूपाचे होते. त्यांना कवितेचीही विशेष आवड होती.' 'पत्रकारितेत सत्य किती सांगायचे यात मोठी आडकाठी असते. अशावेळी सत्याला कल्पनेच्या कोषात गुंडाळून मांडण्याचा कलात्मक मार्ग अरुण साधू यांनी पुढच्या पिढीला दाखविला', असे 'लोकसत्ता'चे संपादक गिरीश कुबेर म्हणाले.

'लढणाऱ्या व्यक्तींबद्दल साधू यांना अतिशय आदर व आस्था होती. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांना आपल्या लेखनातून न्याय देता आला नाही अशी खंत त्यांना कायम वाटत होती. ती कमतरता त्यांनी डॉ. जब्बार पटेलंच्या 'डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर' या चित्रपटाच्या निमित्ताने पूर्ण केली. कलेचे स्वातंत्र्य व सार्वभौमत्व जपणारा, कथा, कादंबरी, नाटक, एकांकिका या साहित्यप्रकारात चाकोरीबाहेरच्या वाटा चोखाळणारा अरुण साधू पुन्हा होणे नाही, 'कशा शब्दांत ज्येष्ठ पत्रकार कुमार केतकर यांनी साधू यांना श्रद्धांजली वाहिली.

कार्यक्रमाच्या सुरुवातीला 'असा साधू होणे नाही' ही साधू यांच्या कार्यकर्तृत्वाचा आढावा घेणारी ध्वनिचित्रफीत दाखविण्यात आली. या कार्यक्रमास साधू यांचे कुटुंबियही उपस्थित होते. याप्रसंगी दिनकर गांगल, कुमार केतकर, जब्बार पटेल, गिरीश कुबेर, मीना गोखले, प्रतिष्ठानच्या कार्याध्यक्ष सुप्रिया सुळे, आणि कोषाध्यक्ष हेमंत टकले उपस्थित होते. साहित्य, पत्रकारिता, आणि विविध क्षेत्रातील मान्यवरांची या सभेला उपस्थिती होती. यावेळी साधूंच्या 'सिंहासन', 'मुंबई दिनांक', 'झिपया' अशा एकाहून एक सरस कलाकृतींचा आवर्जून उल्लेख करण्यात आला. साधू यांच्या अनेक आठवणींना उजाळा दिला गेला.

३.९ चित्रपट चावडी या उपक्रमांतर्गत, सिंहासन सिनेमा व चर्चा:- ज्येष्ठ पत्रकार आणि साहित्यिक अरुण साधू यांना श्रद्धांजली वाहण्यासाठी प्रतिष्ठानमध्ये कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. त्यांच्या 'सिंहासन' व 'मुंबई दिनांक' या कादंबरी व कथासंग्रहातील निवडक प्रसंगांवर आधारित सिनेमा बनला, 'सिंहासन'. आपल्या सर्वांचा परिचित असा हा चित्रपट. १९७९ ला तो सिनेमा प्रदर्शित झाला. संपूर्णपणे राजकारणच केंद्रबिंदू असलेला हा मराठीतील पहिला चित्रपट. सत्तेच्या सिंहासनासाठी केल्या जाणाऱ्या राजकारणावर आधारित हा सिनेमा आहे. राजकीय डावपेज, बेरीज-वजाबाकी आणि अनुत्तरित गणितंही... हे राजकारण अनेकदा सामान्य माणसांच्या आकलनापलीकडे असते. पण एक पत्रकार म्हणून खुर्चीभोवतालचे हे डावपेच, टिपता येतात. याचंच यथार्थ चित्रण या सिनेमात आहे. जब्बार पटेल दिग्दर्शित व विजय तेंडुलकर पटकथा लिखित निळू फुले, श्रीराम लागू, अरुण सरनाईक, मोहन आगाशे, नाना पाटेकर, रिमा लागू, सतीश दुभाषी, उषा नाडकर्णी यांचा प्रगल्भ अभिनय आणि हृदयनाथ मंगेशकर यांचं संगीत असलेला हा राजकीय चित्रपट. 'सम्यक संवाद' व यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या वतीने अरुण साधूंना श्रद्धांजली म्हणून 'सिंहासन' हा सिनेमा शुक्रवार दि.१० नोव्हेंबर २०१७ रोजी दुपारी ४.३० वाजता यशवंतराव चव्हाण केंद्राच्या रंगस्वर सभागृहात येथे दाखविण्यात आला व त्यानंतर चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले होते.

३.१० फिल्मिंगो आंतरराष्ट्रीय लघुपट महोत्सव २०१७:- प्रयोग मालाड आणि यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान यांच्या संयुक्त विद्यमाने ज्येष्ठ चित्रपट अभ्यासक आणि समीक्षक श्री. अशोक राणे यांच्या मार्गदर्शनाखाली 'फिल्मिंगो आंतरराष्ट्रीय

लघुपट महोत्सव, २०१७' दिनांक २२ ते २४ डिसेंबर २०१७ दरम्यान यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान केंद्र, मुंबई येथे संपन्न झाला. महोत्सवाच्या उद्घाटन सोहळ्यास सुप्रसिद्ध अभिनेते संदीप कुलकर्णी उपस्थित होते. त्यांच्या हस्ते 'फिल्मिन्गो २०१७' च्या कॅटलॉगचे प्रकाशन करण्यात आले. श्री. राणे यांनी उद्घाटन सोहळ्याचे प्रास्ताविक केले. महोत्सवात एकूण १६० लघुचित्रपट सहभागी झाले होते. त्यामध्ये भारतासमवेत इंग्लंड, अमेरिका, इटली, यु.ए.ई, ऑस्ट्रेलिया, कॅनडा, आणि श्रीलंका येथील स्पर्धकांचा समावेश होता. फिल्मिन्गो महोत्सवातून गेल्या वर्षी Cannes Short Film Corner ला निवड झालेले लघुपट, त्याचप्रमाणे स्पंदन परिवार व Whistling Woods International मधील पारितोषिक प्राप्त लघुपट या महोत्सवामध्ये दाखविण्यात आले. श्री. रघुवीर कुल, श्रीमती रेखा देशपांडे, श्री. अनंत अर्मेबल, श्री. अरुण गोंगाडे, आणि श्री. अवधूत परळकर या मान्यवरांनी अंतिम फेरीचे परीक्षक म्हणून जबाबदारी पार पाडली.

दि.२४ डिसेंबर २०१७ रोजी झालेल्या सांगता समारंभातील पारितोषिक वितरण सोहळ्यास प्रमुख पाहुणे म्हणून सुप्रसिद्ध निर्माते आणि दिग्दर्शक एन. चंद्रा आणि विशेष अतिथी म्हणून प्रभात चित्र मंडळाचे अध्यक्ष माननीय श्री. किरण शांताराम, यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानचे दत्ता बाळसराफ आणि नवमहाराष्ट्र युवा अभियानचे निलेश राऊत मंचावर उपस्थित होते. या महोत्सवात सर्वोत्कृष्ट ठरणारे पहिले पाच लघुपट, प्रतिष्ठित अशा 'कान्स फेस्टिवल २०१८', फ्रान्स येथे पाठविण्याची जबाबदारी प्रयोग मालाड ही संस्था स्वीकारणार आहे, असे जाहीर करण्यात आले. अर्पिता वोरा यांनी अत्यंत आकर्षक आणि नीटनेटके सूत्रसंचालन केले.

- ३.११ 'तृतीयपंथीयांसाठी स्वतंत्र धोरणाची आवश्यकता' या विषयावर एक दिवसीय राज्यस्तरीय चर्चासत्र:-यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान आणि विकास अध्ययन केंद्र, मुंबई यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'तृतीयपंथीयांसाठी स्वतंत्र धोरणाची आवश्यकता' या विषयावर एक दिवसीय राज्यस्तरीय चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले होते. ही चर्चा प्रतिष्ठानच्या रंगस्वर सभागृहात शनिवारी १० फेब्रुवारी २०१८ रोजी सकाळी ११.०० ते सायं. ५.०० या वेळेत घेण्यात आली. परिसंवादात प्रतिष्ठानच्या कार्याध्यक्षा मा. सुप्रिया सुळे यांच्यासह या विषयावर काम करणारे अभ्यासक, तसेच शासकीय प्रतिनिधी उपस्थित होते.
- ३.१२ एकल महिलांसाठी स्वतंत्र धोरणाची आवश्यकता विषयावर राज्यस्तरीय बैठक:- यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई, विकास अध्ययन केंद्र, कोरो मुंबई आणि कम्युनिटी डेव्हलपमेंट ट्रस्ट यांच्या संयुक्त विद्यमाने एकल महिलांसाठी स्वतंत्र धोरणाची आवश्यकता या विषयावर चव्हाण सेंटरमध्ये दि.१३ मार्च २०१८ रोजी राज्यस्तरीय चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमाला विद्याताई चव्हाण, निशा शिवूरकर, आशा भिसे, दिप्ती राऊत, सुरेश शेळके आणि महेंद्र रोकडे आदी मान्यवर उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक रेणुका कड यांनी केले. तर एकल महिला कौटुंबिक, सामाजिक प्रश्न, उपजीविका आणि आर्थिक स्थिती या विषयावर आशालता देशपांडे, भाग्यश्री रणदिवे आणि राम शेळके यांनी मार्गदर्शन केले. 'एकल महिला आणि शासकीय योजना' या विषयावर विजय जाधव यांनी मार्गदर्शन केले. 'भटके विमुक्त समाजातील एकल महिला या विषयावर वैशाली भांडवलकर आणि पल्लवी रेणके यांनी त्यांना आलेले अनुभव सांगितले. 'एकल महिलांच्या पाल्यांचे प्रश्न' या विषयावर करुणा महांतारे यांनी मार्गदर्शन केले. शहरी आणि ग्रामीण भागातील अविवाहित एकल महिलांचे प्रश्न या विषयावर दिप्ती राऊत यांनी मोजक्या शब्दात मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाला आलेल्या लोकांचे गट तयार करून चर्चा करण्यास सांगितले गेले. त्यानंतर प्रमुख मार्गदर्शन निशा शिवूरकर यांनी केले तर अध्यक्षीय समारोप आमदार विद्या चव्हाण यांनी केले. पुढील कृती आराखडा मांडण्याची आणि आभारप्रदर्शनाची जबाबदारी दत्ता बाळसराफ यांनी पार पाडली.
- ३.१३ यशवंतराव चव्हाण राज्यस्तरीय युवा सामाजिक व क्रीडा पुरस्कार २०१७ संपन्न:- यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या नवमहाराष्ट्र युवा अभियानातर्फे दरवर्षी दिल्या जाणाऱ्या 'यशवंतराव चव्हाण राज्यस्तरीय युवा सामाजिक,

क्रीडा, विशेष क्रीडा पुरस्कार २०१७' चा सोहळा कल्चरल सेंटर, सिंगड इन्स्टिट्यूट कॅम्पस, सिंगड रोड, वडगाव, पुणे येथे संपन्न झाला. या कार्यक्रमाला प्रतिष्ठानच्या कार्याध्यक्ष सुप्रिया सुळे, श्री. अजित निंबाळकर यांची प्रमुख उपस्थिती होती. पुरस्काराचे यंदाचे एकोणिसावे वर्ष असल्याने कार्यक्रमाला मोठ्या प्रमाणात गर्दी होती. सन २०१७ सालचा 'यशवंतराव चव्हाण विशेष युवा क्रीडा पुरस्कार' भारतीय हॉकीपटू आकाश चिकटे (हॉकी), तर या वर्षीचा 'यशवंतराव चव्हाण राज्यस्तरीय युवा क्रीडा पुरस्कार- युवक व युवती' क्रीडा क्षेत्रातील उल्लेखनीय कामगिरीबद्दल मोहम्मद नुबैरशाह सलीमशाह (बुद्धिबळ) व किशोरी शिंदे (कबड्डी) यांना तर सामाजिक क्षेत्रातील उल्लेखनीय कार्याबद्दल सतीश सिडाम (ताडोबा वनक्षेत्रात आदिवासी हक्कासाठी कार्यरत) व कृपाली बिडये (हिजडा आणि ट्रान्सजेन्डर समूहासाठी कार्यरत) यांना 'यशवंतराव चव्हाण राज्यस्तरीय युवा सामाजिक पुरस्कार' देण्यात आला. सर्व पुरस्कार प्रतिष्ठानच्या कार्याध्यक्षा सुप्रिया सुळे यांच्या हस्ते प्रदान करण्यात आले. प्रतिष्ठानची स्थापना झाल्यापासून समाजातल्या वेगवेगळ्या घटकांसोबत काम करण्याचा प्रयत्न आम्ही सातत्याने करत असतो. तसेच कै. यशवंतराव चव्हाण साहेबांची राहिलेली स्वप्नं यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान मागील ३० वर्षांपासून महाराष्ट्रातल्या सगळ्या घटकांसोबत राहून पूर्ण करण्याचा प्रयत्न करत आहे, असे प्रतिष्ठानच्या कार्याध्यक्षा सुप्रिया सुळे यांनी सांगितले. नंतर शिक्षण क्षेत्रात 'प्रथम' या संस्थेचा उल्लेख करून त्यांच्या कार्याचे कौतुक केले.

यशवंतराव चव्हाण सामाजिक युवा पुरस्कार – २०१७:-

अनु. क्र.	नांव	कार्य तपशील
१.	सतीश शंकर सिडाम	गेल्या १० वर्षांपासून ताडोबा क्षेत्रातील ३० गावांमध्ये वनअधिकार कायद्यांतर्गत अंमलबजावणी व्हावी यासाठी प्रयत्नशील. आतापर्यंत ५० लोकांना व्यक्तिगत दावे मिळण्यासाठी मदत. आदिवासी महिलांच्या आरोग्य आणि रोजगारा संदर्भात २० महिलांना प्रशिक्षण.
२.	कृपाली बिडये	हिजडा आणि ट्रान्सजेन्डर समूहासाठी केलेल्या कामासाठी 'राष्ट्रीय आय-व्हॉलंटीअर अॅवॉर्ड २०१७'. समाजाने या समूहाला नीट समजावून घ्यावे, यासाठी या मेळाव्याच्या माध्यमातून मुख्यतः प्रयत्न. त्यांच्यातील बुद्धिमत्ता, कलाकौशल्य व्यवस्थापन आणि उद्योजकीय गुणवत्ता समाजासमोर मांडण्याचा सातत्याने प्रयत्न.

यशवंतराव चव्हाण युवा क्रीडा पुरस्कार – २०१७:-

क्र.	नांव	कार्य तपशील
१.	शेख मोहम्मद नुबैरशाह सलीमशाह	१२ व्या बँकॉक ओपन आंतरराष्ट्रीय बुद्धिबळ स्पर्धेत प्रथम क्रमांक. अनेक आंतरराष्ट्रीय, राष्ट्रीय तसेच राज्यस्तरीय स्पर्धांमध्ये सहभाग आणि या बहुतेक स्पर्धांत प्रथम क्रमांकाचे स्थान.
२.	किशोरी शिंदे	२००८ सालच्या इंडोनेशियातील बीच एशियन गेम्समध्ये भारतीय टीमचे प्रतिनिधित्व करत सुवर्ण पदक मिळविले.

यशवंतराव चव्हाण विशेष युवा क्रीडा पुरस्कार- २०१७:-

क्र.	नांव	कार्य तपशील
१.	आकाश चिकटे	भारतीय हॉकीपटू असून आतापर्यंत ४८ आंतरराष्ट्रीय सामन्यांमध्ये यशस्वी गोलकीपर म्हणून सहभाग. ढाका येथील हिरो एशिया कप - २०१७ या स्पर्धेत सर्वोत्तम गोलकीपर म्हणून सन्मानित.

यशवंतराव चव्हाण राज्यस्तरीय महाविद्यालयीन नियतकालिक स्पर्धा - २०१७

क्र.	पुरस्कार	विजेते महाविद्यालय	नियतकालिक नांव	अंकाविषयी
१.	प्रथम	कर्मवीर रामरावजी आहेर कला, विज्ञान व वाणिज्य महाविद्यालय देवळा, जि. नाशिक	बांधिलकी	या महाविद्यालयाचा अंक नेहमीच दर्जेदार असतो. वर्षाचा अंक त्यांनी विद्यार्थ्यांच्या दैनंदिनीला वाहिला होता. कोंकणी, आदिवासी, मारवाडी आणि मराठी भाषांमधील मजकूर समाविष्ट करण्यात आला होता. या सर्व मजकुराला संग्राह्यमुल्य आहे, हे ध्यानी घेऊन या नियतकालिकाची रचना व मांडणी पुस्तकाप्रमाणे करण्यात आली होती.
२.	द्वितीय	Nagesh Karajagi Orchid College of Engg. Tech, Dist. Solapur	Orchid - ura 2017	या नियतकालिकाची सजावट व मांडणी अतिशय आकर्षक होती. महाविद्यालयाचे अभ्यासक्रम, उपक्रम यासोबत विद्यार्थ्यांच्या अभिव्यक्तीला भरपूर वाव देण्यात आला आहे. चित्र, छायाचित्र, व्यंगचित्र यांना विशेष स्थान देण्यात आले होते. अनेक भाषांतील विद्यार्थ्यांच्या लेखनाचा समावेश हे या अंकाचे वैशिष्ट्य होते.
३.	तृतीय	विद्याभारती महाविद्यालय, सी.के. नायडू रोड, अमरावती.	प्रतिभा	या नियतकालिकात नशाबंदी, भ्रष्टाचार, स्वतंत्र विदर्भ अशा अनेक विषयांवरील साहित्य होतं. विविध भाषांमधील अभिव्यक्तीला प्रोत्साहन देण्यात आले होते.

४.	उत्तेजनार्थ	नूतन विद्या प्रसारक मंडळाचे कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, लासलगांव, जि. नाशिक	नक्षत्र-भारतीय स्वातंत्र्याची ७० वर्ष	या वर्षीचा अंक भारतीय स्वातंत्र्याची ७० वर्ष या विषयाला वाहिलेला आहे. विविधतेत एकता, सर्वधर्म समभाव, विज्ञान, तंत्रज्ञानाचा स्वीकार आणि बहुजन हिताय, बहुजन सुखाय हा भारतीय स्वातंत्र्य लढ्यातील मुल्यं विविध लेखांमधून अधोरेखित करण्यात आली होती. भ्रष्टाचार, काळा पैसा शेतकरी अशा अनेक प्रश्नांची दखल घेण्यात आली आहे.
५.	उत्तेजनार्थ	राधाबाई काळे महिला महाविद्यालय, अहमदनगर	माई	या नियतकालिकामध्ये महिलांच्या प्रश्नांना प्राधान्य, विषयांचं वैविध्य, आकर्षक मुखपृष्ठ व मांडणी ही या अंकाची वैशिष्ट्ये होती.

९.४ कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला फोरम:-

समाजातील गोरगरिब, दीनदुबळ्या व असहाय्य लोकांना त्यांच्या आर्थिक अपात्रतेमुळे किंवा मागासलेपणामुळे अन्याय सहन करण्याची पाळी येऊ नये यासाठी योग्य ते उपाय योजावेत अशा प्रकारचे सामाजिक मार्गदर्शन आपलं संविधानामध्ये करण्यात आले आहे. या तरतूदीला अनुसरून भारतीय संसदेने १९८७ मध्ये विधी सेवा प्राधिकरणा अधिनियम पारित केला आहे. त्या अधिनियमानुसार संपूर्ण देशामध्ये गरीब व तळागाळातील लोकांना मोफत कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला पुरविला जातो.

१९८७ च्या विधी सेवा प्राधिकरण अधिनियमामध्ये अंतर्भूत असलेली मोफत कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला योजना राबविण्याचे काम यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानमार्फत केले जाते. या योजनेची अंमलबजावणी करण्यासाठी प्रतिष्ठानने 'यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला फोरम' या विभागाची निर्मिती केली आहे. या विभागामध्ये अंदाजे ३५ वकील व समाजसेवक काम करीत असून ते आपली सेवा या योजनेसाठी देत आहेत. कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला फोरमचे सदस्य सचिव म्हणून श्री. म. बा. पवार हे कामकाज पाहात होते. जानेवा २०१८ पासून त्याठिकाणी अॅड. श्री. विनायकराव नारायण कांबळे कामकाज पाहात आहेत.

४.९ फोरममार्फत सर्वसाधारणपणे खालील प्रकारचे काम केले जाते :-

१. समाजातील गोरगरीब व तळागाळातील लोकांना कसल्याही प्रकारचा भेदभाव न करता मोफत कायदेविषयक तोंडी सल्ला देणे.
२. प्रसंगी गुंतागुंतीच्या प्रश्नांसंबंधी सखोल अभ्यास करून गरजू लोकांना कायदेविषयक सल्ला देणे.
३. सामान्य लोकांना कायद्यांची माहिती करून देण्यासाठी विधी साक्षरता (Legal Awareness) कार्यशाळां नियमित आयोजन करणे.

४.२ फोरमच्या बैठका :- कायदेविषयक सहाय्य व सल्ला योजनेच्या अंमलबजावणीबाबत विचार करून धोरणात्मक निर्णय घेण्यासाठी, झालेल्या कार्यक्रमांचा आढावा घेण्यासाठी, पुढील कार्यक्रमांची आखणी करण्यासाठी आणि कार्यकर्त्यां

मार्गदर्शन करण्यासाठी दरमहा दुस-या शुक्रवारी फोरमच्या मासिक बैठका घेतल्या जातात. या बैठकांना फोरमचे जास्तीत जास्त सदस्य उपस्थित राहतात. १ एप्रिल २०१७ ते ३१ मार्च २०१८ या आर्थिक वर्षामध्ये फोरमच्या १२ मासिक बैठका झाल्या. या १२ बैठकांमध्ये एकूण अंदाजे २२३ विषयांसंबंधी चर्चा होऊन निर्णय घेण्यात आले. या बैठकांना एकूण १७४ सदस्य उपस्थित होते. याप्रमाणे प्रत्येक बैठकीला सरासरी १८ सदस्य उपस्थित होते. बैठकांमध्ये अॅड. भूपेश सामंत, अॅड. डॉ. निलेश पावसकर, अॅड प्रकाश देशमुख, श्री. अनिल चाळके, या मा. सदस्यांनी अध्यक्ष म्हणून काम पाहिले.

- ४.३ **फोरमच्या उपसमित्या :-** विविध विषयांचा सखोल अभ्यास करण्यासाठी वेळोवेळी फोरमच्या उपसमित्या घटित केल्या जातात. या समित्यांमध्ये सक्रिय सदस्यांचा समावेश केला जातो. अशा उपसमित्यांनी दिलेल्या अहवालानुसार फोरमचे निर्णय घेण्यात येतात.
- ४.४ **विभागांची बैठक :** ऑक्टोबर २०१६ मध्ये ज्येष्ठ नागरिकांचा मेळावा भरविण्यासंबंधी विचार करण्यासाठी प्रतिष्ठानच्या सर्व विभागांच्या प्रतिनिधींची बैठक मा. सरचिटणीस श्री. शरद काळे यांच्या अध्यक्षतेखाली दि. १९ जुलै २०१७ रोजी बोर्ड रुममध्ये झाली. बैठकीला १४ प्रतिनिधी उपस्थित होते. अंदाजे ४१ बाबींसंबंधी विचार होऊन निर्णय घेण्यात आले.
- ४.५ **ज्येष्ठ नागरिक संघांच्या प्रतिनिधींची बैठक :** ८ ऑक्टोबर २०१७ मध्ये आयोजण्यात येणा-या ज्येष्ठ नागरिक आनंद मेळाव्याचे आयोजन करण्यासंबंधी विचार करण्यासाठी कुलाबा ते माहिम व शीव या शहरी विभागामध्ये कार्यरत असलेल्या ज्येष्ठ नागरिक संघांच्या प्रतिनिधींच्या बैठका ज्येष्ठ नागरिक संघ वझिरा नाकर बोरीवली (पश्चिम), मुंबई येथे दि. २६ जुलै २०१७ रोजी दुपारी ३.३० वाजता संवाद ज्येष्ठ नागरिक विरंगुळा केंद्र, वुलन मिल महापालिका शाळा, यशवंत नाट्य गृहाच्या शेजारी (पुढे) माटुंगा, मुंबई ४०० ०१६ येथे संपन्न झाली. अंदाजे ४१ पेक्षा जास्त बाबींसंबंधी विचार होऊन निर्णय घेण्यात आले.
- ४.६ **वकीलांची व्यावसायिक नितीमत्ता या विषयावर चर्चासत्र :-** विधी महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांसाठी अनेक उपक्रम राबविले जातात. त्यापैकी वकीलांच्या व्यावसायिक नितीमत्ता (Professional Ethics of Lawyers) या विषयाबाबत नवीन होतकरु वकीलांना जाणीव करून देण्यासाठी चर्चासत्राचे आयोजन केले जाते. विधी शाखेतील विद्यार्थ्यांना याचा चांगला उपयोग होतो. अशा कार्यक्रमांचे आयोजन करण्याचे प्रयत्न सध्या सुरु आहेत.
- ४.७ **विधी साक्षरता कार्यशाळा :-** लोकांना सामाजिक किंवा त्यांच्या दैनंदिन जीवनाशी संबंधित असलेल्या कायद्याची माहिती करून देण्यासाठी विविध प्रकारच्या विधी साक्षरता कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात येते. यासाठी समाजाच्या वेगवेगळ्या घटकांसाठी वेगवेगळे प्रकल्प तयार करण्यात आले आहेत. उदा. पौगंडावस्थेतील मुले व मुली, महाविद्यालयीन विद्यार्थी, ज्येष्ठ नागरिक, महिला सहकारी गृहनिर्माण संस्थेचे सदस्य, सार्वजनिक न्यासाचे विश्वस्त, सार्वजनिक संस्थेचे सदस्य आणि सर्वसामान्य जनता इत्यादी घटकांसाठी विधी साक्षरता कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात येते. गेल्या सहा महिन्यांमध्ये अशा प्रकारच्या अनेक कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले.
- (१) डॉबीवली (पूर्व)- फोरम व स्वयंम् फाऊंडेशन संस्था, डॉबीवली (पूर्व) यांच्या संयुक्त विद्यमाने महिला, युवक व युवतीकरिता रविवार दि.०९ एप्रिल २०१७ रोजी सकाळी १० ते सायंकाळी ६.३० वाजेपर्यंत स्वयंम् फाऊंडेशन संस्था, कृपासिन्धू सामाजिक संस्था, दुसरा मजला, मातोश्री विद्यामंदिर, आजादे पाडा, आजादे गाव, डॉबीवली (पूर्व) येथे 'विधी साक्षरता कार्यशाळा' घेण्यात आली. भाषणाचे माध्यम मराठी व हिंदी होते. एकूण ९० महिला, युवक व युवती उपस्थित होत्या. स्वयंम् फाऊंडेशनच्या अध्यक्षा मा. अब्रुता ढवळे या कार्यक्रमाला अध्यक्ष म्हणून उपस्थित होत्या.
- (२) वसई - फोरम व मैत्री संयुक्त विद्यमाने सामाजिक कार्यकर्ते पुरुष व महिलाकरिता रविवार दि.२० ऑगस्ट २०१७ रोजी सकाळी १० ते सायंकाळी ६.०० वाजेपर्यंत न्यु इंग्लिश स्कूल, वसई सहकारी बँकेसमोर व

चिमाची आप्पा मैदानाजवळ, वसई, (पश्चिम) येथे 'विधी साक्षरता कार्यशाळा' घेण्यात आली. भाषणाचे माध्यम मराठी व हिंदी होते. एकूण ९० पुरुष व महिला उपस्थित होत्या. मैत्री संस्थेचे अध्यक्ष श्री. सुरज भोईर हे कार्यक्रमाला अध्यक्ष म्हणून उपस्थित होते.

- (३) अर्नाळा - फोरम व मैत्री संयुक्त विद्यमाने रविवार दि.१२ नोव्हेंबर २०१७ रोजी सकाळी १० ते सायंकाळी ६.०० वाजेपर्यंत कै. राजचंद्र नाना भोईर सभागृह, अर्नाळा ग्रामपंचायत, अर्नाळा, ता. वसई लि. पालघर येथे 'विधी साक्षरता कार्यशाळा' घेण्यात आली. भाषणाचे माध्यम मराठी व हिंदी होते. एकूण ९५ युवक व युवती उपस्थित होत्या. अर्नाळा युवा संस्थेचे अध्यक्ष श्री. शमीम खान हे कार्यक्रमाला अध्यक्ष म्हणून उपस्थित होते.
- (४) पालघर - फोरम व मैत्री संयुक्त विद्यमाने रविवार दि.१५ जानेवारी २०१८ रोजी सकाळी १० ते सायंकाळी ६.०० वाजेपर्यंत वरई फाटा, दहिसर गाव, उच्च माध्यमिक शाळा, जिल्हा व तालुका व जिल्हा पालघर येथे 'विधी साक्षरता कार्यशाळा' घेण्यात आली. भाषणाचे माध्यम मराठी होते. एकूण ९४ युवक व युवती उपस्थित होत्या. स्वयंम फाऊंडेशन संस्थेच्या अध्यक्षा कुमारी आब्रुता ढवळे कार्यक्रमात अध्यक्ष म्हणून उपस्थित होत्या.
- (५) डोंबवली (पूर्व)- फोरम व रोटरी क्लब ऑफ, डोंबवली (पूर्व) यांच्या संयुक्त विद्यमाने रविवार दि.२८ जानेवारी २०१८ रोजी रोटरी भवन, एम. आ. डी. सी. क्षेत्र, पेढारकर महाविद्यालयासमोर, डोंबवली (पूर्व) येथे महिलांसाठी 'विधी साक्षरता कार्यशाळा' घेण्यात आली. भाषणाचे माध्यम इंग्रजी व हिंदी होते. एकूण ३० महिला उपस्थित होत्या. त्यादिवशी कॉलेजमध्ये सलग्न सुट्टी असल्याने या कार्यक्रमाची उपस्थिती अगदी कमी होती. रोटरी क्लब संस्थेचे प्रोजेक्ट-अध्यक्षा ज्योत्सना भिसे या कार्यक्रमात अध्यक्ष म्हणून उपस्थित होत्या.
- (६) सानपाडा - फोरम व ओरिएंटल कॉलेज ऑफ एज्युकेशन यांच्या संयुक्त विद्यमाने शनिवार दि.१० मार्च २०१८ रोजी ओरिएंटल कॉलेज ऑफ एज्युकेशन, सेक्टर २, प्लॉट नं.२, सानपाडा, नवी मुंबई येथे महिला व पुरुषांसाठी 'विधी साक्षरता कार्यशाळा' घेण्यात आली. भाषणाचे माध्यम इंग्रजी व हिंदी होते. एकूण ९४ महिला व पुरुष उपस्थित होत्या. ओरिएंटल कॉलेज ऑफ एज्युकेशनचे प्रा. अॅड. डॉ. प्रकाश देशमुख कार्यक्रमाला अध्यक्ष म्हणून उपस्थित होते.

४.८ **विधी साक्षरता कार्यशाळेत शपथ कार्यक्रम व निबंधानप बक्षिसे :-** सर्व विधी साक्षरता कार्यशाळांमध्ये संविधानाच्या प्रास्ताविकेचे सांघिक वाचन करण्यात येते. तसेच संविधानातील मूलभूत कर्तव्य पालनासंबंधी शपथ घेण्यात येत. अविवाहित मुले व मुलींकडून हुंडाबंदी संबंधी शपथा घेतल्या जातात. विधी साक्षरता कार्यशाळेमध्ये भाग घेणा-या विद्यार्थ्यांसाठी फोरमची एक खास योजना आहे. त्या योजनेनुसार झालेल्या कार्यशाळेबाबत अथवा कार्यशाळेत शिकविण्यात आलेल्या एका किंवा अनेक विषयांबाबत विद्यार्थ्यांना निबंध लिहिता येतात व त्या निबंधाच्या गुणवत्तेनुसार विद्यार्थ्यांना पुस्तकाच्या स्वरूपात बक्षिसे दिली जातात. बक्षिसे संबंधित विद्यालये किंवा महाविद्यालयांच्या प्राचार्यांना पाठविली जातात. विद्यालयाच्या किंवा महाविद्यालयाच्या समारंभामध्ये संबंधित विद्यार्थ्यांना बक्षिसे दिली जातात.

४.९ **कार्यशाळेमध्ये शिकविलेले कायदे :-** विधी साक्षरता कार्यशाळेमध्ये अंदाजे ५० ते ६० कायदासंबंधी माहिती करून देण्यात आली. त्यामध्ये प्रामुख्याने पुढील कायदांचा समावेश होता. (१) भारतीय संविधान, (२) विधी सेवा प्राधिकरण अधिनियम १९८७, (३) हुंडाबंदी अधिनियम १९६१, (४) भारतीय दंड संहिता १८६०, (५) ग्राहक संरक्षण कायदा १९८६, (६) फौजदारी प्रक्रिया संहिता १९७३, (७) हिंदू वारसा हक्क कायदा १९५६ व इच्छापत्र कायदा, (८) गुंतवणूकीसंबंधीचे नियम, (९) कौटुंबिक हिंसाचारापासून स्त्रियांचे संरक्षण कायदा २००५, (१०) माहितीचा अधिकार कायदा २००५, (११) हिंदू विवाह कायदा १९५५, (१२) मुस्लीम कायदा, (१३) पोटगी संबंधीचे कायदे, (१४) महाराष्ट्र मालकी हक्काच्या सदनिकाबाबत (त्या बांधण्यास प्रोत्साहन देणे, त्यांची विक्री, व्यवस्थापन व हस्तांतरण यांचे नियमन करण्याबाबत) अधिनियम १९६३, (१५) हिंदू अज्ञानत्व व पालकत्व

अधिनियम १९५६, (१६) हिंदू दत्तक व पोटगी अधिनियम १९५६, (१७) संपत्ती हस्तांतरण अधिनियम १८८२, (१८) विशेष विवाह अधिनियम १९५४, (१९) बाल विवाह बंदी अधिनियम २००७, (२०) महाराष्ट्र विवाह मंडळ नियमन व विवाह नोंदणी अधिनियम १९९८, (२१) न्यायालयांची बहुस्तरीय व्यवस्था (तालुका न्यायालयापासून सर्वोच्च न्यायालयापर्यंतची माहिती), (२२) स्त्रियांचे असभ्य प्रतिरूपण (प्रतिबंध) अधिनियम १९८६, (२३) विकलांग व्यक्तीसाठी (समान संधी, हक्काचे संरक्षण आणि पूर्ण सहभाग) अधिनियम १९९५, The Persons with Disabilities (Equal opportunities, Protection of Rights and Full Participation) Act, 1995 (२४) स्वमग्न असलेल्या, मस्तिष्क घात झालेल्या, मतिमंद व बहुविध विकलांगता असलेल्या व्यक्तींच्या कल्याणाकरिता राष्ट्रीय न्यास अधिनियम १९९९, (The National Trust for Welfare of Persons with Autism, Cerebral Palsy, Mental Retardation and Multiple Disabilities Act, 1999) (२५) अनैतिक व्यापार (प्रतिबंध) अधिनियम, १९५६ (The Immoral Traffic (Prevention) Act, 1956 (२६) राष्ट्रप्रतिष्ठा अवमान प्रतिबंध अधिनियम १९७१, (२७) महाराष्ट्र विद्यापीठ अधिनियम १९९४, (२८) महाराष्ट्र शैक्षणिक संस्था (कॅपिटेशन फी घेण्यास प्रतिबंध) अधिनियम १९८७, (२९) महाराष्ट्र रँगिंग प्रतिबंध अधिनियम १९९९, (३०) महाराष्ट्र विद्यापीठाच्या, मंडळाच्या व इतर विनिर्दिष्ट परीक्षांमध्ये होणा-या गैरप्रकारास प्रतिबंध करण्याबाबत अधिनियम १९८२, (३१) मुंबई विद्यापीठाचे अध्यादेश क्रमांक २२० (अनुचित प्रथा प्रतिबंध), (३२) मुस्लिम स्त्रिया (घटस्फोटानंतर अधिकार संरक्षण) अधिनियम १९८६, (३३) महाराष्ट्र झोपडपट्टी (सुधारणा, निर्मूलन आणि पुनर्विकास) अधिनियम १९७१, (३४) भारतीय वारसा हक्क कायदा १९२५, (३५) महाराष्ट्र सहकारी संस्था अधिनियम १९६०, (३६) मुंबई मुद्रांक कायदा १९५८, (३७) गृहनिर्माण संस्थांचे विनियम, (३८) अनुसूचित जाती आणि जमाती (अत्याचार प्रतिबंध) अधिनियम १९८९, (३९) मुस्लिम व्यक्ती विषयक विधी (शरियत) प्रयुक्ती अधिनियम १९३७, (४०) नागरी हक्क संरक्षण अधिनियम १९५५, (४१) भारतीय मुद्रांक कायदा १८९९, (४२) भ्रष्टाचार प्रतिबंध अधिनियम १९८८, (४३) प्रसूती विषयक लाभ अधिनियम १९६१, (४४) सोसायटी नोंदणी अधिनियम १८६०, (४५) अत्यावश्यक वस्तू अधिनियम १९५५, (४६) मोटर वाहन अधिनियम १९८८, (४७) जन्म व मृत्यू नोंदणी अधिनियम १९६९, (४८) मानवी हक्क संरक्षण अधिनियम १९९३, (४९) महाराष्ट्र भाडे नियंत्रण अधिनियम १९९९, (५०) महाराष्ट्र प्रादेशिक नियोजन व नगररचना अधिनियम १९६६, (५१) माता पिता व ज्येष्ठ नागरिक यांची पोटगी व कल्याण अधिनियम २००७, (५२) मुंबई पोलीस अधिनियम, १९५०, (५३) जादूटोणा विरोधी कायदा २०१३, (५४) हिंदू मायनॉरिटी अँड गार्डीयनशिप अँक्ट, १९५६, (५५) गार्डीयनशिप अँड वॉर्डस् अँक्ट, (५६) कामाच्या ठिकाणी महिलांचा लैंगिक छळ (प्रतिबंध, बंदी, तक्रार व निवारण) अधिनियम २०१३.

९.५ रंगस्वर - सांस्कृतिक विभाग :-

प्रतिष्ठानच्या रंगस्वरतर्फे नाटय, चित्रपट, गायन आदी कार्यक्रम होतात. 'रंगस्वर'ची वार्षिक वर्गणी पती-पत्नीसाठी रु.२,०००/-, वैयक्तिक रु.१,२००/-, अपंगांसाठी रु.५००/- भरून रंगस्वरचे सभासद होता येते. रंगस्वरच्या सदस्यांना तसेच प्रतिष्ठानच्या सदस्यांना कार्यक्रमाचा आस्वाद घेता येतो. जानेवारी २०१८ मध्ये यशवंत आंतरराष्ट्रीय चित्रपट महोत्सवाचे आयोजन करण्यात आले. यशवंतराव चव्हाण सेंटरच्या मुंबई येथील सभागृहात विविध सांस्कृतिक कार्यक्रम 'रंगस्वर'च्या वतीने नियमितपणे सादर केले जातात. सर्व सभासद व रसिकांसाठी विनामूल्य प्रवेश दिला जातो. रंगस्वरसाठी सभासद नोंदणी सुरु आहे.

९.६ सृजन:-

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या रंगस्वर विभागातर्फे शालेय विद्यार्थ्यांच्या व्यक्तिमत्व विकास आणि विविध कलांची तोंड ओळख करून त्यांचे विद्यार्थी जीवन समृद्ध व्हावे याकरीता सृजन हा अभिनव उपक्रम चालविण्यात येतो. 'सृजन'च्या माध्यमातून समाजातील मान्यवर व्यक्तींच्या सृजनशीलतेचा अविष्कार विद्यार्थ्यांसोबत घडवून त्यांच्यामधील

- सुप्त कलागुणांना वाव देण्याचा हा प्रयत्न आहे. सृजनची संकल्पना व संयोजन सौ. सुप्रियाताई सुळे यांची असून यामध्ये सुप्रसिध्द चित्रकार श्री डग्लस जॉन आणि सुलेखनकार श्री शुभानंद जोग सन्मानीय सल्लागार म्हणून काम पाहतात. श्री विद्याधर खंडे कार्यशाळेचे समन्वयक म्हणून काम करीत आहेत.
- ६.१ जानेवारीच्या पहिल्या आठवड्यात या उपक्रमाच्या वार्षिक कार्यक्रमाला सुरुवात होत असून मार्च ते मे या तीन महिन्यात सृजनचे उपक्रम मुलांची वार्षिक परिक्षा आणि उन्हाळाच्या सुट्टीकरीता बंद ठेवण्यात येतात. पुन्हा जुलै महिन्यात हा उपक्रम सुरु होऊन डिसेंबर महिन्यात उपक्रमाची वार्षिक सांगता होते.
- ६.२ दिनांक २ जुलै २०१७ रोजी सृष्टीज्ञान पर्यावरण संस्थेच्या सौ संगिता खरात यांनी हवामान मापन यंत्रे घरगुती वस्तूंच्या सहाय्याने कशी बनवावी याची कार्यशाळा घेतली. या कार्यशाळेमध्ये आपल्या परिसरात पडत असलेला पाऊस कसा मोजायचा ? याकरीता कार्यशाळेमध्ये मुलांकडून पर्जन्यमापन यंत्र बनवून घेतले. आपल्या शहरात किंवा गावात हवामान काय आहे? तापमान, आर्द्रता, वायूचा वेग, वायाची दिशा, हवेचा दाब इ. परिसरातील हवामान अंदाजाकरीता हवामान मापन यंत्र बनवून घेऊन त्याची उपयुक्ता सांगितली .
- ६.३ ६ ऑगस्ट १७ रोजी मूर्तीकार श्री देवदत्त मलमे यांनी 'मातीकाम' या विषयावर कार्यशाळा घेतली. त्यांनी मुलांना मातीचे गोळे देऊन विविध वस्तू बनविण्याचे प्रात्याक्षिक करून दाखविले. गणपती मूर्ती कशी तयार करता येईल यांचे प्रात्याक्षिक दाखविले. मुलांकडून मातीच्या विविध वस्तू तयार करून घेतल्या.
- ६.४ दिनांक ३ सप्टेंबर २०१७ रोजी सर्पमित्र प्रा. श्री सुनिल कदम सर यांनी खेळांच्या माध्यमातून मुल्य शिक्षण हा विषय सृजन कार्यशाळेत घेतला. त्यांनी विविध खेळांद्वारे संधिकरित्या काम केल्याने, काम जलद आणि योग्यरितेने होते, शारिरिक श्रमाची कामे करणे, निर्भय वृत्ती बाळगणे, सर्व धर्म समान मानून समाजात वागणे, सत्य बोलणे, कोणाचाही व्देष न करणे इ मूल्यांची माहिती मुलांना पटवून दिली.
- ६.५ १ ऑक्टोबर १७ रोजी वाचन या विषयावर अनुयोग विद्यालय मुंबईचे संस्थापक प्राचार्य श्री. सतीश चिंदरकर यांनी कार्यशाळा घेतली. या सृजनच्या कार्यशाळामध्ये अनेक पुस्तके मांडून मुलांना यापैकी एक पुस्तक घेऊन वाचन करण्यास सांगितले. मुलांनी एक पुस्तक घेऊन वाचन केले. शेवटी मुलांनी काय वाचले असे विचारून यांची माहिती करून घेतली. विद्यार्थ्यांनी अभ्यासक्रमांच्या पुस्तका व्यतिरिक्त अवांतर वाचनाची अत्यंत गरज आहे हे पटवून दिले. वाचनामुळे अनेक फायदे मिळतात. आकलनशक्ती वाढते. माहिती असेलत्या गोष्टीचे अनेक संदर्भ मिळतात. व्यक्तिगत विकास होतो. आपण मोबाईलवर पुस्तके वाचू शकतो. सध्या ई-बुक बाजारात उपलब्ध आहे असे सांगितले.
- ६.६ दिनांक ५ नोव्हेंबर १७ रोजी विज्ञान शिक्षण आणि उर्जा संशोधन संस्थेचे संचालक श्री अभय यावलकर यांनी विज्ञान खेळणी या विषयावर कार्यशाळा घेतली. या कार्यशाळेत मागलेव्ह, फ्लिकरिंग फिश, स्नेक, अपगोईंग टॉईज, स्ट्रोफालुट, स्प्रिंकलर आणि टोपीशंकर हे सर्व कसे बनवतात त्यांचे प्रात्यक्षिक दाखवून सर्व मुलांकडून विज्ञान खेळणी बनवून घेतली.
- ६.७ दिनांक ४ डिसेंबर २०१७ रोजी 'सृजन २०१७' या वार्षिक कार्यक्रमाची सांगता झाली. त्याचदिवशी सृजन कार्यशाळेला १४ वर्ष पूर्ण झाली. याबद्दल कार्यक्रमाची सांगता जादुगार पी बी हांडे यांच्या जादूची दुनिया या जादूच्या प्रयोग आणि सांघिक खेळ कार्यक्रमांनी झाली.
- ६.८ दिनांक ७ जानेवारी २०१८ रोजी न्यू होरायझन हेल्थ आणि रिसर्च फाऊंडेशन यांच्या सहकार्याने यशवंतराव चव्हाण सेंटरच्या परिसरातील विद्यार्थ्यांकरीता मेडिकल कॅम्पचे आयोजन करण्यात आले होते. या मेडिकल कॅम्प मध्ये विद्यार्थ्यांच्या उंची, वजन, डोळे आणि इतर शारीरिक तपासणी करण्यात आली त्याचबरोबर विद्यार्थ्यांना आरोग्याच्या मूलभूत गोष्टींबाबत चर्चा केली. आहारामधील घरच्या जेवणाचे महत्त्व त्याचबरोबर इतर आरोग्य विषयक फिल्म दाखविण्यात आली. शेवटी मुलांना आवश्यक असलेली औषधे आणि आरोग्यदायी औषधे देण्यात आली.
- ६.९ ४ फेब्रुवारी २०१८ रोजी अनुयोग शिक्षण संस्थेच्या मुख्याध्यापक श्री. अनंत कांबळे सर यांनी परिक्षेची भिंती मनात न बाळगता परिक्षेला धीराने सामोर कसे जाल ? त्याचबरोबर मुलांनी अनेक परिक्षा दिलेल्या आहेत. त्यामुळे परिक्षेचा बाऊ

करु नये. अवघड विषय का वाटतो? तर आपण त्याकडे दुर्लक्ष केलेले असते. त्यामुळे त्या विषयाच्या मूळ गोष्टी आपणास ठाऊक नसतात. अशारीतीने मुलांचे समुपदेशन करुन मुलांच्या मनातील परिक्षेच्या संदर्भातील असलेली भीती दुर करण्याचा प्रयत्न केला.

९.७ शिक्षण विकास मंच:-

महाराष्ट्राच्या शैक्षणिक क्षेत्रात वैशिष्ट्यपूर्ण योगदान देण्याचे काम 'शिक्षण विकास मंचा'ने २००८ पासून केले आहे. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानचे शिक्षण विषयक कार्यक्रम शिक्षण विकास मंचामार्फत आयोजित केले जातात. शिक्षण विकास मंचाच्या निमंत्रक मा. खा. सुप्रिया सुळे आहेत. डॉ. वसंत काळपांडे मुख्य संयोजक आणि बसंती राँय या विशेष सल्लागार म्हणून जबाबदारी सांभाळत आहेत. दत्ता बाळसराफ हे संयोजक आहेत. नजमा काझी, शुभदा चौकर, सुरेश पाटील हे सदस्य आहेत. समन्वयक म्हणून माधव सूर्यवंशी, मीनल सावंत, मनीषा खिल्लारे काम पाहतात. शिवाय विविध कार्यक्रमानुरूप महाराष्ट्रातील शिक्षणतज्ज्ञ, प्राचार्य, मुख्याध्यापक, शिक्षक यांचे वेळोवेळी सहकार्य मिळत असते.

७.१ राज्यस्तरीय शिक्षक साहित्य संमेलन:- यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र औरंगाबाद, शिक्षण विकास मंच, महात्मा गांधी मिशन यांच्यातर्फे आयोजित राज्यस्तरीय शिक्षक साहित्य संमेलनाचे उद्घाटन एमजीएमच्या रुक्मिणी सभागृहात शनिवारी, दि.१५ एप्रिल २०१७ रोजी महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळाचे अध्यक्ष बाबा भांड यांच्या हस्ते झाले. संमेलनाचे उद्घाटन वेगळ्या पद्धतीने फळ्यावर 'मुले ही राष्ट्राची संपत्ती आहे', 'शिक्षकहो, लिहिते व्हा...!' अशा शुभेच्छा संदेश लिहून झाले. कुठल्याही चांगल्या कामाची सुरुवात स्वतःपासून करायला हवी, त्याचप्रमाणे आपल्या मुलांप्रमाणेच इतर मुलांचीही काळजी घ्या. राष्ट्राची संपत्ती असलेल्या मुलांवर संस्कार करणाऱ्या शिक्षकांनो, आपली ताकद शब्दांतून मांडा, असे आवाहन अध्यक्ष भांड यांनी केले. ते म्हणाले, 'संस्कार हे वाचन-लेखनातूनच हेत असतात. लिहिताना वास्तव पकडता आले पाहिजे. स्वातंत्र्याबद्दल कुणी काहीही म्हणत असले, तरी लेखनाचे स्वातंत्र्य कुणीही हिरावून घेऊ शकणार नाही. त्यामुळे शिक्षकांनी मूळापर्यंत जात स्वतःसह मुलांनाही लिहिते करावे. बहुजनांना शिक्षणाची दारे ख्या अर्थाने उघडी केली, त्या महाराज सय्याजीराव गायकवाड यांच्या नावाचा कुठेच एका ओळीनेही उल्लेख होत नसल्याबद्दल त्यांनी खंत व्यक्त केली. संयोजक डॉ. वसंत काळपांडे यांनी संमेलनामागची भूमिका विषद केली. यावेळी मंचावर स्वागताध्यक्ष आ. विक्रम काळे, ज्येष्ठ साहित्यिक रा. रं. बोराडे, प्रा. दासू वैद्य, प्रा. किशोर पाटील, बसंती राँय, सचिन मुळे, दत्ता बाळसराफ, विजय कान्हेकर, नीलेश राऊत, डॉ. कैलास अंभुरे, प्रा. चंद्रकांत भराट प्राचार्य रेखा शेळके होते. नंदकिशोर कागलीवाल यांनी प्रास्ताविक केले. तर महेश अचिंतलवार यांनी सूत्रसंचालन केले.

७.२ राज्यस्तरीय शिक्षक साहित्य संमेलन समारोप, रविवारी दि.१६ एप्रिल २०१७:- दोन दिवसीय राज्यस्तरीय शिक्षक साहित्य संमेलनाचा रविवारी दि.१६ एप्रिल २०१७ रोजी प्रा. रंगनाथ पठारे यांच्या प्रमुख उपस्थिततीत समारोप झाला. त्यावेळी ते म्हणाले, शिक्षकांनी लेखन करायलाच हवे. मात्र, तत्पूर्वी स्वतः परिपूर्ण होत ज्ञानदानाचे काम करावे.

७.३ शिक्षण हक्क कायदा आणि गुणवत्ता, १५ जुलै २०१७:- शिक्षणप्रेमींनी शिक्षणविषयक काही औपचारिक तर काही अनौपचारिक पद्धतीने चर्चा करण्याचे ठिकाण म्हणजे 'शिक्षणकट्टा'. गेली दहा वर्षे हा कट्टा मुंबईसह महाराष्ट्रात विभागीय स्वरावर सुरु आहे. १५ जुलै २०१७ रोजी घेण्यात आलेल्या शिक्षण कट्ट्याचा विषय 'शिक्षण हक्क कायदा आणि गुणवत्ता' हा होता. शिक्षण हक्क कायद्याची अंमलबजावणी २००९ पासून सुरु झाली. सक्तीचा आणि मोफत शिक्षणाचा कायदा अंमलात आल्यानंतर शिक्षण क्षेत्रात याचे काय परिणाम झाले आहेत याची चर्चा व्हावी. ख्या अर्थाने गुणवत्ता वाढली आहे का, याचा शोध घ्यावा म्हणून शिक्षणकट्ट्यावर या विषयाची चर्चा आयोजित करण्यात आली होती.

शिक्षण हक्क कायद्यातील एका तरतुदीनुसार कोणत्याही मुलांना त्याच वर्गात ठेवता येणार नाही, अर्थातच तो मुलगा पास होणार. नापास धोरणास अटकाव करणारा हा कायदा आहे. ठराविक परीक्षा घेण्याऐवजी सातत्यापूर्ण

मूल्यमापन व्हावे म्हणून सातत्यपूर्ण मूल्यमापन हे धोरण अवलंबण्यात आले. सरसकट सर्व मुले ही वरच्या वर्गात जाऊ लागली. मात्र त्या वर्गात त्यांना आवश्यक त्या क्षमता वयानुरूप मिळू लागल्या का? हा महत्वाचा भाग दुर्लक्षित होऊ लागला आहे. परिणामी शिक्षणाच्या गुणवत्तेवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित झाले आहे. अशी चर्चा त्यावेळी कट्ट्यावर उपस्थित असलेल्या शिक्षकांनी, अभ्यासकांनी केली. कट्ट्यावरील चर्चेच्या सुरुवातीस कायद्याची पार्श्वभूमी आ. ई. एस. शिक्षण संस्थेच्या मुख्याध्यापिका सुचेता भवाळकर यांनी मांडली. प्रास्ताविक शिक्षण कट्ट्याच्या संयोजक श्रीमती बसंती रॉय यांनी केले. तर समारोपात ज्येष्ठ शिक्षणतज्ज्ञ डॉ. काळपांडे यांनी आर टी आई च्या अंमलबजावणीतील उणीवा सांगितल्या. या कट्ट्यासाठी कल्याण, डोंबिवली, ठाणे, मुंबई परिसरातील शिक्षक, पत्रकार, पालक उपस्थित होते. उपस्थितांचे आभार शिक्षण विकास मंचाचे समन्वयक माधव सूर्यवंशी यांनी मानले.

७.४ **शिक्षण हक्क कायदा आणि गुणवत्ता विषयी मार्गदर्शन:-** यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई, शिक्षण विकास मंच मार्फत 'शिक्षणकट्टा' या उपक्रमांतर्गत नियमितपणे विविध विषयांचे आयोजन केले जाते. यावेळी शिक्षण हक्क कायदा आणि गुणवत्ता या महत्वाच्या विषयावर दि.१७ जुलै २०१७ रोजी शिक्षण कट्ट्यावर शिक्षक व पालक यांची चव्हाण सेंटर मध्ये सकारात्मक चर्चा झाली. सुरुवातीला श्रीमती बसंती रॉय यांनी उपस्थित पालक, शिक्षक आणि पत्रकारांना कार्यक्रमाचे स्वरूप समजावून सांगितले आणि 'शिक्षण हक्क कायदा आणि गुणवत्ता' याबाबत मार्गदर्शन केले. केंद्रिय शाळांमध्ये सध्या पहिली ते आठवी पर्यंत मुलांना अधिनियम निष्पत्ती लागू करण्यात आली आहे. म्हणजेच काही ठराविक गोष्टी मुलांना आल्याच पहिजेत, असे शासनाकडून बंधनकारक करण्यात आले आहे. हा नियम सध्या तेलंगना राज्यात लागू करण्यात आला आहे. यावर उपस्थितांची मते संयोजक डॉ. काळपांडे यांनी जाणून घेतली. उपस्थित शिक्षकांची समस्या जाणून घेऊन त्यांनी मार्गदर्शन केले.

७.५ **राज्यस्तरीय शिक्षण परिषद:-** यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई, शिक्षण विकास मंच आयोजित 'सेमी इंग्रजी: काल, आज आणि उद्या' या विषयावरील राज्यस्तरीय शिक्षण परिषद मुंबई येथे दिनांक २५ नोव्हेंबर २०१७ रोजी पार पडली. या परिषदेस राज्यभरातून शिक्षक, प्राध्यापक, मुख्याध्यापक, प्राचार्य, संस्थाचालक, प्रशासकीय अधिकारी, अभ्यासक, पत्रकार, विद्यार्थी, पालक आदींची मोठ्या प्रमाणात उपस्थिती होती. परिषदेच्या उद्घाटनापूर्वी सेमी इंग्रजी माध्यमाच्या विविध शाळेतील मुलांचा 'टॉक शो' झाला. या 'टॉक शो' चे संचालन प्राचार्य सुदाम कुंभार यांनी केले. या 'टॉक शो' मधून मुलांनी सेमी इंग्रजी माध्यमाची सद्यस्थिती, फायदे, त्रुटी आदींची चर्चा केली. परिषदेचे उद्घाटन शिक्षण विकास मंचच्या निमंत्रक मा.खा. सुप्रियाताई सुळे यांच्या हस्ते झाले. परिषदेच्या सुरुवातीला शिक्षण विकास मंचाच्या मार्गदर्शक श्रीमती बसंती रॉय यांनी शिक्षण विकास मंचाच्या कार्याची माहिती प्रास्ताविकातून दिली. सोबतच आजची परिषद कोणत्या कारणासाठी आयोजित करण्यात आली आहे या संदर्भातील भूमिका विषद केली. त्यानंतर शिक्षण विकास मंचच्या व्हाट्सअप समूहावर झालेल्या चर्चेचे मराठीतील पहिले पुस्तक 'व्हाट्सअप चर्चा-शिक्षण विकासाच्या' याचे प्रकाशन मान्यवरांच्या हस्ते करण्यात आले. आज समाजमाध्यमांमध्ये व्हाट्सअप चे महत्वाचे स्थान आहे. या व्हाट्सअपवर चांगली, विधायक चर्चा होऊ शकते याचा आदर्श म्हणजे हे पुस्तक आहे. या पुस्तकात गेल्या वर्षभरात शैक्षणिक विषयांवर जी चर्चा झाली, त्यांचे संकलन करण्यात आले आहे. पुस्तकासंदर्भात मुख्य संपादक माधव सूर्यवंशी यांनी यासंदर्भातील भूमिका सांगितली. दरवर्षी वार्षिक शिक्षण परिषदेत शिक्षण विकास मंचच्या संस्थापक मुख्य संयोजक डॉ. कुमुद बन्सल यांच्या स्मृतिप्रित्यर्थ दिले आणारे 'कुमुद बन्सल उत्कृष्ट शैक्षणिक ग्रंथ पुरस्कार' यावेळी प्रदान करण्यात आले. या वर्षाचा उत्कृष्ट शैक्षणिक ग्रंथ पुरस्कार ज्योत्स्ना प्रकाशनाच्या 'विधायक शिस्त' या पुस्तकास देण्यात आला. पुस्तकाच्या लेखिका हेमा होनवाड आणि शिरीषा साठे यांचाही सत्कार मा.खा. सुप्रियाताई सुळे आणि प्रतिष्ठानचे सरचिटणीस मा. शरद काळे यांच्या हस्ते करण्यात आला.

उद्घाटन समारंभाच्या वेळी मा.खा. सुप्रियाताई सुळे यांनी आपली 'सेमीइंग्रजी' बाबतची भूमिका मांडली. 'ग्रामीण भागात मराठी शाळांना सेमीइंग्रजीचा खूप मोठा आधार आहे. त्यामुळे मराठी शाळा तिथे टिकून आहेत; मात्र सेमी इंग्रजी अभ्यासक्रमाची अवस्था खूप वाईट आहे. त्याकडे लक्ष देण्याची गरज आहे. शिवाय महाराष्ट्र बोर्डाचा अभ्यासक्रम अन्य बोर्डांच्या तुलनेत कमी दर्जाचा आहे. त्यामुळे त्याचे ऑडीट होणे आवश्यक आहे. त्याचा दर्जा केंद्रीय बोर्डासारखा का करू नये? याबाबत या परिषदेत विचार मंथन व्हावे. या परिषदेतून एक चांगली गुणवत्तापूर्ण शिक्षणाची दिशा महाराष्ट्राला आपण द्यावी. तसेच अशा परिषदा विभागवार व्हाव्यात, अशी अपेक्षा व्यक्त करून त्यांनी परिषदेसाठी सर्वांना शुभेच्छा दिल्या. अध्यक्षीय समारोप प्रतिष्ठानचे सरचिटणीस मा. शरद काळे यांनी केला.

या परिषदेचे बीजभाषण ज्येष्ठ शिक्षण तज्ज्ञ आणि शिक्षण विकास मंचचे संयोजक डॉ. काळपांडे यांनी केले. बीजभाषणात सेमी इंग्रजीची कालची—आजची आणि उद्याची स्थिती काय असेल याबाबतचे विवेचन करून या विषयावरील चर्चेला सुरुवात केली. यानंतरच्या सत्रात वंदना अतखेडे, ए. बी. भारद्वाज, गीता बालगंगाधरन, संदीप पवार, रयत शिक्षण संस्थेचे धनावडे, महामुनी यांनी सादरीकरण केले. भोजनोत्तर सत्रात पॅनल चर्चा झाली. शुभदा चौकर, पटेल, सुलोचना आसवले, सुदाम कुंभार यांनी सेमीइंग्रजीच्या अंमलबजावणीतील अडचणी आणि उपाययोजना यावर चर्चा केली. या चर्चेचे संचालन नझामा काझी आणि विकास परब यांनी केले.

खऱ्या अर्थाने चर्चा रंगली ती 'सेमीइंग्रजी असावे की नसावे?' या विषयावर. या विषयावरील खुल्या चर्चेत राज्यभरातून परिषदेला उपस्थित राहिलेल्या प्रतिनिधींनी सकारात्मक आणि नकारात्मक दोन्ही बाजूंनी अभ्यासपूर्ण अशी चर्चा केली. परिषदेचा समारोप करित असताना संयोजक डॉ. काळपांडे यांनी दिवसभर झालेल्या चर्चेचा आढावा घेतला; आणि पुढील दिशा स्पष्ट केली. आगामी काळात काय करता येईल याचा अॅक्शन प्लॅन त्यांनी दिला. परिषदेला उपस्थित राहिलेल्या सर्व मान्यवर प्रतिनिधींचे आभार शिक्षण विकास मंचाचे समन्वयक श्री. सूर्यवंशी यांनी मानले.

७.६ व्हॉट्सअॅप चर्चेवरील मराठीतील पहिले पुस्तक:—

व्हॉट्सअॅप चर्चा—शिक्षण विकासाच्या — अवघे जंग बदलून टाकण्याची प्रचंड क्षमता माहिती तंत्रज्ञान क्षेत्रात आहे. इंटरनेट, लॅपटॉप, आय—फोन, वायफाय, यूट्यूब, फेसबुक, ट्विटर, विकीपिडीया, सोशल कम्युनिटी साईट्स, गेम्स अप्लिकेशन, मॅसेंजर आणि त्याच्या जोडीला व्हॉट्सअॅप हे आजच्या पिढीचे परवलीचे शब्द. शिक्षक म्हणून मला या वेगाशी जुळवून घेता आले पाहिजे, हा विचार करून यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानचा शिक्षण विकास मंच २००८ पासून शैक्षणिक क्षेत्रात सकारात्मक बदल व्हावेत म्हणून कार्यरत आहे. या मंचाने विद्यार्थी हिताचे अनेक उपक्रम यशस्वीपणे राबविले आहेत.

शिक्षणतज्ज्ञ, अभ्यासक, पत्रकार, शिक्षक, मुख्याध्यापक, प्राचार्य, प्राध्यापक, पालक विविध उपक्रमांमुळे आमच्याशी जोडले गेले आहेत. त्यांच्याशी नियमित संपर्क आणि सुसंवाद व्हावा म्हणून २ ऑक्टोबर २०१५, गांधी जयंतीचे निमित्त साधून आम्ही शिक्षण विकास मंचच्या व्हॉट्सअॅप समूहाची सुरुवात केली. या समूहावर केवळ शैक्षणिक विषयावरील ज्ञानवर्धक चर्चा होणार असे बंधन आम्ही घातले. सुरुवातीला सवयीप्रमाणे सुप्रभात, शुभरात्री, सुविचार, फॉरवर्डेड पोस्ट काही प्रमाणात आल्या, मात्र, नंतरच्या काळात याला पूर्णपणे अटकाव केला गेला. सद्यकालीन शैक्षणिक विषयाचा वेध घेणारी अभ्यासपूर्ण समतोल अशी चर्चा हे आमच्या समूहाचे वैशिष्ट्य! संबंधित विषयाच्या संदर्भातील सकारात्मक—नकारात्मक बाबींची चर्चा स्पष्टपणे येथे होत असते. कधी—कधी एखाद्या महात्त्वाच्या विषयावरील चर्चा सलगपणे तीन—चार दिवस चालते. या समूहात जसे शिक्षणक्षेत्रातील तज्ज्ञ आहेत, तसेच शासनाचे उच्चपदस्थ अधिकारी, उपक्रमशील शिक्षक आणि विविध विचारसरणी मानणारे सदस्य आहेत. यामुळे समूहावरील संवाद सर्वांगपरिपूर्ण असतो. या

चर्चेचा फायदा शिक्षण क्षेत्रातील धोरणे ठरविताना, अडचणीची सोडवणूक करताना होत असतो. नवीन विषय, संदर्भ यामुळे सखोल अभ्यास करण्याची प्रेरणा मिळते. धोरणकर्त्यांना, अध्यापकांना, पत्रकारांना या समूहातील चर्चेची गरज जाणवते हे वारंवार सिद्ध झाले आहे. गेल्या वर्षभरात झालेल्या चर्चेचे संकलन व्हॉट्सअप चर्चा-शिक्षण विकासाच्या या पुस्तिकेत झाले आहे. अभ्यासपूर्ण विश्लेषण करणारी ही चर्चा संकलित व्हावी. यासाठी ही पुस्तिका तयार करण्यात आली आहे.

पुस्तिकेत एकूण २६ प्रकरणे समाविष्ट करण्यात आली आहेत. लोकसहभागापासून ते सेल्फी निर्णयापर्यंतच्या सद्यकालीन संदर्भातील सर्व विषय यात समाविष्ट करण्यात आले आहेत. मराठी, इंग्रजी, गणित विषयाचे अध्यापन, श्रेणीविषय, वर्गरचना, उपक्रमशील शाळा आणि त्यांतील महत्त्वाचे उपक्रम, डिजिटल शाळा, RTE आणि CCE ची अंमलबजावणी, आजचा विद्यार्थी, मूल घडताना घ्यावयाची काळजी, व्यक्तिविशेष आदी प्रकारणावर चर्चा करण्यात आली आहे, याचे विश्लेषण आणि समूहातील सदस्यांची प्रतिक्रिया यात देण्यात आल्या आहेत. पुस्तकाच्या शेवटच्या भागात परिशिष्ट देण्यात आले आहे. शिक्षण विकास मंचाच्या समूहात असणाऱ्या सदस्यांची यादी त्यात देण्यात आली आहे. एकंदरीतच पुस्तक शिक्षण अभ्यासकांना, शिक्षकांना, पालकांना उपयुक्त ठरेल असेच आहे. जिज्ञासूंनी हे पुस्तक वाचून आपला अभिप्राय कळवावा.

शिक्षण विकास मंचाकडून एप्रिल २०११ पासून शिक्षण कट्ट्याची सुरुवात करण्यात आली आहे. शिक्षणक्षेत्राशी संबंधित मंडळी एखादा विषय ठरवून त्या विषयावर गप्पा मारण्यासाठी कट्ट्यावर एकत्र येतात. यात मुख्याध्यापक, शिक्षक, शिक्षणतज्ज्ञ, शिक्षण क्षेत्राचे वातांकिन करणारे पत्रकार, पालक, संस्थाचालक यांचा सहभाग लक्षणीय असतो. साधारणपणे दोन महिन्यातून एकदा हा कट्टा राज्याच्या विविध शहरात घेतला जातो. शैक्षणिक क्षेत्रात शिक्षण कट्ट्याने आपले वेगळे स्थान निर्माण केले आहे. शिक्षण कट्ट्यावर आलेल्या विविध विषयांची 'कट्टा शिक्षण' ही पुस्तिकाही प्रकाशित झाली आहे. शिक्षण विकास मंचाने २००८ पासून शिक्षण क्षेत्रात अनेक होतकरू तरूण ग्रामीण शिक्षकांना व्यासपीठ उपलब्ध करून दिले, त्यांची महाराष्ट्राला ओळख करून दिली.

९.८ अपंग हक्क विकास मंच:-

महाराष्ट्रातील अपंग व्यक्तींच्या विविध समस्या संवाद व समन्वयाच्या भुमिकेतून सोडविण्यासाठी अपंग हक्क विकास मंचाची निर्मिती झाली आहे. मंचाच्या निमंत्रक मा. सुप्रिया सुळे आहेत. मंचाचे संयोजक विजय कान्हेकर व दत्ता बाळसराफ तर समन्वयक सुहास तेंडुलकर, अभिजीत राऊत, विजय कसबे आणि या मंचाचे संघटक म्हणून सौ. सुकेशनी मर्चंडे शेवडे हे काम पाहतात. या मंचामार्फत महाराष्ट्रातील अपंगांसाठी विविध जिल्ह्यांत मोफत कृत्रिम अवयव व साधने वाटप शिबिरांचे आयोजन केले जाते. दिव्यांगांची पुर्वतपासणी करून त्यांना आवश्यक त्या साधनांसाठी किंवा अवयवांसाठी त्यांचे मोजमाप घेऊन मोफत साहित्य उपलब्ध करून दिले जाते. उदा. जयपुर फुट, कॉलिपर, कुबडी, एल्बो क्रचेस, वॉकिंग स्टिक, वॉकर, सर्जिकल शुज, ट्रायसिकल, व्हिलचेअर, स्प्लिट्स, कमोड चेअर, सी.पी. चेअर, एम. आर. कीट, ब्रेल कीट, अंध काठी, अंध गॉगल, श्रवणयंत्र बेल्ट्स आदी साहित्य मोफत कृत्रिम अवयव व साधने वाटप शिबिरात करण्यात येते. सन २००९ पासून ते आजपर्यंत शासकीय योजनेच्या माध्यमातून महाराष्ट्रातील एकूण ४७,६३८ दिव्यांग व्यक्तींना कृत्रिम अवयव व साहित्य साधनांचा थेट लाभ देऊन समाजाच्या मुख्य प्रवाहात आणण्याचा प्रयत्न केला गेला आहे. तसेच मंचाच्या वतीने नियमित चर्चा व कार्यशाळेचे आयोजन करून त्यांच्या समस्यांचे निरसन करण्यात येते. तसेच मार्गदर्शन व सल्ला दिला जातो.

८.१ रायगड:- दि.४ व ५ जून २०१७ “दिव्यांगासाठी रायगड प्रदक्षिणा मोहिम”: दिव्यांगांचे मनोबल वाढावे आणि त्यांनाही निसर्गाचा मुक्तपणे आनंद घेता यावा या उद्देशाने जागतिक पर्यावरण दिन आणि शिव राज्याभिषेक दिनाच्या निमित्ताने यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई अपंग हक्क विकास मंच आणि श्री शिवछत्रपती अॅडव्हेंचर ऑर्गनायझेशन यांच्या संयुक्त विद्यमाने दिव्यांगांसाठी रायगड प्रदक्षिणा या मोहिमेचे आयोजन दिनांक ४ जून व ५ जून, २०१७ रोजी करण्यात आले होते. या मोहिमेत २५ दिव्यांगांनी व ५० सामान्यजनांनी सहभाग घेतला. अपंग हक्क विकास मंचाचे ज्येष्ठ कार्यकर्ते अनिल चाळके यांनी या मोहिमेचे नेतृत्व केले. या मोहिमेच्या यशस्वितेसाठी अनिल चाळके आणि सौ. सुकेशनी मर्चंडे-शेवडे यांनी परिश्रम घेतले.

८.२ मुंबई:- दिनांक २३ जून, २०१७ “आत्ममग्नता अपंगत्वाविषयी जाणीव जागृती”: समाजात आपल्याला माहित असलेल्या दिव्यांगांच्या चार प्रवर्गाव्यतिरिक्त आत्ममग्नता हा दिव्यांगत्वाचा एक प्रकार आहे. या प्रवर्गाची “आत्ममग्नता अपंगत्वाविषयी जाणीव जागृती” व्हावी या उद्देशाने सामाजिक न्याय विशेष सहाय्य विभाग, यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई अपंग हक्क विकास मंच, महाराष्ट्र प्राथमिक शिक्षण परिषद, यशदा-पुणे, महाराष्ट्र वित्त विकास महामंडळ, महाराष्ट्र राज्य-पुणे, परिवार, फोरम फॉर ऑटिझम आणि सोपान यांच्या संयुक्त विद्यमाने शुक्रवार दि.२३ जून, २०१७ रोजी, मुख्य सभागृह, यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या मुख्य सभागृहात एक दिवसीय कार्यशाळा आयोजित करण्यात आली होती.

या कार्यशाळेचे उद्घाटन मा. मंत्री राजकुमारजी बडोले (मंत्री, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्य) यांनी केले. मा. ना. दिलीप कांबळे (राज्यमंत्री, सामाजिक न्याय), मा. नंदकुमार (शिक्षण सचिव), मा. दिनेश वाघमारे (सचिव सामाजिक न्याय), मा. नितीन पाटील (आयुक्त, अपंग कल्याण) आदी मान्यवर उपस्थित होते. या एक दिवसीय कार्यशाळेचे ऑटिझम या अपंगत्वाबद्दल जनजागृती आणि शैक्षणिक आणि सामाजिक समावेशकता या विषयाला केंद्रीत करून आयोजन करण्यात आले होते. शिघ्रनिदान आणि हस्तक्षेप योग्यवेळी केल्यास या प्रवर्गातील मुलांची चांगली प्रगती होऊ शकते आणि ही मुले समाजाचा एक भाग म्हणून सन्मानाने जगू शकतात. विषयातील तज्ञ व्यक्तींनी यावर प्रकाश टाकला. या कार्यशाळेसाठी ऑटिझम असणाऱ्या मुलांचे पालक, मुंबई विभागातील सामान्य शाळेचे शिक्षक, विशेष शाळेचे शिक्षक, स्वयंसेवी संस्थांचे प्रतिनिधी, विषयतज्ञ, प्रशासकीय अधिकारी इत्यादी प्रवर्ग उपस्थित होते. या कार्यशाळेसाठी एकूण १२०० जणांची उपस्थिती होती.

या कार्यशाळेची संकल्पना मा. नितीन पाटील (आयुक्त, अपंग कल्याण) यांची असून मा. यशवंत मोरे (प्रादेशिक उपायुक्त, मुंबई), परिवारचे कमांडर श्री. बिजूर, फोरम फॉर ऑटिझमच्या बबिता राजा, सोपानच्या डॉ. रुबिना लाल व यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, अपंग हक्क विकास मंचचे संयोजक विजय कान्हेकर व चव्हाण प्रतिष्ठानचे कार्यकर्ते, यशदाचे कार्यकर्ते व कर्मचारी वृंद यांनी या कार्यशाळेच्या यशस्वितेसाठी विशेष परिश्रम घेतले.

८.३ मुंबई:- दि. २४ जून, २०१७ “दिशा सबलीकरणाची” एक दिवसीय कार्यशाळा:-

बहुविकलांग मुलांसाठी उदा. कर्णबधिरत्व आणि अंधत्व अपंगत्व असणाऱ्या मुलांना शिक्षणात तसेच सामाजिक व्यवहारात येणाऱ्या अडचणीतून मार्ग काढण्यासाठी त्यांचे पालक व शिक्षक, प्रशिक्षकांसाठी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई अपंग हक्क विकास मंच, सहयोगिनी पालक संस्था, नवी मुंबई आणि हेलन केलर इंस्टिट्यूट ऑफ डेफ अॅन्ड ब्लाइंड यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि.२४ जून, २०१७ रोजी “दिशा सबलीकरणाची” या एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन सांस्कृतिक सभागृह, यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई येथे करण्यात आले होते. या कार्यशाळेत एकूण १३० व्यक्तींनी भाग घेतला.

८.४ जिल्हा-पुणे: दिनांक १० जुलै ते १३ जुलै, २०१७: मोफत कृत्रिम अवयव व साधने वाटप करण्यासाठी नोंदणी व मोजमाप शिबिरांचे आयोजन:

अनु. क्र.	दिनांक	तालुका	लाभार्थी
१.	१० जुलै, २०१७	दौंड	२५२
		इंदापूर	२३४
	११ जुलै, २०१७	बरामती	३०८
		पुरंदर (सासवड)	२७१
२.	१२ जुलै, २०१७	खडकवासला	२६४
		भोर	४५४
३.	१३ जुलै, २०१७	खडकवासला	५९५
		पौंड	२४४
एकूण लाभार्थी			२३६०

८.५ मुंबई:- दिनांक ६ ऑगस्ट, २०१७ : “स्मरण”:- यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई अपंग हक्क विकास मंच, मानव फाउंडेशन आणि टाटा इन्स्टिट्यूट ऑफ सोशल सायन्स यांच्या संयुक्त विद्यमाने अपंग प्रवर्गातील मानसिक आजारी मुलांसाठी व त्यांच्या पालकांसाठी रविवार दिनांक ६ ऑगस्ट, २०१७ रोजी “स्मरण” या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यक्रमासाठी डॉ. समीर दलवाई (विश्वस्त, यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई) श्रीमती मीना मुथ्या (अध्यक्ष, मानव फाउंडेशन) आदी मान्यवर उपस्थित होते.

८.६ मुंबई:- दिनांक १२ ऑगस्ट २०१७ “राष्ट्रीय न्यास कायदा १९९९ अंतर्गत कायदेशीर पालकत्वासाठी”:- महाराष्ट्रातील जिल्ह्यांमध्ये स्थानिक समिती गठीत करण्यासाठी एक दिवसीय कार्यशाळा अपंग हक्क विकास मंच, नॅशनल ट्रस्ट, अपंग कल्याण आयुक्तालय, पुणे आणि जय तकील फाउंडेशन अॅन्ड रिसर्च सेंटर यांच्या संयुक्त विद्यमाने शनिवार दिनांक १२ ऑगस्ट, २०१७ रोजी सांस्कृतिक सभागृह, यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान मुंबई येथे आयोजित करण्यात आली होती. या कार्यशाळेकरीता महाराष्ट्रातील सर्व जिल्ह्यांचे जिल्हाधिकारी, जिल्हा समाजकल्याण अधिकारी, त्यांचे कर्मचारी व राष्ट्रीय न्यास पंजीकृत संस्थांचे प्रतिनिधी उपस्थित होते. कार्यशाळेसाठी एकूण १४० व्यक्तींची उपस्थिती होती.

८.७ जिल्हा-पुणे:- दिनांक ३० ऑगस्ट ते २ सप्टेंबर २०१७:- डिजिटल श्रवणयंत्र वाटपासाठी कर्णबधीकर मुलांच्या व ज्येष्ठ नागरीकांच्या कर्णसाच्याचे नोंदणी व मोजमाप शिबीर: अपंग हक्क विकास मंच, स्टारकी फाउंडेशन अमेरीका, आरव्हीएस एज्युकेशनल अॅन्ड चॅरिटेबल फाउंडेशन मुंबई, नरोत्तम सक्सेरीया फाउंडेशन मुंबई, ठाकरसी ग्रुप यांच्या संयुक्त विद्यमाने पुणे जिल्ह्यातील विविध तालुक्यात कर्णबधिर मुलांसाठी व ज्येष्ठ नागरीकांसाठी कर्णसाच्यासाठी नोंदणी व मोजमाप शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. त्याची सविस्तर माहिती पुढील तक्त्यात:

अनु. क्र.	दिनांक	तालुका	लाभार्थी
१	३० ऑगस्ट २०१७	दौंड	२५२
२	३१ ऑगस्ट २०१७	इंदापूर	२३४
३	०१ ऑगस्ट २०१७	बरामती	३०८
४	०२ ऑगस्ट २०१७	पुरंदर (सासवड)	२७१
एकूण लाभार्थी			६८६

८.८ कृत्रिम अवयव व साधने वाटप शिबिर:— सामाजिक न्याय मंत्रालय, भारत सरकार, नवी दिल्ली, यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान— मुंबई, अपंग हक्क विकास मंच, महात्मा गांधी सेवा संघ—, परभणी, व त्या—त्या जिल्ह्यातील समाज कल्याण विभाग जिल्हा परिषद यांच्या संयुक्त विद्यमाने कृत्रिम अवयव व साधन वाटप शिबिरे राबविण्यात आली. या सर्व कार्यक्रमांना मा. शिक्षक वर्ग, विद्यार्थी, दिव्यांगांचे पालक यांची उपस्थिती होती. खाली दिलेल्या तक्त्यानुसार विविध जिल्ह्यांमध्ये या शिबिराचे आयोजन करण्यात आले.

अनु. क्र.	जिल्हा	दिनांक	लाभार्थी
१	सिंधुदुर्ग	१९, ऑगस्ट २०१७	२०
२	औरंगाबाद	२०, ऑगस्ट २०१७	३८
३	रायगड	२१, ऑगस्ट २०१७	२०
४	कोल्हापूर	२२, ऑगस्ट २०१७	२०
५	रत्नागिरी	२४, ऑगस्ट २०१७	२०
६	पुणे	२६, ऑगस्ट २०१७	१८
७	धुळे	२९, ऑगस्ट २०१७	२३
८	परभणी	२९, ऑगस्ट २०१७	१६
९	अकोला	०६, सप्टेंबर २०१७	२४
१०	हिंगोली	०६, सप्टेंबर २०१७	१७
११	नाशिक	१४, सप्टेंबर २०१७	२३
१२	लातूर	१६, सप्टेंबर २०१७	२०
१३	सोलापूर	१६, सप्टेंबर २०१७	२०
१४	औरंगाबाद	१६, सप्टेंबर २०१७	१००
१५	बीड	१९, सप्टेंबर २०१७	२२
१६	उस्मानाबाद	०५, ऑक्टोबर २०१७	२०
१७	जळगांव	०७, ऑक्टोबर २०१७	२०
१८	अहमदनगर	१४, ऑक्टोबर २०१७	२०
१९	नांदेड	१६, ऑक्टोबर २०१७	२२
२०	यवतमाळ	०३, नोव्हेंबर २०१७	२०

८.९ बारामती, जिल्हा पुणे: दिनांक ३१ ऑक्टोबर व १ नोव्हेंबर, २०१७:— श्रवणबाधित ज्येष्ठ नागरीक व कर्णबधीर मुलांना मोफत आधुनिक डिजिटल श्रवणयंत्र वाटप शिबिर: यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान— मुंबई अपंग हक्क विकास मंच, स्टारकी फाउंडेशन— अमेरीका, आरव्हीएस एज्युकेशनल अॅण्ड चैरिटेबल फाउंडेशन मुंबई, नरोत्तम सक्सेरीया फाउंडेशन— मुंबई, ठाकरसी ग्रुप— मुंबई, विद्या प्रतिष्ठान— बारामती आणि महात्मा गांधी सेवा संघ संचलित जिल्हा अपंग पुनर्वसन केंद्र पुणे यांच्या संयुक्त विद्यमाने दिनांक ३१ ऑक्टोबर व १ नोव्हेंबर, २०१७ रोजी ग. दि. माडगूळकर सभागृह, विद्या प्रतिष्ठान, एमआयडीसी, बारामती, जिल्हा पुणे येथे सकाळी १० ते सायं ६ या वेळेत श्रवणबाधित ज्येष्ठ नागरीक व कर्णबधीर मुलांना मोफत डिजिटल श्रवणयंत्र वाटप करण्यात आले. या शिबिरात एकूण १२०० लाभार्थींनी लाभ घेतला. शिबिरासाठी प्रमुख पाहुणे म्हणून अमेरिकेहून स्टारकी संस्थेचे अध्यक्ष व त्यांच्या पत्नी आणि इतर ३५ कार्यकर्त्यांची टीम स्वतः सहभागी झाली होती. मा. खा. श्रीमती सुप्रियाताई सुळे यांच्या पुढाकाराने हा कार्यक्रम घेण्यात आला यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान अपंग हक्क विकास मंच मुंबईचे संयाजक मा. श्री. विजय कान्हेकर, श्री. दत्ता बाळसराफ, श्री. निलेश राऊत, अपंग हक्क विकास मंच मुंबईचे समन्वयक श्री. सुहास तेंडुलकर, अभिजीत राऊत, डॉ. कल्याणी मांडके आदी मान्यवर उपस्थित होते.

८.१० पुणे: दि.२० नोव्हेंबर, २०१७ कृत्रिम साहित्य व सहाय्यभूत साधने वाटप शिबिर:— वर नमुद केलेल्या सर्व संस्था व अलिमको यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि. २० नोव्हेंबर, २०१७ रोजी पुणे जिल्हयातील सर्व प्रवर्गातील दिव्यांगांना तालुकानिहाय कृत्रिम अवयव साहित्य व सहाय्यभूत साधने वाटप शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते, एकूण १४ हजार २४६ दिव्यांगांना कृत्रिम अवयव व साधनांचे वाटप करण्यात आले.

८.११ पुणे जिल्हयातील लाभार्थ्यांच्या साहित्य वितरणाबाबतचा तालुकानिहाय सविस्तर तक्ता पुढीलप्रमाणे:—

अ.क्र.	साहित्याचे नाव	तालुकानिहाय साहित्य वितरण यादी							
		दौंड	इंदापूर	बारामती	पौड	खडकवासला	भोर	सासवड	एकूण
१	कॉलिपर	४६	३८	४२	७३	९८	११५	४७	४५९
२	तीनचाकी सायकल	३१	८५	४०	३३	३०	११०	७८	४०७
३	व्हिलचेअर	४९	२२	४९	२१	४३	४०		२२४
४	क्रचेस	७६	२७	५४	२८	७१	११५	१५	३८६
५	कानाचे मशीन	४०	७८	१३२	८०	३८६	१३८	५२	९०६
६	सीपी चेअर	२	२	२	४	९	३	३	२५
७	जयपूर हात	१	१३	७	९	१	२	२	३५
८	सेल फोन	५	५	५	२	१८	१०	७	५२
९	झिंक एअर बॅटरी	२४०	४६८	७९२	४८०	२३१६	८२८	३१२	५४३६
१०	पाय एके बीके	५	१०	१५	४	११	२४	१४	८३
११	नी	४	१०	१५	११		२४	१४	७८
१२	वॉकींग स्टीक	४७	१५	६७	१९	६६	४६	४८	३०८
१३	मोटराईज ट्रायसिकल	०	०	१	७	०	११	४	२३

एकूण १४ हजार २४६ दिव्यांगांनी या कृत्रिम साहित्य साधनांचा लाभ घेतला.

८.१२ दिनांक ८ मार्च, २०१८ दिव्यांग मुलांच्या पालकांसाठी जनजागृती कार्यशाळा:— सामाजिक न्याय एवम् अधिकारीता मंत्रालय भारत सरकार अंतर्गत नॅशनल ट्रस्ट नवी दिल्ली, जय वकील फाउंडेशन, मुंबई (स्टेट नोडल एजन्सी), समाज कल्याण विभाग, मुंबई शहर यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई, अपंग हक्क विकास मंच, महात्मा गांधी सेवा संघ यांच्या संयुक्त विद्यमाने आणि फेलोशिप ऑफ फिजिकल हॅन्डिकॅड, हाजिअली, मुंबई यांच्या सहकार्याने नॅशनल ट्रस्ट अंतर्गत मतिमंद, स्वमग्न, सेरेबल पाल्सी, बहु विकलांग या दिव्यांगांच्या पालकांसाठी एक दिवसीय कार्यशाळेचे आयोजन गरवारे सभागृह, वरळी येथे करण्यात आले होते. या कार्यशाळेसाठी केंद्र शासनाच्यावतीने सहसचिव मुकेश जैन यांची विशेष उपस्थिती होती. जय वकील फाउंडेशनच्या अर्चना चंद्रा, समाज कल्याण विभागांच्या श्रीमती मोरे आणि श्री. विलास कोरगांकर, श्री. विजय कान्हेकर, (सचिव, महात्मा गांधी सेवा संघ), मा. श्री. बुरूडे आदी मान्यवर उपस्थित होते.

या कार्यशाळेत नॅशनल ट्रस्टच्या एकूण १० योजनांबाबत श्री. जैन यांनी पालकांना सविस्तर माहिती दिली. निरामय योजनेअंतर्गत या मुलांचे विमा संरक्षण करण्याचे आवाहन त्यांनी केले. त्याचबरोबर स्वयंसेवी संस्थांशी दिशा विकास, घरोंदा आदी योजनांच्या माध्यमातून या मुलांना व पालकांना आधार द्यावा असे मार्गदर्शन केले. तसेच एल. एल.सी.च्या माध्यमातून जिल्हाधिकारी यांच्याशी समन्वय साधून महाराष्ट्रातील दिव्यांगांचे कायदेशीर पालकत्वाची प्रकरणे लवकर मार्गी

लावावीत असे सुचविले. या मुलांशी निगडीत विविध विषयांवर चर्चा व मार्गदर्शन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन डॉ. आयुषी मेहरा यांनी केले. कार्यक्रम यशस्वी होण्यासाठी राज्य समन्वयक दिपिका शेरखाने यांनी विशेष परिश्रम घेतले. या कार्यक्रमाकरीता त्यांना श्री. संख्ये, सौ. सुकेशिनी मर्चडे—शेवडे, रमेश मोरे, फेलोशिप ऑफ फिजिकल हॅन्डिकॅड संस्थेचे कर्मचारी यांचे सहकार्य लाभले.

८.१३ मुंबई: दिनांक ३१ मार्च, २०१८: “तृतीयपंथी आणि त्यांचे अपंगत्व एकदिवसीय कार्यशाळा”:- यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई अपंग हक्क विकास मंच, शोधना कन्सल्टन्सी प्रा. लि. (पुणे), आणि वॉटर एड (नवी दिल्ली), यांच्या संयुक्त विद्यमाने शनिवार दि. ३१ मार्च, २०१८ रोजी “तृतीयपंथी आणि त्यांचे अपंगत्व एकदिवसीय कार्यशाळा” या तृतीयपंथीयांना समाजातील इतर घटकांप्रमाणे सर्वसामान्य जीवन जगता यावे यासाठी समाजात वावरताना येणाऱ्या अडचणी व त्यांच्या समस्यांवर विचारविनिमय करून कृती आराखडा तयार करण्यासाठी या कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. यावेळी या विषयावर काम करणाऱ्या तज्ज्ञ व्यक्ती, समाजसेवक, तृतीय पंथीयांचे प्रतिनिधी आदी मान्यवर उपस्थित होते.

८.१४ “दिव्यांग कट्टा”:- मंचाने नोव्हेंबर २०१७ रोजी दिव्यांगांसाठी “दिव्यांग कट्टा” सुरू केला. हा कट्टा प्रत्येक महिन्याच्या दुसऱ्या शुक्रवारी आयोजित केला जातो. सध्या दिव्यांग कट्ट्याच्या माध्यमातून दिव्यांग स्टॉलधारकांच्या समस्या व त्यांना येणाऱ्या अडचणी या विषयाचा मागोवा घेऊन पाठपुरावा केला जात आहे. या दिव्यांग कट्ट्याचे आयोजनाचे काम शमीम खान (संघटक—अपंग हक्क विकास मंच) हे पाहतात. कार्यक्रमाच्या यशस्वितेसाठी अपंग हक्क विकास मंचाच्या संघटक सुकेशिनी मर्चडे—शेवडे विशेष परिश्रम घेतात.

८.१५ अंध प्रवर्गासाठी चर्चासत्र:- यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान मुंबई, अपंग हक्क विकास मंच आणि ब्लाइंड ग्रॅज्युएट फोरम यांच्या संयुक्त विद्यमाने गेल्या दोन वर्षांपासून नियमित दर महिन्याच्या चौथ्या शनिवारी अंध प्रवर्गासाठी चर्चासत्राचा उपक्रम राबविला जातो. या सत्रात अंधांना विविध क्षेत्रातील मान्यवर तज्ज्ञांना बोलावून त्यांच्या संबंधित विषयावर मार्गदर्शनास्पद चर्चा केली जाते. आधुनिक तंत्रज्ञानाचा वापर, शिक्षणातील झालेले बदल, नोकरीत, सामान्य जीवनात येणारे अडथळे अशा विषयांवर चर्चा केली जाते. यामुळे या प्रवर्गातील अपंगांना त्यांचे आयुष्य कसं सोप्या पद्धतीने जगता येऊ शकते याबद्दल विशेष मार्गदर्शन मिळते आणि समाजाच्या मुख्य प्रवाहात येण्यास मदतही होते.

९.९ वसुंधरा पर्यावरण संवर्धन अभियान:-

जागतिक तापमानवाढीमुळे होणाऱ्या हवामानातील बदलांचा सामना करण्याची क्षमता निर्माण करणे ही या शतकातील अत्यंत आवश्यक गोष्ट बनली आहे.

विशेषतः शेती—माती—हवा—पाऊस—पाणी—जैवविविधता—ऊर्जा या संदर्भात बदलत्या हवामानाशी जुळवून घेणाऱ्या किंवा त्याविरुद्ध टिकून राहणाऱ्या उपाययोजना पुढे आणणे आणि त्यांची अंमलबजावणी करण्याचे आव्हान आपल्यासमोर उभे आहे. वसुंधरा अभियानामार्फत हे आव्हान पेलणारी भावी पिढी घडविण्याचा प्रयत्न शालेय पातळीवर केला जात आहे. गेली पाच वर्षे मुंबई आणि पुण्यातील शाळांमधून आजवर हजारो मुलांबरोबर यासंदर्भात विविध अभिनव उपक्रम राबविण्यात आले आहेत. याच उपक्रमांतील पुढील पाऊल म्हणजे मुलांचे हवामान अध्ययन केंद्र होय.

हवामान बदलाचा परिणाम महाराष्ट्राचे पर्जन्यमान, शेती, माती, ऊर्जा, कचरा निर्मुलन आणि जैवविविधता यासंदर्भात ठळकपणे लक्षात येत आहे. गाव असो की शहर! सर्वांनाच कमी—अधिक प्रमाणात हवामान बदलाचा फटका बसत आहे. हे लक्षात घेऊन मुंबई, पुणे, ठाणे, पालघर आणि रायगड जिल्ह्यातील विविध शाळांमधील मुलांबरोबर स्थानिक पातळीवर साध्या—सोप्या पद्धतीने

पाऊस मोजणे, तापमान मोजणे, मातीची पाण्याची गुणवत्ता ओळखणे, वनस्पती व प्राण्यांच्या वाढीचा अभ्यास करणे, ऊर्जेचे पर्यायी स्रोत स्वीकारणे असे उपक्रम घेण्यात आले आहेत.

या उपक्रमांच्या अंमलबजावणीतून स्थानिक पातळीवरील मुलांचे हवामान अध्ययन केंद्र आकारास येत आहे. यामार्फत, प्रकल्पात सहभागी मुलांमध्ये हवामान विषयक शास्त्रीय अध्ययन, माहिती संकलन, माहितीचे विश्लेषण आणि सांदरीकरणाचे कौशल्य सुद्धा विकसीत होत आहे. त्याअनुषंगाने, मुंबई, ठाणे, पालघर आणि रायगडमधील अकरा शाळांची निवड करण्यात आली. यामध्ये मुंबई आणि ठाणे परिसरातील पवार पब्लिक स्कूलच्या चार शाळा, मुंबईतील अनुयोग विद्यालय, डी. एस. हायस्कूल आणि बदलापूर येथील बदलापूर हायस्कूल व आदर्श महाविद्यालय यांचा समावेश आहे. रानपाखरे आश्रमशाळा, वरप आणि कस्तुरबा गांधी बालिका विद्यालय, तलासरी या आदिवासी विद्यार्थ्यांच्या शाळाही या प्रकल्पात सहभागी आहेत.

या शाळांमधील मुख्याध्यापक आणि शिक्षकांबरोबर नियोजन बैठका आणि विद्यार्थ्यांबरोबर प्रात्यक्षिक—प्रशिक्षण घेण्यात आले. त्यासाठी पर्जन्यमापक, तापमापक, हवेचा दाबमापक, होकायंत्र, आर्द्रता मोजणे, तापमान मोजणे, मातीची गुणवत्ता ओळखणे, वनस्पती व प्राण्यांच्या वाढीचा अभ्यास करणे अशा उपक्रमांमध्ये विद्यार्थी सहभागी होतात. त्यांनी केलेल्या अभ्यासाच्या आणि निरीक्षणाच्या सविस्तर नोंदी ठेवण्यात येत आहेत.

नोव्हेंबर महिन्यात सृष्टीज्ञान संस्थेकडे काम करण्यासाठी आलेल्या स्वीडन देशातील स्वयंसेविका टोवा आणि झोल्डा यांचे सर्व शाळांमध्ये हवामान, बदल, कार्बन फूटप्रिंट या विषयावर सांदरीकरण झाले. विद्यार्थ्यांनी त्यांना स्वीडन देशातील हवामान, हवामान विषयक समस्या यांबाबत अनेक प्रश्न विचारले त्याचप्रमाणे त्यांनी विचारलेल्या प्रश्नांनाही उत्तरे दिली. पवार पब्लिक स्कूलच्या भांडूप, डोंबिवली, चांदिवली, चांदिवली या सर्व शाखांमध्ये हे कार्यक्रम झाले. तसेच रानपाखरे आश्रमशाळा, वरप आणि कस्तुरबा गांधी बालिका विद्यालय, तलासरी या शाळांनाही हवामान मापन उपकरणांचा संच देण्यात आला व तो कसा वापरावा याचे प्रात्यक्षिकही दाखविण्यात आले.

त्याचप्रमाणे मातीची गुणवत्ता ओळखण्यासाठी शाळांच्या परिसरातील माती गोळा करून आणली गेली आणि मातीचे परिक्षण कसे करायचे याचे प्रात्यक्षिक दाखवले गेले. विविध प्रकारच्या चाळण्यांमधून माती चाळून दाखवली गेली. मातीची गुणवत्ता, तिची होणारी धूप, मातीचे प्रदूषण याबाबत विद्यार्थ्यांशी चर्चा करण्यात आली.

प्रकल्पात सहभागी शाळांमध्ये हवामानाचे विविध घटक तापमान, आर्द्रता, विविध प्रयोग करून दाखविण्यात आले. हे प्रयोग बघताना विद्यार्थ्यांना खूप मजा आली तसेच हवामानातील सर्व घटकांचं परस्परांशी काय आणि कसा संबंध आहे हेही लक्षात आले.

शाळेच्या परिसरातील जैवविविधतेचा अभ्यास करण्यासाठी विद्यार्थ्यांना शाळेच्या आसपासच्या वृक्षसंपदेची ओळख करून देण्यात आली तसेच या वृक्षांच्या आसऱ्याने राहात असलेले विविध सजीव जसे की पक्षी—कीटक यांचीही ओळख करून दिली गेली. त्याचबरोबर पवार पब्लिक स्कूल, चांदिवली यांची ऐरोली येथील सागरी आणि किनारी जैवविविधता केंद्राला क्षेत्रभेट आयोजित करण्यात आली होती.

वर्षाअखेर सर्व नोंदींच्या आधारे त्या त्या भागातील हवेचा दाब, तापमान, आर्द्रता, पर्जन्यमान यांचा वार्षिक माहिती संकलन तयार झाले आहे. काही विद्यार्थ्यांनी या माहितीचे तक्ते, त्यांची सरासरी तयार केली आहे. तर गेल्या पाच वर्षातील माहितीबरोबर पडताळणी करणारी सारणीही तयार केली आहे. ही संकलित केलेली माहिती विद्यार्थ्यांच्या हवामानबदल विषयक परिषदेमध्ये मांडण्यात आली होती. या परिषदेमध्ये प्रमुख पाहुणे म्हणून उपस्थित असलेले मुंबईतील हवामान विभागाचे उप—संचालक श्री.के.एस.होसालिकर यांनी मुलांच्या या उपक्रमाचे जाहीर कौतुक केले.

पाऊस, हवेचा दाब, आर्द्रता या हवामानातील प्रमुख घटकांविषयी मुलांनी ठेवलेल्या दैनंदिन नोंदी पाहून हे काम शास्त्रज्ञांच्या तोडीचे करून दाखवले आहे असे ते म्हणाले.

या सर्व उपक्रमांच्या अंमलबजावणीत वसुंधरा प्यावरण संवर्धन अभियानचे संयोजक श्री. दत्ता बाळसराफ यांचे नियमित मार्गदर्शन मिळाले. प्रत्यक्ष कार्यक्रम आयोजनात श्रीम. संगीता खरात, प्रियंका दामले, कुणाल अणेराव, सुमित पवार यांचा सक्रीय सहभाग होता.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान मुंबईची विभागीय केंद्रे:-

१०.१ पुणे विभागीय केंद्र:-

१.१ दरवर्षी प्रमाणे वारक्यांसाठी अल्पोपहार, चष्मे, गॉगल वाटप व औषधे वाटप याचा कार्यक्रम, प्रतिष्ठान व रंगीलदास सुरतवाला ट्रस्ट यांचे संयुक्त विद्यमाने दि. १९ जून २०१७ रोजी पहाटे ५.०० वाजल्यापासून दुपारपर्यंत घेण्यात आला. स्थळ तिरंगा भवन, श्रीमंत दगडूशेठ हलवाई गणपती मंदिर परिसर, बुधवार पेठ, पुणे २. या कार्यक्रमासाठी संयोजक म्हणून मा. अजित निंबाळकर, मा. शांतीलाल सुरतवाला, मा. अंकुश काकडे यांनी काम पाहिले. मा. सुरतवाला यांचे कार्यकर्ते जगनमोहन सुरतवाला, प्रल्हाद तापकीर, सुनिल खताळ, शशिकांत सिन्नरकर, जाधव मामा, रूकूभाई शेख, राकेश कळमाणी, राजा परदेशी इत्यादी अनेक कार्यकर्त्यांनी सक्रीय सहभाग घेतला.

जी. एस. टी. विषयक माहिती देण्यासाठी दि. १० ऑगस्ट २०१७ रोजी मुख्यालयाकडून पत्रकार भवन येथे विशेष चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले होते. मुख्य प्रवक्ते म्हणून उपआयुक्त पुणे विभाग, प्रसाद झावरे पाटील आणि वृषाली लोढा यांनी माहिती सादर केली. प्रास्ताविक श्री. काकडे सो. यांनी केले तर दत्ता बाळसराफ यांनी आभार मानले. हजर सदस्यांपैकी अॅडव्होकेट वर्तक यांनी वक्त्यांनी माहिती उत्तम प्रकारे दिल्याचे स्पष्ट केले. श्री. रवी सरनाईक यांनी किरकोळ विक्रेत्यांच्या जी. एस. टी. विषयक अडचणीबाबत प्रश्न उपस्थित केले त्यांना समर्पक उत्तरे देण्यात आली.

१.२ **रंगारंग दिवाळी पहाट:-** दरवर्षीप्रमाणे प्रतिष्ठानतर्फे गुरुवार दि. १९ ऑक्टोबर २०१७ रोजी सारसबाग, पुणे ३० येथे रंगारंग दिवाळी पहाट हा कार्यक्रम यशस्वीपणे पार पडला. कार्यक्रमाची सुरुवात श्री. तुकाराम दैठणकर आणि सहकारी यांच्या सनईच्या सुरेल वादनाने गुलाबी थंडीच्या मंगलमय वातावरणात झाली. कु. आर्य काकडे व कु. आर्य अनसलकर यांच्या कडक ताशा वादनाला श्रोत्यांनी जोरदार दाद देऊन आपली पसंती दर्शविली. हिंदी मराठी गीतांच्या संगीत कार्यक्रमात सर्वश्री संजीव मेहेंदळे, सौ. चित्रा जोशी- आपटे, मिलींद गुणे, केदार तळणीकर, सचिन वाघमारे, मंदार देव, ऋतुराज कोरे, मंजुश्री ओक, रोहित बांकर इत्यादींच्या गायन, वादनाने जान आली. कार्यक्रमाचे संगीत नियोजक श्री. सचिन दामले यांनी आपल्या निवेदनांतून कार्यक्रमाची लज्जत वाढवली. साहित्य क्षेत्रातील अद्वितीय कामगिरीबद्दल श्री. रामदास फुटाणे यांचा आणि कला क्षेत्रातील गुणवंत अभिनेत्री तेजस्विनी यांना अनुक्रमे साहित्य व कला क्षेत्रातील उत्कृष्ट कार्य केल्याबद्दल श्रीमंत बाबासाहेब पुरंदरे आणि पुण्याच्या पहिल्या नागरिक महापौर सौ. मुक्ता टिळक यांच्या हस्ते सत्कार करण्यात आला.

कार्यक्रम, पुणे केंद्राचे अध्यक्ष मा. अजित निंबाळकर यांचे मार्गदर्शन व सहभाग आणि श्री. अंकुश काकडे सचिव व शांतीलाल सुरतवाला यांचे अजोड नियोजन व कार्यकौशल्य यामुळे १०१% यशस्वी झाला.

१.३ **‘माझी वाटचाल’ पुस्तक प्रकाशन:-** बुधवार दिनांक १० जानेवारी २०१८ रोजी नव्या वर्षाच्या सुरवातीलाच माझी वाटचाल या कै. यशवंतराव चव्हाण यांचे खास मर्जीतील अधिकारी मा. राम प्रधान यांचे पुस्तक प्रकाशनाने झाली. यासाठी नवी पेठेतील गांजवे चौक पत्रकार भवनाचे सभागृह श्रोतृवर्गाने भरून गेले होते. कार्यक्रम सायंकाळी ५ वाजल्यानंतर सुरु झाला. स्वागत व प्रास्ताविक श्री. अंकुश काकडे यांनी केले तर माननीयांचे सत्कार मा. अजित निंबाळकर यांनी करून प्रतिष्ठानची माहितीही दिली. माझी वाटचाल या पुस्तकावर श्री. गिरीश कुबेर, (संपादक लोकसत्ता) व श्री. सुधीर देवरे (निवृत्त सचिव परराष्ट्र मंत्रालय) यांनी आपले विचार मांडले. मा. राम प्रधान यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. आभार प्रदर्शन कार्यकारिणी सभासद श्रीमती रुपाली चाकणकर यांनी केले.

प्रतिष्ठानच्यावतीने सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठाच्या वृत्तपत्र पदविका अभ्यासक्रमांतील गुणवंत विद्यार्थ्यांना यशवंतराव चव्हाण पुरस्कार दिला जातो. त्याप्रमाणे याहीवर्षी सदर अभ्यासक्रमाच्या एप्रिल २०१५-२०१६ या शैक्षणिक वर्षाच्या चालू घडामोडी या विषयांत आणि अंतिम परिक्षेत सर्वप्रथम आलेल्या खालील दोन विद्यार्थ्यांना प्रत्येकी रु. १०००/- एक हजार रु. चेकने अदा करण्यात आले.

१. मंजुषा राकेश गायधनी.

२. राहुल सिद्धार्थ गायकवाड (सर्वप्रथम)

या पुरस्कारांचे वितरण कै. वरुणराज भिडे स्मृती कार्यक्रमांमध्ये ३०/०४/२०१७ रोजी करण्यात आले.

१०.२ विभागीय केंद्र कराड:—

- २.१ **स्व. सौ. वेणूताई चव्हाण यांची ३४ वी पुण्यतिथी : १ जून २०१७:—** स्व. सौ. वेणूताई यशवंतराव चव्हाण यांची ३४ वी पुण्यतिथी सौ. वेणूताई चव्हाण स्मारक पब्लिक चॅरिटेबल ट्रस्ट कराड व यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र कराड यांच्या संयुक्त विद्यमाने करण्यात आली. सकाळी ११ वाजता सौ वेणूताई चव्हाण स्मारक ट्रस्टमधील स्व. यशवंतरावजी यांच्या पुतळ्यास मा. आमदार बाळासाहेब पाटील यांच्या हस्ते पुष्पहार अर्पण करण्यात आला. सायंकाळी ६ वाजता बालगंधर्व रसिक मंडळ पुणे प्रस्तुत 'स्वरबहार' ही नाट्यसंगीत व भक्ती संगीताची सुरेल व श्रवणीय बैठक सौ. वेणूताई चव्हाण स्मारक सभागृहात झाली. कराड येथील अनेक संगीतप्रमी बंधूभगिनी या कार्यक्रमासाठी आवर्जून उपस्थित होते. मा. आमदार व यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानचे सन्माननीय सदस्य, सह्याद्री कारखान्याचे संचालक व नागरीकांनी या कार्यक्रमाचा आस्वाद घेताला. 'स्वरबहार' हा कार्यक्रम सन्माननीय शरदचंद्रजी पवारसाहेब यांच्या संकल्पनेतून पार पडला.
- २.२ **आदरणीय स्व. पी. डी. पाटील साहेब यांची जयंती : १ जुलै २०१७:—** आम्हा सर्वांचे प्रेरणास्थान वंदनीय स्व. पी. डी. पाटील साहेब यांची जयंती यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान विभागीय केंद्र कराड येथे भावपूर्ण वातावरणात साजरी करण्यात आली. श्री. शिवाजी हायस्कूल जवळच्या स्व. पी.डी. पाटील यांच्या समाधीवर पुष्पांजली अर्पण करण्यात आली. कराड शहर व परिसरातील अनेक मान्यवर, व आमदार बाळासाहेब पाटील व सह्याद्री कारखान्याचे मान्यवर संचालक या प्रसंगी आवर्जून उपस्थित होते. साहेबांचे हे जन्मशताब्दी वर्ष असल्याने मोठ्या प्रमाणात नागरिक उपस्थित होते. त्यांच्या स्मृतीस शंतशः प्रणाम.
- २.३ **स्वातंत्र्य दिन: १५ ऑगस्ट २०१७:—** यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र कराड विरंगुळा व सौ वेणूताई चव्हाण स्मारक पब्लिक चॅरिटेबल ट्रस्ट कराड या दोन्ही ठिकाणी आदरणीय आमदार बाळासाहेब पाटील यांच्या शुभहस्ते ध्वजारोहण करण्यात आले. या कार्यक्रमासाठी दोन्ही संस्थांचे सर्व कर्मचारी आवर्जून उपस्थित होते. स्व. यशवंतरावजी चव्हाण तथा स्व. सौ. वेणूताई चव्हाण यांच्या स्मारकातील पुतळ्या मान्यवरांनी पुष्पहार अर्पण केले. स्वातंत्र्यदिन फार उत्साहाने साजरा करण्यात आला.
- २.४ **तीर्थस्वरूप स्व. विठामाता चव्हाण पुण्यतिथी: १८ ऑगस्ट २०१७:—** यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र कराड व स्व. सौ. वेणूताई स्मारक प. च. ट्रस्ट कराडमधील कर्मचारी यांनी साहेबांचे जन्मग्राम 'देवराष्ट्रे' येथील, ति. विठामाताच्या पुतळ्याला पुष्पहार अर्पण केले. स्व. यशवंतराव चव्हाण साहेबांच्या देवराष्ट्रे येथील जन्मगावचे यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान केंद्र, येथील यशवंतराव चव्हाण, स्व. सौ. वेणूताई चव्हाण, स्व. ति. विठामाता यांच्या तैलचित्रास पुष्पहार व पुष्पांजली अर्पण करण्यात आली. देवराष्ट्रे मधील मान्यवर यावेळी आवर्जून उपस्थित होते. १८ ऑगस्ट २०१७ रोजी तीर्थस्वरूप स्व. विठामाता चव्हाण यांच्या पुण्यतिथी दिनी हा कार्यक्रम पार पडला.
- २.५ **देशनेते स्व. यशवंतरावजी चव्हाण साहेब यांची ३३ वी पुण्यतिथी दि. २५/११/२०१७:—** स्व. यशवंतरावजी चव्हाण साहेब यांची ३३ व्या पुण्यतिथी निमित्त 'विरंगुळा' या त्यांच्या निवासस्थानी त्यांच्या भव्य प्रतिमेस मा. श्री. अशोकराव गणपतराव चव्हाण (साहेबांचे पुतणे) यांच्या हस्ते पुष्पहार घालण्यात आला. सौ. वेणूताई चव्हाण स्मारक ट्रस्टमधील देशनेते स्व. यशवंतराव चव्हाण व सौ वेणूताई चव्हाण यांच्या पुतळ्यास आदरणीय शरदचंद्रजी पवारसाहेब अध्यक्ष यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई यांच्या हस्ते पुष्पहार अर्पण करण्यात आले.

याप्रसंगी आमदार व यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र कराडचे अध्यक्ष व सौ वेणूताई चव्हाण स्मारक ट्रस्ट, कराडचे कार्याध्यक्ष अध्यक्ष मा. बाळासाहेब पाटील, मा. कल्लाप्पाआण्णा आवाडे, मा. सुनिल पवार, मा. राजेश पाटील, नंदकुमार बटाणे, श्री. पी. एल. कुलकर्णी आदी मान्यवर त्याचप्रमाणे सह्याद्री सहकारी साखर कारखाल्याचे संचालक, खासदार उदरानराजे भोसले, मा. राजेंद्र यादव यासह अनेक सामाजिक कार्यकर्ते आवर्जून उपस्थित होते. सौ. वेणूताई चव्हाण स्मारक ट्रस्टची वार्षिक सभा यावेळी पार पडली. आदरणीय पवार साहेबांनी मार्गदर्शन केले.

२५ नोव्हेंबरला दुपारी चार वाजता सजविलेल्या वर्गामध्ये साहेबांच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करण्यात आले. विजय चौक ते यशवंतराव चव्हाण स्मृतिस्दन ते सौ. वेणूताई चव्हाण जिल्हा उपरुग्णालय कराड ते शिक्षण मंडळाच्या टिळक हायस्कूल मधील 'कृष्णाकांठ' या स्मृतीसदनातील स्व. यशवंतराव व स्व. लोकमान्य टिळक यांच्या पुतळ्याला पुष्पहार घालण्यात आले. शिक्षण मंडळ कराडचे अध्यक्ष मा. बाळासाहेब कुलकर्णी व मा. देशपांडे साहेब, टिळक हायस्कूलचे मुख्यध्यापक श्री. अहिरे, मा. संभाजीराव पाटील, मा. रामभाऊ कणसे आदी मान्यवर यावेळी उपस्थित होते. स्व. यशवंतरावजी यांचे माध्यमिक शिक्षण याच हायस्कूलमध्ये झाले. राजकीय संघर्षाला सुरुवातही याच शाळेतून झाली. श्री. शिवाजी शिक्षण संस्थेच्या यशवंतराव चव्हाण कॉलेज ऑफ सायन्स व सौ. वेणूताई चव्हाण कला वाणिज्य महाविद्यालयाचे प्राचार्य त्याचप्रमाणे सर्व प्राध्यापक बंधुभगिनी या मिरवणूकीत सामील होते. मिरवणूकीची सुरुवात आचार्यांच्या हस्ते श्रीफळ वाडवून करण्यात आली. टिळक हायस्कूल, यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानचे थोर हितचिंतक स्व. पी. डी. पाटील यांच्या निवासस्थानातील त्यांच्या प्रतिमेस पुष्पहार अर्पण करण्यात आले. त्यानंतर रामविलास लाहोरी, कन्याशाळा चावडी चौक मार्गे मिरवणूक प्रीतिसंगम बागेतील यशवंतरावाच्या समाधीस्थळी जाऊन सर्वांनी समाधीवर फुले वाहिली. समाधी परिसरात असलेल्या पर्णकुटीसमोर मांडव घालण्यात आला होता. बैठकीची व्यवस्थाही करण्यात आली होती. विभागीय केंद्र कराडचे सचिव मोहनराव डकरे यांनी उपस्थितांचे स्वागत केले. मान्यवर प्राध्यापक श्री.महाडीक व श्री. जाधव यांचे व लहान १५ वर्षांच्या मुलीचे उस्फूर्त भाषण झाले. या कार्यक्रमासाठी समाधीस्थळी कराडातील अनेक मान्यवर व यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान (कराड विभाग) व सौ. वेणूताई चव्हाण ट्रस्टचे सर्व कर्मचारी आवर्जून उपस्थित होते. सचिव श्री. मोहनराव डकरे यांनी सर्व उपस्थितांचे आभार मानले. कार्यक्रम फारच चांगला झाला.

२.६ **प्रजासत्ताक दिन: २६ जानेवारी २०१८:**— यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र, कराड (विरंगुळा) आणि सौ. वेणूताई चव्हाण स्मारक ट्रस्ट या दोन्ही ठिकाणी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र, कराडचे सचिव मोहनराव डकरे यांच्या हस्ते सकाळी ८ पूर्वी करण्यात आले. या कार्यक्रमासाठी प्रतिष्ठान व ट्रस्टचे सर्व कर्मचारी आवर्जून उपस्थित होते. ध्वजारोहण झाल्यानंतर सर्वांना जीलेबी वाटण्यात आली. सौ. वेणूताई ट्रस्टमधील वाचक मुले मुली या कार्यक्रमांसाठी आवर्जून उपस्थित होत्या. ध्वजारोहणानंतर सुट्टी देण्यात आली सायंकाळी ५.०० वाजता ध्वज उतरविण्यात आला.

२.७ **'सौ. स्व. वेणूताई यशवंतराव चव्हाण ९२ वी जयंती' २/२/२०१८:**— यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई, विभागीय केंद्र कराड व सौ. वेणूताई चव्हाण ट्रस्ट यांच्यावतीने सौ. वेणूताई यांची ९२ वी जयंती मोठ्या उत्साहाने साजरी करण्यात आली. स्व. यशवंतरावजी चव्हाण यांच्या जीवनात सौ. वेणूताईचा सहभाग फार मोलाचा होता. दोघांनाही परस्परांबद्दलचा जिवाळा फार मोठा होता. प्रकृती अस्वास्थ्यामुळे सौ. वेणूताई रशिया वगळता कोणत्याही देशात जाऊ शकल्या नाहीत. परदेशात गेल्यावर ज्या हॉटेलमध्ये साहेबांचा मुक्काम असायचा त्याच हॉटेलच्या लेटरपॅडवर साहेब सौ. वेणूताईना पत्र लिहायचे परदेश दौरा संपल्यानंतर १ रेस कोर्स येथे आल्यावर 'ही तुझी पत्रे' म्हणून सौ. ताईना ही पत्रे देत असत. स्व. साहेबांच्या हस्ताक्षरातील १०० पत्रे विरंगुळ्यात सुस्थितीत आहेत. स्व. यशवंतराव व स्व. सौ. वेणूताई संबंधी सर्व माहिती ट्रस्टमध्ये अभ्यास करणाऱ्या मुलांना दिली. श्री. मोहनराव डकरे यांनी सौ. वेणूताई चव्हाण ट्रस्टमध्ये फोटोंना पुष्पहार घातले. समाजातील सर्व क्षेत्रातील मान्यवरांची दिवसभर रीघ लागली होती. सौ. वेणूताईची ९२ वी जयंती उत्साहात पार पडली.

२.८ **स्व. यशवंतराव चव्हाण यांची १०५ वी जयंती १२/०३/२०१८:**— स्व. यशवंतराव महाराष्ट्र राज्याचे मुख्यमंत्री असल्यापासून दिल्लीतही अखेरपर्यंत साहेबांच्याबरोबर असणारे श्री. राम खांडेकर नागपूर याची साहेबांच्या जयंती दिनी

साहेबांच्या 'विरंगुळा' बंगल्यात उपस्थिती हा एक फार मोठा अगदी कपिलाषष्टीचा योग म्हणावा लागेल. त्यांच्याच हस्ते विरंगुळ्यात व सौ. वेणुताई ट्रस्टमध्ये मा. चव्हाण साहेबांच्या व सौ. वेणुताईच्या पुतळ्यास पुष्पहार घालण्यात आले. श्री. नंदकुमार बराणे, अॅडव्होकेट मोहिते तसेच यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालय व सौ वेणुताई चव्हाण कला वाणीज्य महाविद्यालयाचे आचार्य प्राध्यापक प्राध्यापिका व नागरीक पदयात्रेसाठी उपस्थित होते. मा. राम खांडेकर यांच्या शुभहस्ते नारळ वाढवून पदयात्रेला सुरुवात झाली. कराडातील मुख्य रस्त्यावरून साहेबांच्या समाधीस्थळापर्यंत पदयात्रा काढली गेली. भव्य व सजविलेल्या रथातून साहेबांच्या फोटोसह पदयात्रा काढण्यात आली. स्व. यशवंतरावांचे पुतणे श्री. अशोकराव चव्हाण त्यांचे मित्र व अॅडव्होकेट प्रकाश पाटील पदयात्रेला आवर्जून उपस्थित होते. स्व. पी. डी. पाटील प्रतिष्ठानच्यावतीने समाधीस्थळी हजारो मुलांच्या राष्ट्रीय गीत गायनाच्या भव्य व श्रावणीय राष्ट्रीय स्पर्धा झाल्या. कराड शहरातील व जिल्ह्यातील नेते या कार्यक्रमासाठी उपस्थित होते. समाधी स्थळावर दिवसभर लोक येत होते.

१०.३ विभागीय केंद्र नागपूर:—

- ३.१ स्व. कृष्णा चौधरी यांना श्रध्दांजली: बुधवार दि.०५ एप्रिल, २०१७:— विदर्भातील ज्येष्ठ कवी मर्ढेकर यांच्या साहित्याचे गाढे अभ्यासक कृष्णा चौधरी यांचे निधन झाले त्यांना श्रध्दांजली वाहण्यासाठी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान विभागीय केंद्र, नागपूरच्यावतीने बुधवार दि.५ एप्रिल, २०१७ रोजी सायं. ६ वाजता शंकरराव देव संवाद कक्ष (कॉन्फरन्स हॉल) राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे शोकसभेचे आयोजन करण्यात आले. शोकसभेच्या अध्यक्षस्थानी प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष मा. डॉ. गिरीश गांधी उपस्थित होते. याप्रसंगी डॉ. प्रदीप विटाळकर, डॉ. मंजुषा सावरकर, प्रा. गिरीश सपाटे, जगदीश गुजरकर प्रामुख्याने उपस्थित होते.
- ३.२ ग्रंथ प्रकाशन समारंभ: गुरूवार दि.६ एप्रिल, २०१७:— यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान विभागीय केंद्र नागपूर व जिय प्रकाशन, नागपूरच्या संयुक्त विद्यमाने गुरूवार दि.६ एप्रिल २०१७ रोजी सायं. ६ वाजता श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे जुन्या पिढीचे बहुश्रुत शिक्षणतज्ज्ञ तथा विदर्भ महाविद्यालयाचे भूतपूर्व प्राचार्य श्री. प. सि. काणे लिखित वंदनीय राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराजांच्या सामाजिक व राजकीय विचारांचा वेध घेणाऱ्या "The Rashtrasant-Socio Political Thought of Sant Tukdoji Maharaj" ह्या इंग्रजी ग्रंथाच्या प्रकाशन समारंभाचे आयोजन करण्यात आले. हा प्रकाशन समारंभ राष्ट्रसंतांच्या संस्कारांनी प्रेरित झालेले समर्पित साधक व सचिव, श्री. गुरूदेव राष्ट्रधर्म प्रचार समिती दासटेकडी, गुरूकुंज, मोझारी मा. श्री. रामदासपंत चोरोडे गुरूजी यांच्या शुभहस्ते व विचारवंत पत्रकार तसेच ग्रंथप्रेमी 'द हितवाद' चे मुख्य संपादक मा. श्री. विजय पणशीकर यांच्या विशेष उपस्थितीत संपन्न झाला. राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज नागपूर विद्यापीठाचे कुलगुरू मा. डॉ. सिध्दार्थ विनायक काणे आणि यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान विभागीय केंद्र, नागपूरचे अध्यक्ष मा. डॉ. गिरीश गांधी यांच्या उपस्थितीत तसेच यशस्वी ग्रंथनुवादक व अभ्यासक मा. श्री. संजय साल्येकर यांनी कार्यक्रमात पुस्तकाविषयी आपले मनोगत व्यक्त केले.
- ३.३ गानसरस्वती किशोरी आमोणकर यांनी श्रध्दांजली:सोमवार दि.१० एप्रिल २०१७:— गानसरस्वती किशोरी आमोणकर यांचा १० एप्रिल हा जन्मदिवस. यानिमित्ताने केंद्राच्या वतीने सोमवार दि. १० एप्रिल, २०१७ रोजी सायं. ६.३० वाजता श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे किशोरी ताई आमोणकर यांना श्रध्दांजली तसेच त्यांचे जीवन व कार्य यावर आधारित दृकश्राव्य कार्यक्रम 'स्वार्थरमणी' आयोजित करण्यात

आला. या कार्यक्रमात मा. श्री. महेश एलकुंचवार, मा. आशाताई बगे व मा. चित्राताई मोडक यांची उपस्थिती प्रामुख्याने होती. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, विभागीय केंद्र, नागपूरचे अध्यक्ष मा. डॉ. गिरीश गांधी होते.

- ३.३ सत्कार व खुले कविसंमेलन—शुक्रवार दि.१४ एप्रिल, २०१७:— विभागीय केंद्र व व्रत प्रतिष्ठान यांच्या संयुक्त विद्यमाने स्व. कवयित्री सौ. अपर्णाताई सहस्रबुध्दे यांच्या स्मृतीप्रित्यर्थ सत्कार व खुल्या कविसंमेलनाचे आयोजन शुक्रवार दि.१४ एप्रिल, २०१७ रोजी सायं. ४ वाजता श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे आयोजित करण्यात आले. याप्रसंगी कार्यक्रमाचे अध्यक्ष म्हणून प्रतिष्ठानचे सचिव मा. डॉ. प्रदीप विटाळकर तसेच कवीसंमेलनाचे अध्यक्ष मा. इरफान शेख, चंद्रपूर हे उपस्थित होते. मा. मेजर हेमंत जकाते व प्रा. सौ. सुलभा हेमंत जकाते हे मार्गदर्शक म्हणून उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे आयोजन राजेश कुबडे, राजेश वैरागडे व डॉ. देविदास इंदापवार यांचे होते.
- ३.४ परिचर्चा—रविवार दि.१६ एप्रिल, २०१७:— केंद्राच्या वतीने “राष्ट्रीय एकात्मता और सौहार्द के सन्दर्भ में मुस्लिम बुद्धिजीवियों की भूमिका” या विषयावरील परिचर्चेचे आयोजन रविवार दि.१६ एप्रिल, २०१७ रोजी सायं. ५.३० वाजता संवादकक्ष, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे आयोजित करण्यात आले. याप्रसंगी डॉ. शरफुद्दीन साहिल, मजीद पारेख, एम. ए. कादर, शब्बीर अहमद विद्राही, डॉ. उबैद अली, डॉ. ख्वाजा रब्बानी, हमिद कुरैशी, अॅड. कुतुब जफर, डॉ. नदीम खान, अ. राऊफ शेख, निसार खान, मो. असदुल्लाह, सिकंदर ह्यात जुबैर फरयाज, इरफान खान, एस. डब्लू वहीद, बशीर खान, मो. दाऊद खान, नवरोज खान, रेखा दंडिगे—घिया, डॉ. अदिला खादीवाला, यास्मीन पटेल व शीरीन सय्यद या वक्त्यांनी आपले विचार व्यक्त केले. या परिचर्चेप्रसंगी मा. सादिक बाबा भाई, इकबाल जफर, शगुफ्ता काजी, योगेश बरवड, सोहेल परवेज, प्रतीक बारसुगडे, शरिक पटेल, मो. जकरिया, आसिफ खान, जोएब खान, मुर्तुजा शेख, मधु गुप्ता इत्यादी विविध क्षेत्रातील मान्यवर उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे संयोजक डॉ. सागर खादीवाला होते.
- ३.५ जया व्दादशीवार यांना श्रध्दांजली: गुरूवार दि.२० एप्रिल, २०१७:— सुप्रसिद्ध साहित्यिक विचारवंत व प्राध्यापक जया द्वादशीवार यांना २० एप्रिलला त्या आपल्यातून जाण्याला एक महिना पूर्ण झाला. त्यानिमित्ताने श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे कायक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. मा. डॉ. श्रीकांत तिडके, मा. डॉ. कन्ना मडावी, मा. सौ. सविता भट व मा. श्री. देवेन्द्र गावंडे यांनी यावेळी आपले विचार व्यक्त केले. कायक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मा. आ. श्रीमती शोभाताई फडणवीस होत्या.
- ३.६ गोविंद तळवलकर यांना श्रध्दांजली: शुक्रवार दि. २१ एप्रिल, २०१७:— ज्येष्ठ संपादक व विचारवंत गोविंद तळवलकर यांचे दुःखद निधन झाले. महाराष्ट्रातील जवळपास तीन पिढ्यांचे प्रतिनिधित्व त्यांनी केले. पत्रकार व संपादक म्हणून त्यांनी केलेले लेखन तरूणांना प्रेरणा देणारे व डोळ्यात अंजन घालणारेदेखील होते. त्यांच्या स्मृतींना उजाळा देण्यासाठी केंद्र व महाराष्ट्र श्रमिक पत्रकार संघ नागपूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने शुक्रवार दि. २१ एप्रिल, २०१७ रोजी सायं. ५.३० वाजता श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे एका कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. लोकमतचे संपादक व सुप्रसिद्ध विचारवंत मा. श्री. सुरेश व्दादशीवार, ज्येष्ठ पत्रकार व राजकीय विश्लेषक मा. श्री. प्रताप आसबे व साधना साप्ताहिकाचे संपादक मा. श्री. विनोद शिरसाठ यांनी यावेळी आपले विचार व्यक्त केले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विभागीय केंद्राचे अध्यक्ष मा. डॉ. गिरीश गांधी होते.

- ३.८ जनक्रांतीच्या पाऊलवाटा: ग्रंथ प्रकाशन समारंभ: शनिवार दि.२२ एप्रिल, २०१७:— केंद्राच्या वतीने “जनक्रांतीच्या पाऊलवाटा” हा ज्ञानेश्वर रक्षक यांचा लेखसंग्रह ग्रंथ रूपाने व प्रा. संजय नाथे यांच्या नाथे पब्लिकेशनच्या वतीने प्रकाशित करण्यात आला. या प्रकाशन सोहळ्याचे आयोजन शनिवार दि.२२ एप्रिल, २०१७ रोजी सायं. ६.०० वाजता श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे करण्यात आले. याप्रसंगी केंद्राचे अध्यक्ष मा. डॉ. गिरीश गांधी, माजी मंत्री मा. श्री. नानाभाऊ एम्बडवार, ज्येष्ठ पत्रकार मा. प्रा. जगन बंजारी व ज्येष्ठ साहित्यिक मा. श्री. वा. रा. गाणार हे विशेष अतिथी म्हणून उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी आंतरभारती आश्रम, दाभाचे मा. डॉ. भाऊसाहेब झिटे उपस्थित होते. प्रतिष्ठानचे सरचिटणीस मा. डॉ. प्रदीप विटाळकर यांनी पुस्तकावर भाष्य केले. कार्यक्रमाचे संचालन प्रतिष्ठानच्या सदस्या डॉ. मंजुषा सावरकर यांनी केले.
- ३.९ मी पोलीस कमिशनर...:दि.१२ मे, २०१७:— केंद्र व विदर्भ गौरव प्रतिष्ठान यांच्या संयुक्त विद्यमाने शुक्रवार दि.१२ मे, २०१७ रोजी सायं. ५.३० वाजता श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे “मी पोलीस कमिशनर...” या विषयावर चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले. याप्रसंगी मा. डॉ. देवप्रकाश मिश्र, (कुलपती, कृष्णा इन्स्टिट्यूट ऑफ मेडिकल सायन्सेस, कराड), मा. श्री. एस. एन. विनोद, (ज्येष्ठ पत्रकार), मा. श्री. रणजित मेश्राम, (सामाजिक कार्यकर्ते व विचारवंत), मा. श्री. झामांन उमीन, (उद्योग क्षेत्रातील मान्यवर). मा. डॉ. सागर खादीवाला, (ज्येष्ठ कवी), मा. सुश्री. सुप्रिया अय्यर, (प्रसिध्द लेखिका व कवयित्री), कु. गौरी पाटील, (तरुण पिढीची प्रतिनिधी) यांनी विषयावर आपले मत व्यक्त केले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी सर्वोच्च न्यायालयाचे माजी न्यायमूर्ती मा. श्री. व्ही. एस. सिरपूरकर होते.
- ३.१० स्व. वसंतदादा पाटील जन्मशताब्दी महोत्सव: दि.२८ मे, २०१७:— स्व. वसंतदादा पाटील हे ज्येष्ठ स्वातंत्र्यसेनानी, महाराष्ट्रातील सहकार क्षेत्रातील ज्येष्ठ कार्यकर्ते, सामान्य माणूस डोळ्यासमोर ठेवून समाजकारण व राजकारण करणारे नेते होते. त्यांना गरीब माणसांविषयी असणारी तळमळ सर्वश्रुत आहे. १९१७ ते २०१७ हे त्यांचे शताब्दी वर्ष आहे. यानिमित्ताने त्यांच्याप्रती आदर व कृतज्ञता व्यक्त करण्यासाठी केंद्र व विदर्भ गौरव प्रतिष्ठान, नागपूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने रविवार दि.२८ मे, २०१७ रोजी सकाळी १०.०० वाजता श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. या प्रसंगी माजी केंद्रीय मंत्री, मा. श्री. सुशीलकुमार शिंदे, ज्येष्ठ पत्रकार मुंबई, मा. श्री. मधुकर भावे, मुख्य संपादक, तरुण भारत, मा. श्री. गजानन निमदेव, माजी खासदार, मा. श्री. गेव्ह आवारी, स्व. दादांचे स्वीय सचिव, मा. श्री. यशवंत हापे व मा. डॉ. सतीशबाबू चतुर्वेदी हे प्रमुख तक्ते म्हणून उपस्थित होते कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी माजी शिक्षण मंत्री, मा. डॉ. कमलकिशोर कदम होते.
- ३.११ निसर्गाच्या कविता: सोमवार दि.५ जून २०१७:— ५ जून हा जागतिक पर्यावरण दिवस! या दिवसाचे औचित्य साधून केंद्र, वनराई विदर्भ गौरव प्रतिष्ठान, आधार संस्था व राम गणेश गडकरी स्मृती प्रतिष्ठान यांच्या संयुक्त विद्यमाने निसर्गाशी संवाद साधता यावा म्हणून “निसर्गाच्या कविता” या कार्यक्रमाचे आयोजन सोमवार दि.५ जून रोजी सायं.६.९९ वाजता श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे करण्यात आले. याप्रसंगी मनीषा अतुल, प्रसन्न शेंबेकर, सुमिता कोंडबत्तुनवार, पवन नालट, अनुजा देशपांडे, तुषार जोशी, तिर्थराज कापगते, मंगला रामापूरे व संघमित्रा खंडारे इ. मान्यवर कवी सहभागी झाले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन सौ. शुभदा फडणवीस यांनी केले.

- ३.१२ “एका योगियाची कहाणी”: बुधवार दि. २१ जून, २०१७:— केंद्र व विदर्भ गौरव प्रतिष्ठान, नागपूर आणि जनार्दनस्वामी योगाभ्यासी मंडळ, नागपूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने “विश्व योगदिनाच्या” निमित्ताने प. पू. जनार्दनस्वामी यांच्या जीवन चरित्रावर आधारित “एका योगियाची कहाणी” या दीर्घाकाचा नाट्यप्रयोग बुधवार दि. २१ जून, २०१७ रोजी सायं. ७ वाजता श्री साई सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे आयोजित करण्यात आला. याप्रसंगी मा. सौ. नंदाताई जिचकार महापौर नागपूर महानगरपालिका, मा. डॉ. गिरीश गांधी, अध्यक्ष, यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान विभागीय केंद्र, नागपूर प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी जनार्दनस्वामी योगाभ्यासी मंडळाचे कार्यवाह मा. श्री. रामभाऊ खांडवे होते.
- ३.१३ काश्मीर: भय आणि वास्तव :शनिवार दि. ८ जुलै, २०१७:— जम्मू काश्मीर सरकारच्यावतीने काही पत्रकारांना तिथले वास्तव समजून घेण्यासाठी निमंत्रित करण्यात आले होते. यात तरूण भारतचे मुख्य संपादक श्री. गजानन निमदेव, दै. भास्करचे संपादक श्री. मणिकांत सोनी आणि दै. सकाळचे श्री. किशोर जामकर सहभागी होते. सर्वश्री गजानन निमदेव व मणिकांत सोनी यांनी आपले मनोगत व्यक्त केले. केंद्र व विदर्भ गौरव प्रतिष्ठान नागपूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित हा कार्यक्रम शनिवार दि. ८ जुलै, २०१७ रोजी सायं. ६ वाजता श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे झाला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी, विदर्भ गौरव प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष मा. श्री. दत्ताभाऊ मेघे होते.
- ३.१४ श्री. रमेश अंभईकर यांचा अमृत महोत्सवी सत्कार: दि. १६ जुलै, २०१७:—नागपूर—विदर्भाच्या नाट्यक्षेत्रातील ज्येष्ठ रंगकर्मी व प्रतिभासंपन्न नाट्यदिग्दर्शक श्री. रमेश अंभईकर यांच्या अमृत महोत्सवी वर्षानिमित्ताने त्यांच्या आजवरच्या नाट्यकर्तृत्वाचा यथायोग्य गौरव करण्यासाठी रविवार दि. १६ जुलै, २०१७ रोजी सकाळी १० वाजता श्री. साई सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे श्री. रमेश अंभईकर सत्कार समिती, यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, विभागीय केंद्र, नागपूर व विदर्भ गौरव प्रतिष्ठान, नागपूरच्या संयुक्त विद्यमाने सर्वोच्च न्यायालयाचे माजी न्यायमूर्ती मा. श्री. विकास सिरपूरकर यांच्या शुभहस्ते आणि वनराईचे विश्वस्त मा. डॉ. गिरीश गांधी यांच्या अध्यक्षतेखाली त्यांचा जाहीर सत्कार करण्यात आला. ज्येष्ठ कथाकार मा. श्रीमती आशाताई बगे व लोकप्रिय नाट्य—चित्र अभिनेते मा. डॉ. गिरीश ओक आणि महाराष्ट्र इंडियन मेडिकल असोसिएशनचे अध्यक्ष मा. डॉ. वाय. एस. देशपांडे यांची या कार्यक्रमाला विशेष उपस्थिती होती.
- ३.१५ “आपली मुलं खरंच शिकतात का?": व्याख्यान दि. २९ जुलै, २०१७:— यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने शनिवार दि. २९ जुलै, २०१७ सायं. ५.३० वाजता श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे “आपली मुलं खरंच शिकतात का?” या विषयावर शिक्षण क्षेत्रात भरीव योगदान देणारे श्री. हेरंब कुळकर्णी यांच्याशी समग्र चर्चा आणि गंभीर विचारमंथनाचे आयोजन करण्यात आले. प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष मा. डॉ. गिरीश गांधी याप्रसंगी अध्यक्षस्थानी होते.
- ३.१६ “मैत्रीऋणा”: रविवार दि. ६ ऑगस्ट, २०१७:— जगतिक मैत्रीदिनानिमित्त विभागीय केंद्र नागपूर व आधार संस्था, नागपूरच्या संयुक्त विद्यमाने रविवार दि. ६ ऑगस्ट, २०१७ रोजी सायं. ६ वाजता श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे “मैत्रीऋणा” या डॉ. अरूणा ढेरे यांच्या समग्र साहित्यसंपदेवर आधारित कलाकृतीचे आयोजन करण्यात आले. याप्रसंगी मा. अरूणा ढेरे व प्रमुख अतिथी म्हणून मा. आशाताई बगे उपस्थित होत्या. कार्यक्रमाच्या

अध्यक्षस्थानी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान विभागीय केंद्र, नागपूरचे अध्यक्ष मा. डॉ. गिरीश गांधी होते. शुभदा फडणवीस, माधवी भट, पराग घोंगे यांनी वाङ्मयकृतीचे अभिवाचन केले.

- ३.१७ **क्रांतीदिन: बुधवार दि.९ ऑगस्ट, २०१७:—** ९ ऑगस्ट हा क्रांतीदिन! इंग्रजांच्या गुलामगिरी विरोधात महात्मा गांधी यांनी रणशिक फुंकले आणि भारत छोडोचा नारा दिला. ९ ऑगस्टला संपूर्ण भारतात एकाचवेळी क्रांतीची मशाल पेटली. भारताच्या स्वातंत्र्यासाठी अनेक ज्ञात—अज्ञात क्रांतीकारकांचे स्मरण करण्याचा दिवस म्हणजे ९ ऑगस्ट! यानिमित्ताने क्रांतीकारकांना आदरांजली वाहण्यासाठी विदर्भ गौरव प्रतिष्ठान, नागपूर व विभागीय केंद्र नागपूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने बुधवार दि.९ ऑगस्ट, २०१७ रोजी सायं.५.३० वाजता श्री साई सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे 'स्फुल्लिंग क्रांतीचे' हा देशभक्तीपर गीतांचा कार्यक्रम आयोजित करण्यात आला. माजी खासदार मा. श्री. दत्ताभाऊ मेघे प्रामुख्याने उपस्थित होते.
- ३.१८ **कवयित्री विजया मारोतकर यांचा सत्कार सोहळा: रविवार दि.१३ ऑगस्ट, २०१७:—** शिक्षक साहित्य संघ शाखा नागपूर व विभागीय केंद्र नागपूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने साहित्य क्षेत्रातील कारकीर्दिने अनेक सन्मानाच्या पुरस्कारांनी सेवानिवृत्तीच्या क्षणांना उजळून टाकल्याबद्दल कवयित्री विजया मारोतकर यांच्या सत्कार सोहळ्याचे आयोजन रविवार दि.१३ ऑगस्ट, २०१७ रोजी सकाळी १० वाजता आयोजित करण्यात आले होते. हा सत्कार समारंभ मा. आ. श्री. अनिल सोले यांच्या शुभहस्ते व मा. आ. श्री. ना. गो. गाणार यांच्या प्रमुख उपस्थितीत संपन्न झाला. शिक्षक साहित्य संघ महाराष्ट्र राज्य, संस्थापक अध्यक्ष मा. श्री. जयदीप सोनखासकर हे विशेष अतिथी म्हणून उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान विभागीय केंद्र, नागपूरचे अध्यक्ष मा. डॉ. गिरीश गांधी होते.
- ३.१९ **“श्रावण—श्रृंगार”:** व्याख्यान: रविवार दि.१४ ऑगस्ट, २०१७:— श्रावण महिना अनेक व्रतवैकल्ये आणि सणांनी सजलेला महिना आहे. श्रावणाचे धार्मिक महत्त्व आहे. पण या काळातच निसर्गही हिरवाकंच होतो. श्रावण महिन्याचे एकूणच धार्मिक आणि पारंपारिक महत्त्व तसेच श्रावणाचा मानवी मनावर होणारा परिणाम यांचा उहापोह करण्यासाठी विदर्भ गौरव प्रतिष्ठान, नागपूर व विभागीय केंद्र, नागपूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने “श्रावण— श्रृंगार” या विषयावरील व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले.
- ३.२० **“डॉ. सुलभा हेर्लेकर स्मृती पुरस्कार वितरण सोहळा”:** शुक्रवार, १८ ऑगस्ट, २०१७:— विदर्भातील ज्येष्ठ कवयित्री डॉ. सुलभा हेर्लेकर यांच्या कविता मराठी काव्यक्षेत्रात स्वतःचे अढळ स्थान राखून आहेत. त्यांनी नव्या दमाच्या अनेक कविंना प्रोत्साहन देऊन घडविले म्हणूनच त्यांच्या स्मृतीप्रित्यर्थ यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, विभागीय केंद्र, नागपूरच्यावतीने एका नवोदित कवीला दरवर्षी डॉ. सुलभा हेर्लेकर स्मृती पुरस्कार देऊन गौरविण्यात येते. या वर्षीचा पुरस्कार अमरावती येथील नवोदित कवी मा. श्री. पवन नालट यांना देऊन गौरविण्यात आले. हा पुरस्कार वितरण सोहळा शुक्रवार दि.१८ ऑगस्ट, २०१७ सायं. ५.३० वाजता श्रीमंत बाबुराव घनवटे सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे महाकवी मा. श्री. सुधाकर गायधनी यांच्या शुभहस्ते व प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष मा. डॉ. गिरीश गांधी यांच्या अध्यक्षतेखाली संपन्न झाला.
- ३.२१ **“समाजस्वास्थ्य”:** नाट्यप्रयोग: शनिवार दि.१६ सप्टेंबर, २०१७:— विभागीय केंद्र नागपूर, राम गणेश गडकरी प्रतिष्ठान, नागपूर व विदर्भ गौरव प्रतिष्ठान, नागपूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने नाटकघर पुणे निर्मित, श्री. अजित दळवी लिखित व श्री. अतुल पेठे दिग्दर्शीत “समाजस्वास्थ्य” या नाट्यप्रयोगाचे आयोजन शनिवार दि.१६ सप्टेंबर, २०१७ रोजी श्री साई सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक,

नागपूर येथे करण्यात आले. याप्रसंगी मा.श्री. रणजितबाबू देशमुख, मा.श्री. दत्ताजी मेघे व मा. डॉ. गिरीश गांधी प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होते. नाट्यप्रयोगाचे नेपथ्य श्री. प्रदीप मुळ्ये, संगीत श्री. नरेंद्र भिडे, प्रकाशयोजना श्री. प्रदीप वैद्य व वेशभूषा पुरंदरे यांची होती.

- ३.२२ “व्याख्यान”: बुधवार दि.२० सप्टेंबर, २०१७:— स्व. इंदिरा गांधी यांच्या जन्मशताब्दी वर्षाचे औचित्य साधून यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने बुधवार दि.२० सप्टेंबर, २०१७ रोजी सायं. ५.३० वाजता श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे देशातील वरिष्ठ पत्रकार, चिंतक व अखिल भारतीय काँग्रेस कमिटीचे चिटणीस श्री. पंकज शर्मा यांचे “इंदिरा गांधी: जनतांत्रिक दायित्व बोध का प्रतीक” या विषयावरील व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी माजी संसद सदस्य श्री. गेव्ह आवारी होते.
- ३.२३ स्व. अरूण साधू यांना श्रद्धांजली: बुधवार दि.२७ सप्टेंबर, २०१७:— ज्येष्ठ साहित्यिक आणि पत्रकार अरूण साधू यांचे दि.२५ सप्टेंबर, २०१७ रोजी दु:खद निधन झाले. २००७ साली नागपूर येथे संपन्न झालेल्या ८० व्या अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाचे ते अध्यक्ष होते. त्यांच्या स्मृतींना उजाळा देण्यासाठी विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने दि. २७ सप्टेंबर, २०१७ रोजी सायं. ६ वाजता शंकरराव देव संवाद कक्ष (कॉन्फरन्स हॉल) राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे श्रद्धांजली कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. याप्रसंगी लोकमतचे संपादक व सुप्रसिद्ध विचारवंत मा. श्री. सुरेश द्वादशीवार यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या श्रद्धांजली कार्यक्रमात ज्येष्ठ साहित्यिक मा. डॉ. यशवंत मनोहर, सौ. आशाताई बगे व विदर्भ साहित्य संघाचे उपाध्यक्ष मा. री. वामनराव तेलंग यांनी आपले विचार व्यक्त केले.
- ३.२४ रसिकराज आंतर संस्थात्मक काव्यवाचन स्पर्धा—२०१७ दि.०७ ऑक्टोबर, २०१७:— विभागीय केंद्र, नागपूर व रसिकराज साहित्य संस्था, नागपूरच्या वतीने विदर्भस्तरीय ज्येष्ठ कवी मेजर हेमंत जकाते व लोकमाता प्रा. सौ. सुलभा जकाते रसिकराज आंतर संस्थात्मक काव्यवाचन स्पर्धा—२०१७ शनिवार, ०७ ऑक्टोबर, २०१७ दुपारी १ वाजता श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे आयोजित करण्यात आली. हा कार्यक्रम प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष मा. डॉ. गिरीश गांधी यांच्या शुभहस्ते झाला. कार्यक्रमाचे समारंभाध्यक्ष म्हणून प्रख्यात कवी मा. मेजर हेमंत जकाते उपस्थित होते. विशेष अतिथी म्हणून मा. लोकमाता प्रा. सौ. सुलभा जकाते उपस्थित होत्या. कार्यक्रमाचे प्रमुख अतिथी व परीक्षक म्हणून सदस्य महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळ मुंबईचे सदस्य मा. डॉ. ईश्वर नंदापूरे, प्रख्यात लेखिका मा. डॉ. संध्या पवार, सुप्रसिद्ध कवी मा. प्रा. मजिद बेग मुगल उपस्थित होत्या. याप्रसंगी अध्यक्ष रसिकराज मा. डॉ. बळवंत भोयर उपस्थित होते.
- ३.२५ स्व. यशवंतराव चव्हाण यांची ३३ वी पुण्यतिथी— शनिवार दि.२५ नोव्हेंबर, २०१७:— शनिवार दि.२५ नोव्हेंबर, २०१७ हा आधुनिक महाराष्ट्राचे शिल्पकार व संयुक्त महाराष्ट्र राज्याचे पहिले मुख्यमंत्री स्व. यशवंतराव चव्हाण यांचा ३३ वा स्मृतिदिवस! राज्याच्या जडणघडणीत त्यांच्या विचारांचे व कर्तृत्वाचे योगदान मोठे आहे. त्यांनी उराशी बाळगलेल्या स्वप्नातील महाराष्ट्र आज किती पुढे गेला या संदर्भात महत्त्वपूर्ण माहिती देण्यासाठी महाराष्ट्रातील प्रसिद्ध लेखक व सव्यसाची पत्रकार लोकसत्तेचे संपादक मा. श्री. गिरीश कुबेर सकाळी १०.३० वाजता श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे आवर्जून उपस्थित होते. याप्रसंगी महाराष्ट्राचे माजी मुख्य

सचिव व अरूणाचलचे माजी राज्यपाल मा.श्री. राम प्रधान हे अध्यक्षस्थानी होते. तसेच स्व. यशवंतराव चव्हाण यांच्या पुण्यतिथीनिमित्त मागील दोन वर्षांपासून यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने सामाजिक क्षेत्रात कार्यरत असणाऱ्या व्यक्तीला रोख रुपये पंधरा हजार, शाल, श्रीफळ व सन्मानचिन्ह असे स्वरूप असलेला “यशवंतराव चव्हाण गौरव पुरस्कार” देऊन गौरविण्यात येत असते. २०१७ चा पुरस्कार ज्येष्ठ सामाजिक कार्यकर्त्या, लेखिका व प्रकाशन क्षेत्रात ज्यांनी आपला स्वतंत्र ठसा महाराष्ट्रात उमटविला आहे अशा मा. अरूणा सबाने यांना पुरस्कार देऊन गौरविण्यात आले.

३.२६ “माझी वाटचाल” — रविवार दि.२६ नोव्हेंबर, २०१७:— विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने महाराष्ट्राचे माजी मुख्य सचिव व अरूणाचलचे माजी राज्यपाल मा.श्री. राम प्रधान यांनी लिहिलेले आत्मचरित्र “माझी वाटचाल” या पुस्तकाचा प्रकाशन सोहळा रविवार दि.२६ नोव्हेंबर, २०१७ रोजी सायं. ५.०० वाजता नागपूरच्या श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे आयोजित करण्यात आला.

हा प्रकाशन सोहळा भारत सरकारचे भूतल परिवहन, जहाज व जलस्रोत व गंगा शुद्धीकरण विभाग मंत्री मा. श्री. नितीनजी गडकरी यांच्या शुभहस्ते व माजी गृहमंत्री मा. श्री. सुशीलकुमारजी शिंदे यांच्या प्रमुख उपस्थितीत संपन्न झाला. ज्येष्ठ साहित्यिक व विचारवंत मा. डॉ. वि. स. जोग प्रमुख वक्ते म्हणून उपस्थित होते.

३.२७ दि.३ डिसेंबर, २०१७— पुस्तक प्रकाशन समारंभ:— यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान विभागीय केंद्र, नागपूर व विदर्भ साहित्य संघ, शाखा सिंदी रेल्वे, जि. वर्धा यांच्या संयुक्त वतीने कल्पना नरांजे यांच्या ‘घरवापसी’ या कादंबरीचे आणि ‘तिकीट’ या कथासंग्रहाचे तसेच डॉ. मनोहर नरांजे यांच्या ‘लोकयात्रा’ या कवितासंग्रहाच्या प्रकाशन सोहळ्याचे आयोजन रविवार दि.३ डिसेंबर, २०१७ रोजी सायं. ५.३० वाजता श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे करण्यात आले. याप्रसंगी अ. भा. मराठी साहित्य मंडळाचे अध्यक्ष मा. डॉ. श्रीपाद भालचंद्र जोशी अध्यक्षस्थानी होते. पुस्तकांचे प्रकाशन विभागीय केंद्र नागपूरचे अध्यक्ष मा. डॉ. गिरीश गांधी यांच्या शुभहस्ते संपन्न झाले. याप्रसंगी केंद्र नागपूरचे अध्यक्ष मा. डॉ. हरिश्चंद्र बोरकर (साकोली), मा. डॉ. रवींद्र कोल्हे, मा. डॉ. स्मिता कोल्हे (वैरागड) यांची प्रमुख उपस्थिती होती. याप्रसंगी ज्येष्ठ कादंबरीकार मा. डॉ. रवींद्र शोभने समीक्षक, नागपूर मा. प्रज्ञा आपटे यांनी पुस्तकांवर भाष्य केले.

३.२८ प्रकट मुलाखत — शनिवार दि.९ डिसेंबर ,२०१७:— विविध आजारांवर उपचार करणारे डॉक्टर आपण बघतो, अनुभवतो काही डॉक्टरांची जबरदस्त फी पाहून गडबडतोही पण फक्त भिकाऱ्यांचे डॉक्टर आपल्याला माहित नसतील. भिकाऱ्यांवर मोतीबिंदू शस्त्रक्रिया करून त्यांना “जादूचे चष्मे” देणारा, प्रसंगी त्यांच्या ताटात जेवणारा, पडत्या काळात त्यांनी दिलेल्या पैशातून स्कूटरमध्ये पेट्रोल भरून त्यांना सेवा देणारा हा अवलिया आहे डॉ. अभिजित सोनवणे! “वापरा दृष्टी, बदलेल सृष्टी...” ही उक्ती खरी करून दाखविणारा. त्यांच्या प्रति कृतज्ञता व्यक्त करण्यासाठी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने शनिवार दि.९ डिसेंबर, २०१७ रोजी सायं. ५ वाजता नागपूर श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूरच्या येथे त्यांच्या प्रकट मुलाखतीच्या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले.

डॉ. अभिजित सोनवणे यांचा सत्कार मा. डॉ. चंद्रशेखर मेश्राम यांच्या शुभहस्ते करण्यात आला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, विभागीय केंद्र नागपूरचे अध्यक्ष

मा. डॉ. गिरीश गांधी होते. याप्रसंगी प्राचार्या रेखा घिया –दंडिगे यांनी डॉ. सोनवणे यांची प्रकट मुलाखत घेतली.

- ३.२९ सुवाच्य हस्ताक्षर स्पर्धा २०१७: सोमवार दि.२५ डिसेंबर, २०१७:— यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, विभागीय केंद्र, नागपूर, रामन विज्ञान केंद्र नागपूर महानगरपालिका (शिक्षण विभाग), रायसोनी ग्रुप व अक्षरभूषण मधुकरराव भाकरे स्मृती प्रतिष्ठान, नागपूरच्या संयुक्त विद्यमाने अक्षरभूषण मधुकरराव भाकरे यांच्या स्मृतीप्रित्यर्थ सोमवार दि.२५ डिसेंबर, २०१७ रोजी शिक्षक सहकारी बँक सभागृह, गांधी सागर, नागपूर येथे सकाळी ९.३० वाजता 'आंतरशालेय सुवाच्य हस्ताक्षर स्पर्धा' स्पर्धेचे पारितोषिक वितरण व सेवानिवृत्त शिक्षक सन्मान' या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. कार्यक्रमाचे बक्षिस वितरण अखिल भारतीय मराठी साहित्य, महामंडळाचे अध्यक्ष, ज्येष्ठ साहित्यिक आणि कवी मा. डॉ. श्रीपाद भालचंद्र जोशी यांच्या शुभहस्ते व नागपूरच्या महापौर मा. सौ. नंदाताई जिचकार यांच्या अध्यक्षतेखाली झाले. शिक्षक आमदार मा. श्री. ना. गो गाणार, शिक्षण सभापती मा. श्री. दिलीप दिवे व प्रदेश सरचिटणीस महाराष्ट्र मनसे मा. श्री. हेमंत गडकरी हे प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होते.
- ३.३० श्रीमती कोराबाई सरगर यांचा सत्कार व प्रकट मुलाखत: दि.१९ जानेवारी, २०१८:— रेडिओ म्हटला की विविध भाषा बोलणारा, रसिकांचे मनोरंजन करणारा, त्यांना विविध प्रश्न विचारणारा आरजे (रेडिओजॉकी). माणदेशी रेडिओ महिलाच आपल्या बोलीभाषेत चालवितात. या रेडिओवरच्या सर्वात फेमस आरजे म्हणजे ६९ वर्षे वयाच्या केराबाई सरगर! शाळेशी कधीही संबंध न आलेल्या केराबाई कानाला हेडफोन लावून माणदेशवासियांची करमणूक करीत आहेत. त्यांच्या धाडसी हजरजवाबी स्वभावामुळे सर्वांना त्यांचा अभिमान आहे. त्यांच्या प्रति कृतज्ञता व्यक्त करण्यासाठी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने शुक्रवार दि.१९ जानेवारी, २०१८ रोजी सायं. ५ वाजता नागपूरच्या श्रीमंत बाबूराव धनवटे सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे त्यांच्या प्रकट मुलाखत व सत्काराचे आयोजन करण्यात आले. याप्रसंगी श्रीमती केराबाई सरगर यांचा सत्कार शेतकरी संघटनेचे ज्येष्ठ नेते व अभ्यासक मा. श्री. विजय जावंधीया यांच्या हस्ते करण्यात आला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विदर्भातील शेतकऱ्यांच्या भाजीपाल्याला विदेशी बाजारपेठ मिळवून देणाऱ्या व बी. वाय. अॅग्री. अँड इन्फ्रा लिमिटेड, वर्धा या संस्थेच्या संचालिका श्रीमती सराह हसन शफिक होत्या. याप्रसंगी राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज अभ्यासनाचे विभागप्रमुख मा. डॉ. प्रदीप विटाळकर यांनी श्रीमती केराबाई सरगर यांची प्रकट मुलाखत घेतली.
- ३.३१ ३७ वे राज्यस्तरीय वार्षिक कृतिसत्राचे उद्घाटन: दि.२० व २१ जानेवारी, २०१८:— विभागीय केंद्र नागपूर,, महात्मा फुले शिक्षण संस्था विद्यानगरी, नागपूर जिल्हा मराठी माध्यमिक शिक्षक संघ व महाराष्ट्र मराठी माध्यमिक शिक्षक संघ यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित ३७ व्या राज्यस्तरीय वार्षिक कृतिसत्राचे आयोजन दि.२० व २१ जानेवारी, २०१८ रोजी महात्मा फुले शिक्षण संस्था विद्यानगरी, रेशीमबाग, नागपूर येथे संपन्न झाले. या कृतिसत्राचा उद्घाटन सोहळा शनिवार दि.२० जानेवारी, २०१८ रोजी दु. २.०० वाजता संपन्न झाला. विभागीय केंद्र नागपूरचे अध्यक्ष मा. डॉ. गिरीश गांधी (उद्घाटक), अध्यक्ष महात्मा फुले शिक्षण संस्था विद्यानगरी, रेशीमबाग, नागपूर मा. प्रा. अरूण पवार (स्वागताध्यक्ष) महाराष्ट्र मराठी माध्यमिक शिक्षक संघाचे अध्यक्ष मा. श्री. विजयकुमार लांडगे (कार्यक्रमाचे अध्यक्ष), महर्षी कर्वे स्त्रीशिक्षण संस्थेची कन्याशाळा सातारा येथील सेवानिवृत्त शिक्षिका मा. सौ. विजयकुमार लांडगे (कृतिसत्राच्या अध्यक्षा) यांच्या उपस्थितीत संपन्न झाला. याप्रसंगी नागपूर महानगरपालिकेच्या महापौर मा. सौ. नंदाताई जिचकार व शिक्षक आमदार नागपूर विभाग मा. श्री. ना. गो. गाणार विशेष अतिथी म्हणून तसेच मुख्य कार्यकारी

- अधिकारी, जि. प. नागपूर मा. डॉ. कादंबरी बलकवडे (भा.प्र.से.), शिक्षण उपसंचालक, नागपूर विभाग, नागपूर मा. श्री. अनिल पारधी हे प्रमुख अतिथी म्हणून उपस्थित होते.
- ३.३२ कै. वि. वा. शिरवाडकर यांना भावांजली: मंगळवार दि.२७ फेब्रुवारी, २०१८:— प्रसिद्ध नाटककार वि. वा. शिरवाडकर म्हणजे नक्षत्राचं देणं! त्यांची भाषाशैली, अधोरेखित करणाऱ्या अजरामर भूमिका त्यांच्या २७ फेब्रुवारी या त्यांच्या जन्मदिनानिमित्त सादर करण्यात आल्या. या कार्यक्रमाची संकल्पना रेखा दंडिगे— घिया यांची तर दिग्दर्शन दीपलक्ष्मी भट यांचे. विभागीय केंद्र, नागपूरच्या वतीने मंगळवार दि.२७ फेब्रुवारी, २०१८ रोजी सायं. ५.३० वाजता श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले. याप्रसंगी आरती गाडबैल, रोहिणी मेश्राम, रागेश्री पिंपळघरे व स्नेहल मुळे, प्राजक्ता पाटील, हर्ष उकेश, अभिजीत मुळे व प्राची मुळे या कलावंतांनी सादरीकरण केले.
- ३.३३ “यशवंतराव चव्हाण यांच्या विचारांची प्रासंगिकता”— सोमवार दि. १२ मार्च, २०१८:— या व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. याप्रसंगी ज्येष्ठ साहित्यिक व विचारवंत मा. डॉ. वि. स. जोग हे प्रमुख वक्ते म्हणून उपस्थित होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी कृष्णा इन्स्टिट्यूट ऑफ मेडिकल सायन्सेस, कराडचे कुलपती मा. डॉ. वेदप्रकाश मिश्रा होते.
- ३.३४ सत्कार समारंभ: रविवार दि.२५ मार्च, २०१८:— विभागीय केंद्र, नागपूर विदर्भ साहित्य संघ, नागपूर अखिल भारतीय मराठी नाट्यपरिषद, नागपूर शाखा व राम गणेश गडकरी स्मृती प्रतिष्ठान, नागपूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने अखिल भारतीय मराठी नाट्य परिषदेच्या प्रदेश प्रतिनिधींच्या निवडणुकीत विदर्भातून निवडून आलेल्या मान्यवर सदस्यांचा सत्कार रविवार दि. २५ मार्च, २०१८ रोजी सकाळी १०.०० वाजता श्रीमंत बाबुराव धनवटे सभागृह, राष्ट्रभाषा संकुल, शंकरनगर चौक, नागपूर येथे आयोजित करण्यात आला. हा सत्कार समारंभ विदर्भ साहित्य संघाचे अध्यक्ष मा. श्री. मनोहरराव म्हैसाळकर यांच्या शुभहस्ते व अखिल भारतीय मराठी नाट्य परिषद नागपूर शाखेचे अध्यक्ष मा. श्री. प्रफुल्ल फरकसे यांच्या प्रमुख उपस्थितीत संपन्न झाला. याप्रसंगी विभागीय केंद्र, नागपूरचे अध्यक्ष मा. डॉ. गिरीश गांधी अध्यक्षस्थानी होते. याप्रसंगी श्री. प्रमोद भुसारी, श्री. नरेश गडेकर, श्री. शेखर बेंद्रे, श्री. अशोक ढेरे, अकोला, श्री. अनिल कुळकर्णी, अकोला, श्री. उज्वल देशमुख, वाशिम, श्री. नंदकिशोर कवाडकर, वाशिम इ. सत्कारमूर्तींचा सत्कार करण्यात आला.
- ३.३५ ‘स्त्री सुक्त— एक नाट्यविष्कार’: सोमवार दि. २६ मार्च, २०१८:— विभागीय केंद्र नागपूर व विदर्भ गौरव प्रतिष्ठान यांच्या संयुक्त विद्यमाने जागतिक रंगभूमीदिन व जागतिक महिला दिनानिमित्त सोमवार दि.२६ मार्च, २०१८ रोजी सायं.५.३० वाजता “स्त्री सुक्त—एक नाट्यविष्कार” या कार्यक्रमाचे आयोजन सायंटिफिक सभागृह, आठ रस्ता चौक, नागपूर येथे आयोजित करण्यात आले. हा कार्यक्रम विदर्भ गौरव प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष मा. श्री दत्ताभाऊ मेघे अध्यक्षतेखाती संपन्न झाला. या कार्यक्रमाची संकल्पना व निर्मितीप्रमुख रेखा दंडिगे—घिया, दिग्दर्शन दीपलक्ष्मी भट यांचे असून रेखा दंडिगे—घिया, रागेश्री पिंपळघरे, स्नेहल मुळे, आरती गाडबैल, हर्षा उकेश, प्राजक्ता पाटील, राहिणी मेश्राम हे कलावंत होते. बालकलाकार प्रचिती इंगोले, इंद्रायणी मुळे, मैत्री मेश्राम यांनी नृत्याविष्कार केले त्यांत नृत्यदिग्दर्शन — प्रियंका अभ्यंकर यांचे होते. अमृता गुहा, अभिलाषा इंगोले, कौमुदी गिरीधर, संध्या नंबियार, सेजल देवलीकर हे सादरकर्ते कलावंत होते.

१०.४ विभागीय केंद्र कोकण:—

४.१ जागतिक वसुंधरा दिन: दि.२२ एप्रिल २०१७ :- यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई कोकण विभागीय केंद्र जिल्हा समिती रत्नागिरी आणि न. का. वराडकर कला व रा. वि. बेलोसे वाणिज्य महाविद्यालय, दापोली यांचे विद्यमाने २२ एप्रिल २०१७ रोजी महाविद्यालयात 'जागतिक वसुंधरा दिन' विविध उपक्रमांनी साजरा करण्यात आला यावेळी महाविद्यालयाचे प्रभारी प्राचार्य कोळी यांचे 'वसुंधरा संवर्धन' या विषयावर व्याख्यान संपन्न झाले. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्या विभागीय समिती सदस्या श्रीमती जानकीताई बेलोसे व प्राचार्य धर्मराज कोळी यांचे हस्ते या प्रसंगी वृक्षारोपण करण्यात आले. यावेळी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानचे जिल्हा समिती सदस्य श्री. विश्वंभर कमळकर, एन. एस. एस. प्रकल्पाधिकारी श्री. एल पी. पाटील, प्रा. बीभीषण ढवळे, प्रा. व्ही. जी. वैराट आदी मान्यवर उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक प्रतिष्ठानचे जिल्हा समिती सदस्य श्री. विश्वंभर कमळकर यांनी केले. यावेळी प्रतिष्ठानमार्फत केल्या जाणाऱ्या विविध कार्यक्रमांची माहिती त्यांनी दिली.

प्रमुख अतिथी प्राचार्य धर्मराज कोळी यांनी प्रत्येकाने दररोज मातीला स्पर्श व वंदन करुन दिवसाची सुरुवात केली पाहिजे असे सांगून वसुंधरा संवर्धनासाठी लोकांची मानसिकता व जीवनशैली बदलली पाहिजे असे सांगितले. प्रत्येक ऋतुमध्ये निसर्ग आपल्याला काही ना काही देत असतो त्याची ओळख आपण करुन घेतली पाहिजे असे सांगितले. जीवन शैली बदलतांना कचऱ्याची विल्हेवाट योग्य प्रकारे केली पाहिजे. असेही नमूद केले. मानव विकास व औद्योगिक विकास साधताना वसुंधरा संरक्षणास प्राधान्य दिले पाहिजे असे मत त्यांनी व्यक्त केले. तापमान वाढ व वृक्षतोड यांचा संबंध त्यांनी स्पष्ट केला. शेतीला प्राधान्य, विजेचा कमी वापर, सेंद्रिय खतांचा वापर, पर्यावरण स्नेही इंधन वापर व जीवनशैली याही गोष्टींवर त्यांनी प्रकाश टाकला.

अध्यक्षीय मनोगतात एन. एस. एस. प्रकल्पाधिकारी प्रा. एल. पी. पाटील यांनी जागतिक तापमान वाढ नियंत्रणावरील काही उपाययोजना विषय केल्या. तसेच विद्यार्थ्यांमध्ये बदलत्या पर्यावरणीय स्थितीविषयी जागृकता निर्माण केली पाहिजे असे मत त्यांनी व्यक्त केले. राष्ट्रीय सेवा योजनेच्या माध्यमातून युवापिढी घराघरात पोहोचते व लोकांमध्ये पर्यावरण विषयक जागृती घडवून आणते असे म्हणाले. राष्ट्रीय सेवा योजनेद्वारे बंधारे बांधणे, पाणी अडवणे, पाणी जिरवणे असे उपक्रम वसुंधरा संवर्धनासाठी राबवले जातात. युवकांनी त्यामध्ये सक्रीय सहभागी व्हावे असे आवाहन त्यांनी केले. प्रा. बिभीषण ढवळे यांनी उपस्थितांचे आभार मानले.

४.२ पर्यावरण दिन: दि. ५ जून २०१७:- पर्यावरणला अपाय ठरणाऱ्या अनेक घटकांचा उपद्रव निर्णायकपणे थांबविण्यासाठी गावापासून देश पातळीपर्यंत, शासनस्तरावर विविध प्रयत्न सुरु आहेत. यासर्वांमध्ये प्लास्टिक कचरा हा सर्वाधिक अडचणीचा मुद्दा आहे. त्यातून पर्यावरणाला धोका पोहोचतो. या विषयाकडे समाजातील सर्व घटकांचे लक्ष वेधून लोकशिक्षण घडावे म्हणून यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई कोकण विभागीय केंद्र जिल्हा रत्नागिरी, रोटरी क्लब, रत्नागिरी व पर्यावरण संस्था, रत्नागिरी यांचे संयुक्त विद्यमाने पर्यावरण दिनानिमित्त सोमवार दि. ५ जून २०१७ रोजी सकाळी ८ ते ९.३० या कालावधीत भाट्ये येथे प्लास्टिक कचरा संकलीत करण्यात आला. पर्यावरण संस्थेचे प्रतिनिधी श्री. घाटे, फिशरीज कॉलेजचे प्राध्यापक डॉ. चौधरी व विद्यार्थी, पर्यावरण संस्थेचे आधारस्तंभ व कोकण विभागीय समितीचे उपाध्यक्ष मा. डॉ. श्रीरंग कद्रेकर, अध्यक्ष श्री. राजाभाऊ लिमये, सदस्य श्री. चंद्रमोहन देसाई, जिल्हाध्यक्ष श्री. कृ. आ. पाटील, सदस्या श्री. दिलनाज शेख, किशोर पाटकर आदी मान्यवर यावेळी उपस्थित होते.

४.३ गुणवंत विद्यार्थी सत्कार: दि.२६ जून २०१७:- शैक्षणिक प्रवासातील महत्वाची पायरी मानली जाणाऱ्या १० वी तील १०० टक्के गुण मिळविणाऱ्या विद्यार्थ्यांचा सत्कार समारंभ यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई कोकण विभागीय केंद्र — जिल्हा रत्नागिरीच्या वतीने दि.२६ जून २०१७ रोजी टिळक आळी येथील विभागीय केंद्राचे कार्यालयात आयोजित करण्यात आला होता. यावेळी कोकण विभागीय समितीचे अध्यक्ष मा. श्री. राजाभाऊ लिमये, उपाध्यक्ष मा. डॉ. श्रीरंग कद्रेकर, जिल्हाध्यक्ष श्री. कृ. आ. पाटील, विभागीय समिती सदस्य श्री. चंद्रमोहन देसाई, जिल्हा समिती सदस्य श्री शहाजीराव खानविलकर, श्रीमती प्राची शिंदे, किशोर पाटकर, युयुत्सू आर्ते आदी मान्यवर उपस्थित होते.

जिल्हाध्यक्ष कृ.आ. पाटील यांनी उपस्थितांचे स्वागत केले. यावेळी चि. अथर्व भिडे याचा १०० टक्के गुणांसह राज्यात प्रथम आल्याबद्दल तसेच स्वानंद नेने, मृदूला देवस्थळी, हेमांगी दांडेकर, मुग्धा पोखरणकर, तनुजा मोर्ये यांनी दहावीमध्ये १०० टक्के गुण मिळविल्याबद्दल मान्यवरांचे हस्ते 'यशवंत स्मृतीसुगंध' हे पुस्तक, प्रमाणपत्र, पेन व गुलाबपुष्प देऊन अभिनंदन करण्यात आले. अथर्व भिडे व मृदूला देवस्थळी यांनी यावेळी मनोगत व्यक्त केले. विद्यार्थ्यांनी पुढील क्षेत्र काबीज करताना या सदिकांचे भान राखू असे सांगितले.

डॉ. कद्रेकर यांनी विद्यार्थ्यांना संदेश देताना सांगितले की, तुमच्यातील गुणवत्ता अशीच कायम ठेवा. तुमची ही भरारी कौतुकास्पद आहे. शाळा, आईवडील, मित्रवर्ग यांच्या अपेक्षांची पूर्तता करा असे सांगितले. श्री. राजाभाऊ लिमये यांनी मुलांना तुम्ही शैक्षणिक बुद्धिमत्ता, गुणवत्तेचा बळावर आपले, आपल्या संस्थेचे नांव उज्ज्वल केले आहे. आपल्या या उज्ज्वल यशामध्ये आपल्या कुटुंबाचे, शिक्षण संस्थेचे आणि त्या संस्थेतील विद्यार्थ्यांचे प्रबंधन करणाऱ्या गुरुजनांचेही योगदान मोठे आहे आणि म्हणून उज्ज्वल यशात जो आपला सन्मान होत आहे, गौरव होत आहे त्यात त्यांचाही वाटा आहे याचे भान सर्वांनीच ठेवावयास हवे असे सांगून त्यांच्या भावी शैक्षणिक वाटचालीस शुभेच्छा देताना आपण दहावीत जसे यश संपादन केले आहे. तसेच पुढील शिक्षणाकडे वळताना आपल्या मनाने, आपल्या आवडीने जी पद संपादन करावयाची असतील त्याकडे वळा, असे विचार मांडले. उपस्थित अन्य मान्यवरांनीही मुलांना शुभेच्छा दिल्या.

४.४ **कृषी दिन कार्यक्रम: दि.१ जुलै २०१७:-** यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई कोकण विभागीय केंद्र रत्नागिरी व पंचायत समिती, राजापूर यांचे संयुक्त विद्यमाने पंचायत समिती कृषीभवन, राजापूर येथे कृषि दिनाचा कार्यक्रम संपन्न झाला. पंचायत समिती राजापूरचे सभापती मा. श्री. सुभाष गुरव, उपसभापती मा. सौ. अश्विनी शिवणेकर, गटविकास अधिकारी श्री. एस. बी. माने, पंचायत समिती सदस्य श्री. अभिजीत तेली, यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान जिल्हा समिती अध्यक्ष श्री. कृ. आ. पाटील, सदस्य श्री. शहाजीराव खानविलकर आदी मान्यवर व शेतकरी यावेळी उपस्थित होते. पंचायत समिती सभापती मा. श्री. सुभाष गुरव यांचे शुभहस्ते स्व. वसंतराव नाईक यांचे प्रतिमेचे पूजन करून परिसरात सागाचे रोप लावून कार्यक्रमाचे उद्घाटन करण्यात आले.

यावेळी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्यावतीने शेतकऱ्यांना साग रोपांचे वाटप करण्यात आले. जिल्हा समिती अध्यक्ष श्री. कृ. आ. पाटील यांनी शेतकऱ्यांच्या प्रत्येक कुटुंबाने शेतात श्रमप्रतिष्ठा जोपासण्याची आवश्यकता आहे असे सांगून जगाच्या तुलनेत भारताचा निसर्ग समृद्ध आहे असे सांगितले. स्वातंत्र्याच्या वेळी ५२ टक्के लोक शेतीवर मेहनत करीत असत आज १७ टक्केच लोक शेतात राबतात याविषयी खंत व्यक्त केली.

शेतीला जोडघंघ्याची योग्य साथ दिली तर कोकण समृद्ध होईल हे गटविकास अधिकारी एस. बी. माने यांनी तपशिलवार सांगितले. शेतात नियमितपणे उत्स्फूर्तपणे राबणारे व प्रत्येक झाडाशी संपर्क ठेवणारे तरुण लोकप्रतिनिधी राजापूर पंचायत समिती सदस्य श्री. अभिजीत तेली यांनी व्यासपीठावरून सांगितले, मी शेतीत आवडीने मेहनत करणारा आहे. मुंबईतील पंधरा हजारापेक्षा शेतातील पाच हजार रु. मला समाधान देतात. झाडांच्या सहवासात मला आनंद मिळतो. झाडाजवळ गेलो की ती माझ्याशी बोलतात असे वाटते. मी एम. कॉम. असून माझी आई शिक्षिका आहे. माझी आई तिच्यापुढील विद्यार्थ्यांची आदर्श आहे तर मी शेतीनिष्ठ, श्रमनिष्ठ तरुण पिढीचा आदर्श व्हावे असे मला वाटते. व्याख्याते अनिल कावतकर यांनी आपल्या अभ्यासपूर्ण व्याख्यानातून स्व. वसंतराव नाईकांचे जीवन उलगडले. वसंतराव नाईकांनी राज्याचे मुख्यमंत्री असताना अन्नान दशा बदलण्यासाठी हरितक्रांती घडवली. त्यासाठी केवळ व्यवस्था पणाला न लावता स्वतःचा प्राणही पणाला लावला होता असे सांगितले.

महाराष्ट्राचे माजी उपमुख्यमंत्री मा. श्री. अजितदादा पवार व मा. आ. श्री. सुनिल तटकरे यांनी दि.१ जुलै २०१७ रोजी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई कोकण विभागीय केंद्राला सदिका भेट दिली. हरितक्रांतीचे प्रणेते स्व. वसंतराव नाईक यांची जयंती 'कृषी दिन' म्हणून साजरी केली जाते. कृषी दिनाचे औचित्य साधून दि.१ जुलै कृषि दिनानिमित्त मा. श्री. अजितदादा पवार यांचे हस्ते स्व. वसंतराव नाईक यांचे प्रतिमेला पुष्पहार अर्पण करण्यात आला.

यावेळी विभागीय समिती अध्यक्ष मा. श्री. राजाभाऊ लिमये, जिल्हा समिती सदस्य मा. डॉ. अनिल जोशी, श्रीमती प्राची शिंदे, श्री. अविनाश काळे व इतर मान्यवर उपस्थित होते.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र कोकण - जिल्हा पालघर व ग्रामीण शिक्षण संस्था उमरोळी यांच्या संयुक्त विद्यमाने पडघे येथील तु. ल. पाठील आश्रमशाळेच्या आवारात नारळ, आंबा, जांभूळ रोपांची लागवड करण्यात आली. यावेळी विभागीय समिती पालघरचे सदस्य श्री. प्रल्हाद कदम, संस्थेचे अध्यक्ष अनिल तरे, दामिनी राऊत, शशिकांत गावड, प्रमिला पाटील, मुख्याध्यापक शिक्षक आणि विद्यार्थी उपस्थित होते. श्री. प्रल्हाद कदम यांनी स्व. यशवंतराव चव्हाण यांच्या कार्याची माहिती विद्यार्थ्यांना सांगून प्रतिष्ठानचेवतीने घेण्यात येणाऱ्या सर्व स्पर्धांमध्ये सहभागी होण्याविषयी विद्यार्थ्यांना आवाहन केले.

फिनोलेक्स इंडस्ट्रीज रनपार, रत्नागिरीच्यावतीने यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई कोकण विभागीय केंद्राला दि.१२ जुलै २०१७ रोजी ७०० रोपे मोफत देण्यात आली. या रोपांपैकी ५०० रोपे राजापूर तालुक्याला व २०० रोपे लांजा तालुक्याला देण्यात आली. दि.१६ जुलै २०१७ रोजी रत्नागिरी कृषि प्रक्रिया सहकारी संस्था मर्या. गवाणे येथे २०० रोपांची लागवड करण्यात आली. यावेळी कारखाना परिसरामध्ये जांभूळ, बदाम, गुलमोहर, सुरु, अशोक, सोनचाफा इ. प्रकरची २०० रोपांची लागवड करण्यात आली. कारखान्यातील प्रत्येक कामगाराने एक झाड लावून त्याची योग्य वाढ होईपर्यंत निगा राखण्याची ग्वाही दिली. फिनोलेक्स कंपनीचे माजी जनसंपर्क अधिकारी मा. श्री. अशोक तातुगडे यांचे हस्ते वृक्षारोपण करण्यात आले. यावेळी संस्थेचे अध्यक्ष जयवंत विचारे, उपाध्यक्ष अशोक बोरकर, संचालक सुरेंद्र खानविलकर, सचिव निलेश पवार, व्यवस्थापिका सानिका जेधे यांसह अन्य कर्मचारी उपस्थित होते. प्रतिक सेवा मंडळ, पालघर संचलित कर्णबधीर शाळेत यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई कोकण विभागीय केंद्राच्यावतीने दि.०२ जुलै २०१७ रोजी विद्यार्थ्यांना शालेय साहित्याचे वाटप करण्यात आले. यावेळी विभागीय समिती पालघरचे सदस्य श्री. प्रल्हाद कदम, श्री. अनिल ताहराबादकर, श्री. पी. एम. पाटील व संस्थेचे पदाधिकारी उपस्थित होते.

४.५ 'शिक्षक दिन' कार्यक्रम:— यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई कोकण विभागीय केंद्र - रत्नागिरी व लायनेस क्लब, रत्नागिरी यांचे संयुक्त विद्यमाने दि.०५ सप्टेंबर 'शिक्षक दिना'चे औचित्य साधून दि.११ सप्टेंबर २०१७ रोजी कार्यक्रम महालक्ष्मी माध्यमिक विद्यालय खेडशी, ता. लि. रत्नागिरी येथे सकाळी ११.०० वा. 'शिक्षक दिन' संपन्न झाला. समाजामध्ये उल्लेखनिय कार्य करणाऱ्या अंगणवाडी, प्राथमिक, माध्यमिक व संगणक क्षेत्रातील निवडक चार शिक्षकांचा यावेळी सत्कार करण्यात आला. कार्यक्रमाला कोकण विभागीय समितीचे अध्यक्ष मा. श्री. राजाभाऊ लिमये, उपाध्यक्ष मा. डॉ. श्रीरंग कद्रेकर, कोकण विभागीय समिती सदस्य श्री. चंद्रमोहन देसाई, श्रीमती जानकी बेलोसे, रत्नागिरी जिल्हाध्यक्ष श्री. कृ. आ. पाटील, सदस्या सौ. युगंधरा राजेशिर्के, श्री. विवेक सावंत, श्री. शहाजीराव खानविलकर, लायनेस क्लब रत्नागिरीच्या अध्यक्षा तथा जिल्हा समिती सदस्या श्रीमती प्राची शिंदे, वक्ते श्री. युयुत्सू आर्ते, श्री. किशार पाटकर, श्री. विनायक हातखंबकर आदी मान्यवर उपस्थित होते.

कार्यक्रमाची सुरुवात मान्यवरांचे शुभहस्ते प्रतिमापूजन व दीपपूजनाने करण्यात आली. सौ. वैजयंती पाटील यांनी ईशस्तवन केले. उपस्थित मान्यवरांचे पुष्प देवून स्वागत करण्यात आले. जिल्हाध्यक्ष मा. श्री. कृ. आ. पाटील यांनी कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक केले. यामध्ये त्यांनी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानचे वतीने कोकण विभागात होत असलेल्या कार्यक्रमांची माहिती दिली. समाजामध्ये उल्लेखनिय कार्य करणाऱ्या अंगणवाडी सेविका सौ. स्मिता गजानन बने (सह्याद्रीनगर नाचणे), प्राथमिक विभागातून श्री. सुरेंद्र जयवंत हातिसकर (केंद्र शाळा निवेंडी), माध्यमिक स्तरावर श्री. बळवंत ज्ञानू देशमुख (सावित्रीबाई फुले महिला विद्यालय, देवरुख) व संगणक क्षेत्रातील एम. के. सी. एल. रत्नागिरी जिल्हा अध्यक्ष श्री. संतोष कोलते या निवडक चार शिक्षकांचा यावेळी विशेष पुरस्कार देऊन त्यांचा सत्कार करण्यात आला. शाल, श्रीफळ, सन्मानचिन्ह, प्रमाणपत्र, पुष्प, ग्रंथभेट- ज्ञानेश्वरी, यशवंत स्मृतीसुगंध असे पुरस्काराचे स्वरूप होते. पुरस्कारप्राप्त शिक्षकांपैकी श्री. बळवंत देशमुख व श्री. संतोष कोलते यांनी मनोगतामध्ये प्रतिष्ठानचे

आभार मानले. व्याख्याते श्री. युयुत्सू आर्ते यांनी साने गुरुजींसारखा एक शिक्षक न्यायासाठी, स्वातंत्र्यासाठी देश पेटवू शकतो हे शिक्षकांनी नजरेसमोर ठेवावे. पुरस्कार मिळाला म्हणून न थांबता अधिक उत्साहाने भावी पिढी चांगली घडावी त्यादृष्टीने विद्यार्थ्यांना शिकवावे असे प्रतिपादन केले. कोकण विभागाचे अध्यक्ष श्री. राजाभाऊ लिमये यांनी पुरस्कारप्राप्त शिक्षकांचे अभिनंदन करून असेच यापुढेही कार्य करीत रहा असे सांगितले. विद्यार्थ्यांनी इंजिनीअर्स, डॉक्टर्स या क्षेत्रांकडे न वळता इतरही क्षेत्रांमध्ये प्राविण्य मिळवावे. कोणतेही क्षेत्र निवडा पण त्यात झोकून देऊन काम करा. परमेश्वर आपल्या कामाची नोंद घेत असतो असे विभागीय समितीचे उपाध्याक्ष डॉ. श्रीरंग कद्रेकर यांनी सांगितले.

कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक श्री. कृ. आ. पाटील यांनी केले तर सूत्रसंचालन श्री. चंद्रमोहन देसाई यांनी केले. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्यावतीने महालक्ष्मी माध्यमिक विद्यालय, खेडशी शाळेला यशवंतराव चव्हाण यांच्या 'सह्याद्रीचा सुपुत्र' पुस्तकाच्या ५० प्रती भेट म्हणून देण्यात आल्या. कार्यक्रमाला बहुसंख्य शिक्षक उपस्थित होते.

- ४.६ **ज्येष्ठ नागरिक दिन कार्यक्रम:-** यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई कोकण विभागीय केंद्र व ज्येष्ठ नागरिक संघ देवरुख यांच्या संयुक्त विद्यमाने १ ऑक्टोबर 'ज्येष्ठ नागरिक दिन' कार्यक्रम नक्षत्र मंगल कार्यालय, देवरुख येथे सायंकाळी ४ वाजता संपन्न झाला. यावेळी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई कोकण विभागीय केंद्र जिल्हा समिती रत्नागिरीचे अध्यक्ष मा. श्री. कृ. आ. पाटील, माजी जिल्हाध्यक्षा सौ. युगंधरा राजेशिके, ज्येष्ठ नागरिक संघ देवरुखचे अध्यक्ष श्री. प्रकाश घस्ते, उपाध्यक्ष श्री. शरद भोंगरे, देवरुखचे सबइन्स्पेक्टर श्री. पाटील, श्री. युयुत्सू आर्ते, श्री. प्रमोद हर्डीकर व ज्येष्ठ नागरिक बहुसंख्येने उपस्थित होते.

देवरुख येथील ज्येष्ठ नागरिक संघ ज्येष्ठांसाठी वर्षभर विविध कार्यक्रम राबवित असतात. हा संघ तालुक्यामध्ये होणाऱ्या विविध उपक्रमांमध्ये सहभागी होत असतो. संघाच्या यशस्वी वाटचालीबद्दल यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानच्यावतीने संघाचे अध्यक्ष श्री. प्रकाश घस्ते व उपाध्यक्ष श्री. शरद भोंगरे यांचा शाल, श्रीफळ व पुष्पगुच्छ देऊन सत्कार करण्यात आला व संघाला शुभेच्छा देण्यात आल्या. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानचे वतीने राबविण्यात येणाऱ्या विविध उपक्रमांची माहिती जिल्हाध्यक्ष श्री. कृ. आ. पाटील यांनी यावेळी दिली.

- ४.७ **वक्तृत्व स्पर्धा:-** यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई कोकण विभागीय केंद्र रत्नागिरीच्या वतीने दि.१५ नोव्हेंबर २०१७ रोजी हातखंबा हायस्कूल रत्नागिरी येथे स्व. यशवंतराव चव्हाण यांचे जीवनावर वक्तृत्व स्पर्धा घेण्यात आल्या. या स्पर्धा ७ वी, ९ वी व ११ वी या तीन गटात घेण्यात आल्या. ७ वी साठी 'सह्याद्रीचा सुपुत्र', ९ वी साठी 'साहित्यिक यशवंतराव चव्हाण' व ११ वी साठी 'द्रष्टे नेतृत्व यशवंतराव चव्हाण' हे विषय देण्यात आले होते. स्पर्धेचे परीक्षक म्हणून श्री. ए. एस. नदाफ, श्री. बी.डी. गावीत, श्री. एस. एस. रानमाळे व श्री. सुभाष पाटील यांनी काम पाहिले. कार्यक्रमाचे आयोजन श्री. चंद्रमोहन देसाई यांनी केले.

- ४.८ **शेतीकट्टा:-** यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई कोकण विभागीय केंद्र- रत्नागिरीच्यावतीने यशवंतराव चव्हाण पुण्यतिथिनिमित्त दि.२४ नोव्हेंबर २०१७ रोजी गुहागर येथील खालचा पाट, सदानंद गेस्ट हाऊस येथे 'शेतीकट्टा' घेण्यात आला. कार्यक्रमाचे अध्यक्षस्थानी माजी विभागीय समिती सदस्या श्रीमती जानकीताई बेलोसे होत्या. कार्यक्रमाला दापोली कृषी विद्यापीठ व खरवते कृषी विद्यापीठातील कृषीतज्ञ उपस्थित होते. कृषीतज्ञांनी परसबागेतील शेती व फळप्रक्रीया या विषयावर मार्गदर्शन केले. आंबा, नारळ, सुपारी यांचे शाश्वत उत्पादन कसे घ्यावे हे सांगितले. कार्यक्रमाला बहुसंख्य शेतकरी उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे आयोजन गुहागर येथील जिल्हा समिती सदस्या मा. श्रीमती सुप्रिया साळवी यांनी केले.

- ४.९ **स्व. यशवंतराव चव्हाण स्मृतिदिन कार्यक्रम: रत्नागिरी जिल्हा:-** यशवंतराव चव्हाण यांचा ३३ वा स्मृतिदिन कार्यक्रम यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई कोकण विभागीय केंद्राचेवतीने चिपळूण येथील सावर्डे हायस्कूलचे सेमिनार हॉलमध्ये घेण्यात आला. यावेळी कोकण विभागीय केंद्राचे वतीने 'यशवंतराव चव्हाण गौरव पुरस्कार २०१७' रत्नागिरी येथील 'जाणीव फाऊंडेशन, रत्नागिरी' या संस्थेला कोकण विभागीय अध्यक्ष मा. श्री शेखर निकम यांचे हस्ते प्रदान करण्यात आला. हा पुरस्कार संस्थेचे अध्यक्ष श्री. महेश गर्दे व सहकाऱ्यांनी स्विकारला. शाळ, श्रीफळ,

स्मृतिचिन्ह, मानपत्र व रोख रक्कम रु.१५,०००/- असे या पुरस्काराचे स्वरूप होते. जाणीव फाऊंडेशनचे अध्यक्ष मा. श्री. महेश गर्दे यांनी यशवंतराव चव्हाण साहेबांचे नावाचा पुरस्कार देऊन आमच्या संस्थेचा गौरव केल्याबद्दल प्रतिष्ठानचे आभार मानले. समाजाप्रती असलेली आमची जबाबदारी आणखीनच वाढली असल्याचे सांगितले. कार्यक्रमाला कोकण विभागीय समितीचे अध्यक्ष मा. श्री. शेखर निकम, माजी अध्यक्ष मा. श्री. राजाभाऊ लिमये, श्री. धनंजय चितळे, श्री. प्रकाश देशपांडे, जिल्हाध्यक्ष मा. श्री. कृ. आ. पाटील, चिपळूण पंचायत समिती सभापती मा. सौ. पूजा निकम, श्रीमती प्राची शिंदे, श्री. सुभाष मोहिरे, शौकत माखजनकर, अशोक विचारे आदी मान्यवर उपस्थित होते.

'पारतंत्र्याच्या काळात आपल्या वयाच्या १४ व्या वर्षी वर्तमानपत्रे एकांगी असल्याचे रोखठोक मत मांडणाऱ्या युवकाने विलक्षण वाचन सामर्थ्याच्या जोरावर सर्वच क्षेत्रात आपले स्थान निर्माण केले. एक वाचक, रसिक आणि व्यासंगी व्यक्तिमत्त्वाची छाप त्यांच्या प्रगल्भतेतून पडत असे. यशवंतराव चव्हाण आपल्या कार्यतत्परतेने महाराष्ट्राचे पहिले मुख्यमंत्री बनले. प्रचंड वाचन आणि दुर्दम्य इच्छाशक्तीच्या जोरावर देशाच्या राजकारणात त्यांचे स्थान अधोरेखित आहे. यशवंतराव १९६४ रोजी देशाचे संरक्षण मंत्री होते त्यावेळी त्यांनी आपल्या वक्तृत्वाने सैनिकांचा आत्मविश्वास वाढवला. कार्यकर्त्यांना वाचनाचा छंद जोपासण्यासाठी आग्रह धरणारा यशवंतरावांसारखा नेता राजकारणात विरळाच' अशा शब्दात धनंजय चितळे यांनी यशवंतराव चव्हाण यांचा गौरव केला. कोकण विभागीय समितीचे अध्यक्ष मा. श्री. शेखर निकम व लोटिस्माचे अध्यक्ष मा. श्री. प्रकाश देशपांडे यांनीही स्व. यशवंतराव चव्हाण यांच्याबद्दल गौरवोद्गार काढले.

४.१० **सिंधुदूर्ग जिल्हा:-** स्व. यशवंतराव चव्हाण यांच्या पुण्यतिथीनिमित्त वेंगुर्ले कॅम्प येथील महिला काथ्या कारखाना येथे दि.२५ नोव्हेंबर २०१७ रोजी कार्यक्रम घेण्यात आला. कोकण विभागीय समितीचे माजी कोषाध्यक्ष मा. श्री. एम. के. गावडे यांनी स्व. चव्हाण साहेबांच्या प्रतिमेला पुष्पहार अर्पण केला. सिंधुदूर्ग जिल्हा बँकेच्या संचालिका सौ. प्रज्ञा परब, मनिषा परब, पूनम आरोलकर, चंद्रकांत जाधव व अन्य मान्यवर उपस्थित होते. यशवंतरावांनी राजकीय कारभार करताना गावपातळीपर्यंत कार्यकर्ते घडविले म्हणूनच महाराष्ट्रात पंचायत राजची संकल्पना यशस्वी ठरली. असे प्रतिपादन मा. श्री. एम. के. गावडे यांनी केले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन सौ. प्रज्ञा परब यांनी केले.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान मुंबई कोकण विभागीय केंद्राचे वतीने स्व. यशवंतराव चव्हाण यांच्या पुण्यतिथीनिमित्त प्राथमिक, माध्यमिक व कनिष्ठ महाविद्यालयीन गटातून वक्तृत्व स्पर्धा घेण्यात आल्या. या स्पर्धांचा बक्षिस वितरण समारंभ तसेच कृषी व सहकार व्यासपीठ पुणे, यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई यांच्यावतीने शिक्षकांसाठी घेण्यात आलेल्या निबंध स्पर्धेचा बक्षिस वितरण समारंभ दि.१६ डिसेंबर २०१७ रोजी नवनिर्माण महाविद्यालय एम. आय. डी. सी. रत्नागिरी येथे घेण्यात आला. यावेळी कोकण विभागीय समितीचे माजी अध्यक्ष मा. श्री. राजाभाऊ लिमये, माजी उपाध्यक्ष मा. डॉ. श्रीरंग कद्रेकर, जिल्हाध्यक्ष श्री. कृ. आ. पाटील, कोकण विभागीय समितीचे माजी सदस्य श्री. चंद्रमोहन देसाई, नवनिर्माण संस्थेचे अध्यक्ष मा. श्री. अभिजित हेगशेट्टे, श्री. सुकुमार शिंदे आदी मान्यवर उपस्थित होते.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई कोकण विभागीय केंद्र, जीवनविद्या, मिशन शाखा, चिपळूण यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि.२४ डिसेंबर २०१७ रोजी सह्याद्री शिक्षण संस्था संचलित गोविंदराव निकम माध्यमिक व उच्च माध्यमिक विद्यालयात 'युवकांनो सोने करा आयुष्याचे' या उपक्रमांतर्गत युवा शिबिराचे आयोजन करण्यात आले होते. या शिबिराला प्रमुख वक्ते तत्त्ववेत्ता श्री. वामनराव पै यांचे नामधारक श्री. अद्वैत सामंत व श्री. प्रथमेश शिगवण उपस्थित होते. आजच्या तरुणांना योग्य व अचूक मार्गदर्शनाचा अभाव आहे. अनेक समस्यांनी तो वेढला गेलेला आहे. शारीरिक मानसिक व शैक्षणिक बदलामुळे निर्माण होणारे अनेक प्रश्न त्यांच्यासमोर आहेत. घरच्यांशी त्यांचा संवाद कमी झाला आहे. त्याला चुकीची संगत मिळत आहे. क्षणिक आकर्षणाला बळी पडल्यामुळे भविष्याकडे त्यांचे दुर्लक्ष होते आहे. या भरकटत चाललेल्या तरुण पिढिला योग्य व अचूक मार्गदर्शनासाठी या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते.

कार्यक्रमाला कोकण विभागीय समितीचे अध्यक्ष मा. श्री. शेखर निकम, श्री. अशोकराव विचारे, श्री. शांताराम खानविलकर, श्रीमती. आकांक्षा पवार, प्राचार्य श्री. अन्वर मोडक, उपमुख्याध्यापक श्री. अधिक कांबळे, पर्यवेक्षक श्री. नंदकिशोर मालेकर आदी मान्यवर उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक पर्यवेक्षक श्री. नंदकिशोर मालेकर यांनी केले व सूत्रसंचालन श्री. प्रकाश वावरे यांनी केले.

- ४.११ **पाककला व प्रशिक्षण कार्यक्रम:** दि.२३ जानेवारी २०१८:- यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई कोकण विभागीय केंद्र व लायनेस क्लब रत्नागिरी यांच्या संयुक्त विद्यमाने महिलांसाठी दि.२३ जानेवारी २०१८ रोजी विविध मसाले बनविण्याचे प्रशिक्षण व पाककला स्पर्धा घेण्यात आली. पाककलेमध्ये गहू व बाजरी पासून मधुमेहींसाठी लो कॅलरी पदार्थ बनविण्याची स्पर्धा घेण्यात आली. यामध्ये प्रथम क्र. - सायली संजय पालव - (डोसा फ्रँकी), द्वितीय क्र. सुस्मिता सुर्वे (डायबेटिक लाडू), तृतीय- मीनल धुंदूर (गव्हाची खीर), उत्तेजनार्थ - सानिका संतोष सावंत (मोमोज) यांना विजयी घोषित करण्यात आले. परिक्षक म्हणून डॉ. शिवारी पानवलकर तर सौ. अदिती देसाई उपस्थित होत्या.

श्रीमती सईदा बाग यांनी महिलांना विविध मसाले बनविण्याचे प्रशिक्षण दिले. यामध्ये त्यांनी बिर्याणी मसाला, पावभाजी मसाला, सांबार मसाला, चहा मसाला, दुध मसाला इ. मसाले कसे बनवावेत याचे प्रात्यक्षिक दिले. लायनेस क्लबच्या अध्यक्षा श्रीमती प्राची शिंदे, श्रीमती सईदा बाग, सौ. स्वाती सोनार, सौ. शकुंतला झोरे, सौ. प्रीता देसाई व बहुसंख्य महिला यावेळी उपस्थित होत्या.

- ४.१२ **चित्रपट चावडी:** दि.२९ जानेवारी २०१८:- यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई कोकण विभागीय केंद्र व सह्याद्री शिक्षण संस्था यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'चित्रपट चावडी' उपक्रमांतर्गत दि.२९ जानेवारी २०१८ रोजी सावर्डे येथील सह्याद्री पॉलिटेक्नीक कॉलेजच्या इनडोअर हॉलमध्ये दु.२.०० वा. 'नदी वाहते' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. या चित्रपटाचे लेखक, दिग्दर्शक व निर्माते श्री. संदीप सावंत यांच्यासह श्री. प्रशांत निकम, सौ. युगंधरा राजेशिके, प्रा. मंगेश भोसले, श्रीमती अनुजाराजे भोसले आदी मान्यवर यावेळी उपस्थित होते.

आजच्या बदलत्या जीवनशैलीत निसर्गाचा समतोल मानव दिवसगणिक बिघडवत आहे. आपल्या भौतिक सुखासाठी व अक्षम्य हव्यासापोटी नद्यांचे अस्तित्व धोक्यात आले आहे. त्याला कारणीभूत मानव आहे. भविष्यातील अनेक पिढ्यांचे आयुष्य त्यामुळे उध्वस्त होत आहे. हे आजच्या तरुणांनी लक्षात घेऊन पर्यावरण समतोल राखून नद्यांच्या संवर्धनासाठी सामाजिक बांधिलकीने पुढे यावे असे आवाहन चित्रपट निर्माते व दिग्दर्शक संदीप सावंत यांनी यावेळी केले.

- ४.१३ **'उद्योजक विकास' चर्चासत्र:** दि.२४ फेब्रुवारी २०१८:- यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई कोकण विभागीय केंद्र, ओपेक्स स्टार्टअप इचलकरंजी आणि गोविंदराव निकम कॉलेज ऑफ फार्मसी सावर्डे यांच्या संयुक्त विद्यमाने दि.२४ फेब्रुवारी २०१८ रोजी 'उद्योजक विकास' कार्यक्रम गोविंदराव निकम कॉलेज ऑफ फार्मसी, सावर्डेच्या सभागृहात आयोजित करण्यात आला. या कार्यक्रमाला वेगवेगळ्या क्षेत्रातील नामवंत उद्योजक सहभागी झाले होते. कार्यक्रमाचे उद्घाटन श्री. सचिन पाकळेशेठ यांच्या हस्ते झाले. कार्यक्रमाचे प्रमुख अतिथी माणदेशी चॅम्पियनचे संस्थापक श्री. प्रभात सिन्हा होते. त्यामध्ये सुराली ग्रुप ऑफ हॉटेलचे श्री. सोहम अंबिये, सात्विक फुडस् चे श्री. अक्षय अगरवाल आणि ओपेक्स स्टार्टअप अॅक्सलेटर इचलकरंजी चे श्री. सचिन कुंभोज यांनी मोलाचे मार्गदर्शन केले व सदर कार्यक्रमास कोकणातील विविध भागातून विविध महाविद्यालयातून लक्षणीय उपस्थिती होती. चर्चासत्रानंतर विद्यार्थ्यांमध्ये उद्योगवृत्ती वाढीस लागण्यासाठी स्टार्टअप कॉन्टेस्ट आयोजित करण्यात आली होती. विद्यार्थ्यांनी या कॉन्टेस्टलासुद्धा अभूतपूर्व प्रतिसाद दिला. सर्व कार्यक्रम यशस्वीरित्या पार पाडण्यासाठी सह्याद्री शिक्षण संस्थेचे कार्याध्यक्ष तथा कोकण विभागीय केंद्राचे अध्यक्ष श्री. शेखर निकम यांचे मोलाचे मार्गदर्शन लाभले.

उद्योजक विकास कार्यक्रमांची उद्दिष्टे:-

१. सर्व महाविद्यालयातील सर्व क्षेत्रातील विद्यार्थ्यांचे नोकरीऐवजी उद्योगाकडे पाहण्याचा सकारात्मक दृष्टीकोन वाढीस लावणे.

८ वा यशवंत आंतरराष्ट्रीय चित्रपट महोत्सव २०१८' च्या उद्घाटना वेळी प्रमुख पाहुणे श्री. रमेश सिप्पी सोबत अभिनेते श्री. सचिन खेडेकर, महोत्सवाचे संचालक डॉ. जब्बार पटेल, प्रतिष्ठानचे कोषाध्यक्ष श्री. हेमंत टकले, सरचिटणीस श्री. श.गं. काळे, महोत्सवाचे समन्वयक श्री. महेंद्र तेरेदेसाई व कार्यक्रम व्यवस्थापक, दत्ता बाळराफ.

८ वा यशवंत आंतरराष्ट्रीय चित्रपट महोत्सवा दरम्यान 'स्मिता पाटील मेमोरियल लेक्चर' साठी अभिनयाविषयी व्याख्यान देताना अभिनेते श्री. सचिन खेडेकर.

प्रतिष्ठानच्या नवमहाराष्ट्र युवा अभियाना अंतर्गत ज्येष्ठ साहित्यिक अरुण साधू यांची मा. शरदराव पवार यांच्या अध्यक्षतेखाली 'स्मृतीसभा' आयोजित करण्यात आली. यावेळी प्रतिष्ठानचे कोषाध्यक्ष श्री. हेमंत टकले, सरचिटणीस श्री. शरद काळे, मा. दिनकर गांगल, मा. कुमार केतकर, मा. गिरीश कुबेर, डॉ. जब्बार पटेल व इतर मान्यवर उपस्थित होते.

प्रतिष्ठानच्या नवमहाराष्ट्र युवा
अभियान विभागातर्फे
आंतरराष्ट्रीय युवा दिनानिमित्त
आयोजित करण्यात आलेल्या
'महाराष्ट्र राज्य युवा धोरण'
या चर्चासत्रामध्ये
खा. सुप्रिया सुळे सोबत
प्रतिष्ठानचे अधिकारी /
कर्मचारी, इतर मान्यवर व
युवक वर्ग.

प्रतिष्ठानच्या नवमहाराष्ट्र युवा
अभियाना अंतर्गत युवा
स्वातंत्र्य ज्योत रॅलीचे
आयोजन केल्याप्रसंगी
प्रतिष्ठानचे कर्मचारी,
कार्यकर्ते व युवक वर्ग.

स्व. यशवंतराव
चव्हाणसाहेबांची १०५ वी
जयंती साजरी करताना
विभागीय केंद्र कराडचे सचिव
श्री. मोहनराव डकरे व
कर्मचारी.

अखिल भारतीय मराठी नाट्य परिषदेच्या प्रदेश प्रतिनिधींच्या निवडणूकीत विदर्भातून निवडून आलेल्या मान्यवर सदस्यांच्या सत्कार प्रसंगी व्यासपीठावर मनोगत व्यक्त करताना विभागीय केंद्र नागपूरचे अध्यक्ष, डॉ. गिरीश गांधी मंचावर डावीकडून श्री. किशोर आयलवार, श्री. अजय पाटील, श्री. शेखर सावरबांधे, श्री. प्रफुल्ल फरकसे, श्री. मनोहरराव म्हैसाळकर, श्री. समीर सराफ व श्री. प्रेमकुमार लुनावत.

विभागीय केंद्र नागपूर यांच्या वतीने यशवंतराव चव्हाण यांच्या १०४ व्या जयंतीदिनानिमित्त आयोजित व्याख्यानप्रसंगी व्यासपीठावर श्री. मधुकरराव भावे, मंचावर डावीकडून श्री. रमेश बोरकुटे, डॉ. प्रमोद मुनघाटे, डॉ. गिरीश गांधी, डॉ. वि. स. जोग, डॉ. सतीश चतुर्वेदी, श्री. प्रेमकुमार लुनावत, श्री. मो. सलीम इ. मान्यवर.

विभागीय केंद्र लातूरच्या वतीने आयोजित केलेल्या 'राजर्षी शाहू महाराजांचे शैक्षणिक कार्य व धोरण' या विषयावरील व्याख्याना दरम्यान केंद्राचे अध्यक्ष, डॉ. जनार्दन वाघमारे आपले मनोगत व्यक्त करताना.

१२ मार्च २०१८ स्व. चव्हाण
साहेबांच्या जयंती निमित्त
साहेबांच्या प्रतिमेस पुष्पहार
अर्पण करताना फिनोलेक्स
इंडस्ट्रीजचे जनसंपर्क अधिकारी
डॉ. आशुतोष मुळ्ये, व्याख्याते
श्री. इम्तीयाज सिद्दीकी
प्रा. चंद्रमोहन देसाई विभागीय
केंद्र कोकणचे अध्यक्ष
श्री. राजाभाऊ लिमये.

दि.१२ मार्च २०१८ रोजी
मा. श्री. राम खांडेकर, यांनी
देवराष्ट्रे स्मारकाला भेट
दिली.

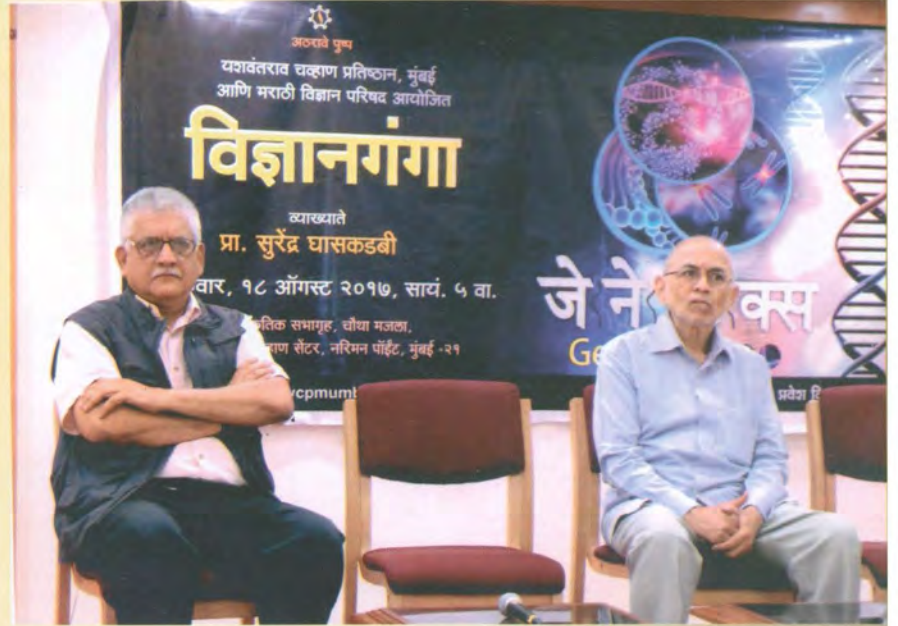
देवराष्ट्रे येथे दि.२९
जानेवारी २०१८ रोजी
जिनियस येती घरी हा
विज्ञान विषयावर कार्यक्रम
पार पडला त्यावेळी वक्त्या
सौ. दिपा देशमुख
व्याख्यान देताना.

दि.१ जून २०१७ सौ वेणूताई चव्हाण यांची ३४ वी पुण्यतिथी प्रसंगी त्यांच्या पुतळ्यास पुष्पहार घालताना
 ◀ श्री. मुकुंदराव कुलकर्णी, शिक्षण मंडळाचे अध्यक्ष (टिळक हायस्कूल) सोबत विभागीय केंद्र कराडचे अध्यक्ष श्री. बाळासाहेब पाटील.

दि.१८ ऑगस्ट २०१७ रोजी विज्ञानगंगा अंतर्गत 'जे ने टिक्स' या विषयाच्या व्याख्यानाप्रसंगी आलेले व्याख्याते व आधारकर रिसर्च इन्स्टिट्यूट, पुणे चे प्राध्यापक श्री. सुरेंद्र घासकडबी त्यांच्या सोबत प्रतिष्ठानचे सरचिटणीस श्री. श. गं. काळे.

दि.१६ मार्च २०१८ विज्ञानगंगा अंतर्गत 'अतिनवतारा' या विषयाच्या व्याख्यानाप्रसंगी आलेले व्याख्याते श्री. ऋषिकेश जोगळेकर यांना पुस्तक देऊन स्वागत करतांना प्रतिष्ठानचे सरचिटणीस श्री. श. गं. काळे.

प्रतिष्ठानच्या अपंग हक्क अभियाना अंतर्गत ज्येष्ठ नागरिकांसाठी कृत्रिम अवयव व सहाय्यभूत साधनांचे वाटप शिविरादरम्यान नावनोंदणी व मोजमाप कॅम्प.

प्रतिष्ठानच्या अपंग हक्क विकास मंच व स्टारकी हेल्थ फाउंडेशन, अमेरिका यांच्या संयुक्त विद्यमाने पुणे जिल्हा येथे 'कर्णबधीर मुलांसाठी डिजिटल श्रवण यंत्र वाटप शिविर' या आयोजित केलेल्या कार्यक्रमाप्रसंगी स्टारकी, प्रतिष्ठानचे पदाधिकारी व कार्यकर्ते.

प्रतिष्ठानच्या सृजन विभागातर्फे आयोजित करण्यात आलेल्या आरोग्य शिविरात विद्यार्थी व डॉक्टरांसमवेत सौ. सुप्रिया सुळे.

सृजन विभागातर्फे
'मातीकाम' या विषयावर
कार्यशाळा घेण्यात आली.
त्यावेळी मातीच्या विविध
वस्तू बनविताना मुले.

विभागीय केंद्र अहमदनगरच्या
वतीने यशवंतराव
चव्हाणसाहेबांच्या स्मृतिदिन
कार्यक्रमात मा. चव्हाण
साहेबांच्या प्रतिमेस पुष्पहार
घालताना कृषी महाविद्यालय,
सोनईचे प्राचार्य डॉ. हरी मोरे
व विद्यार्थी वर्ग.

विभागीय केंद्र अहमदनगरच्या
वतीने शेती कट्टा या
कार्यक्रमांतर्गत 'दूध व
कांदा उत्पादन तंत्रज्ञान' या
विषयावरील व्याख्याना
दरम्यान मार्गदर्शक
डॉ. साबळे सोबत विद्यार्थी व
शेतकरी वर्ग.

ज्येष्ठ नागरिक आनंद
मेळावा २०१७ अंतर्गत
संवाद ज्येष्ठ नागरिक संघ,
माहीम, मुंबई यांचा सत्कार
करताना प्रमुख पाहुण्या
श्रीमती रेखा दिवेकर व
ज्येष्ठ नागरिक संघटनेचे
पदाधिकारी.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान,
मुंबई मार्फत आयोजित
केलेल्या ज्येष्ठ नागरिकांचा
आनंद मेळाव्यात कर्तबगार
ज्येष्ठ नागरिक म्हणून
सन्मान केलेल्या
सन्मानार्थीबरोबर प्रतिष्ठानचे
सरचिटणीस श्री. श.गं.काळे
व श्रीमती रेखा दिवेकर.

जिल्हा केंद्र ठाणे मार्फत
'विचारकुंकू' कार्यक्रमात
मा. सुप्रिया ताईशी संवाद
साधतांना प्रा. नीतिन आरेकर.

विचारकुंकू' कार्यक्रमात
विविध क्षेत्रात वैशिष्ट्यपूर्ण
काम केलेल्या कर्तृत्ववान
स्त्रिया, मा. सुप्रियाताई व
जिल्हा केंद्र ठाणेचे
पदाधिकारी.

प्रतिष्ठानच्या महाराष्ट्र महिला
व्यासपीठ मार्फत मुलांच्या
शारीरिक व मानसिक
संवर्धनासाठी विनामूल्य
शिविराचे आयोजन करण्यात
आले होते. त्यामध्ये सहभागी
झालेली मुले.

प्रतिष्ठानच्या महाराष्ट्र महिला
व्यासपीठ मार्फत विविध
प्रकारचे केक व त्यावरील
विविध आयसिंग याचे
प्रशिक्षण आयोजित केले होते.
प्रशिक्षक रेणुका मोरे सोबत
लाभार्थी महिला.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान
माहिती तंत्रज्ञान प्रबोधिनीची ►
फेब्रुवारी २०१८ ची बॅच.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान,
विभागीय केंद्र औरंगाबादतर्फे
'युवा संवाद यात्रा' अंतर्गत
'जागर हा जाणिवांचा' हा
◀ उपक्रम सरस्वती भुवन
महाविद्यालयांत घेण्यात
आला. यावेळी
मा. खा. सुप्रिया सुळे
विद्यार्थ्यांशी संवाद साधताना.

विभागीय केंद्र पुणे येथे १९
जून २०१७ रोजी ज्ञानेश्वर
तुकाराम पालखी सोबत ►
आलेल्या वारकऱ्यांसाठी
नाष्टा व औषधे/चष्मे वाटप
कार्यक्रम.

विभागीय केंद्र पुणे येथे दि.१० जानेवारी २०१८ रोजी पत्रकार संघाच्या हॉलमध्ये माझी वाटचाल या श्री.राम प्रधान यांच्या पुस्तक प्रकाशनाच्या प्रसंगी भाषण करताना श्री. गिरीश कुबेर (संपादक-लोकसत्ता) सोबत केंद्राचे सचिव अंकुश काकडे, श्री.राम प्रधान, श्री. सुधीर देवरे निवृत्त सचिव परराष्ट्र मंत्रालय व केंद्राचे अध्यक्ष श्री. अजित निंबाळकर.

विभागीय केंद्र पुणे येथे दि.१९/१०/२०१७ रोजी दिवाळी पहाट कार्यक्रमात कवी रामदास फुटाणे यांना पुरस्कार देताना शिवशाहीर बाबासाहेब पुरंदरे शेजारी पुणे म.न.पा. महापौर सौ. मुक्ता टिळक.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, केंद्र नवी मुंबईच्या उद्घाटना प्रसंगी व्यासपीठावर प्रमुख पाहुणे महापौर श्री. जयवंत द. सुतार, आमदार मा. श्री. दिलीपराव वळसे-पाटील, माजी मंत्री महाराष्ट्र श्री. गणेश नाईक, नवी मुंबई केंद्राचे अध्यक्ष श्री. प्रमोद कर्नाड, सचिव डॉ. अशोक पाटील, कोषाध्यक्ष श्री. राम विचारे, प्रतिष्ठानचे कार्यक्रम व्यवस्थापक, श्री. दत्ता बाळसराफ.

विभागीय केंद्र नाशिक येथे चित्रकला स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. त्याप्रसंगी सहभागी विद्यार्थी.

जल जन जागर लोकसंवाद' या कार्यक्रमाचे उद्घाटन करताना विभागीय केंद्र सोलापूरचे अध्यक्ष श्री. गो.मा.पवार, आकाशवाणीचे संचालक श्री. सुनिल शिनखेडे आणि सचिव श्री. दिनेश शिंदे.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र सोलापूर आणि सोलापूर नागरी बँक असो. यांच्या संयुक्त विद्यमाने बँकेसंबंधी कार्यशाळेचे उद्घाटन करताना असो. अध्यक्ष राजगोपाल झंवर, अॅड. गानू, केंद्राचे कोषाध्यक्ष राजशेखर शिवदारे व श्री. राहुल शाह.

२. उद्योग स्थापनेपासून तो यशस्वी करण्यापर्यंतचा दृष्टीकोन विद्यार्थ्यांमध्ये रुजवण्यासाठी प्रयत्न करणे.
 ३. Make in India, Stand – up India, Start-up India ची विद्यार्थ्यांना विस्तृत माहिती देणे.
 ४. विविध पतपुरवठा करणाऱ्या संस्थांची ओळख व माहिती विद्यार्थ्यांना देणे.
 ५. शेतकी पर्यटन, आदरातिथ्य, अन्न-औषध प्रक्रिया उद्योगांची जडणघडण चर्चासत्राद्वारे त्याच उद्योगातील उद्योजकांकडून विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहोचविणे.
 ६. क्रिडा क्षेत्रातही कशाप्रकारे उद्योगसंधी येवू शकते याविषयी माणदेशी चॅम्पियनचे सिन्हांकडून विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन.
- ४.१४ **नारी महोत्सव: दि.३ ते ५ मार्च २०१८:-** महिलांना आपल्या कला गुणांना, भावनांना वाट मोकळी करून देण्यासाठी दि.३ ते ५ मार्च २०१८ या कालावधीत 'नारी महोत्सव' कार्यक्रमांतर्गत सहाद्री शिक्षण संकुल येथे व्यासपीठ उपलब्ध करून देण्यात आले. सहाद्री शिक्षण संस्था, सावर्डे व यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई कोकण विभागीय केंद्र यांचे संयुक्त विद्यमाने 'नारी महोत्सव' आयोजित करण्यात आला. या अंतर्गत सर्व बचतगट तसेच लघुउद्योजिकांना व्यावसायिकतेची संधी उपलब्ध करून देण्यात आली होती.

महोत्सवाचे उद्घाटन सहाद्री शिक्षण संस्थेच्या अध्यक्षा श्रीमती. अनुराधाताई निकम यांच्या शुभहस्ते करण्यात आले. दि.३ व ४ मार्च २०१८ रोजी महिलांसाठी रांगोळी स्पर्धा, वक्तृत्व स्पर्धा, पाककला स्पर्धा, फॅन्सी ड्रेस स्पर्धा, फनी गेम्स व मिसेस सावर्डे आदी स्पर्धा घेण्यात आल्या. दि.५ मार्च रोजी कार्यक्रमाचा समारोप व स्पर्धांचा बक्षिस वितरण समारंभ करण्यात आला. सायंकाळी ७ वा. 'नदी वाहते' हा चित्रपट दाखविण्यात आला.

- ४.१५ **जागतिक महिला दिन कार्यक्रम अहवाल: ८ मार्च २०१८:-** यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई कोकण विभागीय केंद्र - रत्नागिरी व फिनोलेक्स इंडस्ट्रीज गोळप, रत्नागिरी यांच्या संयुक्त विद्यमाने ८ मार्च 'जागतिक महिला दिना'चे औचित्य साधून बचतगट व इतर उद्योगिनी महिलांनी तयार केलेल्या वस्तूंचे प्रदर्शन व विक्री महोत्सव दि.९ ते १२ मार्च २०१८ या कालावधीत संपन्न झाले. सदर महोत्सव जे. के. फाईल्स, रत्नागिरी येथील साई मंगल कार्यालयात घेण्यात आला. कार्यक्रमाचे उद्घाटन रत्नागिरी जिल्हा महिला विशेष सुरक्षा कक्षाच्या पोलिस उपनिरीक्षक व दामिनी पथकाच्या प्रमुख सौ. स्वाती यादव यांच्या हस्ते करण्यात आले. यावेळी कोकण विभागीय समितीचे माजी अध्यक्ष मा. श्री. राजाभाऊ लिमये, माजी उपाध्यक्ष मा. डॉ. श्रीरंग कद्रेकर, जिल्हा समिती सदस्या श्रीमती प्राची शिंदे, सदस्य श्री. विवेक सावंत, श्री. अविनाश काळे, श्री. किशोर पाटकर आदी मान्यवर उपस्थित होते. उपस्थित मान्यवरांचे हस्ते दिपप्रज्वलन करून स्व. चव्हाण साहेबांच्या प्रतिमेला पुष्पहार अर्पण करण्यात आला.

'चुल-मूल' सांभाळणाऱ्या महिला आता उद्योगिनी होत आहेत. विविध क्षेत्रात भरारी मारत आहेत. गृहोपयोगी वस्तू, खाद्यपदार्थ व शोभिवंत वस्तू उत्तम प्रकारे तयार करणाऱ्या येथील महिला उद्योजिकांनीही रत्नागिरीचा ब्रँड करावा असे आवाहन रत्नागिरी जिल्हा महिला विशेष सुरक्षा कक्षाच्या पोलिस उपनिरीक्षक व दामिनी पथकाच्या प्रमुख स्वाती यादव यांनी केले. माजी अध्यक्ष श्री. राजाभाऊ लिमये व उपाध्यक्ष मा. डॉ. श्रीरंग कद्रेकर यांनी उपस्थित महिलांना शुभेच्छा दिल्या. श्रीमती. प्राची शिंदे यांनी ९ ते १२ मार्च या चार दिवसात होणाऱ्या कार्यक्रमांबाबत महिलांना माहिती देऊन महिलांनी सर्व स्पर्धामधून सहभाग घ्यावा तसेच तज्ञ डॉक्टरांच्या होणाऱ्या मार्गदर्शनाचाही लाभ घ्यावा असे सांगितले. श्रीमती स्वाती यादव यांचे प्रतिष्ठानचे वतीने शाल, श्रीफळ व पुष्पगुच्छ देवून आभार मानण्यात आले.

दि.९ मार्च २०१८ रोजी दुपारी २.३० वा. महिलांचे मोफत डोळे व कान तपासणी करण्यात आली. लायनेस आय केअर हॉस्पिटलचे डॉ. पाटील यांनी डोळ्यांची तर डॉ. सूर्यवंशी यांनी महिलांच्या कानांची तपासणी केली. सायं. ३.३० वाजता 'बेटी बचाओ बेटी पढाओ' हा विषय देऊन रांगोळी स्पर्धा घेण्यात आली. महिलांसाठी फनी गेम्स घेण्यात आले. स्त्रियांवरील वाढते अत्याचार, कुटुंबामध्ये पती, इतर कुटुंबीयांकडून होणारी स्त्रीची पिळवणूक, शारिरीक, मानसिक छळ, पती-पत्नीमधील वैवाहिक मतभेद, विवाहबाह्य संबंध, लग्नाचे अमिष दाखवून होणारी फसवणूक आदी कित्येक समस्यांचा विचार केल्यास आज कौटुंबिक वातावरण पूर्णपणे बिघडत चालले आहे आणि याचा परिणाम म्हणून

प्रामुख्याने कुटुंबातील स्त्री व मुले यांचा सार्वभौम विकास खुंटला आहे. या सर्व समस्यांवर चर्चा करून सहारा कौन्सिलिंगच्या प्रमुख श्रीमती अंजली आमकर यांनी महिलांना योग्य ते मार्गदर्शन केले. हा कार्यक्रम दि.१० मार्च २०१८ रोजी दुपारी ३ वाजता आयोजित करण्यात आला होता. महिलांनी स्वतःचा हक्क कसा मागावा याचे विविध उदाहरणे देऊन त्यांना मार्गदर्शन केले. प्रत्येक समस्येचे कारण वेगळे असल्याने त्यावर करण्यात येणारे उपाय वेगळे आहेत असेही त्यांनी सांगितले.

दि.११ मार्च २०१८ रोजी सकाळी ११.३० वा. महिलांसाठी मोफत दंतचिकित्सा व मार्गदर्शन आयोजित करण्यात आले होते. प्रथम डॉ. सौ. कांबळे यांनी दातांचे आरोग्याच्या दृष्टीने असलेले महत्त्व, दातांची निगा व समस्या यांवर उत्तम मार्गदर्शन केले. डॉ. सौ. कांबळे, डॉ. अमित साळवी व डॉ. मिनाक्षी पाटील यांनी उपस्थित महिलांची दंतचिकित्सा करून त्यावर कोणते उपाय करावेत हे सांगितले. पोह्यापासून विविध पदार्थ या विषयावर दुपारी २ वाजता पाककला स्पर्धा घेण्यात आली. पाककला स्पर्धेमध्ये बहुसंख्य महिलांनी सहभाग घेतला.

'मधुमेह' या एका आजारापासून अनेक आजार होतात. प्रत्येक कुटुंबांमध्ये एकतरी मधुमेह झालेली व्यक्ती असतेच. 'मधुमेह' या आजाराची लक्षणे कोणती असतात, झालाच तर त्याची असणारी पथ्ये म्हणजेच काय खावे काय खावू नये?, होऊ नये यासाठी कोणती काळजी घ्यावी या सर्वांचे मार्गदर्शन दि.११ मार्च २०१८ रोजी सायं. ३ वा. डॉ. पल्लवी गद्रे यांनी केले. त्यांनी उपस्थित महिलांना 'मधुमेह' या आजाराबाबत कोणती काळजी घ्यावी हे सविस्तर सांगितले. महिलांनीही आपल्या शंका विचारल्या. सायं. ४.१५ वा. पोह्यापासून विविध पदार्थ बनविण्याचे प्रशिक्षण देण्यात आले. हे प्रशिक्षण श्रीमती वैभवी हर्षे यांनी दिले.

दि. १२ मार्च २०१८ रोजी स्व. चव्हाणसाहेबांचे जयंतीनिमित्त मिस्त्री हायस्कूल, रत्नागिरीच्या श्री. इम्तियाज सिद्दीकी यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. व्याख्यानामध्ये त्यांनी स्व. यशवंतरावांचा जीवनपट उलगडून दाखविला. त्यांच्या राजकीय, सामाजिक व शैक्षणिक कार्याची माहिती सांगितली. दुष्काळी भागात जन्मलेल्या यशवंतरावांना त्यांच्या आईने कसे घडविले हे सांगून त्यांच्या नावाने सुरु केलेले यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान खूप चांगले काम करीत आहे असे मतही त्यांनी यावेळी व्यक्त केले. यावेळी फिनोलेक्स इंडस्ट्रीजचे जनसंपर्क अधिकारी मा. डॉ. आशुतोष मुळ्ये, कोकण विभागीय समितीचे माजी अध्यक्ष मा. श्री. राजाभाऊ लिमये, श्रीमती प्राची शिंदे, मा. प्रा. चंद्रमोहन देसाई, श्री. किशोर पाटकर, श्री. विनायक हातखंबकर आदी मान्यवर उपस्थित होते. फिनोलेक्स कंपनीमार्फत महिला सक्षमीकरणासाठी विविध उपक्रम राबविले जातात. फिनोलेक्स कंपनीमार्फत महिलादिना निमित्त महिलांची कर्करोग तपासणी मोफत केली जाते. महिलांना आजार असल्याचे निष्पन्न झाल्यास उपचारासाठी कंपनीमार्फत सहकार्यही केले जाते. कौटुंबिक जबाबदाया सांभाळून सर्वच क्षेत्रात महिलांनी प्रगती केली आहे असे मत फिनोलेक्स इंडस्ट्रीजचे जनसंपर्क अधिकारी डॉ. आशुतोष मुळ्ये यांनी व्यक्त केले. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष मा. श्री. शदरराव पवार यांनी यशवंतरावांचे कार्य पुढे चालू ठेवण्यासाठी हे प्रतिष्ठान चालू केल्याचे त्यांनी सांगितले.

कार्यक्रमाचा समारोप करताना दि.९ ते १२ मार्च २०१८ या कालावधीत घेण्यात आलेल्या विविध स्पर्धांचे बक्षिस वितरण उपस्थित मान्यवरांच्या हस्ते करण्यात आले. कार्यक्रमाचा समारोप सांस्कृतिक कार्यक्रमाने करण्यात आला. प्रा. चंद्रमोहन देसाई यांनी उपस्थितांचे आभार मानले तर प्रा. किशोर पाटकर यांनी कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन केले.

४.१६ यशवंतराव चव्हाण जयंती कार्यक्रम: लांजा १२ मार्च २०१८:- स्व. स्वातंत्र्यसेनानी शिवाजीराव सावंत लांजा तालुका सहकारी कुक्कुट व्यावसायिक संस्थेच्या सुवर्णमहोत्सवी वर्षानिमित्त स्वातंत्र्यसेनानी शिवाजीराव सावंत यांचा स्मृतिदिन व महाराष्ट्राचे शिल्पकार स्व. यशवंतराव चव्हाण यांचा जयंती सोहळा दि.१२ मार्च २०१८ रोजी संस्थेच्या कृषीभूषण रणजितराव खानविलकर सभागृहात आयोजित करण्यात आला होता. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी संस्थेचे अध्यक्ष श्री. विवेक सावंत होते. प्रमुख पाहुणे म्हणून आमदार राजन साळवी, जिल्हा परिषदेच्या अध्यक्षा सौ. स्नेहा सावंत,

पंचायत समितीच्या सौ. दिपाली दळवी, रत्नागिरी कृषी प्रक्रिया सहकारी संस्थेचे श्री. जयवंत विचारे आदी मान्यवर उपस्थित होते. जागतिक दर्जाचे शहर मुंबई आणि जागतिक पर्यटनस्थळ गोवा या दोन महानगरांमध्ये कोकण वसले आहे. कोकणाला सर्वांगीण विकासाची संधी असताना याठिकाणी पायाभूत सुविधांची मोठी वानवा आहे. या सुविधा निर्माण करण्यात आपण कमी पडत असून लोकप्रतिनिधींचे अक्षम्य दुर्लक्ष याला कारणीभूत असल्याची खंत रत्नागिरी कृषी प्रक्रिया सहकारी संस्थेचे अध्यक्ष जयवंत विचारे यांनी व्यक्त केली.

या कार्यक्रमाप्रसंगी तालुक्याच्या विविध क्षेत्रात काम करणाऱ्या व्यक्ती व संस्थांचा विशेष गौरव करण्यात आला. व्यक्ती पुरस्कारामध्ये सहकार नेते शामराव पानवलकर, प्रगतशील शेतकरी दिलीप उर्फ भाऊ नारकर, श्रीपत धनावडे, अजिंक्य कुरुप, श्रीमती अनुराधा राणे, तिलोत्तमा खानविलकर, स्वप्ना सावंत, धनिता चव्हाण, वर्षा कांबळे तर संस्था पुरस्कारामध्ये लांजा नागरी सहकारी पतसंस्था लांजा, कुणबी नागरी पतसंस्था, लांजा, सहकारी दूध उत्पादक संस्था, माचाळ, मुचकुंदी परिसर पर्यटन विकास सेवा सहकारी संस्था या संस्थांचा गौरव करण्यात आला. या कार्यक्रमानिमित्ताने राष्ट्रीय महामार्ग क्र.६६ चे 'चौपदरीकरण आणि कोकण विकासाच्या संधी' या विषयावर चर्चासत्राचे आयोजन करण्यात आले होते.

१०.५ विभागीय केंद्र नाशिक:-

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र नाशिक व विश्वास को-ऑप. बँक. लि., नाशिक, विश्वास ज्ञानप्रबोधिनी अँड इन्स्टिट्यूट, नाशिक, सारस्वत बँक व रेडिओ विश्वास ९०.८ कम्युनिटी रेडिओ यांच्या सहकार्याने 'चित्रपट चावडी' अंतर्गत येणारे सर्व उपक्रम राबविण्यात आले आहेत.

५.१ 'चित्रपट चावडी' शुक्रवार, ७ एप्रिल २०१७:- 'चित्रपट चावडी' उपक्रमांतर्गत सुप्रसिद्ध ग्रीक दिग्दर्शक थिओ अँजेलोपुओलॉस यांचा 'लॅण्डस्केप इन द मिस्ट' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. दोन लहान मुले आपल्या जर्मनीत असलेल्या वडिलांच्या शोधात निघतात. खरंतर त्यांच्या मनातील अज्ञात आणि काल्पनिक भासांचा हा प्रवास आहे. रेल्वे आणि मोटारीने ते दोघे हा प्रवास करतात. जग म्हणजे काय असते? याचाच हा शोध आहे. ज्या व्यक्तींना समाजात अस्तित्व नाही, स्थान नाही. धुक्यात हरवलेल्या शोधाची ही कहाणी आहे. हा प्रवास पूर्ण होतो का? वडिलांचा शोध लागला का? या उत्तरासाठी हा सिनेमा बघायलाच हवा. सन १९८८ साली प्रदर्शित झालेल्या या सिनेमाचा कालावधी १२७ मिनिटांचा होता.

५.२ 'चित्रपट चावडी' शुक्रवार, दि. २१/०४/२०१७:- 'चित्रपट चावडी' उपक्रमांतर्गत सुप्रसिद्ध ग्रीक दिग्दर्शक थिओ अँजेलोपुओलॉस यांचा 'द ट्रॅव्हलिंग प्लेअर्स' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. 'द ट्रॅव्हलिंग प्लेअर्स' या प्रदीर्घ चित्रपटामध्ये थिओ आधुनिक ग्रीसच्या इतिहासाचा पट फिरवताना नट मंडळींच्या गटाच्या माध्यमातून उलगडतो. हा चित्रपट १९३९ मधील ग्रीसमध्ये सुरु होतो आणि दुसरे महायुद्ध व नंतर यादवी युद्ध असा प्रवास करत १९५२ पर्यंतचा कालखंड उभा करतो. प्रस्तुत कालखंडात ग्रीस कसा ढवळून निघाला होता, याचे अत्यंत तपशिलासह चित्रण यात आहे.

५.३ बालनाट्य शिबीर: मंगळवार, दि.०२/०५/२०१७ ते मंगळवार दि.०९/०५/२०१७:- मुलांच्या अंगभूत कलागुणांना वाव देण्यासाठी बालनाट्य शिबीर हे प्रभावी माध्यम आहे. या जाणीवेतून यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, विभागीय केंद्र नाशिक, विश्वास को-ऑप. बँक लि. नाशिक, सारस्वत बँक लि., विश्वास ज्ञान प्रबोधिनी अँड रिसर्च इन्स्टिट्यूट, रेडिओ विश्वास ९०.८ कम्युनिटी रेडिओ व विश्वास लॉन्स यांच्या संयुक्त विद्यमाने सुप्रसिद्ध नाट्यकलावंत लक्ष्मी पिंपळे यांच्या मार्गदर्शनाखाली बालनाट्य शिबीर आयोजित करण्यात आले होते.

लक्ष्मी पिंपळे यांनी अभिनय म्हणजे काय? आणि भूमिकेतून साकारणारे जिवंत नाट्य यांविषयी सोप्या भाषेत मार्गदर्शन केले. नाट्यमयता निर्माण करण्यासाठी नवरसांचा कसा वापर करता येतो यांविषयी त्यांनी सखोल मार्गदर्शन केले. अभिनय करताना देहबोली, आवाजातील चढउतार यांवर कसे लक्ष केंद्रीत करावे याबाबतही विविध प्रवेशातून

मार्गदर्शन केले. अभिनय ही कला असून त्यातून मिळणारा आनंद नवे शिकविणारा असतो. प्रत्येकात कलावंत दडलेला असतो आणि त्याचा शोध घेण्याचे काम अशी शिबीरे करतात यावेळी लक्ष्मी पिंपळे यांनी नाट्य शिबिरातून कसे व्यक्त व्हावे यांचे साभिनय प्रात्यक्षिक करून घेतले. त्यास शिबिरार्थींनी उत्फूर्त प्रतिसाद दिला.

शिबिराचा समारोप प्रतिष्ठानचे कोषाध्यक्ष विश्वास ठाकूर व सौ. ज्योती विश्वास ठाकूर यांच्या उपस्थितीत संपन्न झाला. शिबीरार्थींना प्रमाणपत्रे देण्यात आली. याप्रसंगी मुलांनी सादरीकरणातून अभिनयाची चूणूक दाखविली. यात दिवाकरांच्या नाट्यछटा, गाढवाचं लग्न, प्राण्यांचं अद्भूत जग आणि त्यांची जगण्याची शैली, 'ती फुलराणी' मधील स्वगत, म्या बी शंकर हाय, या नाटिकेतील प्रवेशांचे सादरीकरण, कविता वाचन प्रभावीपणे करण्यात आले.

५.४ **चित्रपट चावडी शुक्रवार दि. ५ मे २०१७:-** 'चित्रपट चावडी' उपक्रमांतर्गत शुक्रवार दि. ५ मे २०१७ रोजी सायंकाळी ६.३० वाजता सुप्रसिद्ध ग्रीस दिग्दर्शक थिओ अँजेलोपुओलॉस यांचा 'युलीसेसेस गोझ' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. 'युलीसेसेस गोझ' चित्रपटामध्ये अमेरिकेत आश्रयाला गेलेला ग्रीक, ग्रीसमध्ये एका वादग्रस्त चित्रपटाच्या प्रदर्शनासाठी परत येतो. पण त्याचे परतण्याचे उद्दीष्ट वेगळेच असते. त्याला फार पूर्वीच्या एका फिल्म मेकरने चित्रांकित केलेल्या फिल्म रीळांचा शोध घ्यावयाचा असतो. पण नक्की काय साध्य करायचे आहे दिग्दर्शकाला, नेमका कशाचा वेध घ्यायचा आहे? काय आहे त्या हरवलेल्या रीळांमध्ये? हे या सिनेमामध्ये दाखविण्यात आले आहे.

५.५ **पतंग व पझल्स तयार करण्याची कार्यशाळा: गुरुवार, दि.११/०५/२०१७ ते शुक्रवार दि.१२/०५/२०१७:-** यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र नाशिक व विश्वास को-ऑप. बँक. लि., नाशिक, विश्वास ज्ञानप्रबोधिनी अँड इन्स्टिट्यूट, नाशिक, सारस्वत बँक व रेडिओ विश्वास ९०.८ कम्युनिटी रेडिओ व विश्वास लॉन्स यांच्या संयुक्त विद्यमाने हेमंत नाखरे यांच्या मार्गदर्शनाखाली 'पतंग तयार करणे' व 'पझल्स तयार करणे' या कार्यशाळांचे आयोजन करण्यात आले होते. मुलांमध्ये असलेल्या अंगभूत कलागुणांना व कौशल्याला वाव मिळण्यासाठी सदर कार्यशाळांचे आयोजन करण्यात आले होते. टाकाऊतून टिकाऊ करताना मुलांमध्ये त्यातून शिकण्याची प्रक्रिया निर्माण व्हावी त्यातून कल्पनाशक्तीला योग्य दिशा मिळावी या जाणीवेतून श्री. नाखरे हा उपक्रम राबवत असतात. विविध प्रकारच्या साहित्यापासून यातून 'पतंग' व 'पझल्स' शिकायला मिळाल्या. हेमंत नाखरे यांनी शैक्षणिक व अभ्यासू जाणिवेतून विद्यार्थ्यांमध्ये आवड निर्माण व्हावी म्हणून सोप्या पद्धती वापरल्या आहेत. विद्यार्थ्यांमध्ये अभ्यासाबरोबरच अशा प्रकारच्या खेळामुळे आनंद निर्माण होत असतो, याची प्रचिती विद्यार्थ्यांना आली. इकोफ्रेण्डली पतंग कसा करावा, तो कसा उडवावा याच्या शास्त्रशुद्ध टीपा नाखरे यांनी दिल्या. गुजरातमधील पतंगोत्सवातून निष्णात झालेले व ३० वर्षांपासून पतंगाचे प्रशिक्षण देणारे हेमंत नाखरे यांनी जपानी, चायनीज आणि भारतीय पतंगाची प्रात्यक्षिके सादर केली. गरुड, फुलपाखरु, कार्टून, बेबी कार्ट, इंद्रधनुष्य रंगाचे, घडी करून नेता येणारे पतंग, सुतळीच्या सहाय्याने उडणारे नऊ फुटी, कापडाचे सहा फुटी, रात्री दिवे लाऊन उडणारे असे विविध पतंग विद्यार्थ्यांना बघायला मिळाले. हे पतंग अनेक वर्ष टिकतात. ते कसे उडवायचे, याचे गुपित त्यांनी सांगितले. पझल्समधून विद्यार्थ्यांच्या बौद्धिक विकासाला चालना मिळण्यासाठी पझल्स तयार करणे हा उत्तम उपाय आहे. त्यातून बुद्धीला आव्हानात्मक खेळ मिळते.

५.६ **ओरिगामी कार्यशाळा: सोमवार, दि.१५/०५/२०१७:-** कागदाचे विविध रंगांचे आकार आणि त्या आकारातून मनात दडलेल्या असंख्य मोरपंखी कलाकृती यांची अनोखी प्रचिती मुलांना अनुभवण्यास मिळाली. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, विभागीय केंद्र नाशिक, विश्वास को-ऑप. बँक लि. नाशिक, सारस्वत बँक लि., विश्वास ज्ञान प्रबोधिनी अँड रिसर्च इन्स्टिट्यूट, रेडिओ विश्वास ९०.८ कम्युनिटी रेडिओ व विश्वास लॉन्स यांच्या संयुक्त विद्यमाने १५ मे २०१७ रोजी ओरिगामी कार्यशाळेचे आयोजन प्रा. हेमंत चोपडे यांच्या मार्गदर्शनाखाली करण्यात आले होते. विद्यार्थ्यांच्या सृजनशीलतेला व कल्पकतेला वाव देण्यासाठी या कार्यशाळेत मनोरंजक पद्धतीने मार्गदर्शन करण्यात आले. कागदापासून पंख हलवणारा पक्षी, सूर्यपक्षी, समारंभाप्रसंगीचा बॅच, होड्या, जहाज, मोर, ससा, सौर उर्जा पंख, खुर्ची, टोपी, जेवणाचा डबा, फुलांचे विविध प्रकार अशा रोजच्या जगण्यातील वस्तू बनविण्याची प्रात्यक्षिक दाखवून ती त्यांनी

उपस्थित मुलांकडून करून घेतली. ओरिगामी कलेचा उद्देश मनोरंजनातून संदेश देणे हा असून हसत खेळत आनंदमयी जीवन जगण्यासाठी ह्या कलेचा उपयोग करावा असे श्री. चोपडे म्हणाले. ओरिगामी कला पर्यावरणपूरक असून कागदापासून पाहिजे तो आकार निर्माण करण्याचे कौशल्य यातून सहजरित्या करता येते. यासाठी सातत्य, सराव आवश्यक असून भूमितीय संकल्पना सोप्या पद्धतीने समजावून देण्यासाठी ओरिगामी कला उपयुक्त असल्याचेही त्यांनी सांगितले. टी. व्ही. चॅनेलच्या जमान्यात हरवत चाललेल्या क्रिएटीव्हीटीला अशा शिबिरातून निश्चित दिशा मिळेल. मुलामधील उपजत कला व कौशल्याला वाव मिळण्यासाठी याचा उपयोग होतो. अभ्यासाबरोबर एखादा छंद जीवनात असावा त्यातून आनंद मिळत असतो, असे ते म्हणाले. उपस्थित शिबिरार्थीना प्रमाणपत्राचे वाटप करण्यात आले.

५.७ **कॅलीग्राफी कार्यशाळा बुधवार, दि.१७/०५/२०१७ ते शुक्रवार दि.१९/०५/२०१७:-**कॅलिग्राफी सुलेखन कार्यशाळा अबीर क्रिएशनचे निलेश गायधनी, चिंतामण पगारे, पूजा गायधनी यांच्या मार्गदर्शनाखाली घेण्यात आली. अक्षरांचे सौंदर्य, लेखनातील सहजता याविषयी कार्यशाळेत सप्रयोग माहिती देण्यात आली.

अक्षरांना एक रूप असते व भावरूप असते. मनातले भाव कागदावर कलात्मकपणे उतरण्यासाठी अक्षरांचा ध्यास व त्याचा अर्थ यांचा मेळ साधला गेला पाहिजे. अक्षररूप हे मनाची अवस्था प्रकट करत असते. कुठल्याही रेषेतून निर्माण झालेला शब्द हा अर्थ घेऊनच कागदावर येत आतो. त्यासाठी साधना व अक्षरांच्या लयीकडेही लक्ष देणे गरजेचे आहे. अक्षरातून व्यक्तीमत्त्व प्रकट होत असते. व जाणिवेला नवा आयाम प्राप्त होत असतो. या कार्यशाळेत भारतातील नवनवीन लिप्या व त्यांची शैली याविषयी मार्गदर्शन करण्यात आले. आजच्या काळात अक्षरलेखनाला व्यावसायिक महत्त्व प्राप्त झालेले आहे.

५.८ **चित्रपट चावडी: शुक्रवार दि. १९/०५/२०१७:-** 'चित्रपट चावडी' उपक्रमांतर्गत शुक्रवार दि. १९/०५/२०१७ रोजी सायंकाळी ६.३० वाजता सुप्रसिद्ध बेल्जियम दिग्दर्शक जॉ पिअरे यांचा 'दि चाईल्ड' हा चित्रपट दाखविण्यात आला.

आपल्या वास्तववादी शैलीने आणि वैशिष्टपूर्ण छायाचित्रण पद्धतीने गोष्ट सांगणारे दिग्दर्शक द्वय युरोपमध्ये तसेच जगभर प्रसिद्ध आहेत. दि चाईल्ड मध्ये ब्रुनो व सोनिया या तरुण प्रेमिकांची गोष्ट आहे. ब्रुनो हा रस्त्यावरचा भुरटा चोर आहे. या दोघांचे जीवन बेल्जियममधील सोशल वेल्फेअर योजनांवर अवलंबून आहे. अत्यंत उनाड आणि दिशाहीन जगणाऱ्या या तरुण जोडप्यांच्या आयुष्यात अपरिहार्यपणे मुलाचे आगमन होते. त्यातून काय नाट्य उभे राहते हेच या सिनेमात दाखविण्यात आले आहे.

५.९ **'मैत्री गणिताशी' कार्यशाळा: मंगळवार, दि.२३/०५/२०१७ ते बुधवार दि.२४/०५/२०१७:-** यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र नाशिक, विश्वास को-ऑप. बँक. लि., नाशिक, विश्वास ज्ञानप्रबोधिनी अॅण्ड इन्स्टिट्यूट, रेडिओ विश्वास ९०.८ कम्युनिटी रेडिओ व विश्वास लॉन्स यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'मैत्री गणिताशी' या कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले.

विद्यार्थ्यांच्या सृजनशीलतेला व कल्पकतेला वाव देण्यासाठी मनोरंजक पद्धतीने कार्यशाळेत मार्गदर्शन करण्यात आले. प्रा. हेमंत चोपडे हे या कार्यशाळेचे मार्गदर्शक होते. गणित विषयाची भीती घालविण्यासाठी साध्या व सोप्या पद्धतीने गणित शिकविण्याची पद्धत प्रा. हेमंत चोपडे यांनी विकसित केली असल्याने त्यात त्रिमितीय वस्तुंची दुनिया, खेळ गणितीय सूत्रांशी, ओरिगामीतून भूमितीय संकल्पना, वैदिक गणित अशा गणिताशी निगडित संकल्पनांचे मार्गदर्शन करण्यात आले.

गणितातील सूत्र, प्रमेय व ती सोडविण्यासाठी लागणारी पद्धत सुरुवातीला समजून घेणे महत्वाचे असते. सरावातून हे सहज शक्य होते. निरनिराळ्या प्रश्नपत्रिका, कोडी, कोडी सोडविण्यातून गणिताविषयीची आवड निर्माण होते.

५.१० **व्यक्तिमत्त्व विकास व नाट्य कार्यशाळा: गुरुवार, दि.२५/०५/२०१७ ते सोमवार दि.२९/०५/२०१७:-** मुला-मुलींच्या शिक्षण घेण्याच्या प्रक्रियेत व्यक्तिमत्त्वाची जडणघडण होत असते, अभ्यासाबरोबरच त्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी नाटकासारखे प्रभावी माध्यम नाही. त्यातून देहबोली, सभाधीटपण, संवाद कौशल्य, स्वतःला सादर कसे करावे, संघटन कौशल्य यांचा विकास होत असतो. आजच्या स्पर्धेच्या युगात स्वतःला सिद्ध करण्यासाठी आपल्यातील

वेगळेपणाचा ठसा उमटवण्यासाठी प्रत्येकजण काळजी घेत असतो. आपले व्यक्तिमत्त्व चारचौघांत वेगळेपणाने दिसावे यासाठी प्रत्येकाची धडपड असते. त्यासाठी अशी शिबिरे मोलाची कामगिरी बजावतात. विविध सांघिक खेळ, एखादा विशिष्ट विषय देऊन त्यावर भाष्य करण्यास सांगणे, आपले आवडते पुस्तक आणि त्यातील आवडलेला उतारा वाचून दाखवणे, स्वगत सादर करणे, आवाजातील चढउतार, श्वासावर नियंत्रण ठेवणे अशा विविध विषयांवर श्री. संजय हळदीकर यांनी मार्गदर्शन केले. नाटक उभे करणे, नाटकाची तांत्रिक अंगे यांचाही कार्यशाळेत समावेश करण्यात आला होता.

५.११ **गझल लेखन कार्यशाळा शनिवार, दि.२७/०५/२०१७:-** यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र नाशिक, विश्वास को-ऑप. बँक. लि., नाशिक, सारस्वत बँक लि., विश्वास ज्ञानप्रबोधिनी अँड इन्स्टिट्यूट, रेडिओ विश्वास ९०.८ कॅम्प्युनिटी रेडिओ व विश्वास लॉन्स यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'गझल लेखन कार्यशाळेचे' आयोजन करण्यात आले. या कार्यशाळेत बोलतांना नितीन देशमुख म्हणाले, शेर हा सुभाषित झाला पाहिजे. स्टेटमेंट झाला पाहिजे. तेव्हांच शेर लोकोत्तर होतो मग अशा शेरांचा काळ आदर करतो. शेर अर्थाच्या उंचीवर संपवणे ही कला असते. वाचणाऱ्या आणि ऐकणाऱ्यालाही आनंदाच्या गौरीशंकराच्या शिखरावर नेता आले पाहिजे. गझल वाचून आणि गाऊन (तरन्नुम) दोन्ही पद्धतीने सादर करता येते. मात्र उगाच ओढूनताणून, किंचाळून गाण्याने, गझलेचे नुकसान होते. आलापी म्हणजे गायकी नव्हे. गझल ही शब्दप्रधान असल्याने आशय पोहचवण्याइतकेच तरन्नुमचे महत्त्व आहे. गझल वाचूनही तितकीच पोहोचते. मात्र वाचनसुद्धा तितकेच सुंदर असावे. गझलतेला शेर अगदी बोलल्यासारखा साधा आणि थेट असावा. पण साधा याचा अर्थ सपक नसावा. अनुभव बोलण्याला अर्थपूर्णता देतो. म्हणून तुकाराम, ज्ञानेश्वरांचे बोलणे आजही बोलले जाते. थांबणे ही अघोरी कला आहे. हे खरेच आहे. थांबणाऱ्याच्या नंतरच्या चालण्याला, बोलण्याला आणि लिहिण्याला चिंतनाची एक सुंदर लय गती गवसते. तंत्र कार्यशाळेत शिकता येईल पण गझलियत जीवनाच्या कार्यशाळेतच सापडली तर सापडते. गझलियतशिवाय असलेले शेर म्हणजेच प्रेताचा शृंगार असतो. गझलीयत म्हणजे निर्विचार आनंदाची अनुभूती देणारा अद्भूत विचार असतो. तो आनंद अनुभवायचा असतो, त्याचे विश्लेषण होत नाही, असे गझल लेखनाबाबतचे त्यांचे चिंतन त्यांनी पेश केले.

५.१२ **मा. खा. शरद पवार यांची जाहीर मुलाखत: रविवार, दि.२८/०५/२०१७:-** शेतकरी हा खया अर्थाने देशाच्या विकासाचा कणा आहे. त्याला आधार दिला. तरच विकासाच्या दृष्टीने देश पाऊल टाकेल, आज महाराष्ट्रातीलच नव्हे; तर देशातील बळीराजा संकटात सापडला आहे. विविध संकटांमुळे त्याच्यावर आत्महत्या करण्याची वेळ आली आहे. अशा हतबल शेतकऱ्याला शासनाने आधार देण्याची गरज असून, कर्जमाफी द्यावी, अथवा शेतमालाला किंमत तरी मिळवून द्यावी, असे सांगत शेतकरी हितासाठी संघर्ष करण्यासाठी मला रस्त्यावर उतरावे लागले, तरी चालेल असा निर्धार राष्ट्रवादी काँग्रेसचे राष्ट्रीय अध्यक्ष शरद पवार यांनी व्यक्त केला.

देशाचे माजी कृषी व संरक्षण मंत्री, राज्याचे माजी. मुख्यमंत्री, राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्षाचे अध्यक्ष आदरणीय मा. खा. शरद पवार यांच्या सुवर्ण महोत्सवी संसदीय कारकिर्दीचा गुणगौरव, कायदेमंडळातील पाच दशकांच्या कार्याचा वेध घेणाऱ्या संस्मरणीय मुलाखतीचे आयोजन नाशिक येथे करण्यात आले होते. सुप्रसिद्ध पत्रकार अंबरीश मिश्र, निवेदक सुधीर गाडगीळ, ज्येष्ठ सामाजिक कार्यकर्ते दत्ता बाळसराफ यांनी मा. शरद पवार यांची मुलाखत घेतली. मा. शरद पवार यांच्या अष्टपैलू कर्तृत्वाचा अभ्यासपूर्ण वेध या मुलाखतीत होता.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र नाशिक, कुसुमाग्रज प्रतिष्ठान नाशिक, विश्वास को-ऑप. बँक. लि., नाशिक, विश्वास ज्ञानप्रबोधिनी अँड इन्स्टिट्यूट, कै. अशोकराव बनकर नागरी सहकारी पतसंस्था पिंपळगांव (ब) सपकाळ नॉलेज हब, सारस्वत बँक लि., रेडिओ विश्वास ९०.८ कॅम्प्युनिटी रेडिओ, विश्वास लॉन्स, विश्वास संकल्प आनंदाचा यांच्या संयुक्त विद्यमाने सादर कार्यक्रम संपन्न झाला. मा. शरद पवार साहेब यांचा जाहीर सन्मान कुसुमाग्रज प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष मधु मंगेश कर्णिक यांच्या शुभहस्ते करण्यात आला. यावेळी मा. खा. शरद पवार यांनी सांस्कृतिक, शैक्षणिक, राजकीय, सामाजिक असा त्यांचा जीवन प्रवास मनमोकळेपणाने कथन केला.

ते म्हणाले महाविद्यालयीन जीवनात दोन वर्षे राज्य, देशपातळीवरील राजकारण करण्याचा विचार नव्हता. १ मे १९६० ला महाराष्ट्राची निर्मिती झाल्यानिमित्त यशवंतराव चव्हाण यांचे शिवनेरीवरील भाषण ऐकले. त्यानंतर युवक चळवळीत सहभाग घेतला.

जवाहरलाल नेहरु, इंदिरा गांधी, यशवंतराव चव्हाण यांच्या विचारांचे आकर्षण होते. काँग्रेस संघटनेत स्वच्छ मते मांडल्यावर राजकीय दुष्परिणाम सहन करावे लागले. पण पाय जमीनीवर ठेऊन वास्तववादी निर्णय घ्यायला हवेत. त्या रस्त्याने मी गेलो. राजकीय वैचारिक मतभिन्नता असली तरीही व्यक्तीगत सलोखा सुसंवाद ठेवायला हवा. त्यामुळे, शेतकऱ्यांच्या प्रश्नांसंबंधी सरकारमधील मंत्र्यांशी माझा सुसंवाद आहे.

पत्नीचे वडील हे विजय मर्चंट व विजय हजारे यांच्याबरोबर क्रिकेट खेळायचे. त्यामुळे क्रिकेटशी संबंध आला. पण, खेळाडू आणि त्यांच्या सुविधांकडे लक्ष दिले. खेळाडूंच्या प्रश्नातून इंडीयन प्रिमीयर लीग क्रिकेट स्पर्धा सुरु झाली. त्यातून पेन्शन, वैद्यकीय सेवा आदी योजना सुरु झाल्या. भारतीय क्रिकेट संघटनेने क्रिडा मंत्रालयाला ५० कोटी दिले असून, त्यातून कुस्ती, कबड्डी, खो-खो खेळाडूंना मदतीची योजना आखावी, अशी विनंती केली आहे.

धूळ्याला सरकारी वैद्यकीय महाविद्यालय, जळगांवला उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ आणि नाशिकला यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ दिले. त्यावेळी धुळे आणि जळगांवकर खूश झाले; पण नाशिककर नाराज होते. आता नाशिककरांना माझा निर्णय चांगला वाटतो आहे.

सांस्कृतिक उंची वाढविण्यासाठी जाणीवपूर्वक पावले उचलायला हवीत. संसदीय मंदिरे जतन करायला हवीत. याशिवाय मला आर्थिक परिवर्तन, शेती, उद्योग, शिक्षण, आरोग्यविषयक साहित्य आणि प्रवासवर्णने वाचायला आवडतात. विविध पेनांचा संग्रह करणे हा माझा छंद आहे. पाच हजार पेनांचा संग्रह माझ्याकडे आहे. त्यात अगदी दौत, टाक बोरु यांचाही समावेश आहे. कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रस्ताविक यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान मुंबई विभागीय केंद्र नाशिकचे कार्याध्यक्ष विश्वास ठाकूर यांनी केले. कार्यक्रमासाठी विविध क्षेत्रातील मान्यवर व कार्यकर्ते मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

५.१३ चित्रपट रसग्रहण कार्यशाळा: मार्गदर्शक : डॉ. जब्बार पटेल, समर नखाते:- सिनेमा ही कला समाजातल्या वास्तवाचे प्रतिबिंब असून आशयाबरोबरच परंपरेचं प्रतिबिंब त्यात पडलेलं असते. काळ आणि अवकाश यांचा अनन्यसाधारण संबंध पुरातन आहे. काळाची सलगता आणि कथन व्यवस्थेचे अनोखे मिश्रण त्यात आहे, असे प्रतिपादन ख्यातनाम चित्रपटतज्ज्ञ समर नखाते यांनी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र नाशिक, विश्वास ज्ञानप्रबोधिनी अॅण्ड इन्स्टिट्यूट, रेडिओ विश्वास ९०.८ कम्युनिटी रेडिओ, एम. आय. टी. स्कूल फिल्म अँड, टेलिव्हीजन, पुणे फिल्म फाऊंडेशन व सारस्वत बँक लि. यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'चित्रपट रसग्रहण कार्यशाळेत' मार्गदर्शन करताना केले. समर नखाते म्हणाले, बदलत्या काळानुसार सिनेमाची भाषा तयार झाली असून नवनवीन विषय घेऊन चित्रपट समृद्ध होत आहेत. समाजाच्या संवेदना बोधत न होण्यासाठी कलाकृती ही नवा विचार देत असते. व्यापक मानवी भान आणि वैश्विक सत्य मांडणे हे अस्सल सिनेमाचे लक्षण आहे. भारतीय आणि जागतिक सिनेमात याचं दर्शन झालेलं आहे. नव्या पिढीबरोबर सिनेमाची भाषा बदलत असल्याचेही ते म्हणाले. त्यांनी सिनेमातील विविध प्रसंग उदाहरणादाखल दाखवले.

डॉ. जब्बार पटेल म्हणाले समाज आज सिनेमाच्या आस्वादाची, अभिरुचीची नवी जाणीव घेऊन दिशादर्शक म्हणून काम करत आहे. परंपरेत असलेलं अभिजात साहित्य नव्या अविष्कारातून समोर येत आहे. सिनेमाची नवी परिभाषा निर्माण होत असून काळाची स्पंदने अभिव्यक्त होत आहेत. नव्या लेखक दिग्दर्शकांसमोर निर्मितीचे आव्हान आहे. उच्च कलामूल्य असलेली निर्मिती यापूढे व्हावी, अशी अपेक्षा ही डॉ. जब्बार पटेल यांनी यावेळी व्यक्त केली.

कार्यक्रमांचे स्वागत व प्रास्ताविक प्रतिष्ठानचे विनायक रानडे यांनी केले. डॉ. जब्बार पटेल यांचा सन्मान डॉ. मनोज शिंपी व समर नखाते यांचा सन्मान शाम लोंढे यांनी केला. कार्यशाळेस दोनशेहून अधिक शिबिरार्थी उपस्थित होते.

५.१४ 'चित्रपट चावडी' शुक्रवार दि.०९/०६/२०१७:- 'चित्रपट चावडी' उपक्रमांतर्गत सुप्रसिद्ध दिग्दर्शक जॉ पिअेरे आणि ल्युक दार्दान यांचा 'दि प्रॉमिस' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. 'दि प्रॉमिस' मध्ये इगॉर ह्या पंधरा वर्षीय तरुणाची कथा आहे. त्याचे वडील बेल्जियममध्ये अवैध मार्गाने प्रवेश करणाऱ्या परदेशस्थांना मदत करतात. त्यांचा व्यवसाय अर्थातच धोकादायक आणि अनैतिक आहे. अमिडु हा परदेशस्थ अफ्रिकन अपघातात मरतो. पण, त्याच्या बायकोला असोताला त्याची कल्पना नसते. त्या घटनांचा विलक्षण चक्रावून टाकणारा शोध या चित्रपटात आहे.

५.१५ 'चित्रपट चावडी':- 'चित्रपट चावडी' उपक्रमांतर्गत सुप्रसिद्ध दिग्दर्शक जॉ पिअेरे आणि ल्युक दार्दान यांचा 'टू डेज वन नाईट' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. 'टू डेज वन नाईट' मध्ये बेल्जियममधील एका शहरात सॅन्झा एका कारखान्यात काम करत असते. कारखान्याच्या व्यवस्थापनाने विभागातील एका कर्मचाऱ्याला कामावरून कमी करण्याचा निर्णय घेतला. त्याबदल्यात इतरांना काही बोनस देण्याचेही ठरविले. योगायोगाने सॅन्झावर त्या निर्णयात नोकरी जाण्याची वेळ येते. तिच्याकडे आता फक्त दोन दिवस व एक रात्र आहे. सॅन्झा त्या काळात आपली नोकरी टिकविण्यासाठी काय करते, ते या चित्रपटात दाखविले आहे. दार्दान बंधू जनसामान्यांवर बेतणाऱ्या अपरीहार्य घटनांवर आधारीत चित्रपट बनवितात व त्यातील पेचप्रसंग मार्मिकपणे खुलवितात.

५.१६ जागतिक योगदीन: बुधवार, दि.२१/०६/२०१७:- योगाभ्यास हा चैतन्यमय जगण्यासाठी प्रभावी मार्ग असून मनाच्या आनंदी व शुद्धतेसाठी सकारात्मक विचारांसाठी निसर्गाने दिलेली मोठी देणगी आहे. रोजच्या जीवनशैलीत त्याचा अंगीकार केल्यास मन प्रसन्न होण्यास निश्चितच मदत होते. त्यासाठी प्रत्येकाने योग समजून घेऊन त्याचा स्वीकार करावा, असे प्रतिपादन सुप्रसिद्ध योगपंडीत पिराजी नरवडे यांनी केले. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र नाशिक व विश्वास को-ऑप. बँक. लि., नाशिक, विश्वास ज्ञानप्रबोधिनी अॅण्ड इन्स्टिट्यूट, नाशिक, सारस्वत बँक व रेडिओ विश्वास ९०.८ कम्युनिटी रेडिओ व विश्वास लॉन्स यांच्या संयुक्त विद्यमाने जागतिक योगदिनानिमित्त विश्वास को-ऑप. बँकेचे अध्यक्ष विश्वास जयदेव ठाकूर यांच्या संकल्पनेतून सामूहिक शिबीराचे आयोजन करण्यात आले होते.

श्री. नरवडे म्हणाले, ओमःकाराची साधना आणि प्राणायामातून शरीराला ऊर्जा प्राप्त होत असते. त्यातून मनोबल वाढते. निरामय व निरोगी जीवनाचा योग हा प्रभावी मंत्र आहे. योगसाधना ही शारीरिक, मानसिक स्थैर्य देणारी शक्ती आहे. प्राणायामातून श्वासावर नियंत्रण तर होतेच; पण त्याचबरोबर एकाग्रता, चिंतनाची शक्ती विकसित होते. यावेळी त्यांनी श्वासन, ताडासन, वृक्षासन, वक्रासन, कपालभाती, शवासन, प्राणायाम, त्रिकोणासन इत्यादी आसने उपस्थितांकडून करून घेतली आणि आसनाची अभ्यासपूर्ण माहिती दिली. या सामूहिक योग साधनेसाठी साधक मोठ्या प्रमाणावर उपस्थित होते.

५.१८ अंत्रेला पेंटींग कार्यशाळा: रविवार, दि.०२/०७/२०१७:- पांढऱ्या शुभ्र छत्र्या, त्यावर ओघळणारे सप्तरंग आणि पावसावरच्या कवितांच्या, गाण्यांच्या ओळी कार्यशाळेतील प्रत्येकाला नवनिर्मितीचा आनंद देत होत्या. पावसाचे अनेक विभ्रम आपापल्या छत्रीवर रेखाटत होता. पाऊस आणि मानव यांचे नातं किती विलक्षण आणि आनंददायी असते, याचाच हा अनुभव होता.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र, नाशिक व विश्वास को-ऑप. बँक. लि., नाशिक, अबीर क्रिएशन्स, अच्युत पालव स्कूल ऑफ कॅलिग्राफी, विश्वास ज्ञानप्रबोधिनी अॅण्ड इन्स्टिट्यूट, नाशिक, सारस्वत बँक व रेडिओ विश्वास ९०.८ कम्युनिटी रेडिओ व विश्वास लॉन्स यांच्या संयुक्त विद्यमाने सुप्रसिद्ध सुलेखनकार अच्युत पालव यांच्या अंत्रेला पेंटींग कार्यशाळेचे विश्वास क्लब हाऊस येथे आयोजन करण्यात आले होते. अच्युत पालव यांनी यावेळी सप्रयोग मार्गदर्शन केले. या कार्यशाळेस ५० हून अधिक रसिकांनी सहभाग नोंदविला. अच्युत पालव यांनी सांगितले की, प्रत्येकाच्या मनात पावसाचं रूप असतं आणि त्याचा अविष्कार प्रत्येक कलावंत, रसिक कलाकृतीतून देत असतो. आरती प्रभूंच्या 'येरे घना येरे घना', असो किंवा 'चिंब पावसानं रान झालं आबादानी' हे महानोरांचे शब्द असो त्याला एक सर्जनाचं दृश्य रूप असतं. पावसाळ्यातील पाण्याचा खळखळाट, सरींवर सरी असोत... तीच अनुभूती प्रत्येक जण

घेत होता. छत्र्यांतून अक्षरांतून निथळणारा पाऊस आठवणींचा, विरहाचा, शुभ्रसंकेताचा उद्गार देत होता. पाऊस आपल्यातील सृजनशीलतेलाच आव्हान देत असतो. कार्यशाळेसाठी निलेश गायधनी, केतकी गायधनी व चिंतामण पगारे यांनी सहकार्य केले.

- ५.१९ **महिला कमांडो ट्रेनिंग मार्गदर्शन व मुलाखत: गुरुवार दि.०६/०७/२०१७:-** प्रत्येक महिलेने मनातील पारंपारिक असुरक्षिततेची भावना काढून टाकून स्वतःमध्ये आत्मविश्वास निर्माण करून सबल होण्यासाठी लढा द्यावा. आणि जीवनातील ध्येय साध्य करावे, असे प्रतिपादन भारतातील पहिल्या महिला कमांडो ट्रेनर डॉ. सीमा राव यांनी केले.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र नाशिक व विश्वास को-ऑप. बँक. लि., नाशिक, विश्वास ज्ञानप्रबोधिनी अॅण्ड इन्स्टिट्यूट, नाशिक, सारस्वत बँक व रेडिओ विश्वास ९०.८ कम्युनिटी रेडिओ यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'प्रेरीत व्हा' या उपक्रमांतर्गत डॉ. सीमा राव यांची जाहीर मुलाखत व व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते.

डॉ. राव म्हणाल्या 'समाजात असुरक्षिततेचे प्रमाण वाढले असले तरी त्या आव्हानाला तोंड देण्यासाठी महिलांनी सज्ज होणे गरजेचे आहे. स्वतःमधील अंगभूत क्षमता, कौशल्य व धाडस यांचा मेळ घालून नव्या उमेदीने जगण्याला सामोरे जावे. सकारात्मक विचारांची जोपासना करून मनातील नैराश्याला हद्दपार करा; जीवनातील उदात्त ध्येय गाठा डॉ. राव यांनी आपला प्रेरणादायी जीवनप्रवास उपस्थितांसमोर कथन केला. पत्रकार वैशाली बालाजीवाले यांनी डॉ. राव यांची मुलाखत घेतली. त्या म्हणाल्या, मला घरातच देशप्रेम आणि देशसेवेचे बाळकडू मिळाले. वडील स्वातंत्र्य सैनिक असल्याने प्रेरणा मिळाली. जे चांगले आहे, जगण्याला पूरक आहे ते तळमळीने केले पाहिजे. मनाचा ठाम निश्चय ध्येयापर्यंत पोहोचण्यासाठी आवश्यक असतो. 'स्काय इज द लिमीट' हा विचार प्रत्येकात रुजवला पाहिजे आणि यशस्वीतेकडे वाटचाल केली पाहिजे. त्यासाठी अंगी शिस्त बाणवण्याची गरजही त्यांनी प्रतिपादित केली. डॉ. सीमा राव यांचा नाशिकचे पोलीस आयुक्त रविंद्र सिंघल यांच्या हस्ते मानपत्र देऊन सत्कार करण्यात आला. मानपत्राचे वाचन प्रतिष्ठानचे कोषाध्यक्ष डॉ. सुधीर संकलेचा यांनी केले. कार्यक्रमास प्रतिष्ठानचे कार्याध्यक्ष विश्वास ठाकूर, डॉ. मनोज शिंपी, डॉ. निवेदिता पवार आदी उपस्थित होते.

- ५.२० **चित्रपट चावडी शुक्रवार दि.०७/०७/२०१७:-** चित्रपट चावडी उपक्रमांतर्गत सुप्रसिद्ध दिग्दर्शक एरिक रोहमर यांचा 'माय नाईट अँट मॉड' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. एरिक रोहमर हा अपरिचित, पण महत्त्वपूर्ण दिग्दर्शक आहे. चाळीसहून अधिक दर्जेदार सिनेमांचे दिग्दर्शक त्यांनी केले आहे. खास फ्रेंच ठसा असलेला एरिकचा सिनेमा म्हणजे थेट सरळ, सर्वसामान्यांच्या आयुष्यातील सहज घटना टिपणारा त्यातून आपल्याला सौंदर्यदृष्टी, नातेसंबंधाची जाणीव सहजपणे जाणवते.

एरिकने दिग्दर्शित केलेल्या सहा नितीकथांच्या मालिकेतील ही तिसरी कथा. यात एका घटस्फोटीत डॉक्टरची व एका मध्यमवयीन तरुणीची भेटीची गोष्ट आहे. त्यात तत्वज्ञान, धर्म आहे. राजकारण व नीतीमत्तेच्या संकल्पनांची चर्चा आहे. जीवनातील मूल्यांचा शोध आहे.

- ५.२१ **चित्रपट चावडी:-** चित्रपट चावडी उपक्रमांतर्गत सुप्रसिद्ध दिग्दर्शक एरिक रोहमर यांचा 'अ समर्स टेल' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. विविध ऋतुंवर आधारित कथानकांच्या मालिकेतील एरिक रोहमर यांची 'अ समर्स टेल' ही नर्मविनोदी प्रेमकथा आहे. गणिताचा तरुण विद्यार्थी; पण गिटार वादनाचा शौक असलेल्या गॅस्पार्ड व त्याची मैत्रिण लेना यांच्या सुट्टीमधील स्पेनमधील भेटीची; पण दरम्यान त्याची आणखी दोन स्त्रियांशी गाठ पडते. गॅस्पार्ड आता तीन वेगवेगळ्या स्त्रियांच्या भेटीमुळे गोंधळात पडला आहे, अशी या चित्रपटाची मनोरंजक कथा आहे.

- ५.२२ **श्रावण सोहळा: शनिवार, दि.२९/०७/२०१७:-** हिरवा शालू ल्यालेल्या सृष्टीशी मेळ घालीत परिधान केलेले गर्द हिरवे पोषाख, पाना-फुलांचा कल्पक वापर करीत तयार केलेली आभूषणे घालून सजलेल्या सख्या, मजेदार उखाणे, हातावर रेखाटलेली एकापेक्षा एक सरस मेहंदी डिझाइन, सोबत संस्कृतीवर्धक मंगळागौरीचे खेळ, श्रावणाची आठवण करून देणारी धमाल गाणी, नृत्य कलाकारांसोबत गप्पाटप्पा आणि बक्षिसांची लयलूट या उत्साही वातावरणात चिंब होण्याचा आनंद महिलांनी घेतला. निमित्त होते दै. लोकमत, नाशिक, विश्वास ज्ञानप्रबोधिनी अॅण्ड रिसर्च इन्स्टिट्यूट, नाशिक,

सारस्वत बँक व रेडिओ विश्वास ९०.८ कम्प्युनिटी रेडिओ यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित श्रावण सोहळा महोत्सवाचे.

श्रावणाची आल्हाददायकपणा अनुभवण्यासाठी महिलांच्या कलाविष्काराला हक्काचे व्यासपीठ मिळवून देण्यासाठी गीतसंगीत, सौंदर्य तसेच विविध कलाविष्काराच्या सादरीकरणाचे आयोजन यानिमित्ताने करण्यात आले होते. त्याला महिलांनी उत्स्फूर्त प्रतिसाद नोंदविला. यात विशेष नैपुण्य मिळविलेल्या महिलांचा सन्मान करण्यात आला. श्रावण सोहळ्याचे उद्घाटन प्रतिष्ठानचे कार्याध्यक्ष विश्वास ठाकूर यांच्या हस्ते करण्यात आले. डॉ. मनोज चोपडा, लोकमतचे बी.बी. चांडक, विजय बाविस्कर, योग अभ्यासक प्रज्ञा पाटील आदी उपस्थित होते. नवमतदार नोंदणीत जास्तीत जास्त संख्येने सहभागी होण्यासाठी सामाजिक जाणिवेतून यशवंतराव चव्हाण मुंबई, विभागीय केंद्र नाशिक, विश्वास को-ऑप. बँक लि. व विश्वास ज्ञानप्रबोधिनी अॅण्ड रिसर्च इन्स्टिट्यूटतर्फे प्रकाशित केलेल्या प्रबोधनात्मक पोस्टरचे प्रकाशन चोलामंडलम बँकेचे वरिष्ठ व्यवस्थापक मिलींद धटिंगण यांच्या हस्ते व नंदन रहाणे यांच्या प्रमुख उपस्थितीत करण्यात आले.

निवडणूक आयोगाच्या वतीने १ ते ३१ जुलै २०१७ या कालावधीत मतदार नोंदणी अभियान राबविण्यात येत आहे. या अभियानाला प्रतिसाद म्हणून बँकेने तयार केलेले जनजागृतीपर संदेश देणारे पोस्टर लक्षवेधी ठरले आहे. 'मीच माझा देश घडवणार, मी मतदार होणार' हा आत्मविश्वासपूर्ण संदेश मतदार नोंदणीसाठी महत्त्वपूर्ण आहे. बँकींगबरोबरच सामाजिक प्रश्नांसाठी जनचळवळीत विश्वास को-ऑप बँकेचा आवर्जून सहभाग असतो, असे बँकेचे संस्थापक अध्यक्ष विश्वास जयदेव ठाकूर म्हणाले. विश्वास को-ऑप. बँकेच्या सावरकरनगर, एच.पी.टी. कॉलेजरोड, मुंबई नाका, नाशिक पुणारोड, रविवार कारंजा, पंचवटी, म्हसरुळ, पाथर्डी फाट, त्र्यंबकेश्वर, खुटवड नगर, इंदिरानगर या शाखांमध्ये मतदार नोंदणी अर्ज उपलब्ध करण्यात आले होते. तसेच शहरातील विविध महाविद्यालयांमध्ये या संदर्भात जनजागृती करण्यात आली. या मोहिमेत जास्तीत जास्त मोठ्या संख्येने मतदार नोंदणी करावी असे आवाहन ठाकूर यांनी केले. पोस्टर प्रकाशनाप्रसंगी ठाकूर, बँकेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी डॉ. हरी कुलकर्णी, अतिरिक्त मुख्य कार्यकारी अधिकारी सारिका देशपांडे, उपमहाप्रबंधक सुरेश वाघ, जनसंपर्क अधिकारी मनीषा पगारे, अधिकारी अतुल खैरनार, पूनम काशीकर आदी उपस्थित होते.

५.२३ चित्रपट चावडी :- चित्रपट चावडी उपक्रमांतर्गत सुप्रसिद्ध दिग्दर्शक एरिक रोहमर यांचा 'मार्कोसे ऑफ ओ' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. अठराव्या शतकात उत्तर इटलीमध्ये घडणारे हे कथानक 'मार्कोसे ऑफ ओ' एका तरुण, सुशील व सुंदर विधवा तरुणीची गोष्ट सांगते. त्या छोट्या लष्करी छावणीवजा शहरामध्ये रशियन सेनेचा हल्ला होतो. 'मार्कोसे ऑफ ओ' वर बलात्काराचा प्रसंग ओढवतो. त्यातून 'ओ' ला एक उमदा तरुण रशियन सैन्याधिकारी वाचवतो. काही काळानंतर 'ओ' ला ती गरोदर असल्याची जाणीव होते आणि तिच्या पोटात वाढणाऱ्या गर्भातील पित्याचा शोध सुरु होतो...

५.२४ स्वातंत्र्य ज्योत रॅली: सोमवार, दि.१४/०८/२०१७:- भारतीय स्वातंत्र्यदिन हा प्रत्येक भारतीयाच्या मनातील देशप्रेमाची प्रेरणा देणारा दिवस. स्वातंत्र्यासाठी लढलेल्या हुतात्म्यांचे स्मरण करण्याचा अभिमान दिवस. यावेळी 'लोकशाही मूल्ये जोपासू व भारताला महासत्ता बनवू' असे प्रतिपादन यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई, विभागीय केंद्र नाशिकचे कार्याध्यक्ष विश्वास ठाकूर यांनी केले.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र नाशिक नव महाराष्ट्र युवा अभियान, विश्वास को-ऑप. बँक. लि., नाशिक, विश्वास ज्ञानप्रबोधिनी अॅण्ड इन्स्टिट्यूट, नाशिक, सारस्वत बँक व रेडिओ विश्वास ९०.८ कम्प्युनिटी रेडिओ यांच्या संयुक्त विद्यमाने ७१ व्या स्वातंत्र्य दिनाच्या पूर्वसंध्येला 'युवा स्वतंत्रता ज्योत रॅली'चे आयोजन करण्यात आले होते. सायंकाळी ७ वाजता हुतात्मा चौक, गंगापूर रोड येथून रॅलीला प्रारंभ झाला. गंगापूरनाका, के.टी.एच.एम. महाविद्यालय, अशोकस्तंभ, मेहेर सिग्नल, हुतात्मा स्मारक सीबीएस येथे रॅलीचा समारोप झाला. त्यावेळी मा. विश्वास ठाकूर यांनी राज्यघटनेच्या सरनाम्याचे सामूहिक वाचन व मार्गदर्शन केले. भारतमातेच्या वेशातील मुलगी सजविलेल्या

रथात विराजमान झाली होती. उपस्थित युवकांनी देशभक्तीभर गीतांनी व घोषणांनी वातावरणात चैतन्य निर्माण केले. रॅलीत नामदेव महाराज संस्था, सिंहगर्जना ढोल पथक, व्ही.एन. नाईक महाविद्यालय, छात्रभारती, एच.पी.टी. महाविद्यालय, भोसला मिलीटरी महाविद्यालय, शिवराय ढोल पथक, ज्ञान अमृत बहुउद्देशीय संस्था अशा अनेक संस्थांनी व अमर भागवत, सुनील जगताप, योगेश कापसे, मंदार ठाकूर, प्रितम भामरे शौनक गायधनी, विद्यासागर घुगे, भूषण काळे, कैलास सुर्यवंशी, पवन माळवे अशा अनेक युवकांनी सहभाग नोंदविला.

- ५.२५ **स्वर-अक्षर-नृत्य कलेतून गणेशवंदना: गुरुवार, दि.१७/०८/२०१७:-** तीन कलांच्या माध्यमांतून विश्वास लॉन्सवर रंगलेल्या कार्यक्रमात, रंगमंचावर श्रीगणेशाची आगळ्या वेगळ्या स्वरुपात आराधना सादर करण्यात आली. सुप्रसिद्ध सुलेखनकार अच्युत पालव कॅनव्हासवर विविध रुपातील, विविध अक्षरातून गणेशाचे रूप साकारत असताना सौ. मीना परुळकर-निकम ह्यांच्या सुरातून गणेशाची साद घातली जात होती. यांच्यासमवेत प्रसिद्ध नृत्यांगना किर्ती भवाळकर, तिच्या सहनृत्यांगनांचे शास्त्रीय व अर्थपूर्ण सादरीकरण आणि त्याला समर्पक अशी समोल पाळेकर आणि त्यांच्या सर्व सहकायांची वादनाची साथ यातून स्वर-अक्षर-नृत्याचा अविष्कार समोर आला. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र नाशिक संवेदना फाऊंडेशन, नाशिक, विश्वास को-ऑप. बँक. लि., नाशिक, कुसुमाग्रज प्रतिष्ठान, विश्वास ज्ञानप्रबोधिनी अॅण्ड इन्स्टिट्यूट, नाशिक, सारस्वत बँक व रेडिओ विश्वास ९०.८ कम्युनिटी रेडिओ यांच्या संयुक्त विद्यमाने अभिनव कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते.

त्यानंतर प्रत्यक्ष रंगमंचावरील सादरीकरणाला सुरुवात झाली. आरंभाचा ईश, प्रथम तुला वंदितो, गणपतीराया पडते मी पाया, गणराज रंगी नाचतो, सूर निरागस हो, देवा श्री. गणेशा, बाप्पा मोरया रे, चिकतोत्याची माळ, टिम टिम टिम्बाळी, सनईचा सूर, अष्टविनायका तुझा महिमा कसा, अशी अनेकविध गाणी सादर करण्यात आली.

- ५.२६ **चित्रपट चावडी शुक्रवार दि. १८/०८/२०१७:-** चित्रपट चावडी उपक्रमांतर्गत सुप्रसिद्ध दिग्दर्शक नानी मोरेट्टी यांचा 'डियर डायरी' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. सुप्रसिद्ध इटालियन दिग्दर्शक नानी मोरेट्टी यांच्या तीन चित्रपटांच्या मालिकेतला हा पहिला चित्रपट आहे. साधारण ४० वर्षांच्या कारकीर्दीत त्यांनी अनेक वैविध्यपूर्ण चित्रपट आणि भूमिकाही केल्या. मानवी नात्यामधील गुंतागुंत व आत्मशोधाच्या वाटेवर येणाऱ्या अनेक अनुभवांचा वेध मोरेट्टी यांनी आपल्या चित्रपटातून मांडला. चित्रपटांच्या विषयांच्या शोधात असलेला एक दिग्दर्शक म्हणजेच त्यांचा स्वतःचा प्रवास त्यांनी यातून मांडला आहे.
- ५.२७ **मदन मोहन यांना स्वरवंदना: शनिवार, दि.१९/०८/२०१७:-** जगण्यातल्या आनंदी क्षणांची हळूवार जाणीव असो; की दुःखभरल्या वेदनांची अनवट दास्तान, सर्व परस्परविरोधी अनुभवांचा वेध संगीतकार मदनमोहन यांनी आपल्या संगीत रचनांतून घेतला. तीच अवीट गोडीची अनुभूती पुन्हा एकदा नाशिककर रसिकांना मदनमोहन यांच्या सुमधुर आठवणीत घेऊन गेली.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र नाशिक व विश्वास को-ऑप. बँक. लि., नाशिक, विश्वास ज्ञानप्रबोधिनी अॅण्ड इन्स्टिट्यूट, नाशिक, सारस्वत बँक, संकलेचा कन्स्ट्रक्शन, नाशिक, जुम्मा मशिद चॅरीटेबल ट्रस्ट, विश्वास लॉन्स आणि रेडिओ विश्वास ९०.८ कम्युनिटी रेडिओ यांच्या संयुक्त विद्यमाने भारतीय चित्रपट संगीतात आपल्या वैशिष्ट्यपूर्ण संगीताने रसिकांना अवीट व मधुर गाणी देणारे संगीतकार मदन मोहन यांचे स्मरण म्हणून 'है तेरे साथ मेरी वफा' मैफलीचे विश्वास लॉन्स येथे आयोजन करण्यात आले होते. सुप्रसिद्ध गायिका रागिणी कामतीकर, मिलिंद धर्तीगण व विवेक केळकर यांनी ही गाणी सादर केली. कार्यक्रमाचे खुमासदार निवेदन सुप्रसिद्ध लेखक व संगीत अभ्यासक अंबरीश मिश्र यांनी केले. मदनमोहन यांनी संगीत दिलेल्या गाण्यांच्या आठवणी वादरचनेचा अभिनव वापर याविषयी अंबरीश मिश्र यांनी त्यांच्या अभ्यासपूर्ण आणि सहज निवेदनात सांगितल्या. मैफलीची संकल्पना विश्वास जयदेव ठाकूर यांची होती. रोजच्या अनुभवांना गीतकारांनी दिलेले शब्दरूप आणि संगीतकार मदन मोहन यांचा स्वरसाज शब्दांना श्रीमंती बहाल करणारा होता. मदनमोहन यांच्या गीतांच्या आठवणी, शब्दसुरांच्या शोधयात्रेचे

सारेजण यात्रिक झाल्याचा अनुभव रसिकांना आला. 'वो भूली दास्तां लो फिर याद आ गई', 'लग जा गले कि फिरसे हँसी रात हो ना हो', 'हम प्यार में जनले वालों को चैन कहाँ', 'भुली हुई यादों मुझे इतना ना सताओ', 'जरा सी आहट होती है दिल सोचता है', 'रस्मे-ए-उल्फत को निभाए तो निभाए कैसे', 'फिर वही शाम वही गम वही तनहाई है', 'ऐ दिल मुझे बता दे तु किस पे आ गया है', 'वो चूप रहे तो मेरे दिल के दाग ज़लते है' अशा अनेक गीतांनी रसिकांना मंत्रमुग्ध केले.

मैफीलीला साथसंगत अँड, प्रमोद पवार (हार्मोनियम), प्रशांत महाले (कीबोर्ड), रागेश्री धुमाळ (कीबोर्ड), निलेश सोनवणे (गिटार), आदित्य कुलकर्णी (तबला), स्वरांजय धुमाळ (ढोलक), अभिजीत शर्मा (ऑक्टोपॅड) यांनी केली. ध्वनीव्यवस्था तुषार बागुल यांची होती. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचलन राजश्री शिंपी, दीपांजली महाजन यांनी केले. आभार प्रदर्शन डॉ. कल्पना संकलेचा यांनी केले. कार्यक्रमास सामाजिक, सांस्कृतिक, शैक्षणिक व क्रीडाक्षेत्रातील अनेक मान्यवर उपस्थित होते.

५.२८ चित्रपट चावडी शनिवार, दि.०२/०९/२०१७:- 'चित्रपट चावडी' उपक्रमांतर्गत सुप्रसिद्ध दिग्दर्शक नानी मोरेट्टी यांचा 'द सन्स रुम' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. सुप्रसिद्ध इटालीयन दिग्दर्शक नानी मोरेट्टी यांचा हा अत्यंत गाजलेला व सोळा आंतरराष्ट्रीय पारितोषिकांनी गौरवलेला यशस्वी चित्रपट आहे. इटलीतील एक मध्यमवर्गीय चौकोनी कुटुंब अचानक घडलेल्या अपघाताने कोलमडून पडते. मानसशास्त्रीय सल्लागार असलेल्या कुटुंबप्रमुखावर सावरण्याची जबाबदारी येते. दुःखद आठवणींच्या गर्तेतून बाहेर पडण्याची धडपड करणाऱ्या कुटुंबाची ही प्रेरणादायी कहाणी आहे.

५.२९ भजी महोत्सव शनिवार, दि.१६ सप्टेंबर २०१७ ते रविवार, दि.१७ सप्टेंबर २०१७:- नाशिकच्या खवय्यांसाठी भज्यांचे वैशिष्ट्यपूर्ण प्रकार असलेल्या अस्सल भजी महोत्सवाचे आयोजन शनिवार, रविवार दि. १६ व १७ सप्टेंबर रोजी विश्वास लॉन्स येथे करण्यात आले होते. 'विश्वास संकल्प आनंदाचा', 'विश्वास ग्रुप', विश्वास हॅपीनेस सेंटर तर्फे उत्सव आयोजित करण्यात आला होता. महोत्सवाची संकल्पना विश्वास जयदेव ठाकूर यांची होती. विश्वास को-ऑप. बँक. लि., नाशिक, विश्वास ज्ञानप्रबोधिनी अँड इन्स्टिट्यूट, नाशिक, रेडिओ विश्वास ९०.८ कम्युनिटी रेडिओ, यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र नाशिक, सारस्वत बँक, विश्वास लॉन्स यांचे भजी महोत्सवास सहकार्य लाभले.

भजी खाण्यासाठी अनेक जण ग्रुपने येत होते आणि चवीचा अनोखा आनंद घेत होते. महाराष्ट्रीयन खाद्य संस्कृतीत भज्यांचे इतके विविधांगी आणि चवदार प्रकार असतात याची प्रचिती खवय्ये घेत होते. अस्सल मसाले, भाजीपाल्याच्या सहाय्याने होणारी भजी चवीचा गोडवा वाढवणारी होती. भजी तयार करण्याच्या अभिनव पद्धती आणि त्यातील चवीचा अनोखा आनंद खवय्ये घेत होते. पालक भजी, मुंगदाळ भजी, चायनीज भजी, बैंगणी पकोडा, दम आलू पकोडा, जैन पकोडा, गिलका पकोडा, मेथी भजी, आलू चाप आणि त्यासोबत गरमा गरम जिलेबी असा बादशाही बेत विश्वास लॉन्सवर होता.

त्याचवेळी नाशिकमधील कलावंतांचा 'जनस्थान व्हॉटस अप ग्रुप' व म्युझिक क्लब ऑफ नाशिक यांच्यातर्फे अभय ओझरकर व हितेश कारिया यांच्या मार्गदर्शनाखाली गायकांसाठी अभिनव व्यासपीठ निर्माण करण्यात आले होते.

५.३० चित्रपट चावडी:- चित्रपट चावडी उपक्रमांतर्गत सुप्रसिद्ध दिग्दर्शक नानी मोरेट्टी यांचा 'बुई हॅव अ पोप' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. सुप्रसिद्ध इटालीयन दिग्दर्शक नानी मोरेट्टी यांच्या चित्रपट मालिकेतील हा प्रसिद्ध चित्रपट आहे. व्हॅटीकन सिटी, ख्रिश्चन धर्माच्या सर्वोच्चपदी असलेले धर्मगुरु पोप. पोपच्या निवडीमागचे राजकारण, पोपच्या भरजरी कपडयामागे दडलेला सामान्य माणूस असे अनेक पैलू उलगडणारा हा चित्रपट ट्रॅजिकॉमिक आहे. नेहमीप्रमाणे चित्रपट दिग्दर्शक खास भूमिकेत इथेही हजर आहेत. २०११ मध्ये इटली येथे प्रदर्शित झालेल्या या सिनेमाचा कालावधी १०० मिनिटांचा आहे.

५.३१ फुड या विषयावरील चार चित्रपटांचा 'फिल्म उत्सव': रविवार, दि. २४/०९/२०१७:- भारतीय संस्कृतीत अन्न हे पूर्णब्रम्ह समजले जाते. विंदा करंदीकरांनी त्यांच्या एका लघुनिबंधात आंब्याचा आस्वाद कसा घ्यावा याचे सुरेख वर्णन

केले आहे. तो खरंतर केवळ जिळेचा अनुभव नसून पंचेद्रियांचा आहे. अन्न, स्वयंपाक त्याचे सेवन हे जगभरच्या विविधतेतील एक महत्त्वाचे तत्व आहे. साहजिकच चित्रपट जगतात हे सूत्र घेऊन अनेक चित्रपट झाले आहेत. हा विचार घेऊन 'अन्न' या सूत्राभोवती गुंफलेल्या चार चित्रपटांचा उत्सव आयोजित करण्यात आला होता. हे चित्रपट समकालीन असून स्वीडन, जपान, अमेरीका अशा विविध देशातील होते.

या महोत्सवात खालील अभिनव चित्रपटांची मेजवानी चित्रपट रसिकांना अनुभवास मिळाली.

बॅबेट्स फिस्ट: ही कथा आहे एकोणीसाव्या शतकातील डेन्मार्कमधील दोन प्रौढ अविवाहित बहिणींची. चर्चचे काम करणाऱ्या अतिशय कर्मकठोर बापाच्या स्मृतीप्रित्यर्थ त्या प्रार्थना सभा व समाजकार्य आयोजित करतात. त्यांची भेट एका बॅबेट नावाच्या फ्रेंच स्त्रीशी होते. ही गूढ व्यक्तीमत्त्वाची बाई त्या बहिणींच्या घरी राहून स्वयंपाकाचे काम करते. एकदा ती गावकऱ्यांसाठी मेजवानीचे आयोजन करते. अनेक वर्षांच्या अतृप्त मनोकामनांचे प्रतिक ठरलेली बॅबेटची मेजवानी बहिणींच्या आयुष्यात एक वेगळीच तृप्ती व समाधानाची भावना घेऊन येते.

वीट बीन: चित्रपट व अन्नाचा संबंध मनोरंजक आहे, हे या चित्रपटातून जाणवते. सुचकता, वासना, परस्परसंबंध तसेच जुन्या आणि नव्या प्रथांमधील दुवा अशा अनेक गोष्टींचा उहापोह त्यामधून होतो. 'स्वीट बीन' ह्या जपानी चित्रपटात परंपरागत व नविन प्रथांमधील जाणिवांचा अतिशय सुरेख गोफ आहे. गोष्ट तशी साधी सरळ. पण, नितांत सुंदर अशी चित्रित केली आहे. पारंपारिक पाककृतीतून दोन पिढीतील हलकेसे नाट्य अधोरेखित करणार स्वीट बीन हा खरोखरच गोड अनुभव आहे.

ज्युली अँड जुलीया: २००९ मधल्या या चित्रपटात ज्युली आणि जुलीया ह्या दोन एकमेकांना कधीही न भेटलेल्या स्त्रियांची सत्यकथा आहे. ज्युली चार्ल्ड हिनने फ्रेंच पाककृती अमेरीकेत प्रथम पोहचविल्या त्या चाळीसच्या दशकात. तर ज्युलिया पॉवेल ही एकविसाव्या शतकातील नोकरी करणारी तरुणी आहे. ज्युलीया चार्ल्डचे फ्रेंच पाककृतींवरचे पुस्तक हा दोर्घीमधला दुवा आहे. दोर्घीचे स्वयंपाक संस्कृतीवरचे प्रेम आणि त्याचा त्यांच्या वैयक्तीक जीवनावरील प्रभाव या दोन्ही गोष्टी लक्षणीय आहेत. दोर्घीचा प्रवास अगदी वेगळ्या कालखंडात होऊनसुद्धा किती जवळच्या आहे हे अधोरेखित करणारा हा चित्रपट आहे.

लंच बॉक्स: रितेश बात्रा यांचा 'लंच बॉक्स' अनवधानाने जोडल्या गेलेल्या दोन अपरीचित व्यक्तींमधला पट आहे. त्याला मुंबई महानगराची व त्यातील गुंतागुंतीच्या व्यवस्थांची पार्श्वभूमी आहे. अन्न हे खरोखरच परब्रह्म आहे याची प्रचिती देणारा हा चित्रपट प्रेक्षकांच्या डोळ्यांचा, पोटाचा व संवेदनांचा ताबा घेतो.

५.३२ **लघुपट निर्मिती कार्यशाळा बुधवार, दि.२७/०९/२०१७:-** लघुपट निर्मिती करतांना व त्यामध्ये गतीमानता येण्यासाठी रोजच्या जगण्यातील गोष्टीला प्राधान्य देण्याबरोबरच वर्तमानातील सहजसाध्या भाषेचा वापर करावा. घडणाऱ्या घटनेकडे कृती म्हणून बघावे. तसेच कथेचे बीज हे दर्जेदार आणि अविष्कारासाठी पुरेपूर शक्यता असणारे हवे. दृश्यमाध्यम असले तरी शब्दांचा नेमका वापर करण्याचे कौशल्य दिग्दर्शकाकडे असावे. त्यातून कलात्मक आणि उत्तम लघुपट समोर येतो, असे प्रतिपादन ख्यातनाम चित्रपट समीक्षक, लेखक अशोक राणे यांनी केले.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र नाशिक, नव महाराष्ट्र युवा अभियान, प्रयोग मालाड, विश्वास को-ऑप. बँक. लि., नाशिक, विश्वास ज्ञानप्रबोधिनी अँड इन्स्टिट्यूट, नाशिक, सारस्वत बँक व रेडिओ विश्वास ९०.८ कम्युनिटी रेडिओ, विश्वास लॉन्स यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'लघुपट निर्मिती कार्यशाळे'चे आयोजन विश्वास क्लब हाऊस येथे करण्यात आले होते. त्याप्रसंगी श्री. राणे बोलत होते. ते म्हणाले 'लघुपट निर्मिती करतांना दिग्दर्शकाने आपल्यातील दृश्यमाध्यमाच्या शक्यता तपासाव्यात आणि त्यातून मला नेमके काय सांगायचे आहे याची जाणीव अधोरेखित करावी. सिनेमाची एक भाषा असते. त्याचा वापर करण्याची शैली विकसित करावी. दृश्यातील व्यक्तीमत्त्वाच्या कंगोयातून खूप काही व्यक्त होत असते त्याचा पुरेपूर वापर करावा.' यावेळी श्री. राणे यांनी भारतीय व जागतिक सिनेमाचे वेगळेपण, पटकथा, कॅमेरा आणि कथा मांडण्याची तांत्रिक शैली यांवर अभ्यासपूर्ण भाष्य केले. भारतात जागतिक दर्जाचे लघुपट निर्माण व्हावेत आणि ते फिल्मिंगो इंटरनॅशनल लघुपट महोत्सवाच्या माध्यमातून जगप्रसिद्ध कान्स इंटरनॅशनल फिल्म फेस्टिवलच्या जागतिक व्यासपीठावर जावेत, हा या कार्यशाळेच्या

आयोजनामाधील प्रमुख हेतू होता. कार्यशाळेत मार्गदर्शन करतांना दिग्दर्शक शिव कदम म्हणाले की, दिग्दर्शकाने पात्राच्या भूमिकेनुसार कथेची मांडणी करावी. पात्राचा प्रवास का व कसा होतो? पात्राच्या भूमिकेनुसार लघुपटातील कथेत जिवंतपणा निर्माण करणे, गोष्ट सांगण्याची सरळसाधी पद्धत यात वेगळेपण असायला हवे. उत्तम चित्रपट निर्मितीसाठी सर्व कलांचा व्यासंग आणि जाण असणे महत्वाचे आहे. संगीत चित्रकला यांची जाण दृश्य माध्यमाला पूरकच आहे असेही ते म्हणाले.

प्रास्ताविक व स्वागत करतांना प्रतिष्ठानचे कार्याध्यक्ष विश्वास ठाकूर म्हणाले की, नाशिकमधील अनेक कलावंत लघुपट, चित्रपट क्षेत्रात जगभर नाव कमावत आहेत. त्यांना अशा कार्यशाळांमधून मार्गदर्शन, व्यासपीठ मिळण्यास निश्चितच मदत होईल. तरुण दिग्दर्शक सिनेमा, लघुपटातून अनेक विषय प्रभावीपणे मांडत आहेत. हे चित्रपटसृष्टीला बळ देणारे आहे. कार्यशाळेत लघुपट म्हणजे काय? पटकथा लेखन, छायाचित्रण आणि संकलन, लघुपट निर्मितीची इतर अंगे, लघुपट : त्यांचे आणि आपले आदि विषयांवर मार्गदर्शन करण्यात आले. कार्यशाळेत शंभरहून अधिक शिबिरार्थींनी सहभाग नोंदविला. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन भूषण काळे यांनी केले.

५.३३ चित्रपट चावडी शनिवार, दि.०७/१०/२०१७:- 'चित्रपट चावडी' उपक्रमांतर्गत सुप्रसिद्ध दिग्दर्शक नानी मोरेट्टी यांचा 'आय एम गोइंग होम' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. गिल्बर्ट बॅलन्स हा पॅरीसच्या रंगभूमीवरील सुप्रसिद्ध नट उतरणीच्या वयात आहे. त्याला आता निवृत्तीचे वेध लागेल आहेत. अचानक कोसळलेल्या संकटामुळे गिल्बर्टला फक्त नातवाचा आधार उरतो. त्याची करुण कहाणी या चित्रपटात दाखविण्यात आली आहे.

पोर्तुगीज चित्रपट दिग्दर्शक मन्युअल डी. ऑलीवेरा हे जागतिक चित्रपट सृष्टीतील एक आश्चर्यच म्हटले पाहिजे. १०६ वर्षांचे प्रदिर्घ आयुष्य लाभलेले ऑलीवेरा ८० वर्षे चित्रपट सृष्टीत कार्यरत राहिले. मूक चित्रपट ते २१ वे शतक-असा खूप मोठा कालखंड त्यांनी पाहिला. त्यांना आंतरराष्ट्रीय मान्यता तशी उशीराच मिळाली. पण पोर्तुगालमधील हुकुमशाही राजवटीमुळे सुरुवातीला चित्रपटासाठी लागणारे पोषक वातावरण नव्हते. एकंदरीत सामाजिक आशयाचा चित्रपट तसेच लघुपट व माहीतीपटांची त्यांनी अखंड निर्मिती केली. २००१ मध्ये पोर्तुगल येथे प्रदर्शित झालेल्या या सिनेमाचा कालावधी ९० मिनीटांचा आहे.

५.३४ आरोग्य विषयक व्याख्यान: शनिवार, दि.०७/१०/२०१७:- रोजच्या जीवनातील तणाव, व्यस्त जीवनशैली, व्यायामाचा अभाव, बैठे काम, पाणी कमी पिणे यातून अनेक व्याधी सुरु होतात. मूळव्याध हा त्यातलाच एक आजार आहे. त्यावर उपाय म्हणजे आहारात तंतुमय पदार्थांचा समावेश करणे उत्तम आहे असे प्रतिपादन डॉ. भालचंद्र कुलकर्णी यांनी केले. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र नाशिक व विश्वास को-ऑप. बँक. लि., नाशिक, विश्वास ज्ञानप्रबोधिनी अॅण्ड इन्स्टिट्यूट, नाशिक, सारस्वत बँक व रेडिओ विश्वास ९०.८ कम्युनिटी रेडिओ यांच्या संयुक्त विद्यमाने डॉ. भालचंद्र कुलकर्णी यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. त्याप्रसंगी त्यांनी मार्गदर्शन केले. ते म्हणाले 'पालेभाज्या, कोशिंबीर, गाजर, मुळा, कोबी यांचा तसेच सफरचंद, चिकू, अननस, डाळींब, केळी यांचा रोजच्या जेवणात समावेश असावा. त्यामुळे फिशर, फिशचुला यासारख्या आजारापासून संरक्षण होऊ शकते व आपण निरोगी राहू शकतो. त्याचबरोबर तणाव कमी करण्यासाठी आनंदी मनासाठी व्यायाम करावा त्यातून आनंदी जीवनशैलीचा मार्ग सुकर होतो.' वजन कमी करणारी औषधे, कोलेस्टेरॉल कमी करणाऱ्या औषधांपासून सावधगिरी बाळगायला त्यांनी सांगितले. स्वागत व प्रास्ताविक करतांना बँकेचे संस्थापक अध्यक्ष विश्वास ठाकूर यांनी धावपळीच्या जीवनशैलीत आपले आरोग्याकडे दुर्लक्ष होते. त्यामुळे अनेक नव-नवीन आजार निर्माण होत आहेत. त्यावर प्रबोधनात्मक जाणिवेतून अशा व्याख्यानांचे बँकेतर्फे आयोजन करण्यात येते, असे सांगितले. यावेळी बँकेचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी डॉ. हरी कुलकर्णी, सह मुख्य कार्यकारी अधिकारी प्रसाद पाटील, अतिरिक्त मुख्य कार्यकारी अधिकारी सारीका देशपांडे तसेच विश्वास को-ऑप. बँकेचे अधिकारी, कर्मचारी उपस्थित होते.

५.३५ चित्रपट चावडी:- चित्रपट चावडी उपक्रमांतर्गत सुप्रसिद्ध दिग्दर्शक मन्युअल डी.ऑलीवेरा यांचा 'अनिकी बोबो' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. ऑलीव्हेरांचा हा अगदी सुरुवातीचा पोर्तुगीज चित्रपट पुढे येऊ घातलेल्या इटालीयन नव

वास्तववादाची नांदीच होती. चित्रपटातील सर्व पात्रे खरंतर लहान मुलेच आहेत. पण त्यांचे बालखेळ मोठ्यांचे प्रतिबिंब आहेत. लहान मुलांचा निरागसपणा व खेळकरपणा मात्र शेवटी प्रेक्षकांची मने जिंकतो. १९४२ मध्ये पोर्तुगीज येथे प्रदर्शित झालेल्या या सिनेमाचा कालावधी ७१ मिनिटांचा आहे.

- ५.३६ 'व्हेज बिर्याणी पुलाव' महोत्सव: शनिवार दि.११/११/२०१७ व रविवार दि.१२/११/२०१७:- व्हेज बिर्याणी पुलावचा वातावरणातील सुगंध आणि लज्जत यांचा मित्रपरिवार, कुटुंबियांसमवेत स्वादिष्टपणे घेत असलेला आस्वाद यांचे चित्र विश्वास लॉन्सवर बघायला मिळत आहे. व्हेजीटेबल आणि विविध प्रकारच्या मसाल्यांचा वापर करून चवीचा अनोखा आनंद 'व्हेज बिर्याणी पुलाव महोत्सवात' मिळत आहे. नाशिक शहरात फुड कल्चरचे अनोखे विश्व आकारास येत आहे. त्यात 'विश्वास ग्रुप' तर्फे आयोजित विविध खाद्य महोत्सवांमुळे पदार्थांचे वेगळेपणा समोर येत आहे. विविध प्रकारच्या पावभाजी आणि मसाला राईस यांचा अनोखा मिलाफ महोत्सवात रंगत आणतो. सदर महोत्सवात मराठी खाद्यसंस्कृतीत व्हेज बिर्याणी पुलावचे अनेक प्रकार आहेत. यामध्ये 'जैन स्पेशल बिर्याणी', 'मटका व्हेज बिर्याणी', 'व्हेज दम बिर्याणी', 'कोफ्ता कश्मिरी पुलाव', व्हेज ग्रिन पिज पुलाव, 'व्हेज टोमॅटो पुलाव', व्हेज शाही पुलाव', 'व्हेज चीज पुलाव' तसेच कोकोनट राईस, लेमन राईस, व्हेज फ्राईड राईस असे अनेक प्रकार महोत्सवात होते. त्याचबरोबर चटकदार स्टार्टर्स असून त्यामध्ये व्हेज गोल्ड कॉईन, सिसम टोस्ट, व्हेज क्रीस्पी पनीर इन हॉट गार्लीक, व्हेज बॉल इन शेजवान खवय्यांचा आनंद द्विगुणीत करत होते. नाशिकमधील नामांकीत व्हेज बिर्याणी व पुलाव बनविणारे अस्सल कुक इथे आले होते. त्यामुळे खाद्यप्रेमींना एक अनोखी पर्वणीच मिळाली.
- ५.३७ चित्रपट चावडी:- चित्रपट चावडी उपक्रमांतर्गत सुप्रसिद्ध दिग्दर्शक अन्युअल डी.ऑलीवेरा यांचा 'इक्सेन्ट्रीसीटीज ऑफ ब्लॉड हेअर्ड गर्ल' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. 'इक्सेन्ट्रीसीटीज ऑफ ब्लॉड हेअर्ड गर्ल' हा चित्रपट एका तरुण जोडीचा प्रेमपट आहे. आगगाडीच्या प्रवासात एक तरुण एका मध्यमवयीन सहप्रवासी स्त्रीला त्याच्या आयुष्यात आलेल्या एका सुंदर तरुणीबद्दल सांगतो. चायनीज पंखा धारण करणाऱ्या त्या तरुणीच्या प्रेमात पडलेल्या ह्या तरुणाची काय अवस्था होते हे या चित्रपटात दाखविले आहे. २००९ मध्ये पोर्तुगल येथे प्रदर्शित झालेल्या या सिनेमाचा कालावधी ६४ मिनिटांचा आहे.
- ५.३८ 'चित्रपट चावडी':- 'चित्रपट चावडी' उपक्रमांतर्गत फिनलँडचे सुप्रसिद्ध दिग्दर्शक अकी कौरीस्माकी यांचा 'द मॅन विदाऊट पास्ट' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. २००२ मध्ये फिनलँड येथे प्रदर्शित झालेल्या या सिनेमाचा कालावधी ९७ मिनिटांचा आहे. फिनलँडचे प्रसिद्ध दिग्दर्शक अकी कौरीस्माकी हे त्यांच्या सहजसुंदर, हलक्याफुलक्या, नर्मविनोदी, परंतु तितक्याच चमत्कृतीपूर्ण चित्रपटांसाठी प्रसिद्ध आहेत. त्यांची प्रमुख पात्रे सर्व सामान्य फिनलँडर असतात. सर्वसामान्यांची सुख:दुखे:, त्यांच्या जीवनातील चढउतार ते तटस्थपणे नेटकेपणाने टिपतात. या चित्रपटात एका वेल्डरची गोष्ट आहे. काही चोरटे पार्कमध्ये त्याच्यावर हल्ला करतात. डोक्यावरील आघाताने मृत्यु व नंतर तात्पुरती विस्मृती आलेला चित्रपटाचा नायक जणू पुर्नजन्म घेऊन नवे आयुष्य शोधतो. २००२ मध्ये फिनलँड येथे प्रदर्शित झालेल्या या सिनेमाचा कालावधी ९७ मिनिटांचा आहे.
- ५.३९ 'जीवनशैली व हृदयरोग' या विषयावर व्याख्यान शनिवार दि.२४/११/२०१७:- आजच्या धावपळीच्या जगात जीवनशैलीत वेगाने बदल होत असून ताणतणावाचे वाढते प्रमाण, सकारात्मक जीवनशैलीचा अभाव, सोशल मिडीयाच्या अतिवापरामुळे आलेले नैराश्य, उदासीनता, व्यायामाचा अभाव, व्यसनांचे वाढते प्रमाण, विसंवाद यामुळे हृदयरोगाच्या रुग्णांमध्ये वाढ होत असून ते रोखण्यासाठी आनंदी जीवनासाठी निसर्गाशी मैत्री करून सात्त्विक आहार, मेडीटेशन, त्याचबरोबर आपल्या मर्यादा ओळखणे गरजेचे आहे, असे प्रतिपादन ख्यातनाम हृदयरोग तज्ज्ञ डॉ. मनोज चोपडा यांनी केले. महाराष्ट्राचे थोर शिल्पकार स्व. यशवंतराव चव्हाण यांच्या ३३ व्या पुण्यतिथीच्या पुर्वसंध्येला ख्यातनाम हृदयरोग तज्ज्ञ डॉ. मनोज चोपडा यांचे जीवनशैली व हृदयरोग या विषयावर व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. ते म्हणाले, आज ग्लोबल वॉर्मिंग, वाढते ध्वनी प्रदूषण, औद्योगिक प्रदूषण यांचा परिणाम जीवनशैलीवर होत आहे. तरुण वयातच आज हृदयरोग, रक्तदाब, मधुमेह यांचे प्रमाण वाढते आहे. ते रोखण्यासाठी आहारातील तेल,

तूप, साखर, मैदा, मीठ यांचे प्रमाण कमी करणे गरजेचे आहे. त्याच बरोबर योगा, स्वतःसाठी वेळ देणे, आवडीचे छंद जोपासणे यांतून ताणतणाव कमी करण्यासाठी मदत होते. शरीर हे जैविक घड्याळ आहे. ते योग्य रितीने चालवण्यासाठी जीवनशैलीत शिस्त आणणे महत्वाचे आहे. नियमित आरोग्य तपासणी, आहाराच्या वेळा निश्चित करणे, प्रतिकार शक्ती वाढवणे गरजेचे आहे. वेळेचे व्यवस्थापन करून आनंदी मनाने काम करण्याचे कौशल्य साधता आले पाहिजे. तीच खरी आनंदी जीवनाची गुरुकिल्ली आहे.

- ५.४० **'चित्रपट चावडी' शनिवार दि.०२/१२/२०१७:-** 'चित्रपट चावडी' उपक्रमांतर्गत 'क्राईम अॅण्ड पॅनिशमेंट' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. चित्रपट डिझास्टर मॅनेजमेंट अॅण्ड ट्रेनिंग हब (विश्वासलॉन्स), ठाकूर रेसिडेन्सी, विश्वास को-ऑप, बँकेसमोर, सावरकरनगर, गंगापूर रोड, नाशिक-४२२०१३ येथे दाखविण्यात आला. जगप्रसिद्ध कादंबरीकार पॅदेर दोस्तोवस्की यांच्या 'क्राईम अॅण्ड पॅनिशमेंट' या कादंबरीवर हा चित्रपट आधारीत आहे. चित्रपटाचा नायक राईकायनेन हा एका खाटीक खान्यात काम करत असतो. तो अशा व्यक्तींचा खून करतो व्यक्तीने आपल्या गाडीने नायकाच्या बायकोला जखमी केलेले असते. त्या खूनाच्या प्रसंगीच नायकाची एका तरुण मुलीशी गाठ पडते... १९८३ मध्ये फिनलँड येथे प्रदर्शित झालेल्या या सिनेमाचा कालावधी ९३ मिनिटांचा आहे.
- ५.४१ **मोफत धार्मिक पुस्तकांचे वाटप: बुधवार, दि.०६/१२/२०१७:-** समाज सुसंस्कृत होण्यासाठी व समाजमनाची विधायक जडणघडण होण्यासाठी, आपल्या संस्कृतीच्या अध्यात्मिक परंपरेचा शोध घेण्यासाठी अध्यात्मिक पुस्तकांचे, संत चरित्रांचे वाचन करणे गरजेचे आहे. त्यातून सत्वशील समाज निर्माण होण्यास निश्चितच मदत होईल, असे प्रतिपादन विश्वास को-ऑप, बँकेचे संस्थापक अध्यक्ष विश्वास जयदेव ठाकूर यांनी केले. विश्वास ग्रुप, रविवार कारंजा गणेशोत्सव मंडळ, रेडिओ विश्वास ९०.८ कम्युनिटी रेडिओ यांच्या संयुक्त विद्यमाने गणेश चतुर्थीनिमित्त, रविवार कारंजा येथे अध्यात्मिक पुस्तकांचे मोफत वाटप करण्यात आले. त्याप्रसंगी श्री. विश्वास ठाकूर बोलत होते. मा. ठाकूर म्हणाले की, वाचन संस्कृती वाढविण्याबरोबरच नव्या पिढीला विचारांची व संस्कारांची जोड देण्यासाठी पुस्तके मोलाची भूमिका बजावत असतात. याप्रसंगी 'ग्रंथ तुमच्या दारी' योजनेचे शिल्पकार विनायक रानडे, रविवार कारंजा गणेशोत्सव मंडळाचे अध्यक्ष नरेंद्र पवार, कार्याध्यक्ष पोपटराव नागुरे, सेक्रेटरी रविंद्र पाटील आदी उपस्थित होते. यावेळी मराठी, हिंदी धार्मिक परंपरेतील अनेक महत्त्वपूर्ण ग्रंथांचे, संदर्भ ग्रंथांचे, मासिकांचे वाटप करण्यात आले. पुस्तक वाटपप्रसंगी अनेक भाविकांनी या अभिनव उपक्रमाचे कौतुक केले.
- ५.४२ **पर्यावरणपूरक अंत्यसंस्कार या विषयावर व्याख्यान रविवार, दि.१०/१२/२०१७:-** देशभरात वर्षभरात सरासरी एक कोटी नागरिकांचे निधन होते. त्यांच्या अंत्यसंस्कारासाठी सुमारे दोन कोटी वृक्ष तोडले जातात. त्याने पर्यावरणाचा ऱ्हास होतो. शेतीत पीक निघाल्यानंतर उरणारा कचरा न जाळता त्यापासून गोवया बनविण्याची 'मोक्षकाष्ठ' ही पद्धत या प्रश्नावर उपाय ठरू शकते. त्यामुळे अंत्यसंस्कारासाठी या पद्धतीला प्राधान्य द्यावे, असे आवाहन नागपूरचे नौदलातील निवृत्त अधिकारी विजय लिमये यांनी केले. विश्वास ज्ञान प्रबोधिनी अॅण्ड रिसर्च इन्स्टिट्यूट, यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र नाशिक, रेडिओ विश्वास ९०.८ कम्युनिटी रेडिओ व सारस्वत बँक, नाशिक यांच्यातर्फे आयोजित 'पर्यावरणपूरक अंत्यसंस्कार' या विषयावर ते बोलत होते. श्री. लिमये यांनी मोक्षकाष्ठ कल्पना समजावून सांगितली. ते म्हणाले की, अंत्यसंस्कारासाठी लाकडे हवीत म्हणून भारतीय वंशाच्या लाखो झाडांची कत्तल केली जाते. पर्यावरणाच्या या हानीकडे मानवी दृष्टीकोनातून पाहायला हवे. पीक निघाल्यावर उर्वरीत कचरा जाळला जातो. या कचरापासून लाकडी विटा तयार करण्याची संकल्पना २००५ मध्ये सुरु झाली. नागपूर महापालिकेने अंत्यसंस्कारासाठी ही पद्धत स्विकारली आहे. ही पद्धत स्विकारल्यास देशभर दोन कोटी वृक्षांचे प्रत्येक वर्षी संवर्धन होऊ शकेल. व्याख्यानास पर्यावरण प्रेमी नागरिक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.
- ५.४३ **चित्रपट चावडी:-** चित्रपट चावडी उपक्रमांतर्गत 'ल हावर' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. फिनलँडचे चित्रपट दिग्दर्शक अकी कौरीस्माको यांच्या तीन चित्रपटांच्या मालिकेतील हा शेवटचा चित्रपट. 'ल हावर' या चित्रपटाचे कथानक उत्तर फ्रान्समधील हावर बंदरात घडते. आफ्रिकेतील अनेक देशातून लोक अनधिकृतपणे युरोपातील अनेक

देशांमध्ये आश्रय घेऊ पहातात. इद्रीस हा गॅबनमधून आलेला कुमारवयीन मुलगा व मार्सेल हा बुट पॉलीश करून पोट भरणारा वृद्ध यातील ही आश्वासक, उबदार कथा. मार्सेल, इद्रीसला त्याच्या आईला भेटविण्यासाठी प्रयत्नांची पराकाष्ठा करतो. २०११ मध्ये फिनलँड येथे प्रदर्शित झालेल्या या सिनेमाचा कालावधी ९३ मिनिटांचा आहे.

५.४४ **नॉनव्हेज महोत्सव: शनिवार दि.२३/१२/२०१७ ते सोमवार दि.२५/१२/२०१७:-** नॉनव्हेज पदार्थांची लज्जत घेत कुटुंबियांसमवेत गप्पांसोबत आनंददायी अनुभव खवय्ये घेत होते. नॉनव्हेज पदार्थांची अनोखी चव प्रत्येकाचा आनंद द्विगुणित करत होती. खवय्यांनी सुट्टी खया अर्थाने कारणी लावली, असेच म्हणावे लागेल. तीन दिवसीय नॉनव्हेज महोत्सवाला वीस हजाराहून अधिक खवय्यांनी प्रतिसाद दिला. स्वादिष्ट-मसालेदार मटन, चिकन, मासे यांचे शंभरहून अधिक प्रकार खास खवय्यांसाठी पर्वणी ठरले. वेगळेपणा आणि वैविध्य याचा अनुभव विश्वास लॉन्सवर प्रत्येकाला आला. फिश टिक्का, फिश मसाला फ्राय, चिकन सॉसेस, चिकन पकोडा अशा अनेक पदार्थांनी महोत्सवात चांगलीच रंगत आणली. खाद्यपरंपरेत नॉनव्हेज पदार्थ तयार करण्याच्या विशिष्ट पद्धती किती विलक्षण आहेत, याचा अनुभवही येथे आला. नाशिक शहराच्या विकासात फुड कल्चर हे नव्याने विकसित होत आहे. त्याचेच हे दर्शन होते, असे म्हणावे लागेल. या महोत्सवाचे हॉस्पिटॅलिटी पार्टनर किरण विंचुरकर यांचे भरोसा केटरर्स तर सी-फुड पार्टनर म्हणून कोकण करी, कॅफे पार्टनर कॅफे क्रिम (इंदिरानगर), वाईन पार्टनर यॉर्क वाईनरी हे होते. शुद्ध व सात्विक शाकाहारींसाठी खास व्यवस्था करण्यात आली होती, हे महोत्सवाचे वेगळेपण ठरले. ब्लॅक चिकन लोणचं, मटका चिकन, खपसा, मटका दम चिकन, चिकन पकोडा, लॉबस्टर, ऑईललेस तंगडी, चिकन चीज रोल, मंदी चिकन राईस, चिकन दाबेली, चिकन सॉसेस, फिश खर्डा, फिश खिमा, फिश बिर्याणी, मटन बिर्याणी, सौदी डिशेस, मंगोलियन स्टाईल आदी पदार्थांची रेलचेल होती. महोत्सवानिमित्त विश्वास ग्रुपतर्फे उत्कृष्ट गायक स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. त्यालाही उस्फुर्त प्रतिसाद लाभला. स्पर्धेचे संयोजन सुप्रसिद्ध गायक व संगीतकार संजय गीते यांनी केले.

५.४५ **'चुरा लिया है तुमने जो दिल को...' मैफल: रविवार, दि.३१/१२/२०१७:-** घर आज्ञा घीर आये बदरा सावरीया, ये शाम मस्तानी, ये क्या हुआ, कैसे हुआ अशा एकाहून एक सरस गीतांनी आर.डी. बर्मन यांच्या स्वरांची मोहिनी अजूनही किती आहे याचा अनुभव विश्वास लॉन्स येथे जमलेल्या हजारो रसिकांना आला. नववर्षाच्या पूर्वसंध्येला नव्या संकल्पांची नवी मैत्री, नवी ओळख आनंदाची जाणीव असलेल्या नवीन वर्षाची सुरुवात ही थोड्याशा आगळ्यावेगळ्या पद्धतीने व्हावी, याकरीताच नववर्षाच्या पूर्वसंध्येला काही चांगले संकल्प घेऊन नवीन वर्ष आपण सर्वच एका वेगळ्या प्रकारे साजरा करावा या संकल्पनेतून विश्वास ग्रुप, विश्वास हॅपीनेस सेंटर तर्फे व विश्वास संकल्प आनंदाचा उपक्रमांतर्गत संगीतकार आर. डी. बर्मन यांनी संगीतबद्ध केलेल्या समधुर गीतांच्या 'चुरा लिया है तुमने जो दिल को...' या मैफलीचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाची संकल्पना 'विश्वास ग्रुपचे' कुटुंबप्रमुख विश्वास जयदेव ठाकूर यांची होती. जगण्यातील आर्तता, उत्कटता, हर्ष आणि आनंदाचा अनोखा मिलाफ आर. डी. यांच्या संगीतात होता. त्याची प्रचिती प्रत्येक गाण्यात येत होती. ख्यातनाम लेखक अंबरीश मिश्र यांचे अभ्यासपूर्ण निवेदन आणि आठवणी आर. डी. बर्मन यांच्या संगीताचे मर्म उलगडून दाखवण्यासाठी पूरक ठरले. हिंदी आणि बंगाली चित्रपटसृष्टीत त्यांनी केलेले प्रयोग गीतांचा आशय पोहोचवण्यासाठी किती प्रभावी होते याचा अनुभव प्रत्येक रसिकांनी घेतला. इस मोड से जाते है, चुनरी संभाल गोरी, ओ मांझी रे, जाने क्या बात है, तेरे बिना जिया लागे ना, आज उनसे पहली मुलाकात होगी, ओ मेरे दिल के चैन, क्या जानू सनम, तेरे बिना जिंदगी से, आनेवाला पल, रिमझिम गिरे सावन, हमें तुमसे प्यार कितना, होगा तुमसे प्यारा कौन, हम दोनो दो प्रेमी अशा एकाहून एक सरस गीतांनी मैफलीत चांगलीच रंगत आणली. गायिका रागिणी कामतीकर, मिल्हीद धर्तीगण व विवेक केळकर यांनी गीतांचे अप्रतिम सादरीकरण केले.

५.४६ **चित्रपट चावडी शनिवार, दि.०६/०१/२०१८:-** चित्रपट चावडी उपक्रमांतर्गत सुप्रसिद्ध कॅनेडियन दिग्दर्शक अँटम एगोयान यांचा 'द स्वीट हिअरआफ्टर' हा चित्रपट दाखविण्यात आला.

कॅनेडियन दिग्दर्शक अँटम एगोयान यांना भारताच्या आंतरराष्ट्रीय चित्रपट महोत्सव २०१७ मध्ये जीवनगौरव हा सर्वोच्च सन्मान प्रदान करण्यात आला. इजिप्शियन आर्मेनियन वंशाचे एगोयान कॅनडातील तसेच

जागतिक पटलावरचे महत्वाचे दिग्दर्शक मानले जातात. 'द स्वीट हिअरआफ्टर' या त्यांच्या चित्रपटात कॅनडातील एका छोट्या गावात स्कूल बसच्या अपघातात अनेक मुले मृत्युमुखी पडतात. त्याने सर्वांचेच जीवन कसे ढवळून निघते, याची कथा आहे.

५.४७ **चित्रकला स्पर्धा:** बुधवार १० जानेवारी २०१८ ते शनिवार २७ जानेवारी २०१८:- मनाच्या कप्यातील विविध आकार, फुले, पक्षी, झाडांची विविध रूपे, निसर्ग, स्वच्छतेचे महत्त्व, रंगाचा अभिनव वापर, आजच्या विविध टी.व्ही. मालिकांतील पात्रांना दिलेले चित्ररूप या अनोख्या दुनियेत शालेय विद्यार्थी घेऊन गेले. विद्यार्थ्यांच्या कलागुणांना वाव देण्यासाठी तसेच त्यांच्यातील कल्पकता व सुप्त गुणांना व्यासपीठ उपलब्ध करून देण्यासाठी चित्रकला स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते.

निसर्ग हा मानवाचा खरा मित्र आहे. त्या निसर्गाची अनेक रूपे विद्यार्थ्यांनी कागदावर छान पद्धतीने रेखाटली. चित्रकला हे मनातील भावभावनांना अविष्कार रूप देणारे माध्यम आहे. त्याचा विद्यार्थ्यांनी पुरेपूर वापर केल्याचे चित्रकला स्पर्धेत दिसून आले. शालेय विद्यार्थ्यांसाठी 'विश्वास संकल्प आनंदाचा - २०१८' उपक्रमांतर्गत भव्य चित्रकला स्पर्धेचे आयोजन करण्यात आले होते. चित्रकला स्पर्धेतील सहभागी विद्यार्थ्यांना बक्षिसे व प्रशस्तीपत्रके देण्यात आली. चित्रकला स्पर्धेसाठी ५५ शाळांनी सहभाग नोंदवला. त्यात वीस हजारांहून अधिक विद्यार्थी सहभागी झाले.

५.४८ **चित्रपट चावडी:** शनिवार दि.२०/०१/२०१८:- 'चित्रपट चावडी' उपक्रमांतर्गत सुप्रसिद्ध कॅनेडियन दिग्दर्शक अँटम एगोयान यांचा 'नेक्स्ट ऑफ किन' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. 'नेक्स्ट ऑफ किन' १९८४ मध्ये कॅनडा येथे प्रदर्शित झालेल्या सिनेमाचा कालावधी ७० मिनिटांचा होता.

५.४९ **पर्यटनातून संशोधन कार्यशाळा:** शुक्रवार, दि.२६/०१/२०१८:- विद्यार्थ्यांनी आपल्यातील कल्पकता, कुतूहल कायम जागरूक ठेवणे गरजेचे असून आजच्या माहिती तंत्रज्ञानाच्या युगात समाजासाठी उपयुक्त असे विधायक संशोधन करावे व देशविकासाला हातभार लावावा. तसेच आजच्या विद्यार्थ्यांमध्ये गुणवत्ता मोठ्या प्रमाणावर आहे. त्याचा शोध घेणे शाळांबरोबरच समाजातील इतर घटकांचीही जबाबदारी आहे. त्यासाठी सायन्स टुर्ससारखे उपक्रम दिशादर्शक आहेत. असे प्रतिपादन कार्याध्यक्ष विश्वास जयदेव ठाकूर यांनी केले. आर. एस. सायन्स टुर्स ही संस्था 'पर्यटनातून संशोधन' या संकल्पनेवर विज्ञान पर्यटन हा उपक्रम राबवत आहे. प्रजासत्ताक दिनाच्यानिमित्ताने या संस्थेच्या माध्यमातून शास्त्रज्ञांबरोबर संशोधनावर आधारीत चर्चासत्राचे आयोजन रचना विद्यालय हायस्कूल, शरणपूररोड, नाशिक येथे करण्यात आले होते. त्याप्रसंगी सहस्त्ररश्मी पुंड यांनी पेटंट्स, कॉपीराईट्स आणि ट्रेडमार्क याविषयी मार्गदर्शक केले. एखाद्या संकल्पनेला पेटंटपर्यंत पोहोचवून देण्यात प्रयत्न करण्याचे आश्वासनही श्री. पुंड यांनी दिले. पिंपरी चिंचवड सायन्स पार्कचे एन.टी. कासार यांनी रोजच्या जीवनातील संशोधन, प्रत्येक राज्यातील विज्ञान केंद्र आणि तेथील प्रोजेक्ट्स याबद्दल मार्गदर्शन केले. विद्यार्थ्यांनी तयार केलेले विविध प्रयोग येथे मांडण्यात आले होते. रचना विद्यालयाच्या मुख्याध्यापिका संगीता टाकळकर यांनी मोलाचे सहकार्य केले. कार्यक्रमास पक्षीमित्र दिगंबर गाडगीळ उपस्थित होते. स्वागत व प्रास्ताविक आर. एस. सायन्स टुर्सचे रवींद्र शास्त्री यांनी केले व भविष्यातील उपक्रमांविषयी माहिती दिली.

५.५० **'चित्रपट चावडी' :** शनिवार, ०३ फेब्रुवारी २०१८:- 'चित्रपट चावडी' उपक्रमांतर्गत सुप्रसिद्ध कॅनेडियन दिग्दर्शक अँटम एगोयान यांचा 'रिमेम्बर' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. 'रिमेम्बर' २०१५ मध्ये जर्मनी येथे प्रदर्शित झालेल्या या सिनेमाचा कालावधी ९४ मिनिटांचा आहे.

५.५१ **'चित्रपट चावडी' शनिवार १७ फेब्रुवारी २०१८:-** 'चित्रपट चावडी' उपक्रमांतर्गत सुप्रसिद्ध कॅनेडियन दिग्दर्शक अँटम एगोयान यांचा 'द रिमेन्स ऑफ द डे' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. काझुओ इशिगुरो हे जपानी वंशाचे इंग्रजी लेखक असून २०१७ चे साहित्याच्या नोबेल पुरस्काराने त्यांना सन्मानित करण्यात आले आहे. त्यांच्या 'द रिमेन्स ऑफ द डे' ह्या कादंबरीवर आधारीत त्याच नावाचा हा चित्रपट आहे.

- ५.५२ 'चित्रपट चावडी' शनिवार ०३ मार्च २०१८:- 'चित्रपट चावडी' उपक्रमांतर्गत सुप्रसिद्ध कॅनेडियन दिग्दर्शक अँटम एगोयान यांचा 'द स्ट्रेट स्टोरी' हा चित्रपट दाखविण्यात आला. अमेरिकेतीलच नव्हे; तर जगातल्या सर्वश्रेष्ठ दिग्दर्शकांच्या पंक्तीत त्यांना मानाचे स्थान आहे. तसा स्ट्रेट स्टोरी हा त्यांचा चित्रपट सरळच म्हटला पाहिजे. इरॅझरहेड, ब्ल्यु वेलवेट, लॉस्ट हायवे, मुल हॉलंड ड्राईव्ह व इनलँड एम्पायर हे त्यांचे इतर वैशिष्ट्यपूर्ण चित्रपट.
- ५.५३ महिला दिनानिमित्त स्नेहमेळावा बुधवार ७ मार्च ते शनिवार १० मार्च २०१८:- जागतिक महिला दिनानिमित्त स्नेहमेळाव्याचे आयोजन करण्यात आले होते. यानिमित्ताने महिलांना भेटवस्तूचे वाटप करण्यात आले. विविध मनोरंजनात्मक खेळांचे आयोजन करण्यात आले होते. त्यात महिलांनी उत्स्फूर्त सहभाग घेतला. बँकेच्या प्रत्येक शाखेत महिलांनी महिलांच्या आत्मनिर्भरतेविषयी संदेश लिहिले. त्यातून 'स्त्रीचे अस्तित्व' याविषयी भाष्य करण्यात आले होते. यानिमित्ताने ग्राहकांना एकमेकांचा परिचय तसेच सुसंवाद व्हावा, बँकेच्या नवनवीन योजना, उपक्रम त्यांच्यापर्यंत पोहोचण्यासाठी या कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. महिलांनी अधिकाधिक स्वावलंबी होण्याच्या दृष्टीने व आर्थिक व्यवहारांत त्यांचा सहभाग वाढविण्याच्या दृष्टीने झिरो बॅलन्स बचत खाते सुविधा महिला दिनानिमित्त सर्व महिलांना उपलब्ध करून देण्यात आली. सर्व शाखा मिळून सुमारे ५ हजार महिलांनी भेट घेतली.
- ५.५४ कार्पोरेटशाही की लोकशाही या विषयावर हेमंत देसाई यांचे व्याख्यान संपन्न: रविवार, ११ मार्च २०१८:- समाजात सर्वसामान्यांच्या जगण्यावर कार्पोरेट क्षेत्राने वेगाने आक्रमण केले असून त्यांच्या हितासाठी राबविण्यात येणाऱ्या अनेक योजना त्यांच्यापर्यंत पोहोचतच नाहीत. 'पब्लिक सेक्टर' या संकल्पनेचा आता नव्या जाणीवेतून अर्थ शोधण्याची वेळ आली आहे. कष्टकरी व शेतमजूर यांना विश्वासात घेऊन त्यांच्यासाठी निश्चित धोरण आखण्याची या काळात गरज आहे. त्यातून विकासाचे नवे स्वप्न उदयास येईल. ते लोकशाहीला बळकटी आणणारेच ठरेल, असे प्रतिपादन ज्येष्ठ पत्रकार हेमंत देसाई यांनी केले.

महाराष्ट्राचे थोर शिल्पकार स्व. यशवंतराव चव्हाण यांच्या १०५ व्या जयंतीच्या पूर्वसंध्येला ज्येष्ठ पत्रकार हेमंत देसाई यांच्या लोकशाही की कार्पोरेटशाही? या विषयावरील व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. त्यावेळी ते बोलत होते. कार्यक्रमाचे स्वागत व प्रास्ताविक प्रतिष्ठानचे कार्याध्यक्ष विश्वास ठाकूर यांनी केले. हेमंत देसाई यांचा परिचय प्रतिष्ठानचे कोषाध्यक्ष डॉ. सुधीर संकलेचा यांनी करून दिला. तर सन्मान बी. एस. एन. एल. चे महाप्रबंधक नितीन महाजन यांनी केला. कार्यक्रमास प्रतिष्ठानचे अध्यक्ष विनायक पाटील, सदस्य अँड. नितीन ठाकरे तसेच पां. भां. करंजकर, डॉ. प्रदिप पवार, प्राचार्य प्रशांत पाटील, प्रविण मानकर, जलतज्ज्ञ राजेंद्र जाधव, प्रेमनाथ सोनवणे आदि मान्यवर उपस्थित होते.

१०.६ विभागीय केंद्र औरंगाबाद:-

- ६.१ दोन दिवसीय राज्यस्तरीय शिक्षक साहित्य संमेलन:- यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई, विभागीय केंद्र औरंगाबाद, शिक्षण विकास मंच व महात्मा गांधी मिशन आयोजित दोन दिवसीय राज्यस्तरीय शिक्षक साहित्य संमेलन शनिवार, दि.१५ रविवार, १६ एप्रिल २०१७ रोजी औरंगाबाद येथील महात्मा गांधी मिशनच्या रूक्मिणी सभागृहात पार पडले. त्यामध्ये झालेल्या कार्यक्रमांचा संक्षिप्त आढावा पुढीलप्रमाणे:
- १.१ साहित्य संमेलनाचे उद्घाटन:- रूक्मिणी सभागृहात शनिवारी (ता. १५ एप्रिल) महाराष्ट्र राज्य साहित्य संस्कृती मंडळाचे अध्यक्ष बाबा भांड यांच्या हस्ते करण्यात आले. हे उद्घाटन काहीशा वेगळ्या पद्धतीने फळ्यावर 'मुले ही राष्ट्राची संपत्ती आहे, शिक्षकहो लिहिते व्हा...' असा शुभेच्छा संदेश लिहून झाले. 'कुठल्याही चांगल्या कामाची सुरुवात स्वतःपासून करायला हवी, त्याप्रमाणे आपल्या मुलांप्रमाणेच इतर मुलांचीही काळजी घ्या. राष्ट्राची संपत्ती असलेल्या मुलांवर संस्कार करणाऱ्या शिक्षकांनो, आपली ताकद शब्दांतून मांडा', असे आवाहन बाबा भांड यांनी केले. ते पुढे

म्हणाले, संस्कार हे खऱ्या अर्थाने वाचन—लेखनातूनच होत असतात. लिहिताना वास्तव पकडता आले पाहिजे. स्वातंत्र्याबद्दल कुणी काहीही म्हणत असले, तरी लेखनाचे स्वातंत्र्य कुणीही हिरावून घेऊ शकणार नाही. त्यामुळे शिक्षकांनी मुळापर्यंत जात स्वतःसह कुणालाही लिहिते करावे. शिक्षणाची दारे बहुजनांना ज्यांच्यामुळे खऱ्या अर्थाने उघडी झाली, त्या महाराज सयाजीराव गायकवाड यांच्या नांवाचा कुठे एका ओळीनेही उल्लेख होत नसल्याबद्दल त्यांनी खंत व्यक्त केली. संयोजक डॉ. वसंत काळपांडे यांनी सुरूवातीला संमेलनामागची भूमिका विशद केली.

- १.२ **लिहित्या हातांचा गौरव— विशेष सत्कार—** मराठवाड्यातील साहित्य अकादमी पुरस्कारप्राप्त लेखक डॉ. आसाराम लोमटे, प्रा. रवी कोरडे आणि प्रा. वीरा राठोड यांचा मान्यवरांच्या हस्ते स्मृतिचिन्ह, शाल, पुष्पगुच्छ देऊन सन्मान करण्यात आला. श्री. लोमटे म्हणाले, विचारांचे आदान—प्रदान होऊन समाजाला दिशा देण्याचे काम अशा संमेलनांतून होत आहे. मूल्यव्यवस्था टिकविण्याची जबाबदारी शिक्षकांवर आहे. आम्ही ज्या कळकळीने जगण्यातले चित्र लिहिले ते आता चर्चेच्या केंद्रस्थानी येत असल्याचा आनंद आहे. याप्रसंगी डॉ. कुमुद बन्सल उत्कृष्ट शैक्षणिक ग्रंथ पुरस्काराने लेखक शारदा बर्वे (अध्ययन अक्षमता आणि मुले), डॉ. राजा दांडेकर (अशी घडली माणसे) आणि डॉ. श्रुती पानसे (बहुरंगी बुद्धिमत्ता) यांना सन्मानित करण्यात आले. संमेलनातून मिळणारी ज्ञानाची शिदोरी, शब्दांचे धन शिक्षकांनी विद्यार्थ्यांपर्यंत घेऊन जावे. काळाप्रमाणेच बदल स्वीकारत संस्कारक्षम पिढी निर्माण करण्याचे काम नेटाने पुढे चालवावे, असे आवाहन संमेलनाचे स्वागताध्यक्ष तथा मराठवाडा शिक्षक मतदारसंघाचे आमदार विक्रम काळे यांनी केले.
- १.३ **प्रकट मुलाखत: विषय: माझ्या लेखन प्रेरणा—** उद्घाटनानंतरच्या सत्रात 'माझ्या लेखन प्रेरणा' या विषयावरील प्रकट मुलाखतीत कृष्णात खोत, रमेश इंगळे—उत्रादकर आणि संजीवनी तडेगावकर यांनी विविध प्रश्नांना दिलखुलास उत्तरे दिली. केशव कटींग आणि संदीप जगदाळे यांनी त्यांची मुलाखत घेतली. कृष्णात खोत म्हणाले की, लेखकाने ओळखविरहित राहिले पाहिजे. समाजात ओळख घेऊन वावरताना लेखनासाठीचा कच्चा मजकूरच मिळत नाही. लेखन हा स्वतःच सांगत बसत नाही, तो दुसऱ्यांचे कष्ट हलके करत असतो.
- १.४ **प्रकट मुलाखत: विषय— सोशल मिडीयावरील शिक्षकांचे सहनशील—** गेल्या काही काळात जिल्हा परिषद शाळांबद्दल समाजमानस खूप वाईट झाले आहे. समाजाची मानसिकता बदलून जिल्हा परिषद शाळा आणि शिक्षकांचे सोशल मिडियामुळे प्रतिसंवर्धन होत आहे, असे प्रतिपादन बहिरवाडी (जि. अहमदनगर) येथील शिक्षक भाऊसाहेब चासकर यांनी केले. शिक्षकांनाही सोशल मिडियामुळे स्वतःच्या अभिव्यक्तीला चालना देण्यासाठी मोठा मंच मिळाला आहे. एवढेच नव्हे, तर सोशल मिडीयामुळे शिक्षकांचेही शिक्षण होत आहे. आतापर्यंत शिक्षकांची कार्यक्षमता ही घर आणि शाळा एवढ्यापुरतीच मर्यादित राहिली. व्हॉट्सअप, फेसबुकमुळे शिक्षकांना व्यक्त होण्यासाठी व्यासपीठ उपलब्ध झाले आहे, असेही चासकर यांनी यावेळी नमूद केले. दरम्यान, जालना जिल्ह्यातील शिक्षक अनिल सोनुने आणि वृषाली विनायक यांनीही सोशल मिडियामुळे शिक्षकांना मिळत असलेल्या संधीवर प्रकाश टाकला.
- १.५ **निमंत्रितांचे कवीसंमेलन— शिक्षकांतील कवीमन शेतकऱ्यात रमले—** दुसऱ्या सत्रात 'शब्द झुल्यावर' हे निमंत्रितांचे कवि संमेलन असले तरी शिक्षकांतील कवीमनाने शेतकऱ्यांच्या प्रश्नांचाच हेरल्याचे चित्र पहायला मिळाले. ३५ हून अधिक कवींनी यात सहभाग घेत आपली नाळ ग्रामीण भागाशीच कशी घट्ट जोडली गेलीय, याचा प्रत्यय संमेलनात दिला.
- १.६ **दिवस दुसरा : रविवार, १६ एप्रिल २०१७:—** राज्याच्या विविध भागांतून आलेल्या शिक्षकांनी आपल्या कथांच्या माध्यमातून कधी हसवले, तर मध्येच समाजात वावरणाऱ्यांचा चेहरा दाखवला. कथाकथनात चार शिक्षकांनी आपल्या कथा सादर केल्या. त्यात अनिता येलमटे (लातूर), एकनाथ

आव्हाड (मुंबई), बाबासाहेब परीट (सांगली) आणि संभाजी आंधळे (धुळे) यांनी आपल्या कथा सादर केल्या, यावेळी गावात शिकवणारे गुरूजी तालुक्यात गेले आणि सर झाले का, याचा वेध घेणाऱ्या 'गुरूजी सर झाले का?' सह ग्रामीण आणि शहरी आयुष्याच्या गुजगोष्टी सांगणाऱ्या कथाकथनाच्या कार्यक्रमात रविवारी (ता. १६) शिक्षक मंडळी रमून गेली. अनिता येलमटे यांनी 'गुरूजी सर झाले का?' ही कथा सादर करत शिक्षकामुळे गावातील मुलांची झालेली दुरावस्था आणि बदली करून आलेल्या शिक्षकामुळे गावाच्या झालेल्या उद्धाराची गोष्ट मांडली. सांगलीचे बाबासाहेब परीट यांनीही आपली कथा सादर करून उपस्थितांची मने जिंकली. कथाकथनाच्या या सत्रात बबन माळी यांच्या खुमासदार सूत्रसंचलनाने रंगत आणली. स्वतः कथाकार असलेल्या माळी यांनी आपल्या सूत्रसंचलनातून गावात वीज आल्यावर विहिरीवर लागलेल्या पंपाची गोष्ट अगदी सहजपणे मांडली. सभागृहात त्यामुळे हास्यकल्लोळ उडाला होता.

- १.७ कवीकट्टा—मुक्त कवी संमेलन — स.१० ते दु.२ वा.:— 'आई, नको करूस घात; मी तुझ्या जीवनाची वात':— राज्यस्तरीय शिक्षक साहित्य संमेलनात रविवारी (ता.१६) 'कवीकट्टा' या सत्रात मुक्त कवी संमेलन रंगले. यात मराठवाडा, पश्चिम महाराष्ट्र आणि उत्तर महाराष्ट्रातील पन्नासहून अधिक शिक्षक कवींना भाग घेतला. शेतकरी, शाळा, प्रेयसी अशा विविध विषयांवर त्यांनी कविता सादर केल्या. स्त्री भ्रूणहत्या, नोटबंदी, शाळेत येणारा विद्यार्थी, जातीयवाद अशा अनेक विषयांना त्यांनी हात घातला. 'आई, नको करूस घात; मी तुझ्या जीवनाची वात' 'अरे, शेतात कष्ट उपसतोस तू...' अशा एकाहून एक सरस कविता सादर करत कवीमनाच्या शिक्षकांनी विविध सामाजिक संदेश दिले. त्यात गंगापूर येथील किशोर बिडवे, लातूर येथील विवके होळसंब्रे, सोलापूर येथील कालिदास चावडेकर, औरंगाबाद येथील कस्तुरी कुलकर्णी, सिल्लोड येथील राणी सांगलीकर आणि जे.के. साऊत आदींनी आपल्या कवितांचे सादरीकरण केले.
- १.८ परिसंवाद: पाठ्यक्रमातील साहित्याची निवड व निकष— जीवनातील प्रत्येक गोष्टीचा आनंद आपल्याला एका आयुष्यात घेता येईलच असे नाही, त्यामुळे, शिक्षकांनी विद्यार्थ्यांना माणूस म्हणून जगण्याचे सामर्थ्य द्यायला हवे. विद्यार्थ्यांचा आणि शिक्षकांचा आवाज एक बनला पाहिजे, असा सूर रविवारी (ता. १६) 'पाठ्यक्रमातील साहित्याची निवड व निकष' परिसंवादात उमटला. राज्यस्तरीय शिक्षक साहित्य संमेलनातील परिसंवादात बीडचे सोमनाथ वाळके, परभणीचे विठ्ठल भुसारे, रत्नागिरीचे गजानन पळसुले—देसाई यांनी सहभाग नोंदवला. सूत्रसंचालन औरंगाबादच्या विनोद सिनकर यांनी केले.
- १.९ समारोप— यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र औरंगाबाद, शिक्षण विकास मंच व महात्मा गांधी मिशन यांच्यावतीने आयोजित दोन दिवसीय राज्यस्तरीय शिक्षक साहित्य संमेलनाचा रविवारी (ता. १६) प्रा. रंगनाथ पठारे यांच्या प्रमुख उपस्थितीत समारोप झाला. ते म्हणाले, अलीकडे शिक्षकांना सर्व्हेचे काम करायला लावले जाते. शिक्षकांनी लेखन करायलाच हवे. मात्र तत्पूर्वी स्वतः परिपूर्ण होत ज्ञानदानाचे काम करावे. पहिलीपासून इंग्रजी शिकविली जात असल्याने विद्यार्थ्यांचे मोठे नुकसान झाले आहे. भाषा म्हणजे केवळ शब्दांचा साठा नव्हे. ते एक प्रकारचे संचित असून, शब्दांतून प्रतिमा घेऊन येते. त्या तुलनेत कुठल्या इंग्रजी शब्दांतून प्रतिमा समोर येतात, असा सवाल त्यांनी उपस्थित केला. ज्ञान आपल्या भाषेत आणणे, रूजविणे, रूळविणे हे आपले काम आहे. स्वागताध्यक्ष आ. विक्रम काळे यांनी संमेलनातील ठेवा, शिदोरी शाळेत घेऊन जा, असे आवाहन केले. ज्येष्ठ पत्रकार पद्मभूषण देशपांडे म्हणाले, शिक्षकांच्या या संमेलनातून सकारात्मक प्रवाहाचे स्रोत जन्माला येतील. संमेलनाध्यक्ष बालाजी मदन इंगळे यांनी लिहा, व्यक्त व्हा, मात्र पुस्तके काढताना घाई करू नका. वाचकांसमोर येताना तयारीने या, असे आवाहन केले.
- ६.२ चित्रपट चावडीत 'अजात' माहितीपट— 'चित्रपट चावडी' या उपक्रमांत अरविंद गजानन जोशी यांनी दिग्दर्शित केलेला तसेच ऑकलंड येथील आंतरराष्ट्रीय चित्रपट महोत्सवात निवड झालेला 'अजात'

हा माहितीपट शनिवार, दि.१३ मे २०१७ रोजी संध्या ५.३० वाजता एम. जी. एम. च्या आइन्स्टाइन सभागृहात दाखविण्यात आला.

- ६.३ 'उमेद'-२०१७:- महाराष्ट्रात २०१६-१७ या वर्षात शेतकऱ्यांच्या आत्महत्यांच्या संख्येत मोठी वाढ झाली. शेतकरी आत्महत्यांचा आकडा दिवसेंदिवस वाढतच चालला आहे. शेतकरी आत्महत्या होऊ नयेत यासाठी शासकीय यंत्रणेमार्फत तसेच इतर स्वयंसेवी संस्था, संघटनांच्या माध्यमातून प्रयत्न होतात. परंतु आत्महत्या झालेल्या शेतकऱ्यांच्या कुटुंबीयांचे पुढे भवितव्य काय? हा प्रश्नदेखील तितकाच महत्त्वाचा बनत चालला आहे. शेतकरी आत्महत्याग्रस्त विधवा महिलांना केवळ आर्थिक मदत देऊन उपयोग नाही, तर त्यांचे संपूर्ण पुनर्वसन व्हायला हवे या भूमिकेतून मा. खा. सुप्रिया सुळे यांनी मराठवाड्यातील जिल्ह्यांमध्ये 'उमेद' या आत्महत्याग्रस्त शेतकरी विधवा महिला सहायता उपक्रमाची सुरुवात केली आहे. यशस्विनी सामाजिक अभियान व यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबईच्या माध्यमातून या उपक्रमाचे आयोजन करण्यात येते. समुपदेशन, प्रशिक्षण व प्रत्यक्ष मदत या त्रिसूत्रीच्या आधारे हा उपक्रम सुरू आहे.

या उपक्रमामध्ये यावर्षी मराठवाड्यातील सोळा ते चाळीस वयोगटातील विधवा महिलांची निवड करण्यात आली होती. प्रत्येक जिल्ह्यातील पंचवीस आत्महत्याग्रस्त शेतकरी कुटुंबातील विधवा महिलांची या उपक्रमात निवड करण्यात आली. या महिलांना आर्थिक स्वावलंबनासाठी पिठाची गिरणी, दोन शेळ्या, पिको फॉल मशीन, शिलाई मशीन, शेवयाची मशीन यापैकी एक व्यवसायसाधन देण्यात आले. त्यांच्या पाल्यांचे मोफत शिक्षण व आरोग्यासाठी औरंगाबाद येथील एमजीएम रूग्णालयात या कुटुंबीयांवर मोफत उपचार करण्यात येणार आहेत. त्यासाठी त्यांना 'हेल्थकार्ड' देण्यात आली आहेत.

- ६.४ परभणी: बुधवार, २४ मे २०१७:- शेतकरी आत्महत्याग्रस्त कुटुंबातील विधवा महिलांना त्यांच्या पायावर उभे करण्यासाठी 'यशस्विनी सामाजिक अभियान' व 'यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान मुंबई'च्या वतीने बुधवार, दि.२४ मे २०१७ रोजी २१ विधवा महिलांना राष्ट्रवादी भवन, परभणी येथे मा.खा. सुप्रिया सुळे यांच्या हस्ते व्यवसाय साधने व हेल्थकार्ड वाटप करण्यात आले.

- ६.५ जालना- यशस्विनी सामाजिक अभियान व यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई यांच्या वतीने राबविण्यात येणाऱ्या 'उमेद' उपक्रमांतर्गत मा.खा. सुप्रिया सुळे यांच्या हस्ते बुधवार, दि. २४ मे २०१७ रोजी जालना येथील अग्रसेन भवनात जालना जिल्ह्यातील २१ आत्महत्याग्रस्त विधवा महिलांना व्यवसाय साधनांचे व हेल्थकार्डचे वाटप करण्यात आले. त्यावेळी आ. राजेश टोपे, राष्ट्रवादी काँग्रेसच्या महिला आघाडीच्या प्रदेशाध्यक्ष चित्रा वाघ, प्रदीप सोळुंके, माजी आ. चंद्रकांत दानवे, डॉ. निसार देशमुख, इकबाल पाशा, राजेश राऊत, उषा दराडे, मनीषा टोपे, मनोज मरकड, सतीश टोपे यांच्यासह अन्य कार्यकर्ते उपस्थित होते. कुटुंबातील कर्ता पुरुष गेल्यानंतर घरातील सदस्यांवर संकट कोसळते. समाजामध्ये त्यांची अवहेलना सुरू होते; त्यामुळे जीवन कसे जगायचे? असा प्रश्न पडतो. अशा विधवा महिलांना आधार देण्यासाठी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानतर्फे 'उमेद' हा कार्यक्रम मराठवाड्यातील आठही जिल्ह्यांत राबवला जातो, महिलांना पैशाच्या स्वरूपात मदत देण्याऐवजी उत्पन्न वाढविण्यासाठी मदत देणाऱ्या वस्तूंचे वाटप केले जाते. कार्यक्रमात मा.खा. सुप्रिया सुळे यांनी दिवंगत अंकुशराव टोपे यांच्या आठवणींना उजाळा दिला.

- ६.६ औरंगाबाद- दिड महिन्यांच्या चिमुकलीचे 'यशस्विनी' नामकरण- दोन ते अडीच एकर शेती असलेल्या सतीश सोळुंके या तरुण शेतकऱ्याने बँकेचे कर्ज फेडता येईना, म्हणून जगाचा निराप घेतला. सतीश सोळुंकेची पत्नी त्यावेळी गर्भवती होती. त्यानंतर जन्माला आलेल्या दीड महिन्यांच्या चिमुकलीचे मा. खा. सुप्रिया सुळे यांनी या कार्यक्रमात बारसे करून तिचे 'यशस्विनी' असे नामकरण केले. घर चालविण्यासाठी व्यवसाय साधन म्हणून मनीषा सोळुंके या महिलेला पिठाची गिरणी भेट देण्यात आली. महिलांना त्यावेळी अश्रू अनावर झाले होते.

६.८ चित्रपट चावडीत 'लेथ जोशी' मराठी चित्रपटाचे प्रदर्शन— चित्रपट चावडी उपक्रमात शनिवारी, दि.८ जुलै २०१७ रोजी सायंकाळी ५.३० वा. रूक्मिणी सभागृह, एमजीएम परिसर, औरंगाबाद येथे मंगेश जोशी दिग्दर्शित मराठी चित्रपट 'लेथ जोशी' दाखविण्यात आला.

६.९ 'शेतकऱ्यांची आंदोलने आताच का? विशेष व्याख्यान:— यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र औरंगाबाद व एमजीएम जनसंवाद व वृत्तपत्र महाविद्यालयाच्यावतीने बुधवार दि. १२ जुलै २०१७ रोजी शेती विषयाचे अभ्यासक सुनील तांबे यांचे 'शेतकऱ्यांची आंदोलने आताच का?' या विषयावर विशेष व्याख्यान आईनस्टाईन सभागृह, एमजीएम परिसर, औरंगाबाद येथे झाले. या व्याख्यानाला एमजीएमचे सचिव मा. अंकुशराव कदम, जयदेव डोळे, सुभाष लोमटे, नीलेश राऊत, प्राचार्या डॉ. रेखा शेळके, अण्णा खंदारे, श्री. पालिमकर यांची विशेष उपस्थिती होती.

देशात १९८८ ते २०१७ या काळात दहशतवादी हल्ल्यात मृत्यू झालेल्यांची संख्या ४४ हजार ३०७ आहे. या तुलनेत २०१५ या एकाच वर्षात देशात दीड लाख शेतकऱ्यांनी आत्महत्या केल्या. भाव, मार्केट, ट्रेड हे शेतकऱ्यांच्या धोरणाविरुद्ध जात असल्यामुळे आत्महत्यांचे प्रमाण वाढले आहे. दहशतवादाप्रमाणे देशात शेतकऱ्यांच्या होणाऱ्या आत्महत्या हाही मुद्दा महत्त्वाचा बनला आहे, असे प्रतिपादन सुनील तांबे यांनी केले.

श्री. तांबे पुढे म्हणाले, "२०१४ च्या दुष्काळानंतर शेतीमालाचे भाव कमी झाले. त्यानंतर नोटबंदीचा सर्वाधिक फटका शेतकऱ्यांना बसला. रोखीने होणारे व्यवहार बंद झाल्यामुळे शेतमालाचा भाव घसरला. त्यानंतर तुरीचे विक्री उत्पन्न मिळाल्यानंतर निर्यात खुली केली नाही अन् आयातीवर बंदी घातली नसल्यामुळे गोंधळ निर्माण झाला. शेतीविषयीचे धोरण योग्य नसल्यामुळे सरकारतर्फे भाव मिळत नाही. परिणामी, आत्महत्या वाढत आहेत. पंजाबमध्ये ९८ टक्के सिंचन असूनही तेथील शेतकरी आत्महत्या करू लागला आहे. शेतीमध्ये जसजसे आधुनिक तंत्रज्ञान येऊ लागले, तसतसे शेतकऱ्यांचे शेतीवरचे नियंत्रण कमी होत आहे. नॅशनल सॅम्पल सर्व्हेच्या अहवालानुसार शेतकऱ्यांची वार्षिक मिळकत ७७ हजार ११२ रूपये आहे. या उत्पन्नात दुप्पट वाढ करण्यासाठी अजून २० वर्षे लागणार आहेत. शेतीचा वाढीचा दर साडेतीन ते चार टक्के आहे. हा दर १०.४५ टक्के होईल, तेव्हाच हे उत्पन्न दुप्पट होईल. देशातील ६० टक्के जमीन कोरडवाहू आहे. भाव, मार्केट, ट्रेड लक्षात घेऊन, धोरणात्मकदृष्ट्या शेतकऱ्यांना केंद्रस्थानी ठेवत सामूहिक शेती वाढविणे गरजेचे आहे.

झारखंड, आसाम, बिहार ही राज्ये गरीब आहेत. तिथे शेतकरी आत्महत्या होत नाही. कारण ते गरजेपुरतेच पिकवतात व जगतात. पंजाबमध्ये सिंचनव्यवस्था ९९ टक्के आहे. तरी शेतीमालाला बाजारभाव नसल्याने शेतकरी आत्महत्या होत आहेत. महाराष्ट्रात हीच स्थिती आहे. बियाणे, खते, पेरणी, कीटकनाशके, काढणी, विक्री करेपर्यंत पैसे मोजावे लागतात. त्या तुलनेत मिळकत नाही. अनेक वर्षांपासून हा प्रश्न दुर्लक्षित असून शेतकरी आंदोलने हा त्याचाच परिपाक आहे, असे तांबे म्हणाले.

ही स्थिती बदलण्यासाठी शेतकऱ्यांनी एकत्र येणे गरजेचे आहे. सामूहिक शेतीच्या माध्यमातून लागवड ते विक्री व्यवस्थापन केले तर नुकसान टाळून जास्त फायदा मिळवणे शक्य आहे. त्यामुळे सामूहिक शेतीला प्राधान्य द्यावे, नवनवीन तंत्रज्ञान अंगीकारावे, शेतीपूरक प्रक्रिया उद्योगांकडे वळावे, असे आवाहन तांबे यांनी यावेळी केले. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन नीलेश राऊत यांनी तर आभार दीपक पवार यांनी मानले.

६.१० जीएसटी: विशेष व्याख्यान— विभागीय केंद्र औरंगाबाद, व एमजीएम जनसंवाद वृत्तविद्या महाविद्यालय यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'जीएसटी: एक अनुत्तरीत प्रश्न' या विषयावर शनिवार दि.५ ऑगस्ट २०१७ रोजी स. १०.३० वा. आईनस्टाईन सभागृह, जेएनईसी महाविद्यालय एमजीएम परिसर, औरंगाबाद येथे विशेष व्याख्यान झाले. व्याख्यानाकरीता वक्ते म्हणून मुंबईतील प्रसिद्ध अर्थतज्ज्ञ तथा सी.ए. अजित जोशी यांना निमंत्रित केले होते.

- ६.११ युवा स्वतंत्रता ज्योत रॅली— विभागीय केंद्र औरंगाबाद व नवमहाराष्ट्र युवा अभियानातर्फे युवकांमध्ये राष्ट्रभावना जागृत व्हावी या उद्देशाने शहरात 'युवा स्वातंत्र ज्योत रॅली' चे आयोजन स्वातंत्र्य दिनाच्या पूर्वसंध्येला सोमवार, १४ ऑगस्ट २०१७ रोजी करण्यात आले होते. या रॅलीचे हे दहावे वर्ष असून रॅलीचे उद्घाटन औरंगाबाद शहराचे पोलिस उपायुक्त मा. राहुल श्रीरामे यांच्या हस्ते करण्यात आले. प्रमुख पाहुणे म्हणून यावेळी पोलिस निरीक्षक मा. अनिल आडे हे उपस्थित होते. युवकांची मोठ्या संख्येने उपस्थिती होती.
- ६.१२ मराठवाड्यातील पाणीटंचाई आणि एकल महिला:अहवालाचे प्रकाशन— एरवी महिला कुणाची तरी बायको, आई किंवा बहीण असेल पण हक्कांचा मुद्दा पुढे आला, तर सर्व महिला एकल आहेत. असे प्रतिपादन 'अॅक्शन एड' च्या राज्यप्रमुख नीरजा भटनागर यांनी केले. दक्षिण अमेरिकेत गृहिणींना कामगाराचा दर्जा दिला आहे. आपल्याकडे मात्र शेतीत अहोरात्र खपणाऱ्या महिलांना आपण शेतकरी मानायला तयार नाही, ही वस्तुस्थिती असल्याचे त्या म्हणाल्या. मराठवाडा महसूल प्रशिक्षण प्रबोधिनीच्या सभागृहात झालेल्या या कार्यक्रमात मंचावर 'अॅक्शन एड'च्या राज्यप्रमुख नीरजा भटनागर, पत्रकार दिप्ती राऊत, स्त्री अभ्यासक डॉ. वृषाली किन्हाळकर, रेणुका कड, सुरेश शेळके, नीलेश राऊत, सुहास तेंडुलकर आणि सुबोध जाधव उपस्थित होते. धनश्री जोशी यांनी गायलेल्या सावित्रीच्या ओव्यांनी कार्यक्रमाची सुरवात झाली. नीलेश राऊत यांनी प्रास्ताविक केले. रेणुका कड यांनी या विषयावरील आपल्या दोन वर्षांच्या अभ्यासादरम्यान आलेले अनुभव कथन केले. महिलांची सामाजिक स्थिती, बदलत्या समाजकारण, राजकारण आणि वातावरणाचा स्त्रियांच्या जीवनमानावर, आरोग्यावर होणारा परिणाम, पिण्याच्या पाण्यासाठीचा संघर्ष यासोबतच वृद्ध—विधवा, बालविवाह, आर्थिक शोषण अशा अनेक स्तरांवर प्रत्यक्ष जाऊन अभ्यास केल्याचे त्यांनी सांगितले. त्यांच्या अभ्यास अहवालाचे प्रकाशन यावेळी झाले. डॉ. किन्हाळकर यांनी आपल्या भाषणात समाजाच्या स्त्रियांकडे बघण्याच्या दृष्टिकोनावर कोरडे ओढले. "एखादी मुलगी, स्त्री कुण्या पुरूषाशी बोलू लागली, तरी लोकांच्या भुवया उंचावतात. महिलांबद्दल शेरबाजी करणाऱ्यांत महिलाच आघाडीवर असतात. सार्वजनिक ठिकाणी काम करणाऱ्या महिलांना कायम असा अनुभव येतो. ही मानसिकता बदलली पाहिजे, असे त्यांनी आवर्जून सांगितले.
- ६.१३ लघुपट निर्मिती कार्यशाळा— विभागीय केंद्र औरंगाबाद, नवमहाराष्ट्र युवा अभियान व प्रयोग, मालाड यांच्या संयुक्त विद्यमाने फिल्मिनो आंतरराष्ट्रीय लघुपट महोत्सवाच्या निमित्ताने राज्यात नऊ ठिकाणी लघुपट निर्मिती कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. त्यापैकी चौथी कार्यशाळा गुरुवार, दि.२८ सप्टेंबर २०१७ रोजी एमजीएम पत्रकरिता महाविद्यालय, औरंगाबाद येथे यशस्वीरीत्या पार पडली.
- प्रसिद्ध समीक्षक—लेखक—दिग्दर्शक अशोक राणे, प्रसिद्ध दिग्दर्शक शिव कदम यांनी उपस्थितांशी संवाद साधत मार्गदर्शन केले. कार्यशाळेत लघुपटांची आवड असलेले १२४ कलाकार व विद्यार्थी सहभागी झालेले होते. या कार्यशाळेत लघुपट म्हणजे नेमकं काय, लघुपट निर्मितीची इतर अंगे या प्रमुख विषयांवर मार्गदर्शन करण्यात आले. देशविदेशातील लघुपट दाखवून व व्याख्यानाद्वारे मार्गदर्शन करण्यात आले. भारतात जागतिक दर्जाचे लघुपट निर्माण व्हावेत, आणि लघुपटाविषयी लोकांपर्यंत माहिती पोहोचावी, हा या कार्यशाळेचा मुख्य हेतू होता.
- ६.१४ जागर हा जाणिवांचा— यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानतर्फे खा. सुप्रिया सुळे यांनी राज्यभरात 'युवा संवादयात्रे' अंतर्गत 'जागर हा जाणिवांचा' हा उपक्रम हाती घेतला आहे. या उपक्रमात विविध महाविद्यालयातील युवकांशी स्त्री भ्रुणहत्या, हुंडाबळी, युवतींवरील अत्याचार, युवकांची व्यसनाधिनता आदी सामाजिक समस्यांवर संवाद साधण्यात येतो. बुधवारी, ११ ऑक्टोबर रोजी औरंगाबाद शहरातील देवगिरी महाविद्यालय व सरस्वती भुवन महाविद्यालयात हा कार्यक्रम घेण्यात आला. यावेळी स.भु. शिक्षण संस्थेचे अध्यक्ष प्रा. दिनकर बोरीकर, 'मशिप्रम'चे सरचिटणीस आमदार

सतीश चव्हाण, विक्रम काळे, भाऊसाहेब पाटील चिकटगावकर, प्राचार्य डॉ. शिवाजीराव थोरे, प्राचार्य जे.एस. खैरनार, प्राचार्य दोडके आदी उपस्थित होते.

या दोन्ही कार्यक्रमात बोलताना खा. सुळे यांनी विद्यार्थ्यांच्या प्रश्नांना मनमोकळेपणाने उत्तरे दिली. मराठा, मुस्लिम, धनगर आरक्षण, हुंडाबळी, स्त्री अत्याचार, मासिक पाळी, जातीयवाद, भेदभाव, राजकारण, अशा असंख्य विषयांना वाचा फोडली. उत्तरे देताना मा. श्रीमती सुप्रिया सुळे म्हणाल्या, पूर्वीपेक्षा आता जाती, धर्माची जास्त चर्चा होते आहे, हे चुकीचे आहे. आपण चुकीच्या मार्गाने चालतो आहोत. हे बंद करण्यासाठी युवकांनीच पुढे आले पाहिजे. स्वतःपासून प्रत्येक सामाजिक बदलाची सुरुवात केल्यास कोणालाही अडचण येणार नाही. यासाठी प्रत्येकाने किमान स्वतःला बदलण्याची गरज असल्याचेही सुळे यांनी स्पष्ट केले.

६.१५ चित्रपट चावडीत— चित्रपट चावडी या उपक्रमांतर्गत 'हिडन फिगर्स' हा चित्रपट शनिवार, १८ नोव्हेंबर २०१७ रोजी सायं. ५.०० वा. आईनस्टाईन सभागृह, जेएनईसी महाविद्यालय, एमजीएम परिसर, औरंगाबाद येथे दाखविण्यात आला. या वेळी रसिकांनी चित्रपटास उत्स्फूर्त गर्दी केली होती.

६.१६ यशवंतराव चव्हाण स्मृती रेखाचित्र दालनाचे उद्घाटन— “यशवंतराव चव्हाण यांनी राज्याच्या विकासाचा आराखडाच नव्हे; तर भाषा, संस्कृती आणि वाङ्मयाचे भान दिले”, असे मत मराठवाडा साहित्य परिषदेचे (मसाप) अध्यक्ष कौतिकराव ठाले पाटील यांनी व्यक्त केले. मसापच्या यशवंतराव चव्हाण नाट्यगृहात शुक्रवार, दि २३ नोव्हेंबर रोजी चव्हाण यांच्या ३३ व्या पुण्यतिथीच्या पूर्वसंध्येस त्यांच्या जीवनविषयक कार्याचा वेध घेणाऱ्या रेखाचित्रदालनाचे उद्घाटन प्रतिष्ठानचे विभागीय अध्यक्ष अंकुशराव कदम यांच्या हस्ते झाले. त्यावेळी ते बोलत होते.

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई विभागीय केंद्र औरंगाबाद व मसापतर्फे चित्रप्रदर्शन भरवण्यात आले. शिवनेरी गडावर तत्कालीन पंतप्रधान पंडित नेहरू व यशवंतराव चव्हाण यांच्या हस्ते राजमाता जिजाऊ व बालशिवाजी यांच्या प्रतिमेच्या अनावरणप्रसंगाची चित्रमालिका, महाराष्ट्राचा मंगल कलश आणला गेला, त्या प्रसंगाची चित्रमालिका, त्याच बरोबर संयुक्त महाराष्ट्राचे मुख्यमंत्री म्हणून शपथविधी व राज्य निर्मितीचा आनंदसोहळा अशा एकूण २८ चित्रांमधून यशवंतरावांचा जीवनपट उलगडून दाखविण्यात आला आहे. हे चित्रप्रदर्शन कायमस्वरूपी असेल. प्रदर्शनाची सजावट करणारे पुष्कर कुंजर यांचा यावेळी सत्कार करण्यात आला.

६.१७ चित्रपट चावडीत 'आ गले लग जा'— शशी कपूर यांच्या निधनाच्या पार्श्वभूमीवर त्यांना आदरांजली म्हणून चित्रपट चावडी या उपक्रमांतर्गत त्यांचा १९७३ साली प्रदर्शित झालेल्या 'आ गले लग जा' या चित्रपटाचे प्रदर्शन शनिवार, दि.३० डिसेंबर २०१७ रोजी सायं. ५ वाजता आईनस्टाईन सभागृह, जेएनईसी महाविद्यालय, एमजीएम परिसर, औरंगाबाद येथे करण्यात आले. चित्रपटरसिकांनी त्याला खूपच चांगला प्रतिसाद दिला.

६.१८ पाचवा औरंगाबाद आंतरराष्ट्रीय चित्रपट— पहिल्यांदाच स्पर्धा गटांचा समावेश, देशभरातील साठहून अधिक मान्यवर उपस्थित, विविध भाषांतील ३० चित्रपटांचे प्रदर्शन, 'क्षितीज' ला सर्वोत्कृष्ट चित्रपटाचे मानांकन ही यावेळेच्या पाचव्या औरंगाबाद आंतरराष्ट्रीय चित्रपट महोत्सवाची वैशिष्ट्ये होती. नाथ ग्रुप व महात्मा गांधी मिशन प्रस्तुत व यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई—विभागीय केंद्र औरंगाबाद आयोजित औरंगाबाद इंटरनॅशनल फिल्म फेस्टिव्हल, महाराष्ट्र शासनाच्या सहाकार्याने दि.१८ ते २१ जानेवारी २०१८ दरम्यान आयनॉक्स थिएटर, प्रोज्जोन मॉल, औरंगाबाद येथे राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय पातळीवरील साठहून अधिक कलावंत, मान्यवरांच्या मांदियाळीत संपन्न झाला. या वर्षी प्रथमच महोत्सवात स्पर्धा गटांचा समावेश करण्यात आला होता. विविध भाषेतील ३० चित्रपटांचे प्रदर्शन करण्यात आले.

दिवंगत अभिनेते शशी कपूर यांच्या चित्रपटांचे पोस्टर प्रदर्शन प्रोज्जोन मॉलच्या आयनॉक्स चित्रपटगृहात भरवण्यात आले होते. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, विभागीय केंद्र औरंगाबादचे

अध्यक्ष अंकुशराव कदम व महोत्सवाचे संचालक अशोक राणे यांच्या हस्ते बुधवार, दि.१७ जानेवारीला फीत कापून या प्रदर्शनाचे उद्घाटन करण्यात आले. दिग्दर्शक विकास देसाई, सैबल चटर्जी, ज्युरी एमी कॅटलीन (अमेरिका), नीलेश राऊत, शिव कदम, जयप्रद देसाई, सुहास तेंडुलकर, डॉ. रेखा शेळके, आयनॉक्सचे दशरथ खजिनदार, सुबोध जाधव यांची प्रमुख उपस्थिती होती.

- १८.१ चित्रपट महोत्सवास गुरुवारी, दि.१८ जानेवारी रोजी रसिकांच्या तुडुंब प्रतिसादात सुरूवात झाली. अभिनेते महेश मांजरेकर, मृणाल कुलकर्णी यांच्यासह अनेक मान्यवरांच्या उपस्थितीत या महोत्सवाचे उद्घाटन झाले. प्रोजेनच्या आयनॉक्स चित्रपटगृहाच्या दोन स्क्रीनवर सुरू झालेल्या महोत्सवात दुसऱ्या दिवशी दहा चित्रपट दाखविण्यात आले. प्रत्येक चित्रपटानंतर दिग्दर्शक, लेखक, कलावंत आणि चित्रपट अभ्यासकांनी प्रेक्षकांशी संवाद साधला. चित्रपटाचे रसग्रहण करण्याचे विविध पैलू उलगडणारे सत्र हे यंदाच्या चित्रपट महोत्सवाचे विशेष आकर्षण ठरले.
- १८.२ चित्रपट महोत्सवाचा तिसरा दिवसही दर्जेदार चित्रपटांची मेजवानी देऊन गेला. यंदाच्या चित्रपट महोत्सवात भारतीय चित्रपटांचाही समावेश करण्यात आला असल्याने भारताच्या विविध भाषांतील चित्रपट पाहण्याची संधी प्रेक्षकांना लाभली. नैसर्गिक विविधतेसोबतच जाती—धर्म, सामाजिक व्यवस्थेचे वैविध्य आणि प्रत्येकात असलेल्या विविध समस्या यानिमित्त प्रेक्षकांसमोर आल्या. .
“आपल्या अवतीभवती असलेले प्रश्न हे जागतिक स्वरूपाचे आहेत का, त्यावर निघालेला सिनेमा जागतिक स्तरावर पोहचू शकतो का, आपण त्यांच्यासाठी रसिक म्हणून काय करतो, हे पाहणेही गरजेचे आहे. मराठी सिनेमा जागतिक स्तरावर पोहोचविण्यासाठी रसिकांनी सजग होणे गरजेचे आहे,” असे मत सुवर्ण कमलप्राप्त ‘कासव’ सिनेमाच्या दिग्दर्शिका सुमित्रा भावे यांनी व्यक्त केले.
- १८.३ “गेल्या दहा वर्षांत मराठी सिनेमामध्ये मोठा बदल झाला. राष्ट्रीय पुरस्कारासाठी अग्रस्थानी असलेल्या मल्याळम आणि तामिळी सिनेमाची जागा आता मराठी सिनेमा घेत आहे. यामुळे भारतीय सिनेमात मराठी सिनेमा पहिल्या स्थानावर आला आहे” असे मत दादासाहेब फाळके पुरस्कार विजेते तथा पद्मविभूषण अदूर गोपालकृष्णन यांनी महोत्सवाचा समारोप करताना व्यक्त केले.
- ६.१९ भुजंगराव कुलकर्णी यांचा सत्कार— निवृत्त प्रशासकीय अधिकारी भुजंगराव कुलकर्णी यांनी सोमवार, दि.५ फेब्रुवारी रोजी वयाची १०० वर्षे पूर्ण केली. यानिमित्त यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई, विभागीय केंद्र औरंगाबादतर्फे त्यांच्या हृदय सत्कार करण्यात आला. यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई, विभागीय केंद्र औरंगाबादचे अध्यक्ष भुजंगरावांच्या निवासस्थानी आणि तिथे त्यांचा गौरव करीत त्यांनी दीर्घायुष्यासाठी शुभेच्छा दिल्या. प्रतिष्ठानचे सुबोध जाधव, गणेश घुले यांच्यासह प्रमोद कुलकर्णी यावेळी उपस्थित होते.
या प्रसंगी झालेल्या चर्चेत भुजंगरावांनी माजी मुख्यमंत्री यशवंतराव चव्हाण, वसंतदादा पाटील, खासदार शरदराव पवार आणि खासदार सुप्रिया सुळे यांच्यासोबतच्या आपल्या आठवणींना उजाळा दिला.
- ६.२० ‘ऐसी अक्षरे रसिके मेळवीन’— मराठी भाषा दिनानिमित्त मंगळवार, दि.२७ फेब्रुवारी रोजी सायंकाळी ५ वाजता यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई — विभागीय केंद्र औरंगाबाद व एमजीएम जनसंवाद व वृत्तविद्या महाविद्यालय यांच्या संयुक्त विद्यमाने आयोजित व नाथरंग प्रस्तुत एमजीएमच्या आईनस्टाईन सभागृहात ‘ऐसी अक्षरे रसिके मेळवीन’ हा काव्य सांगितिक कार्यक्रम संपन्न झाला. मराठीच्या लावणीने ही संध्याकाळी गाजवली.
- ६.२१ किशोरवयीन मुलींचा मेळावा— जागतिक महिला दिनानिमित्त यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई, विभागीय केंद्र औरंगाबाद, कम्युनिटी डेव्हलपमेंट ट्रस्ट, मुंबई संचलित आशा केंद्र, पुणतांबा व अंगणवाडी क्रमांक ३, लोणीखुर्द, ता. वैजापूर यांच्या संयुक्त विद्यमाने किशोरवयीन मुलींचा मेळावा ‘प्रगतीसाठी आग्रह धरा!’ चे आयोजन बुधवार, दि. ७ मार्च २०१८ रोजी, सकाळी ९.३० ते ११.३० या वेळेत विनायक विद्यालय, लोणीखुर्द, ता. वैजापूर येथे करण्यात आले. या कार्यक्रमाकरता आशा

एकल महिला व बालविकास मंच, विकास अध्ययन केंद्र व फियान महाराष्ट्र या संस्था सहयोगी संस्था म्हणून लाभल्या होत्या.

यावेळी सायबर क्राईम, मुला-मुलींचे लैंगिक शोषण तसेच किशोरवयीन मुलींचे आरोग्य आदी विषयांवर विकास अध्ययन केंद्राच्या समन्वयक मा. रेणुका कड व मा. शबाना शेख यांनी मुला-मुलींना मार्गदर्शन केले. यावेळी 'जागर'च्या पहिल्या अंकाचे प्रकाशनही करण्यात आले. अंगणवाडीच्या पर्यवेक्षिका छाया राऊत, शाळेचे मुख्याध्यापक रणजीतसिंग राजपूत, सुश्री रिडे, चौथे, सुनंदा पाटील, कोमल कुमावत आदींची यावेळी उपस्थिती होती. मुलींनी सुमधुर आवाजात गीतगायन केले. कार्यक्रमाला सुमारे आठशे ते हजार विद्यार्थी-विद्यार्थींनीनी उपस्थित होत्या.

६.२२ यशवंतराव चव्हाण जयंती- महाराष्ट्राचे पहिले मुख्यमंत्री यशवंतराव चव्हाण यांच्या १०५ व्या जयंतीनिमित्त यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई, विभागीय केंद्र औरंगाबाद व एमजीएम जनसंवाद व वृत्तविद्या महाविद्यालयातर्फे सोमवार, दि.१२ मार्च २०१८ रोजी 'लोकशाही की कॉर्पोरेटशाही' या व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते.

६.२३ चित्रपटचावडी क्लोजअप- अतिव्यावसायिकीकरणामुळे भारतीय चित्रपटांतील कला लुप्त झाली आहे. अंतर्मनावर दूरगामी परिणाम करण्याची ताकद असलेले चित्रपट संवेदनशीलता आणि वैचारिक भान निर्माण करण्यापेक्षा विकृतीला खतपाणी घालत आहेत. त्यावर अंकुश ठेवण्यासाठी सेन्सॉर बोर्डावर मानसोपचार तज्ज्ञांचीही नियुक्ती करायला हवी, अशी अपेक्षा दिग्दर्शक शिव कदम यांनी चित्रपट चावडी परिसंवादात बोलताना व्यक्त केली. १९९० च्या दशकात गाजलेला इराणी चित्रपट 'क्लोज-अप'चे प्रदर्शन यावेळी करण्यात आले.

१०.७ विभागीय केंद्र लातूर:-

७.१ परिसंवाद: मंगळवार दि.११ एप्रिल २०१७:- लालबहादूर शास्त्री सभागृह नांदेड येथे परिसंवाद आयोजित करण्यात आला. या परिसंवादाचा विषय 'आजच्या सुशिक्षित बेरोजगारांसमोरील आव्हाने' असा होता. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विभागीय केंद्राचे सचिव श्री. हरिभाऊ जवळगे होते, तर प्रमुख पाहुणे म्हणून नांदेड जिल्हयाचे संचालक प्रा. श्री. रावसाहेब जाधव होते.

७.२ डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांची जयंती: शुक्रवार दि.१४ एप्रिल २०१७:- भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांना त्यांच्या जयंतीनिमित्त विभागीय केंद्राच्या वतीने मान्यवरांच्या उपस्थितीत विनम्र अभिवादन करण्यात आले. उस्मानाबाद येथील सह्याद्री हॉस्पिटल येथे चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले होते. परिसंवादाचा विषय 'डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या विचाराची गरज' हा होता. डॉ. एम.एस.जाधव हे प्रमुख वक्ते होते.

७.३ डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या जयंतीनिमित्त नांदेड येथे व्याख्यान- भारतरत्न डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या जयंतीनिमित्त नांदेड येथे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. हैद्राबाद मुक्तिसंग्रामातील डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या योगदान हा व्याख्यानाचा विषय होता. दत्ता भगत यांनी या विषयावर अभ्यासपूर्ण विचार मांडले. हरिभाऊ जवळगे यांनी हैद्राबाद मुक्तिसंग्राम आणि आपण या विषयावर विचार मांडले.

७.४ जागतिक कामगार दिन व महाराष्ट्र दिनी- जागतिक कामगार दिन व महाराष्ट्र दिनी लातूर येथील सुप्रसिद्ध अशा मार्केट यार्डातील बाबा आढावांनी स्थापन केलेल्या कामगार संघटनेच्या कामगारांशी व पदाधिकाऱ्यांशी 'कामगारांचे प्रश्न व आजचा महाराष्ट्र' या विषयावर खुल्या मनाने चर्चा झाली.

७.५ गौतम बुद्ध यांची जयंती- शांततेचे महामानव, भारत देशाचे सुपुत्र तथागत गौतम बुद्ध यांच्या जयंतीनिमित्त लातूर शहरातील प्रसिद्ध असलेल्या बौद्ध गार्डन येथील महात्मा गौतम बुद्धांच्या भव्य पुतळ्यास विभागीय केंद्राच्या वतीने अभिवादन करून तेथे जमलेल्या बुद्धप्रेमी बांधवांसोबत आजच्या जागतिक अशांततेबद्दल चर्चा करण्यात आली. या चर्चेत अनेक मान्यवरांनी सहभाग नोंदवला.

- ७.६ 'उमेद': सोमवार दि.२२ मे २०१७:— यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई द्वारा आयोजित 'उमेद' या उपक्रमांतर्गत आत्महत्याग्रस्त शेतकरी विधवा महिलांकरिता पिठाची गिरणी, पिको फॉल मशीन, शिलाई मशीन, शेवया मशीन इ. प्रतिष्ठानच्या कार्याध्यक्षा खा. सौ. सुप्रियाताई सुळे यांच्या हस्ते लातूर येथे वाटप करण्यात आले. या अत्यंत आगळ्यावेगळ्या कार्यक्रमाबद्दल यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानला सर्व तळागाळातील महिला श्रोत्यांनी धन्यवाद दिले. याप्रसंगी खा. सौ. सुप्रियाताई सुळे यांना विभागीय केंद्र लातूरचे अध्यक्ष डॉ. जनार्दन वाघमारे, सचिव हरिभाऊ जवळगे, संचालक अॅड मनोहरराव गोमारे, प्रा. नागोराव कुंभार, सौ. आशाताई भिसे, श्रीमती क्षीरसागर, चित्राताई इत्यादींनी मनोमन सहकार्य केले.
- ७.७ अहिल्याबाई होळकर यांची जयंती: बुधवार दि.३१ मे २०१७:— अहिल्याबाई होळकर यांच्या जयंतीनिमित्त अंबाजोगाई रोड येथील पूर्णाकृती पुतळ्यास विभागीय केंद्राच्या वतीने विनम्र अभिवादन करण्यात आले. याप्रसंगी विभागीय केंद्राचे अध्यक्ष, सचिव, सर्व पदाधिकारी व इतर मान्यवर उपस्थित होते.
- ७.८ साने गुरूजी स्मृतिदिन दि. ११ जून २०१७ :— 'आजच्या शिक्षणव्यवस्थेचे स्वरूप' या विषयावर चर्चा आयोजित करण्यात आली. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी विभागीय केंद्राचे नांदेड जिल्हा संघटक मा. श्री. प्रा. उत्तम सुर्यवंशी हे होते. कार्यक्रमाचे प्रमुख वक्ते विभागीय केंद्राचे सचिव मा. श्री. हरिभाऊ जवळगे प्रमुख पाहुणे म्हणून लाभले होते. जवळगे म्हणाले आमच्या शालेय जीवनात व आजच्या शालेय जीवनात आमूलाग्र बदल झाला आहे. आमच्या वेळी असे ऑब्जेक्टिव्ह प्रश्न वगैरे नव्हते तर सर्व प्रश्नांची उत्तरे अगदी काळजीपूर्वक अभ्यास करून सविस्तर लिहावी लागत असत. त्याचबरोबर मॅट्रीकच्या बोर्ड परीक्षेआधी प्रत्येक शाळेत चाचणी परीक्षा होत असत. पुढे परीक्षा फॉर्म भरले जात. आम्ही शाळेत असताना आम्हांला शिकवणाऱ्या मुख्याध्यापकासह सर्व शिक्षकांचा आम्हां विद्यार्थ्यांवर खूप दरारा असे. मला आठवते, मी शिकत असताना वर्गात शिष्टी वाजवली होती. ती शिष्टी वयोवृद्ध लाड आडनाव असणाऱ्या शिक्षकांनी ऐकून माझ्या पायावर एवढ्या छड्या मारल्या, की त्या छड्यांची आठवण मला आजही येते. तो काळ, ती वेळ आणि आजचा काळ यात आमूलाग्र बदल झाला आहे. ज्या सरांनी मला मारले, त्या सरांबद्दल मला आजही आदर वाटतो. राष्ट्र सेवादलासारख्या चळवळीतून आम्ही वाढलो. म्हणून आम्ही साने गुरूजी स्मृतिदिन विभागीय केंद्रातर्गत येणाऱ्या चारही जिल्ह्यांपैकी एका जिल्ह्यात साजरा करून आजच्या तरूण मुलामुलींना जुन्या आठवणी करून देतो.
- ७.९ राजर्षी शाहू महाराज जयंती— विभागीय केंद्राच्या वतीने राजर्षी शाहू महाराज यांच्या जयंतीनिमित्त अभिवादन करण्यात आले. मोहनराव गोमारे यांच्या अध्यक्षतेखाली माजी खासदार विभागीय केंद्राचे अध्यक्ष जनार्दन वाघमारे यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. आजच्या शिक्षणक्षेत्रात शिक्षणाचा लातूर पॅटर्न निर्माण करणाऱ्या राजर्षी शाहू महाराजांच्या नावाने चालणाऱ्या शाहू महाविद्यालयाचा पहिला प्राचार्य म्हणून काम करण्याची संधी मिळाली. इमारतीचा पाया भक्कम करावयाचा असेल तर त्यावेळी खूप कष्ट घ्यावे लागतात. आज दिसणारे वैभवशाली शाहू कॉलेज त्यावेळी आम्ही सर्वांनी मिळून शून्यातून घडविले. आम्ही आमच्या पोटाला चिमटा देऊन व भूक लागल्यानंतर हवेकडे तोंड करून पोट भरून मी व माझ्या सर्व सहकाऱ्यांनी शिक्षणरूपी वृक्ष वाढवले, त्याचा आज वटवृक्ष होत आहे. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष अॅड. मोहनराव गोमारे म्हणाले राजर्षी शाहू महाराज यांचे शिक्षणाबद्दलचे विचार डोळ्यांसमोर ठेवून आम्ही लातूरच्या ज्या भागात सर्व दृष्टीने शिक्षणाची उणीव आहे तेथेच प्राथमिक शाळेपासून ज्युनिअर शाळेपर्यंत शिक्षण संस्था चालवितो. शेवटी सर्वांचे आभार विभागीय केंद्राचे सचिव हरिभाऊ जवळगे यांनी मानले.
- ७.१० गुरूपौर्णिमा दि.९ जुलै २०१७:— विभागीय केंद्राच्या वतीने कळंब जि. उस्मानाबाद येथे सेवानिवृत्त झालेल्या शिक्षकांशी संवाद साधण्यात आला. पूर्वी गुरूजनांबद्दल आम जनतेत मनोमन आदर वाटत

होता. ही बाब आज उरली नाही. त्याची अनेक कारणे आहेत. त्या कारणांचा शोध घेऊन शिक्षक, शिक्षणव्यवस्था आणि आम जनता त्यांच्यातील समन्वयाने हे यश मिळविणे गरजेचे आहे, असाच सूर या परिसंवादातील वयोवृद्ध व तरूण, शिक्षक—शिक्षिका व उपस्थित बंधूभगिनींतून ऐकावयास मिळाला. यावेळी वयोवृद्ध असे सेवानिवृत्त ५ अध्यापक व ५ अध्यापिका यांचा विभागीय केंद्राच्या वतीने सत्कार करण्यात आला.

- ७.११ अण्णाभाऊ साठे स्मृतिदिन: मंगळवार दि.१८ जुलै २०१७:— थोर साहित्यिक अण्णाभाऊ साठे स्मृतिदिन विभागीय केंद्राच्यावतीने साजरा करण्यात येऊन अण्णाभाऊ साठे यांना विनम्र अभिवादन करण्यात आले.
- ७.१२ नागपंचमी: गुरुवार दि.२७ जुलै २०१७:— नागपंचमीनिमित्त सर्पमित्र संघटना, लातूर यांच्याशी विभागीय केंद्राच्या वतीने संवाद साधण्यात येऊन आजच्या पशुपक्षांबद्दल होत असलेली हेळसांड, वा नैसर्गिकरित्या होत असलेले अधःपतन याबद्दल चर्चा झाली.
- ७.१३ लोकमान्य टिळक यांची पुण्यतिथी मंगळवार दि.१ ऑगस्ट २०१७:— लोकमान्य टिळक यांच्या पुण्यतिथीनिमित्त त्यांना अभिवादन तसेच अण्णाभाऊ साठे यांची जयंती साजरी करण्यात आली. यादिवशी अगदी प्रभातसमयी अण्णाभाऊ साठे यांच्या गंजगोलाईजवळील पूर्णकृती पुतळ्यास अभिवादन करून अण्णाभाऊ साठे यांच्या प्रियजनांच्या उपस्थितीत 'अण्णाभाऊ साठे: विचारांचा शोध' या विषयावर लातूर येथील मुक्त पत्रकार रामकुमार रायवाडीकर यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले. आज साठे यांची विचारधारा लोप पावत आहे. आपल्या शाहिरीतून त्यांनी सर्व जातीपंथातील; विशेषत: तळागाळातील माता, बंधु—भगिनी तरूण यांच्या कष्टाबद्दल विचार मांडले. पृथ्वी कष्टकऱ्यांच्या माथ्यावर आहे, याचाच सतत विचार अण्णाभाऊ साठे यांनी केला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानावरून बोलताना विभागीय केंद्राचे सचिव हरिभाऊ जवळगे यांनी 'महात्मा फुले, शाहू महाराज, अण्णाभाऊ साठे यांच्या विचारांची आज नितांत गरज असल्याचे नमूद करून हे विचार लोप पावत आहेत' याबद्दल खंत व्यक्त केली. जर आपण या विचारांपासून दूर गेलो तर आपल्यासमोर वेगळ्याच अडचणी येण्याची शक्यता नाकारता येत नाही, असेही ते म्हणाले.
- ७.१४ क्रांतिदिन: बुधवार, दि.९ ऑगस्ट २०१७:— भारतीय स्वातंत्र्याच्या क्रांतिदिनानिमित्त विभागीय केंद्राच्या वतीने डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर पार्क येथे स्वातंत्र्यसैनिक स्मृतीपुतळ्यास अभिवादन करण्यात आले.
- ७.१५ भारतीय स्वातंत्र्य दिन: मंगळवार दि.१५ ऑगस्ट २०१७:— भारतीय स्वातंत्र्य दिनानिमित्त तिरंग्यास अभिवादन करून शहरातून निघालेल्या महारॅलीत सहभाग नोंदविण्यात आला.
- ७.१६ खो—खो स्पर्धेचे आयोजन: रविवार दि. २२ ऑगस्ट २०१७:— मंगरूळ ता. औसा येथे खो—खो स्पर्धेच्या खेळात प्राथमिक, माध्यमिक व उच्च माध्यमिक मुलामुलींना सहभागी होण्यासाठी प्रोत्साहन देण्यात विभागीय केंद्राचा सहभाग होता. ही स्पर्धा दि.२३,२४ व २६ ऑगस्ट या दिवशी घेण्यात आली. स्पर्धेच्या उद्घाटन कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मंगरूळ गावचे सरपंच सौ. गीतांजली बालाजी जाधव या होत्या, उद्घाटक म्हणून विभागीय केंद्राचे सचिव हरिभाऊ जवळगे यांची उपस्थिती होती. या प्रसंगी जवळगे म्हणाले शालेय जीवनात वेगवेगळ्या खेळांत मुलामुलींनी सहभागी होऊन आरोग्याची जोपासना करण्याची संधी मिळवावी. खेळातून शरीराला अगदी पूरेपूर व्यायाम होतो. ही शिदोरी आपल्या सबंध आयुष्याला उपयोगी ठरते. कार्यक्रमाच्या समारोपाच्या अध्यक्षस्थानी मंगरूळ येथील शिक्षणप्रेमी व्यंकटराव बिराजदार होते, प्रमुख पाहुणे अॅड. शिवाजी बिराजदार होते.
- ७.१७ मराठवाडा मुक्तिसंग्राम दिन रविवार, दि.१७ सप्टेंबर २०१७: आखाडा बाळापूर ता. कळमनुरी, जि. हिंगोली येथे मराठवाडा मुक्तिसंग्राम दिन साजरा करण्यात आला. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी हिंगोली जिल्हाप्रमुख प्राचार्य डॉ. गोपाळराव सोंडगे होते, तर प्रमुख पाहुणे म्हणून विभागीय केंद्राचे नांदेड जिल्हा प्रमुख प्राचार्य डॉ. व्ही.एन. इंगोले यांची उपस्थिती होती. कार्यक्रमास विभागीय केंद्राचे

सचिव हरिभाऊ जवळगे उपस्थित होते. मराठवाडा मुक्तिसंग्रामात मराठवाड्यातील जे स्वातंत्र्यसैनिक मृत्यू पावले त्यांना श्रद्धांजली वाहण्यात आली. जे स्वातंत्र्यसैनिक जिवंत आहेत त्यांचा विभागीय केंद्राच्या वतीने यथोचित सत्कार करण्यात आला. या कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक प्रा. अमोल काळे यांनी केले तर आभार प्रा. डॉ. महादेव मुद्देवाड यांनी मानले.

- ७.१८ 'यशवंत तुमच्या गावी' उपक्रम: शनिवार दि.३० सप्टेंबर २०१७:- लातूर व उस्मानाबाद या दोन्ही जिल्ह्यांच्या मध्यभागातून वाहणारी तेरणा नदी. या तेरणा नदीच्या परिसरात वसलेली प्रसिद्ध व्यापारी पेठ किल्लारी. येथे ३० सप्टेंबर १९९३ ला महाभयंकर भूकंप होऊन या भागातील एकूण ५२ गावे उध्वस्त होऊन हजारो माता बंधू, वयोवृद्ध माणसे, लहान मुले-मुली मृत्युमुखी पडली. त्या सर्वांना विभागीय केंद्राच्या वतीने सालाबादप्रमाणे यावर्षी, या भागातील गावात जाऊन 'यशवंत तुमच्या गावी' उपक्रमांद्वारे भूकंपात मृत्युमुखी पडलेल्यांना श्रद्धांजली वाहण्यात आली.
- ७.१९ ज्येष्ठ नागरिक आनंद सोहळा- विभागीय केंद्राच्या वतीने नांदेड येथे ज्येष्ठ नागरिक आनंद सोहळा संपन्न झाला. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी नांदेड एज्युकेशन सोसायटीचे उपाध्यक्ष सदाशिवराव पाटभल होते, तर प्रमुख पाहुणे विभागीय केंद्राचे नांदेड जिल्हा संघटक मा. प्रा. श्री. उत्तम सूर्यवंशी होते. सचिव मा. श्री. हरिभाऊ जवळगे उपस्थित होते. याप्रसंगी ज्येष्ठांसमोरील प्रश्न व त्यांच्या गत काळातील आठवणींना उजाळा देण्यात आला. प्रसंगी काही ज्येष्ठ बंधू भगिनींचा सत्कार करण्यात आला.
- ७.२० नरक चतुर्दशी साजरी: दि.१७ ऑक्टोबर २०१७:- विभागीय केंद्र व अंधश्रद्धा निर्मूलन समिती लातूरच्या विद्यमाने दीपावलीनिमित्त प्रभातफेरी काढून फटाकेमुक्त दिवाळी साजरी करण्याचा व प्रदूषणमुक्त दिवाळी साजरी करण्याचा संदेश अनिसचे महाराष्ट्र राज्याचे प्रधान सचिव श्री. माधव बागवे यांनी दिला. याप्रसंगी विभागीय केंद्राचे अध्यक्ष डॉ. जे.एम. वाघमारे, अॅड, मनोहरराव गोमारे, सचिव हरिभाऊ जवळगे व अनिसचे सर्व पदाधिकारी उपस्थित होते.
- ७.२१ गुरूनानक जयंती: दि.४ नोव्हेंबर २०१७:- विभागीय केंद्राच्या वतीने लालबहादूर शास्त्री सभागृह, नांदेड येथे गुरूनानक जयंती साजरी करण्यात आली. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष मा.श्री. मदेवाड होते तर प्रमुख पाहुणे म्हणून प्रा. डॉ. रावसाहेब जाधव, श्री. अमोल काळे होते. या कार्यक्रमातून मानवता धर्माचा संदेश देण्यात आला.
- ७.२२ यशवंतराव चव्हाण स्मृतिदिन: दि.२५ नोव्हेंबर २०१७:- विभागीय केंद्राच्यावतीने भालचंद्र ब्लड बँक, लातूर येथे स्व. यशवंतराव चव्हाण यांचा स्मृतिदिन साजरी करण्यात आला. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष मा.डॉ.जे.एम. वाघमारे, प्रमुख वक्ते व मार्गदर्शक अखिल भारतीय मराठी साहित्य संमेलनाचे माजी अध्यक्ष श्री. श्रीपाल सबनीस उपस्थित होते. त्यांनी 'यशवंतराव चव्हाण आणि आजचा महाराष्ट्र' या विषयावर व्याख्यान दिले. या प्रसंगी विभागीय केंद्राचे सर्व पदाधिकारी उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक विभागीय केंद्राचे सचिव हरिभाऊ जवळगे यांनी, तर सूत्रसंचालन श्री. विवेक सौताडेकर यांनी केले. आभार श्री.प्रा. नागोराव कुंभार यांनी मानले.
- ७.२३ शेतीकड्डा: दि.२१ डिसेंबर २०१७:- कै. बाबुराव पाटील महाविद्यालय हिंगोली येथे शेतकऱ्यांच्या प्रश्नावर आजच्या शेतकऱ्यांसमोरील आव्हाने हा शेतीकड्डा कार्यक्रम घेण्यात आला. कार्यक्रमाचे अध्यक्ष डॉ. जयवंत भोयार, प्रमुख वक्ते डॉ. जे. एम. वाघमारे होते. या शेतीकड्ड्यास अनेक शेतकऱ्यांची उपस्थिती दिसून आली.
- ७.२४ क्रांतिदिन: दि.९ जानेवारी २०१८:- टाऊन हॉल, लातूर, हुतात्मा स्मारक येथे विभागीय केंद्राच्या वतीने हुतात्मा पावलेल्या/बलिदान केलेल्या हुतात्म्यास अभिवादन करून क्रांतिदिन साजरा करण्यात आला. याप्रसंगी मागच्या महामानवाचा आजच्या तरुणाने आदर्श जोपासावा, असे विचार व्यक्त करण्यात आले.

- ७.२७ महात्मा गांधी पुण्यतिथी: दि.३० जानेवारी २०१८:— विभागीय केंद्राच्या वतीने महात्मा गांधी यांच्या पुण्यतिथीनिमित्त त्यांच्या पूर्णाकृती पुतळ्यास अभिवादन करण्यात आले. या प्रसंगी सर्व पदाधिकारी उपस्थित होते.
- ७.३१ छत्रपती शिवाजी महाराज जयंती: दि.१९ फेब्रुवारी २०१८:— विभागीय केंद्राच्या वतीने छत्रपती शिवाजी महाराज यांच्या पूर्णाकृती पुतळ्यास अभिवादन करण्यात आले. सायं. ६ वाजता शालेय मुलामुलींसाठी गायन स्पर्धा आयोजित करण्यात आली होती.
- ७.३२ लोकनेते मा. यशवंतराव चव्हाण १०५ वी जयंती: दि.२२ मार्च २०१८:— विभागीय केंद्राच्यावतीने लोकनेते यशवंतराव चव्हाण यांची १०५ वी जयंती साजरी करण्यात आली. याप्रसंगी साहित्य अकादमी पुरस्कार विजेते श्रीकांत देशमुख यांनी यशवंतरावांबद्दल मोठ्या पोटतिडकीने विचार मांडले. ते म्हणाले, कर्तृत्वाचा सह्याद्री म्हणून ज्यांचा उल्लेख केला जातो असे यशवंतराव चव्हाण हे एक अष्टपैलू व्यक्तिमत्व होते. यशवंतराव चव्हाण हे राजकारणी, साहित्यिक म्हणून फार अभिमानाने कधी वावरले नाहीत. पण आपले कुणबीपण उजळ माथ्याने मिरवणारे नेते होते. महाराष्ट्रात समाजोद्धाराची जी प्रभावळ आहे त्या प्रभातळीवरील अत्यंत महत्त्वाचे नाव म्हणजे यशवंतराव चव्हाण होय. जमिनीच्या विकासाचा प्रश्न मांडताना यशवंतराव म्हणत, 'पहिल्यांदा माणसाचं संधारण करावं लागतं नंतर जमिनीचं मगच ते उपयोगाचं होईल.' शेतकऱ्यांविषयी यशवंतराव म्हणतात की, या देशातला शेतकरी हा शोषक नसून तो तारणारा आहे. ज्याचा उदरनिर्वाह शेतीवर असतो तोच शेतकरी, अशीही व्याख्या यशवंतराव करतात.

अध्यक्षीय समारोप विभागीय केंद्राचे अध्यक्ष डॉ. जनार्दन वाघमारे यांनी केला. ते म्हणाले, यशवंतराव चव्हाण हे द्रष्टे नेते होते त्यांनी येथील शेती सुधारण्यासंदर्भात अनेक विकासभिमुख योजना राबविल्या, सिंचन प्रकल्प उभे केले. त्यांच्या कार्यपद्धतीचा अभ्यास करणे ही काळाची गरज आहे.

कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक प्रतिष्ठानचे सदस्य तथा ज्येष्ठ विचारवंत डॉ. नागोराव कुंभार यांनी केले. प्रतिष्ठानचे सर्व पदाधिकारी याप्रसंगी उपस्थित होते. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन व आभार प्रदर्शन प्रतिष्ठानचे कोषाध्यक्ष विवेक सौताडेकर यांनी केले.

१०.८ विभागीय केंद्र अमरावती:—

१०.९ विभागीय केंद्र अहमदनगर:—

अहमदनगर विभागीय केंद्राने 'शेती कट्टा' हा उपक्रम नियमितपणे सुरू ठेवला आहे. केंद्राचे अध्यक्ष व सर्व सन्माननीय सदस्य तसेच कृषी महाविद्यालयाचे प्राचार्य, प्राध्यापक, प्रगतिशील शेतकरी या सर्वांच्या सहकार्याने उपक्रम यशस्वी होत आहे.

- ९.१ 'शेती कट्टा' विषय:— डाळिंब व कांदा उत्पादन तंत्रज्ञान, ठिकाण:— मु. पो. उंबरे, ता. राहुरी, रविवार १६ एप्रिल २०१७, सहभागी शेतकरी वर्ग— १२२. डाळिंब व कांदा उत्पादन तंत्रज्ञान या विषयीचा शेतीकट्टा उंबरे, ता. राहुरी येथे झाला. या शेती कट्ट्यासाठी श्री. नंदकिशोर दहातोडे (विषय विशेषतज्ञ), दहीगावणे हे प्रमुख व्याख्याते म्हणून उपस्थित होते. श्री. दहातोडे यांनी डाळिंब व कांदा लागवड करताना घ्यावयाची काळजी, तण नियंत्रण, रोपांची प्रतवारी, कीटकनाशके फवारणी, खत व्यवस्थापन, जैविक खतांचा वापर यातून आपण भरघोस डाळिंब व कांदा उत्पादन घेऊ शकतो हे विविध उदाहरण व दाखल्यांच्या माध्यमातून समजाऊन सांगितले. याप्रसंगी श्री. डॉ.साबळे पी.ए., उद्यान, विद्या.सहाय्यक प्राध्यापक म. फु. कृ. वि. राहुरी, श्री. सुनिलराव आडसुरे, श्री रघुनाथ पटारे, श्री इम्रान शेख आदीसह शेतकरी बांधव बहुसंख्येने उपस्थित होते.

- ९.२ 'शेती कट्टा' विषय:- दूध उत्पादन व एकात्मिक अन्न द्रव्य व्यवस्थापन, ठिकाण:- मु.पो.वडाळा महादेव, ता. श्रीरामपूर, शुक्रवार १९ मे, २०१७, प्रमुख व्याख्याते श्री जाधव एस. एस., पशु व दुग्धशास्त्र विभाग, मु.फु.कृ.वि. राहुरी. सहभागी शेतकरी- ७०. शेती कट्ट्यामध्ये दुध उत्पादन कशा पद्धतीने वाढवावे यासाठी वापरायचे तंत्रज्ञान विविध उपाययोजना, चारा व्यवस्थापन तसेच एकात्मिक अन्न द्रव्य व्यवस्थापनाच्या सहाय्याने पिक उत्पादनांत कशाप्रकारे भरघोस वाढ होऊ शकते याविषयीची माहिती व मार्गदर्शन झाले. याप्रसंगी श्री. महेंद्र काळे, श्री. शिवाजी पारखे, श्री. संदिप सुडके आदींसह शेतकरी बांधव मोठ्या संख्येने उपस्थित होते
- ९.३ 'शेती कट्टा' विषय:- दूध व मुरघास उत्पादन तंत्रज्ञान, ठिकाण:- मु.पो.पोहेगांव, ता.कोपरगांव, बुधवार २१ जून, २०१७, कृषीभूषण श्री. ज्ञानेश्वर माऊली पवार, पुनतगांव ता. नेवासा, सहभागी शेतकरी - १२३. शेती कट्ट्यामध्ये श्री पवार यांनी दूध उत्पादन करत असतांना कमीत कमी खर्चात व कमी चान्यामध्ये भरपूर दुध उत्पादन कसे करावे यासाठी मुरघास उत्पादन तंत्रज्ञानाचा वापर करून चांगल्या प्रतीचा दूध व्यवसाय कशा प्रकारे करता येईल याबाबतचे सखोल मार्गदर्शन केले. याप्रसंगी श्री. दत्तात्रय म्हसे, श्री पाराजी पवार, श्री पोपट सोनवणे आदींसह कोपरगांव तालुक्यातील शेतकरी व दुग्ध व्यावसायिक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.
- ९.४ 'शेती कट्टा' विषय:- कृषी दिन व शेतकरी मेळावा चर्चासत्र, ठिकाण:- कृषी महाविद्यालय, सोनई ता. नेवासा, शुक्रवार ०१ जुलै, २०१७, प्रमुख व्याख्याते डॉ. मुकुंदराव गायकवाड, कुलपती, अरविंद कृषी विद्यापीठ नागपूर, सहभागी शेतकरी - ६६. श्री. गायकवाड यांनी शेती, जागतिक-आयात-निर्यात, कृषी क्षेत्रासाठी मुक्त धोरण, शेती क्षेत्रातील प्रगतीचा आढावा व शेतीची सद्यस्थिती याविषयी सविस्तर मार्गदर्शन व चर्चा केली. याप्रसंगी श्री. नानासाहेब रेपाळे, श्री. दत्तात्रय बन्हाटे, श्री जगन्नाथ औटी आदींसह शेतकरी बांधव बहुसंख्येने उपस्थित होते.
- ९.५ 'शेती कट्टा' विषय:- कांदा व ऊस उत्पादन तंत्रज्ञान, ठिकाण:- मु.पो. तरवडी, ता. नेवासा, शुक्रवार १८ ऑगस्ट, २०१७, प्रमुख व्याख्याते श्री. नारायण निबे, विषय विशेषज्ञ कृषी विद्यापीठ, कृषी विज्ञान केंद्र, दहीगावणे, सहभागी शेतकरी- ७९. श्री. निबे यांनी 'ऊस व कांदा ही नगदी पिके आहे, या पिकांच्या किफायतशिर उत्पादनांतुन शेतकरी बांधव आपला सर्वांगीण विकास साधु शकतात म्हणून कांदा व ऊस या दोन्ही पिकांचे तंत्रज्ञान व शेती कौशल्य याविषयी सविस्तरपणे माहिती दिली. याप्रसंगी श्री. बाबासाहेब घुले, श्री. जालिंदर गवळी, श्री. पांडुरंग वडगे आदींसह शेतकरी बांधव उपस्थित होते.
- ९.६ 'शेती कट्टा' विषय:- कांदा व ऊस उत्पादन तंत्रज्ञान, ठिकाण:- खेड ता. कर्जत, शुक्रवार ०७ सप्टेंबर, २०१७, प्रमुख व्याख्याते श्री. नारायण निबे, विषय विशेषज्ञ, कृषी विद्या विभाग कृषी विज्ञान केंद्र, दहीगावणे, डॉ. पतींग साबळे, सहाय्यक प्राध्यापक, उद्यानविद्या विभाग, कृषी महाविद्यालय, सोनई. सहभागी शेतकरी- ४५. या प्रसंगी तज्ञ मार्गदर्शकांनी ऊस व कांदा उत्पादनासाठी योग्य बियाणे निवड, हंगामाची निवड, खते व पाणी व्यवस्थापन, कीड व रोग नियंत्रण, काढणीची वेळ तसेच कमी कालावधीत कमी खर्चात अधिक उत्पादन या विषयी शेतकऱ्यांना बहुमोल मार्गदर्शन केले. या प्रसंगी श्री. भाऊसाहेब मोरे, श्री. विजय साळुंके, श्री. प्रा. योगेश जाधव, प्रा. डॉ. पतींग साबळे, प्रा. राजेंद्र लिपणे व खेड ता. कर्जत परीसरातील प्रगतीशील ऊस बागायतदार शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.
- ९.७ 'शेती कट्टा' विषय:- गहू व हरभरा उत्पादन तंत्रज्ञान, ठिकाण:- कोपरगांव(राहता व कोपरगांव तालुक्यासाठी संयुक्त), १२ ऑक्टोबर २०१७, प्रमुख व्याख्याते डॉ. कल्याण देवळाणकर, प्रभारी अधिकारी कृषी तंत्रज्ञान माहिती केंद्र म.फु.कृ.वि.राहुरी, सहभागी शेतकरी- ६४. याप्रसंगी डॉ. देवळाणकर यांनी गहू व हरभरा उत्पादनासाठी योग्य जातीचे बियाणे निवड, खते व पाणी व्यवस्थापन, कीड व रोग नियंत्रण, काढणीची वेळ तसेच कमी कालावधीत कमी खर्चात अधिक

उत्पादन या विषयी शेतकऱ्यांना बहुमोल मार्गदर्शन केले. याप्रसंगी श्री. अंबादास आढाव, श्री. मनोज सोनवणे (तालुका कृषि अधिकारी, कोपरगांव) श्रीमती रंजनाताई आढाव (सेंद्रीय शेतकरी), कृषी महाविद्यालय, सोनईचे प्राचार्य डॉ. हरी मोरे, प्रा. योगेश जाधव, प्रा.डॉ. पतिंग साबळे, प्रा. राजेंद्र लिपणे व श्री. छत्रपती शिवाजीराजे गटाचे शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

- ९.८ 'शेती कट्टा' विषय:- डाळींब उत्पादन तंत्रज्ञान, ठिकाण:- निंबोडी ता. पाथर्डी, १५ नोव्हेंबर, २०१७, प्रमुख व्याख्याते श्री. ए व्ही अत्तार (वरीष्ठ संशोधक सहाय्यक, उद्यानविद्या विभाग) म.फु.कृ. वि.राहुरी, सहभागी शेतकरी- ३८. या प्रसंगी तज्ञ मार्गदर्शकांनी डाळींब फळाचे महत्व, रोपांची निवड, पाणी व्यवस्थापन, रोग व कीड नियंत्रण, फळाची प्रतवारी, विक्री व बहार व्यवस्थापन या विषयी शेतकऱ्यांना बहुमोल मार्गदर्शन केले. श्री. चंद्रभान पाटील म्हस्के, डॉ. हरी मोरे, प्राचार्य कृषी महा. सोनई, श्री दत्तात्रय खाटीक (केमिस्ट, मुळा सह. सा. का. सोनई), श्री सहराजी पाटील घुले व परीसरातील प्रगतशील डाळींब बागायतदार शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.
- ९.९ 'शेती कट्टा' विषय:- ऊस उत्पादन तंत्रज्ञान, ठिकाण:- प्रवरा संगम ता. नेवासा, २१ डिसेंबर, २०१७. प्रमुख व्याख्याते डॉ. कल्याण देवळाणकर, प्रभारी अधिकारी कृषी तंत्रज्ञान माहिती केंद्र म.फु.कृ.वि.राहुरी. सहभागी शेतकरी - ३८. या प्रसंगी तज्ञ मार्गदर्शकांनी ऊसामध्ये अंतरपीक लागवड, ऊसाचे वेगवेगळे वाण, वाणांचा उतारा, ऊसाचे उत्पादन, पाणी व्यवस्थापन, लागवड व्यवस्थापन, कीड व रोग व्यवस्थापन, अंतर मशागत आणि तण व्यवस्थापन याविषयी शेतकऱ्यांना बहुमोल मार्गदर्शन केले. या प्रसंगी श्री. राजेंद्र पाटील डावखरे, श्री. जगन्नाथ पाटील कोरडे, श्री. राहुल कोळसे, प्रतिनिधी एस ९ मेडीया, नेवासा, श्री. संजय परभणे, डॉ. हरी मोरे प्राचार्य कृषी महा. सोनई, प्रा. योगेश जाधव, डॉ. पतींग साबळे व परीसरातील प्रगतशील ऊस बागायतदार शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.
- ९.१० 'शेती कट्टा' विषय:- कलिंगड व कांदा उत्पादन तंत्रज्ञान, ठिकाण:- सुपेकरवाडी, ता. कर्जत, ०९ जानेवारी, २०१७. प्रमुख व्याख्याते डॉ. पतींग साबळे, सहाय्यक प्राध्यापक, उद्यानविद्या विभाग, कृषि महाविद्यालय, सोनई, श्री. जितेंद्र महाजन सिड सप्लायर्स बायर कंपनी, जळगांव, सहभागी शेतकरी- ३९. या प्रसंगी तज्ञ मार्गदर्शकांनी कांदा व कलिंगड पिक लागवड, पाणी व्यवस्थापन, कीड व रोग व्यवस्थापन, आंतर मशागत आणि तण व्यवस्थापन, खत व्यवस्थापन, पिकाची साठवण व प्रतवारी या विषयी शेतकऱ्यांना बहुमोल मार्गदर्शन केले. श्री. डॉ. हरी मोरे प्राचार्य कृषी महा. सोनई, योगेश जाधव, श्री. उद्धव जाधव, कीरण गाढे (८ वे सत्र विद्यार्थी, कृषी महा. सोनई) व परीसरातील प्रगतशील कांदा व कलिंगड बागायतदार शेतकरी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.
- ९.११ 'शेती कट्टा' विषय:- कृषी निविष्टांचे काटेकोर नियोजन, ठिकाण:- मोरया चिंचोरे, ता. नेवासा, २१ फेब्रुवारी, २०१७, प्रमुख व्याख्याते डॉ. हरी मोरे, (प्राचार्य कृषी महाविद्यालय, सोनई) व श्री. बाळासाहेब सोनवणे पंचायत समिती सदस्य, घोडेगांव ता. नेवासा, सहभागी शेतकरी- ४५. या प्रसंगी तज्ञ मार्गदर्शकांनी शेतीसाठी आवश्यक निविष्टा कोणत्या, त्या कशा मिळवायच्या तसेच त्यांचा उपयोग शेतीमध्ये कशा पद्धतीने करून घ्यायचा व या निविष्टांचे शेती व्यवसायात नियोजन कसे करावयाचे याविषयी शेतकऱ्यांना बहुमोल मार्गदर्शन केले. प्रा. सोमनाथ दरंदले, डॉ. गणेश खळेकर, डॉ. पतींग साबळे, प्रा. संदीप तांबे तसेच श्री. बाबासाहेब दराडे, प्रा. प्रियदर्शनी जाधव व बागायतदार शेतकरी यावेळी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.
- ९.१२ 'शेती कट्टा' विषय:- कांदा उत्पादन तंत्रज्ञान, ठिकाण:- आठवड ता. नगर जि. अहमदनगर, ०७ मार्च २०१७, प्रमुख व्याख्याते डॉ. पतींग साबळे, सहाय्यक प्राध्यापक, उद्यानविद्या विभाग, कृषि महाविद्यालय, सोनई, सहभागी शेतकरी- ३९. तज्ञ मार्गदर्शकांनी कांदा पिकाची लागवड, कांदा पिकाच्या वेगवेगळ्या जाती, बियाण्यांची निवड, रोपवाटीका तयार करणे, पूर्ण लागवड, खत व्यवस्थापन, तन नियंत्रण, कीड नियंत्रण तसेच कांद्याची काढणी या विषयी शेतकऱ्यांना बहुमोल

मार्गदर्शन केले. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्रगतीशील शेतकरी श्री. महादेव पाटील मोरे रा. आठवड हे होते. तसेच श्री. राजेंद्र मोरे (सरपंच, आठवड), श्री. भाऊसाहेब लगड (उपसरपंच), श्री. सुनिल पाटील लगड व डॉ. हरी मोरे प्राचार्य कृषी महाविद्यालय, सोनई व्यासपीठावर उपस्थित होते.

१०.१० विभागीय केंद्र अंबाजोगाई:—

१०.१ बाल चित्रपट चावडी:— दि.१ जून २०१७ ते ४ जून २०१७ या कालावधीत यशवंत बाल चित्रपट चावडीचे आयोजन करण्यात आले होते. या चित्रपट चावडीमध्ये किशोरवयीन मुलांना चित्रपटातून त्यांच्यातील सुप्त गुणांची ओळख व्हावी, त्यांना देशाच्या वास्तवाची कल्पना यावी यासाठी काही ठराविक चित्रपटांची निवड करण्यात आली होती. त्यामध्ये 'आय एम कलाम' हा राजस्थानमधील बाल कामगारावर आधारित चित्रपट दाखविण्यात आला. या चित्रपटामध्ये राजस्थान येथील संस्कृतीचे दर्शन बालमजूरीची दाहकता, शिक्षण घेण्याची जिद्द स्वप्न, आदी गोष्टी दाखविण्यात आल्या होत्या. दुसरा चित्रपट 'रेड ड्रिम' दाखविण्यात आला. या चित्रपटातून मुलांनी कशा पद्धतीने वागावे, कशा पद्धतीने जगावे, हे दाखविण्यात आले.

तिसरा चित्रपट 'जलपरी' होता. यामध्ये लहान बहिण भावाची कथा दाखविण्यात आली, ग्रामीण भागात मुलींना समाजात कशी हीन वागणूक मिळते, ते यात दाखविण्यात आले. ग्रामिण भागात कशापद्धतीने अंधश्रद्धा जोपासल्या जातात, याची दाहकता दाखविण्यात आली. स्त्री भ्रूणहत्या कशाप्रकारे समाजात गैरसमज पसरवून केली जाते, हे या चित्रपटात दाखविण्यात आले. चौथा चित्रपट 'ब्रेक टाईम' दाखविण्यात आला. यामध्ये शाळेतील एका गरीब विद्यार्थ्याची परिस्थितीची जाणीव व शिक्षणाची आवड दाखवून मुलांचे मनोरंजन करण्यात आले.

बाल चित्रपट चावडीमध्ये रोज ५५ ते ६० किशोरवयीन व बालगटातील मुलांनी चित्रपटाचा आनंद घेतला. चित्रपट दाखवल्यानंतर चित्रपटामधील कथेवर मुलांमधील तर्क, आवडलेले पात्र, आदींवर चर्चा घडवून आणली गेली. बाल चित्रपट चावडी यशस्वी करण्यासाठी अंबाजोगाईचे सचिव डॉ. नरेंद्र काळे, कोषाध्यक्ष अभिजीत जोधळे, रणजित मोरे, गोविंद टेकाळे, आशिष जाधव, केदार वाघमारे, सुमंत केदार, कृष्णा सापते, सलीम शेख आदींनी बाल चित्रपट चावडी यशस्वी करण्यासाठी परिश्रम घेतले.

१०.२ युवा स्वतंत्रता ज्योत रॅली: १४ ऑगस्ट २०१७:— दि.१४ ऑगस्ट २०१७ रोजी विभागीय केंद्र अंबाजोगाई यांच्या वतीने युवा स्वतंत्रता ज्योत रॅली २०१७ चे आयोजन करण्यात आले होते. या रॅलीचे उद्घाटन दि.१४ ऑगस्ट २०१७ रोजी ठिक ६.३० वा. करण्यात आले. यावेळी उद्घाटक म्हणून मानवलोकचे अध्यक्ष डॉ. द्वारकादासजी लोहिया, ज्येष्ठ सामाजिक कार्यकर्ते नंदकिशोर मुंदडा उपस्थित होते, यावेळी युवा स्वतंत्रता ज्योत रॅलीची सुरुवात नगरपालिका कार्यालय येथून तहसील कार्यालय मार्गे, मंडी बाजार, शिवाजी चौक ते नगरपालिका कार्यालय येथे समारोप करण्यात आला. यावेळी 'तरूणांनी भारत माता की जय' वंदे मातरम्, इन्किलाब झिंदाबाद आदी घोषणा दिल्या.

युवा स्वतंत्रता ज्योत रॅलीच्या शेवटी भारतीय संविधानाच्या सरनामाचे वाचन करून घेण्यात आले. त्यानंतर राष्ट्रगीताने रॅलीचा समारोप करण्यात आला. यावेळी रॅलीमध्ये सहभागी विभागीय केंद्र अंबाजोगाई चे सचिव डॉ. नरेंद्र काळे, दगडू लोमटे, अक्षय मुंदडा, अंबाजोगाईचे उपनगराध्यक्ष, सारंग पुजारी, अनिकेत लोहिया, मा. आ. पृथ्वीराज साठे, राजकिशोर मोदी, अॅड. जयसिंग चव्हाण, अभिजीत जोधळे, मुजीब काझी, प्रा. मुकुंद राजपंखे, अॅड. संतोष लोमटे, डॉ. महेंद्र जाधव, सुनील चिखले, अॅड. प्रशांत शिंदे, दिग्विजय लोमटे, रंजीत मोरे, गोविंद टेकाळे, आशिष जाधव, अंकुर मोरे यांच्या सह विविध सामाजिक संघटनांचे २०० ते २५० कार्यकर्ते उपस्थित होते.

१०.३ लघुपट निर्मिती कार्यशाळा:— यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई नवमहाराष्ट्र युवा अभियान व प्रयोग मालाड यांच्या संयुक्त विद्यमाने 'फिल्मिंगो' आंतरराष्ट्रीय लघुपट महोत्सवाच्या निमित्ताने

अंबाजोगाईमध्ये कॉलेज ऑफ इंजिनिअरींग येथे 'चित्रपट चावडी' या उपक्रमांतर्गत शुक्रवार दि.२९ सप्टेंबर २०१७ रोजी, सकाळी ९ ते दु.२.०० वेळेत लघुपट कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले होते. या कार्यशाळेसाठी ज्येष्ठ चित्रपट समीक्षक श्री. अशोक राणे उपस्थित होते, लघुपट तयार करताना लागणारे मार्गदर्शन त्यांनी या कार्यशाळेत केले.

१०.४ 'युवा संवाद यात्रा' दि.१० ऑक्टोबर २०१७:- खा. सुप्रियाताई सुळे यांच्या उपस्थितीमध्ये 'युवा संवाद यात्रा' संपन्न. विभागीय केंद्र अंबाजोगाई च्या वतीने दि.१० ऑक्टोबर २०१७ रोजी कॉलेज ऑफ इंजिनिअरींग येथे मा. खा. सुप्रियाताई सुळे यांच्या उपस्थितीमध्ये जागर हा जाणिवांचा, तुमच्या माझ्या लेकींचा! (युवा संवाद यात्रा) संपन्न झाली.

या संवाद यात्रेमध्ये प्रारंभी स्त्री भ्रूणहत्येवर एक चित्रफीत दाखवून युवक व युवती यांना स्त्री भ्रूणहत्येचे वास्तव जाणवून देण्यात आले. मा. खा. सुप्रियाताई सुळे यांचे आगमन झाल्यानंतर छेडछाड व हुंडाविराधी अभियान या विषयावर विजय अंजान व त्यांचे सहकारी यांनी एक नाटक सादर करून उपस्थित सुप्रियाताई समवेत सर्वांची मने जिंकली.

मा. सुप्रियाताई सुळे युवक व युवती यांच्याशी संवाद साधत असताना प्रचंड उत्साह जाणवत होता. ताईंनी ज्यावेळी विद्यार्थ्यांशी हितगुज साधण्यास सुरूवात केली, त्यावेळी युवक व युवती यांच्या समस्या, महिलांसमोरील अडचणी, बीडमधील स्त्री भ्रूणहत्येचे वास्तव आदी मुद्यांवर विद्यार्थ्यांनी प्रश्न विचारले. ताईंनी विद्यार्थ्यांना प्रत्येक प्रश्नाचे समाधानकारक उत्तर देण्याचा प्रयत्न केला. यावेळी कार्यक्रमास प्रमुख उपस्थिती यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई केंद्र अंबाजोगाई चे अध्यक्ष डॉ. द्वारकादास लोहिया, कार्याध्यक्ष डॉ. दिपाताई क्षीरसागर, कॉलेज ऑफ इंजिनिअरींग चे प्राचार्य डॉ. बी. आ. खडकभावी, सचिव डॉ. नरेंद्र काळे, सदस्य मा. आ. उषाताई दराडे, कोषाध्यक्ष अभिजीत जोधळे यांची उपस्थिती होती.

१०.५ विभागीय केंद्र अंबाजोगाई कार्यालय उद्घाटन:- विभागीय केंद्र अंबाजोगाईच्या नूतन कार्यालयाचे उद्घाटन दि.१० ऑक्टोबर २०१७ रोजी दुपारी २ वा. संसदरत्न खा. सुप्रियाताई सुळे यांच्या उपस्थितीमध्ये फित कापून करण्यात आले.

यावेळी प्रमुख उपस्थिती म्हणून केंद्र अंबाजोगाईचे अध्यक्ष डॉ. द्वारकादास लोहिया, कार्याध्यक्षा डॉ. दिपाताई क्षीरसागर, सचिव डॉ. नरेंद्र काळे, कोषाध्यक्ष अभिजीत जोधळे, सदस्या मा. आ. उषाताई दराडे, मा. आ. पृथ्वीराज साठे, अनिकेत लोहिया आदी उपस्थित होते.

१०.६ दुसरे जिल्हास्तरीय बालकुमार साहित्य संमेलन- शिवाजी चौकातून दिंडी काढण्यात आली. यासाठी ग्रंथदिंडी उपक्रम प्रमुख म्हणून वेणुताई चव्हाण कन्या शाळेच्या मुख्याध्यापक प्रतिभाताई देशमुख व किरण राऊतमारे यांनी अतिशय उत्कृष्टरित्या ग्रंथदिंडी नियोजनाची जबाबदारी पार पाडली. बालसाहित्यिक नागनाथ बडे यांनी ग्रंथ दिंडीचे उद्घाटन केले. संमेलनाध्यक्ष बालाजी मदन इंगळे, माजी आ. उषाताई दराडे, डॉ. नरेंद्र काळे, संमेलन कार्यवाह अभिजीत जोधळे, मुख्याध्यापिका प्रतिभाताई देशमुख, प्रा. गौतम गायकवाड, विद्याधर पांडे, डॉ. मुकुंद राजपंखे, डॉ. देवराज चामनर, अनंतराव चाटे, भारत सालपे, विवेक गंगणे, पत्रकार रणजित डांगे, दत्ता वालेकर, वैजनाथ शेंगुळे, दत्ता देवकते आदींची यावेळी उपस्थिती होती.

ही ग्रंथ दिंडी शहरातील शिवाजी चौक, सावरकर चौक, राजमाता अहिल्यादेवी चौक मार्गे निघून संमेलनस्थळी दाखल झाली. ग्रंथदिंडीत शहरातील वेणुताई चव्हाण कन्या माध्यमिक विद्यालय, कै. वसंतराव काळे पब्लिक स्कूल, राष्ट्रीय बालकामगार प्रकल्प, जिल्हाधिकारी कार्यालय बालकामगार विशेष प्रशिक्षण केंद्र, भूमिका विश्वस्त संस्था बालनिकेतन, जोधाप्रसादजी मोदी माध्यमिक विद्यालय, योगेश्वरी प्राथमिक विद्यालय (प्रशांत नगर), नेताजी सुभाषचंद्र विद्यालय, घाटनागनाथ विद्यालय, स्वामी विवेकानंद विद्यामंदिर, खोलेश्वर प्राथमिक विद्यालय व खोलेश्वर विद्यालय, एम. आय.टी. न्यू. इंग्लीश स्कूल या शाळा सहभागी झाल्या. या शाळेतील सुमारे दिड

हजाराहून अधिक विद्यार्थी ग्रंथ दिंडीत सहभागी झाले.

ग्रंथदिंडीचे वेगळेपण, दिंडीत 'भारतीय संविधान' हा ग्रंथ ठेवण्यात आला होता. आकर्षक वेषभूषा व महापुरूषांची वेशभूषा करून विद्यार्थ्यांनी सहभागी झाल्या. घोडे, वाद्य, संगीत संचलनाने व 'बेटी बचाव, बेटी पढाव', पर्यावरण जनजागृती, ग्रंथ वाचा आदी विषयीच्या घोषणांनी परिसर दुमदुमून गेला. विद्यार्थींनीनी भारत माता, छत्रपती शिवाजी महाराज, राजमाता जिजाऊ, झांशी की राणी, अहिल्यादेवी होळकर, महात्मा गांधी, चाँदबीबी, रझिया सुलतान, राणी पद्मावती, वारकरी, वासुदेव, गोंधळी यांसहीत पारंपारिक वेशभूषा करून संमेलनात सहभाग नोंदविला. अनेक विद्यार्थींनीनी घोषवाक्य असलेले फलक उंचावले. ग्रंथदिंडी व स्नेहसंमेलनात उपस्थित विद्यार्थींनीनी संयोजन समितीच्या वतीने खाऊ वाटप करण्यात आला. तसेच सहभागी सर्व शाळांना सहभाग प्रमाणपत्र व स्मृतीचिन्ह देऊन मान्यवरांनी सन्मानित केले, यावेळी सर्व १२ शाळेतील शिक्षक, शिक्षिका यांचीही उपस्थिती होती.

१०.७ उद्घाटन समारंभ:— प्रारंभी गोदावरी कुंकुलोळ कन्या शाळेतील मुलींच्या संचाने स्वागत गीत सादर केले. मान्यवरांच्या हस्ते लोकनेते यशवंतराव चव्हाण यांच्या प्रतिमेस अभिवादन करून दिपप्रज्वलन करण्यात आले. मान्यवरांचे स्वागत स्मृती चिन्ह, फेटा, शाल व मुलांनी तयार केलेल्या गुच्छांनी करण्यात आले.

प्रास्ताविक करताना संमेलन कार्यवाह अभिजीत जोधळे यांनी ग्रंथ दिंडीत शहरातील १२ शाळांमधील सुमारे दीड हजाराहून अधिक विद्यार्थी सहभागी झाल्याचे सांगून या संमेलनाच्या यशस्वीतेसाठी मानवलोक, मनःस्विनी महिला प्रकल्प व वेणूताई कन्या माध्यमिक विद्यालय तसेच विभागीय केंद्र, अंबाजोगाई यांचे सहकार्य लाभले. अंबाजोगाईत वर्षभर विविध व्याख्यानमाला होतात. बालझुंबड सारखा उपक्रमही घेतला जातो. कुमारवयीन मुलांसाठी असे संमेलन असावे, या कल्पनेतून मुलांच्या सर्वांगिन विकासाबरोबरच समतोल विकास झाला पाहिजे. कुमारवयीन मुलांना केंद्रस्थानी ठेऊन त्यांच्यातील सृजनशीलता वाढीस लागावी म्हणून हा उपक्रम संमेलन रूपाने होत असल्याचे जोधळे म्हणाले. यावेळी मान्यवरांच्या हस्ते साहित्याचा स्नेह पेरणाऱ्या हस्तलिखितांचे प्रकाशन आदित्य सतिश आगळे या इयत्ता ८ वीच्या वर्गात शिकणाऱ्या विद्यार्थ्यांच्या 'अक्षरांचे लेण' या हस्तलिखित कविता संग्रहाचे प्रकाशन करण्यात आले. दिपाताई क्षीरसागर यांनी लहान मुलांचे भावविश्व जाणून घेवून साहित्य निर्मिती झाली पाहिजे. हे सांगत मुलांचा बुद्धांक वाढला पण भावनांक कमी झाला आहे. विज्ञान विषयक साहित्य निर्मिती झाली पाहिजे. असे मौलिक विचार मांडले. उपस्थितांचे आभार मानताना डॉ. नरेंद्र काळे यांनी संमेलनाच्या आयोजनाची रूपरेषा मांडली. या संमेलनातून बाल साहित्य निर्मितीला प्रोत्साहन मिळेल असे विचार डॉ. नरेंद्र काळे यांनी व्यक्त केली.

१०.८ तिसरे सत्र : कथाकथन:— कथाकथनातून बालकांचे विश्व उलगडले. बाल वयापासून विद्यार्थी खऱ्या अर्थाने आजी— आजोबांकडून कथा ऐकतात कथेत विविध गोष्टी त्यांच्या मनाला भावतात; नव्हे त्या गोष्टींचे प्रतिबिंब बालमनावर उमटते. शामची आई हे साने गुरूजी लिखित आत्मचरीत्रपर लेखनही आजही बाल मनावर गारूड ठेवून आहे, असे प्रतिप्रदान साहित्यीक प्रा. डॉ. वैशाली गोस्वामी यांनी केले. या संमेलनात २० हून अधिक विद्यार्थ्यांनी कथाकथनात सहभाग घेतला. कथाकथन सत्राला मान्यवरांनीही हजेरी लावली व बाल कथाकथनकारांचे अभिनंदन करून प्रोत्साहन दिले. या सत्राचे प्रास्ताविक प्रा. डॉ. अरूंधती पाटील यांनी केले. अध्यक्षीय समारोप करताना प्रा. डॉ. वैशाली गोस्वामी यांनी कथेची मांडणी लयबद्ध असली पाहिजे. भाषा शैली, स्पष्ट व योग्य असावी असे सुचविले. या प्रसंगी सहभागी कथाकारांना साहित्यिक बालाजी सुतार यांच्या हस्ते सन्मानित करण्यात आले. कथाकथनात सर्वच सहभागी विद्यार्थी कथाकथनकारांचे बोधकथेला प्राधान्य दिले होते.

भाषाप्रभूत्व सादरीकरण, नाट्य, स्मरण, उत्तम निवेदन, ओघवती भाषा, पाठांतर या बाबी या विद्यार्थ्यांमध्ये दिसून आल्या.

- १०.९ कवी संमेलन:— अंबाजोगाईत आयोजित दुसरे जिल्हास्तरीय बालकुमार साहित्य संमेलनातील कवी संमेलनात तब्बल ३१ बालकवि विद्यार्थ्यांनी सहभाग घेतला. कवीसंमेलन सत्राला मान्यवरांसहीत पालकांनीही हजेरी लावली व बाल कवी कवीयित्रींना दाद देऊन प्रोत्साहन दिले.

या सत्राचे प्रास्ताविक करताना शितल बोधले यांनी कविसंमेलनाबाबत माहिती दिली. अध्यक्षीय समारोप करताना प्रा. डॉ. मुकूंद राजपंखे यांनी लेकरं लिहिती, बोलती व वाचती व्हावीत हा या संमेलनाचा मुख्य उद्देश असल्याचे सांगून आपली सदाबहार रचना सादर केली. उपस्थित विद्यार्थ्यांनीही यावेळी राजपंखे यांच्या कवितेतर ठेका धरला.

याप्रसंगी सहभागी बालकवी—कवियित्रींना साहित्यिक ज्येष्ठ कवी कृष्णा भोकरे यांच्या हस्ते सहभाग प्रमाणपत्र व समृतिचिन्ह देवून सन्मानित करण्यात आले. कवीसंमेलनात बीड जिल्ह्यातील आष्टी, माजलगाव, वडवणी, परळी, धारूर, अंबाजोगाई या तालुक्यातील विविध शाळांतून सुमारे ३१ बालकवी व कवियित्री सहभागी झाले. त्यात दहा मुले व २१ मुलींचा समावेश होता. सहभागी सर्व कवींनी आपल्या वैविध्यपूर्ण सादरीकरणांमधून व कवितांमधून समाजातील ज्वलंत विषय मांडले. ज्यात बेटी बचाव—बेटी पढाव, पर्यावरण, शेतकरी आत्महत्या, कुटुंबव्यवस्था, बदलती जीवशैली, समाजजीवन, नातेसंबंध, निसर्ग, शौचालय बांधा घरोघरी, “चिऊ काऊ पासून ते मनीमाऊ” पर्यंतच्या सर्व विषयांचा समावेश होता.

- १०.१० शब्दकोडे स्पर्धा:— या सत्राचे प्रास्ताविक करताना नामदेव गुंडाळे यांनी शब्दकोडे स्पर्धेबाबत माहिती दिली. गुंडाळे म्हणाले शब्दकोडे ही अभिनव स्पर्धा या संमेलनात दोन गटांत होत आहे. इयत्ता पहिली ते पाचवी हा “बालधमाल गट” आहे तर, इयत्ता सहावी ते दहावीचा “झुंजार कुमार गट” होय. शब्दकोडांच्या चिड्या करून एकेकाने कोडे सोडवणे अशा स्वरूपाची ही स्पर्धा होती. विजेत्यांना लागलीच बक्षीसे देण्यात आली. या स्पर्धेच्या आयोजनाकरीता नामदेव गुंडाळे, वैशाली भुसा, शितल बोधले, किरण राऊतमारे, हेमंत धानोरकर, दत्तप्रसाद, गोस्वामी, सागर कुलकर्णी व वेणूताई चव्हाण विद्यालयातील शिक्षक, शिक्षिका व कर्मचारीवृंद यांनी पुढाकार घेतला.

शब्दकोडी स्पर्धेत बीड जिल्ह्यातील विविध शाळेतून विद्यार्थी व विद्यार्थ्यांनी सहभागी झाले. बालकुमार साहित्य संमेलनानिमित्त घेण्यात आलेल्या स्पर्धा अंबाजोगाई बसस्थानकासमोर वेणूताई चव्हाण कन्या माध्यमिक शाळेच्या परिसरात आयोजित करण्यात आल्या होत्या.

- १०.११ ‘सुंदर माझी शाळा— सांगितीक कार्यक्रम’:— ‘सुंदर माझी शाळा’ हा बाल अभ्युदय फाऊंडेशनने सादर केलेला बालगीते व कवितांचा सांगितीक कार्यक्रम विशेष रंगला. हा कार्यक्रम उभ्युदय फाऊंडेशन, औरंगाबादचे श्रीराम पोतदार (गायक) तर बहारदार निवेदन श्री. गणेश घुले यांनी केले. या सत्रालाही उपस्थित बाल कुमारांनी विशेष दाद दिली. यावेळी सर्व मान्यवर उपस्थित होते.

संमेलनातील बालगीते व कवितांचा सांगितीक कार्यक्रम यशस्वीतेसाठी स्वागत समिती सदस्य प्रा. डॉ. अरूंधती पाटील, गणपत व्यास, सुवणाताई लोमटे, डॉ. नरेंद्र काळे, नामदेव गुंडाळे, भागवत मसने, ज्योती बन्सी पवार, आश्विनीकुमार मुकदम, उषा रामधामी, प्रभावती अवचार व गणेश कदम यांनी पुढाकार घेतला होता.

- १०.१२ समारोप समारंभ व पारितोषिक वितरण:— अंबाजोगाईत आयोजित दुसरे जिल्हास्तरीय बालकुमार साहित्य संमेलन हे अखिल भारतीय संमेलनानंतर शहरात सुमारे तीस ते चाळीस वर्षांनंतर झाले. या संमेलनाने ती उणीव भरून काढली. या संमेलनाने खऱ्या अर्थाने बाल—कुमार समृद्ध झाले, असे प्रतिपादन ज्येष्ठ साहित्यिक अमर हबीब यांनी केले. ते संमेलनाच्या समारोपप्रसंगी बोलत होते.

दि.११ फेब्रुवारी रविवार रोजी अंबाजोगाई येथे केंद्र अंबाजोगाई व मानवलोक संचलित मनःस्विनी महिला प्रकल्प यांच्या संयुक्त विद्यमाने दुसरे जिल्हास्तरीय बाल कुमार साहित्य संमेलनाचा शानदार समारोप झाला.

समारोपसत्राचा अध्यक्षीय समारोप करतांना गणपत व्यास यांनी अंबाजोगाईच्या मातीतच साहित्यिक गुण असल्याचे सांगून वर्षभर शहरात विविध कार्यक्रम होतात. 'संस्कार मूल्ये रूजविण्याचे काम अशा संमेलनातून होते' असे सांगून व्यास यांनी बाल—कुमारांना वाचा, लिहा व बोलते व्हा असे आवाहन केले. समारोप सत्राचे सूत्रसंचालन ज्योती शिंदे यांनी केले, तर आभार मानताना डॉ. नरेंद्र काळे यांनी बाल—कुमार साहित्य संमेलनाच्या संपुर्ण आयोजनाची माहिती देऊन संमेलन यशस्वी करण्यासाठी सहकार्य करणाऱ्या सर्वांचेच आभार मानले. पुष्परचना व हस्तलिखित स्पर्धेतील विजेत्यांना पारितोषिके देण्यात आली. पुष्परचना स्पर्धेत बालगटांत शबनम पप्पुवाले (प्रथम), रिद्धी नंदकिशोर रांदड (द्वितीय), श्रावणी शिवकुमार निर्मळे (तृतीय), तर कुमारगटांत श्रद्धा बरूरे व संच (प्रथम), वैष्णवी गोविंद मुंडे (द्वितीय), नसिफा गवळी (तृतीय) तसेच हस्तलिखित स्पर्धेत बालगटांत जिल्हा परीषद प्राथमिक शाळा, जरेवाडी (प्रथम), प्रमोदजी महाजन इंग्लिश स्कुल (द्वितीय), स्वामी विवेकानंद बाल विद्या मंदीर (तृतीय), व कुमार गटांत वेणूताई चव्हाण माध्यमिक विद्यालय, अंबाजोगाई (प्रथम), जयप्रभा माध्यमिक विद्यालय कुंबेफळ (द्वितीय), सिद्धेश्वर माध्यमिक विद्यालय माजलगांव (तृतीय) यांना स्मृतीचिन्ह व प्रमाणपत्र देऊन मान्यवरांनी प्रोत्साहित केले.

बालकुमार साहित्य संमेलन यशस्वी करण्यासाठी पुढाकार घेणारे स्वागत समिती सदस्य प्रा. अरूंधती पाटील, सुवर्णाताई लोमटे, डॉ. नरेंद्र काळे, संमेलन कार्यवाह अभिजीत जोधळे, नामदेव गुंडाळे, भागवत मसने, ज्योती भोसले, बन्सी पवार, प्रदीप कात्रे, शीतल बोधले, दत्तप्रकाश गोस्वामी, उमेश डोंगे, सुनिता गौरशेटे, पतंगेमॅडम, तरकसेसर, किरण राऊतमारे, स्मिता धावडकर व गणेश कदम यांचा मान्यवरांच्या हस्ते विशेष सन्मान करण्यात आला.

१०.१३ दुसऱ्या जिल्हास्तरीय बालकुमार साहित्य संमेलनानिमित्त बाल व कुमारवयीन विद्यार्थ्यांनी आपला बहारदार कलाविष्कार सादर केला. विविध वेशभूषा करून संगीतप्रधान गीते, नृत्यनाटिका सादर करून उपस्थितांची वाहवा मिळवली. या सत्राचे स्मिता धावडकर, ज्योती भोसले यांनी काम पाहिले. सार्थक करणे या विद्यार्थ्यांनी सूत्रसंचालन केले तर उपस्थितांचे आभार अभिकथाकार विवके गंगणे यांनी मानले.

१०.१४ यशवंतराव चव्हाण जयंती:— केंद्र अंबाजोगाई व येथील मराठवाडा शिक्षण प्रसारक मंडळाच्या यशवंतराव चव्हाण महाविद्यालय अंबाजोगाई यांच्या संयुक्त विद्यमाने यशवंतराव चव्हाण यांच्या १०५ व्या जयंतीनिमित्ताने लातूर येथील राजर्षी शाहू महाविद्यालयातील डॉ. महादेव गव्हाणे यांच्या व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी अंकुशदादा काळदाते तर विचारमंचावर केंद्र अंबाजोगाईचे सचिव डॉ. नरेंद्र काळे, संचालक अभिजीत जोधळे, प्राचार्या डॉ. वनमाला रेड्डी, अक्षरमानवचे अध्यक्ष सुदर्शन रापतवार, उपप्राचार्य प्रा. कांतराव गाडे, उपप्राचार्य डॉ. दिनकर तांदळे आदींची प्रमुख उपस्थिती होती.

१०.११ विभागीय केंद्र ठाणे:—

११.१ 'मुशायरा' मराठी, हिंदी व उर्दू गझल गायनाचा कार्यक्रम: दि.११ जून २०१७:- रोजी सायंकाळी ठीक ५.३० वाजता 'मुशायरा' हा मराठी हिंदी व उर्दू गझल गायनाचा कार्यक्रम मराठी ग्रंथसंग्रहालय, ठाणे (पश्चिम) येथे घेण्यात आला. कार्यक्रमास ख्यातनाम उर्दू गझलकार इरफान जाफरी, हिंदी गझलकार सुलभा कोरे, लक्ष्मण शर्मा तसेच मराठी गझल सादर करण्यासाठी डॉ. महेश केळुस्कर, श्री. शशिकांत तिरोडकर, श्री. प्रशांत मोरे व श्रीमती प्रतिभा सराफ यांना आमंत्रित करण्यात आले होते. मान्यवरांनी आपल्या गझलांनी उपस्थितांची मने जिंकून घेतली.

११.२ दि.०२ सप्टेंबर २०१७ रोजी सायंकाळी ठीक ५.०० वाजता 'शिक्षकदिना' चे औचित्य साधून विविध क्षेत्रातील ज्ञानार्जनाचे काम करणाऱ्या शिक्षिका सौ. वर्षा वैद्य, सौ. छाया घाडगे, सौ. प्रज्ञा जोशी, श्रीमती गीता बलोदी व कुमारी

रुचिका इरकशेट्टी यांचा सत्कार मंगला हॉल, स्टेशन रोड, ठाणे (पूर्व) येथे माजी निवडणूक आयुक्त श्रीमती नीला सत्यनारायण, आय. ए. एस. यांचे हस्ते करण्यात आला. या कार्यक्रमाच्या वेळी सौ. मोनिका नाले यांनी उपस्थित पाचही महिलांची मुलाखत घेतली. यावेळी कर्णबधीर मुलांना शिकवताना येणारे अनुभव, बाहुलीनाट्यातून मुलांना विषयाचे आकलन, झोपडपट्टीतल्या मुलांना शिकवताना येणाऱ्या समस्या, अडचणी, मतीमंद मुलांसाठी काम करताना पालकांचा त्यांच्याकडे पाहण्याचा दृष्टीकोन व तुटपुंज्या निधीत करावी लागणारी कसरत मान्यवरांनी उपस्थित जनसमुदायासमोर विस्तृतपणे मांडली. शिक्षिकांना शाल, श्रीफळ व प्रमाणपत्र देऊन गौरवण्यात आले.

११.३ दि.०५ ऑक्टोबर २०१७ रोजी सायंकाळी ठीक ५.३० वाजता सामाजिक क्षेत्रात भरीव काम करणारे ५ ज्येष्ठ नागरीक डॉ. मंजिरी देव, डॉ. माधुरी पेजावर, श्री. अविनाश व सौ. नंदिनी बर्वे, श्रीमती सुनंदाताई पटवर्धन आणि श्री. सदाशिव टेटविलकर यांचा सत्कार ठाणे महानगरपालिकेचे निवृत्त आयुक्त श्री. प्रभाकर मणचेकर यांच्या हस्ते सहयोग मंदिर हॉल, घंटाळी, ठाणे (पश्चिम) येथे करण्यात आला. यावेळी ज्येष्ठ नागरीकांसाठी सुप्रसिद्ध गायिका सौ. अनुजा वर्तक व श्री. भगवंत कुलकर्णी यांच्या 'वन अँड ओन्ली आशा' या संगीतमय कार्यक्रमाचे आयोजन करण्यात आले होते. सत्कारमूर्तींना शाल, श्रीफळ तसेच मानपत्र देऊन गौरवण्यात आले.

११.४ 'यशवंत व्याख्यानमाले' चे दुसरे पुष्प दि.२७ नोव्हेंबर २०१७:- रोजी सकाळी ठीक १०.३० वाजता पतंजली सभागृह, बा. ना. बांदोडकर महाविद्यालय, ठाणे येथे 'यशवंत व्याख्यानमाले' चे दुसरे पुष्प ज्येष्ठ वैज्ञानिक डॉ. बाळ फोंडके यांच्या 'हितगुज नव्या वैज्ञानिक पिढीशी' या विषयावरील व्याख्याने गुंफण्यात आले. यावेळी डॉ. फोंडके यांनी आपल्या दैनंदिन जीवनातील उदाहरणांतून विज्ञान कसे आपल्या प्रत्येकाच्या जीवनाचा अविभाज्य घटक आहे हे उपस्थितांना पटवून दिले. त्यांच्या ओघवत्या शैलीतून उपस्थित विज्ञान शाखेतील विद्यार्थ्यांची उत्कंठा वाढत गेली. यावेळी डॉ. फोंडके यांनी विद्यार्थ्यांनाही प्रश्न विचारण्याची संधी दिली. त्यामुळे विद्यार्थी व डॉ. फोंडके यांच्यात सुसंवाद झाला. या कार्यक्रमाला महाविद्यालयातील २०० विद्यार्थी उपस्थित होते. मान्यवरांचा शाल, श्रीफळ तसेच यशवंतराव चव्हाण यांचे पुस्तक देऊन गौरव करण्यात आला.

११.५ 'विचारकुंकू' :- दि. २५ जानेवारी २०१८ रोजी सकाळी ठीक ११ वाजता महिला सक्षमीकरणाच्या हेतूने प्रतिष्ठीत महिलांचे मार्गदर्शन सर्वसामान्य महिलांना मिळावे 'विचारकुंकू' या कार्यक्रमाचे आयोजन ठाणे महानगरपालिकेच्या नरेंद्र बल्लाळ सभागृहात करण्यात आले होते. कार्यक्रमासाठी मा. खासदार सुप्रियाताई सुळे यांना आमंत्रित करून त्यांची प्रकट मुलाखत सी. एच. एम. महाविद्यालयाचे मराठी विभागाचे प्रमुख प्रा. नीतिन आरेकर यांनी घेतली. यावेळी ताईंनी त्यांच्या लहानपणापासूनचा जीवनप्रवास, राजकीय तसेच सामाजिक प्रवास, त्यांची शिक्षणविषयक भूमिका तसेच त्यांचे घरगुती जीवनमान, आवडीनिवडी, रॅपीड फायर अशा अनेक विषयांवर खमंग प्रश्नोत्तरे झाली. आणि ताईंनी दिलखुलासपणे उत्तरे दिली. उपस्थित पत्रकार तसेच प्रेक्षकांमधूनही ताईंना राजकीय तसेच महाराष्ट्र राज्य व देशातील परिस्थितीसंदर्भात प्रश्न विचारण्यात आले. या कार्यक्रमात सामाजिक क्षेत्रात योगदान देणाऱ्या प्राचार्या पद्मा देशमुख, श्रीमती उषा मजेठीया, सौ. भारती मोरे, सौ. रुपा देसाई व श्रीमती कांताबाई विचारे या पाच महिलांचा सत्कार करण्यात आला. ताईंचा शाल, श्रीफळ, व स्मृतीचिन्ह देऊन सत्कार करण्यात आला.

११.६ विद्यार्थ्यांना विविध वस्तूंचे वाटप:- दि. ०३ फेब्रुवारी २०१८ रोजी यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, ठाणे जिल्हा केंद्र व संजीवनी आदिवासी ग्रुप, डोंबिवली यांच्या संयुक्त विद्यमाने हाजी मलंग गडाच्या पायथ्याशी असलेल्या दुर्गम परिसरातील शाळांमधील विद्यार्थ्यांना विविध वस्तूंचे वाटप करण्यात आले. खोंड्याचा पाडा, जांभूळपाडा, विकासवाडी, नवसूची वाडी व हयांची वाडी येथील जिल्हा परिषदेच्या शाळांमधील १०० विद्यार्थ्यांना गूळ, शेंगदाणे, डाळ, तांदूळ, साखर, लाडू, केक, रॉबिन्स, फुगे, ग्लुकोज बिस्किटस, ब्लॅकेटस, जाजम, चादरी, कपडे यासारख्या दैनंदिन जीवनात गरजेच्या वस्तू वेगवेगळ्या दात्यांकडून गोळा करून देण्यात आल्या. त्यावेळी श्री. प्रवीण बांदकर, श्रुती शिंदे आणि त्यांच्या सहकाऱ्यांनी उपस्थित विद्यार्थ्यांना प्रात्यक्षिकासह योगाचे प्रशिक्षण दिले. ठाणे जिल्हा केंद्राच्या कार्यकारणीचे सदस्य डॉ. अरुण पाटील यांचा या कार्यक्रमातील सहभाग मोलाचा होता.

११.७ स्व. यशवंतराव चव्हाण जयंती समारोह:- १२ मार्च २०१८ रोजी स्व. यशवंतराव चव्हाणसाहेबांच्या जयंतीचे औचित्य साधून यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, ठाणे जिल्हा केंद्र व कोकण मराठी साहित्य परिषद (मध्यवर्ती) यांच्या संयुक्त विद्यमानाने सायंकाळी ठीक ६ वाजता सहयोग मंदीर सभागृह, दुसरा मजला, घंटाळी, ठाणे (पश्चिम) येथे महाराष्ट्र शासनाचा वि. दा. करंदीकर जीवनगौरव सन्मानप्राप्त पद्मश्री मधुमंगेश कर्णिक यांचा हार्दिक सत्कार करण्यात आला. ज्येष्ठ पत्रकार श्री. राधाकृष्ण नार्वेकर यांचा 'साहित्यकारण आणि राजकारण' या विषयावर मधुभाईशी दीर्घ मुक्तसंवाद आयोजित करण्यात आला होता. श्री. नार्वेकर यांनी श्री. कर्णिक यांना जे प्रश्न विचारले व त्यास कर्णिक यांनी दिलेल्या उत्तरांचा मतितार्थ खालीलप्रमाणे:

अभिव्यक्ती स्वातंत्र ही मागावयाची गोष्ट नाही आणि अभिव्यक्ती स्वातंत्र्याला कुणी प्रतिबंधही करावयाचा नसतो. व्यक्ती, गटांची किंवा प्रत्येक क्षेत्रातल्या कलाकारांची, पत्रकारांची, लेखकांची निर्मिती क्षमता ही नैसर्गिक असते. त्या निर्मितीक्षमतेवर, अभिव्यक्ती स्वातंत्र्यावर बंधने घातली की काम बिघडते. म्हणून त्यावर बंधन घालणे चूक आहे. त्यामुळे, सरकारने अभिव्यक्ती स्वातंत्र्यावर बंधने घालू नयेत. मला व्यक्तिगत स्वातंत्र्यावरची कुंपणे मान्य नाहीत. साहित्यिक, कलावंत शुद्धपणे कलाकृतीतून आपले मत मांडतो. त्याला ते मुक्तपणे मांडू दिले पाहिजे. आणीबाणी लादली गेली तेव्हा दुर्गा भागवत, पु. ल. देशपांडे यांना अटक करण्याचे साहस त्यावेळच्या सरकारने केले नाही. कारण, त्यांना जनतेचा रोष पत्करावा लागला असता. लोकशाही स्थिर झाल्यावर एखाद्या साहित्यिकाने 'राजाला तू चुकत आहेस' असे सांगणेही अत्यंत नैसर्गिक बाब आहे. साहित्य संमेलनाचे अध्यक्ष लक्ष्मीकांत देशमुख यांच्या साहित्य संमेलनातील भाषण यादृष्टीने योग्यच होते. त्यातून योग्य धडा घ्यावा, असे सांगत त्यांनी देशमुख यांच्या मताचे कौतुक केले.

१०.१२ विभागीय केंद्र सोलापूर:-

१२.१ लोकसंवाद:- सोलापूर जिल्हयाची वरदायिनी उजनी धरणाची निर्मिती स्व. यशवंतराव चव्हाण साहेबांनी केली. परंतु, सध्याचा भेडसावणारा पाणी प्रश्न त्यासाठीची जागृती सामान्यांना व्हावी म्हणून 'जल जनजागर लोकसंवाद' या उपक्रमाच्या माध्यमातून भूजल कार्यशाळेचे आयोजन रविवार दि.२१ मे २०१७ रोजी मंगळवेढेकर इन्स्टीट्यूट ऑफ मॅनेजमेंट येथे करण्यात आले होते या कार्यशाळेत सोलापूर जिल्हयातील तालुकानिहाय नेमकी स्थिती मांडण्यात आली. यावर अनुक्रमे नागेश कल्याणशेट्टी आणि मेघा शिंदे यांनी मार्गदर्शन केले. 'भूजल प्रदुषण' या विषयावर अच्युत मोपरे यांनी तर जलपुनर्भरण: प्रयोग आणि फलनिष्पत्ती या विषयावर गोवर्धन बजाज यांनी मार्गदर्शन केले. या उपक्रमाचे संयोजक जलतज्ञ श्री रजनीश जोशी हे होते. कार्यक्रमास जिल्हयातील या विषयावर काम करणारे मान्यवर व संस्थाप्रमुख उपस्थित होते, यानंतर जलसाठे आणि पर्जन्यमान या दोन विषयांवर कार्यशाळा आयोजित करण्यात येणार आहेत.

१२.२ चित्रपट चावडी:- ५.६.७ ऑगस्ट २०१७ असे तीन दिवस अनुक्रमे बार्शी, मंगळवेढा या ग्रामीण भागात तर दि. ७ ऑगस्ट रोजी सोलापूर शहरात 'उदाहरणार्थ नेमाडे' या अक्षय इंडीकर दिग्दर्शित या चित्रपटाचे आयोजन करण्यात आले होते. बार्शी येथील 'आनंदयात्री प्रतिष्ठान' तर मंगळवेढ्याच्या 'रत्नप्रभा प्रतिष्ठान' यांच्या संयुक्त विद्यमाने तर सोलापूर शहरात शिवदारे कॉलेजमध्ये याचे आयोजन करण्यात आले होते. चित्रपटानंतर दिग्दर्शक आणि रसिक यांच्यामध्ये अत्यंत चांगल्या पद्धतीने संवाद होत होता. सोलापूरचे उद्योजक आणि रसिक मा. दत्ताअण्णा सुरवसे यांनी अक्षय इंडीकर यास ऑस्करची प्रतिकृती देऊन गौरवले. या क्षेत्रातील जाणकार रसिक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

१२.३ लघुपट निर्मिती कार्यशाळा:- प्रतिष्ठानचे नव महाराष्ट्र युवा अभियान विभागीय केंद्र, सोलापूर, प्रयोग, मालाड व निर्मलकुमार फडकुले प्रतिष्ठान यांच्या संयुक्त विद्यमाने ६ ऑक्टोबर २०१७ रोजी लघुपट निर्मिती कार्यशाळेचे आयोजन करण्यात आले. चित्रपट दिग्दर्शक अशोक राणे, महेंद्र

तेरेदेसाई यांनी पटकथा त्यावरून लघुपटाची अनेक अंगाने मांडणी, त्याचा प्रभाव अशा अनेक पैलूंवर मार्गदर्शन केले. १२० युवक, युवतींनी त्यात सहभाग नोंदवला. संवादाप्रसंगी अनेकांनी मान्यवरांशी लघुपट निर्मिती आणि प्रभावी मांडणी याबाबत चर्चा केली.

- १२.४ स्व. यशवंतराव चव्हाण पुण्यतिथी:- २५ नोव्हेंबर २०१७ रोजी सात रस्ता येथील त्यांच्या पूर्णाकृती पुतळ्याला मा. युनुसभाई शेख, मा. राजशेखर शिवदारे, दिनेश शिंदे, आनंद कोलारकर यांनी पुष्पचक्र अर्पण करून अभिवादन केले. वालचंद कला व शास्त्र महाविद्यालय येथे 'यशवंतराव चव्हाण' आणि महाराष्ट्राची निर्मिती' या विषयावर प्रा. शिवाजीराव साळुंखे यांचे व्याख्यान आयोजित करण्यात आले होते. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी प्राचार्य चंद्रकांत चव्हाण होते. विभागीय केंद्राचे सदस्य दत्ता गायकवाड प्रमुख पाहुणे होते. या कार्यक्रमास समाजशास्त्र, राज्यशास्त्र विषयाचे विद्यार्थी प्रामुख्याने उपस्थित होते.
- १२.५ साहित्यिक आपल्या भेटीला- साहित्य संमेलनाचे माजी अध्यक्ष व ज्येष्ठ साहित्यिक प्रा. फ. मुं. शिंदे यांचा १३ डिसेंबर २०१७ रोजी दयानंद कला महाविद्यालयातील विद्यार्थ्यांशी मुक्तसंवाद आयोजित करण्यात आला. साहित्याची मांडणी, विषयाची निवड, आपला दृष्टिकोन याबाबत फ. मुं. शिंदे यांनी मार्गदर्शन केले. विद्यार्थ्यांनीसुद्धा त्यास अनुसरून मुक्त चर्चा केली. याप्रसंगी प्राचार्य विजयकुमार उबाळे मराठी विभाग प्रमुख प्रा. राजशेखर शिंदे केंद्राचे सदस्य मा. दत्ता गायकवाड व विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.
- १२.६ नियतकालिक पारितोषिक वितरण:- नव महाराष्ट्र युवा अभियानाच्या वतीने दरवर्षी राज्यस्तरीय नियतकालिक स्पर्धा आयोजित करण्यात येते. गतवर्षी सोलापूरच्या ऑर्चिड कॉलेजच्या नियतकालिकास दुसरे पारितोषिक मिळाले. त्याचा वितरण समारंभ ज्येष्ठ पत्रकार मा. पद्मभूषण देशपांडे यांच्या हस्ते करण्यात आला.

२०.१३ विभागीय केंद्र जळगाव:-

जळगांव येथे जिल्हा केंद्राची सुरुवात दि.१२/१०/२०१७ रोजी झाली. प्रतिष्ठानच्या कार्याध्यक्ष सौ. सुप्रियाताई सुळे व उपाध्यक्ष श्री. अरुणभाई गुजराथी यांच्या प्रमुख उपस्थितीत जिल्हा केंद्राचे अध्यक्ष अॅड. रविंद्र प्रल्हादराव पाटील व अन्य सदस्य यांच्यासोबत पहिली बैठक होऊन प्रतिष्ठानचे ध्येयधोरण व कार्यविषयी सौ. सुप्रियाताई सुळे यांनी जळगांव येथे माहिती दिली. जिल्हा केंद्राच्या चार बैठका होऊन यशवंतराव चव्हाण मुंबई यांनी सुचविलेले उपक्रम वर्षभर प्रभावीपणे कसे राबवीता येतील, त्याचे नियोजन बैठकीत करण्यात आले. त्यानुसार जिल्हा केंद्र सदस्यांनी जबाबदारी स्विकारली आहे. उपक्रम सुरु झाले आहेत.

- १३.१ स्व. यशवंतराव चव्हाण स्मृती दिन:- स्व. यशवंतराव चव्हाणसाहेब यांचा स्मृती दिन जळगांव येथील मराठा विद्याप्रसारक सहकारी समाजाच्या नुतन मराठा महाविद्यालयात दि. २५/११/२०१७ रोजी साजरा करण्यात आला. त्यावेळी वक्ते प्राचार्य डॉ. किसन पाटील व प्रा. डॉ. भास्कर पाटील यांनी यशवंतराव चव्हाणसाहेबांच्या जीवन कार्याचा आढावा उपस्थित विद्यार्थी व प्राध्यापक आणि मान्यवरांसोबत मांडला. या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी मराठा विद्याप्रसारक संस्थेचे अध्यक्ष मा. श्री. नरेंद्र भास्करराव पाटील होते. माजी नगरसेवक व सामाजिक कार्यकर्ते हाजी गफ्फार मलिक, जिल्हा केंद्राचे अध्यक्ष अॅड. रविंद्र प्र. पाटील, सचिव प्रा. एन. डी. पाटील, कोषाध्यक्ष श्री. ज्ञानेश मोरे, अन्य सदस्य सौ. निशाताई जैन, श्री. अशोक सोनवणे, श्री. शंबू पाटील, श्री. सुनिल पाटील तसेच महिला शहरातील नागरीक, प्राध्यापक वृंद उपस्थित होता.
- १३.२ जागतिक महिला दिन:- दि. ०८ मार्च जागतिक महिला दिनाचा कार्यक्रम डॉ. आण्णासाहेब जी.डी. बेंडाळे महिला महाविद्यालयात मोठ्या उल्हासात साजरा करण्यात आला. सदर कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी महाविद्यालयाचे प्राचार्य डॉ. एस.एस.राणे होते. प्रमुख पाहुण्या म्हणून जिल्हा नियोजन अधिकारी दिवेगावकर मॅडम, जिल्हा केंद्राचे अध्यक्ष अॅड. रविंद्र प्र. पाटील, सचिव प्रा. एन. डी. पाटील, कोषाध्यक्ष श्री. ज्ञानेश मोरे, अन्य सदस्य सौ. निशाताई जैन, श्री. अशोक सोनवणे, श्री. शंबू पाटील, इतर मान्यवर उपस्थित होते.

'महिला- आज आणि उद्या' या विषयावर विद्यार्थिनींनीच चर्चा घडवून आणली. यामध्ये विद्यार्थिनी मोना तडवी, प्रणिता गुजर, अश्विनी कांबळे, चेतना चौधरी यांनी अतिशय प्रभावी विचार मांडले. कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक केंद्राच्या सदस्या सौ. निशाताई जैन यांनी केले तर सूत्रसंचालन प्रा. सत्यजित साळवे तर आभार सचिव प्रा. एन. डी. पाटील यांनी मानले. कार्यक्रमाला विद्यार्थिनी, प्राध्यापकवृंद व शहरातील नागरीक मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

१३.३ स्व. यशवंतराव चव्हाण साहेब जयंती:- १२ मार्च २०१८ रोजी एस. एम. आय. टी. कॉलेज जळगांव येथे स्व. यशवंतराव चव्हाणसाहेब यांची जयंती साजरी करण्यात आली. कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी केंद्राचे अध्यक्ष अॅड. रविंद्र प्र. पाटील होते. प्रतिष्ठानचे सदस्य नाट्यकर्मी श्री. शंबू पाटील, कवी श्री. ज्ञानेश मोरे यांनी स्व. यशवंतराव चव्हाण साहेब यांच्या साहित्य क्षेत्रातील कार्याची माहिती दिली. ज्येष्ठ नागरिक संघाच्या पाच मान्यवरांचा सत्कार त्यावेळी करण्यात आला.

सूत्रसंचालन व आभार प्रा. एन. डी. पाटील यांनी मानले. कार्यक्रम यशस्वी करण्याकरता श्री.संदीप पाटील, श्री. गजानन वाघ, श्री. ज्ञानेश्वर पाटील यांनी प्रयत्न केले. ११ मार्च रोजी स्व. यशवंतराव चव्हाण साहेब यांच्या जयंतीनिमित्त जळगांव येथील लोकमत कार्यालयात प्रतिष्ठानचे उपक्रम, भविष्यातील वाटचाल याविषयी चर्चासत्र आयोजित करण्यात आले. 'लोकमत'ने अतिशय सुंदर चर्चासत्र घडवून आणले. लोकमतचे निवासी संपादक श्री. मिलिंद कुलकर्णी यांनी सर्व सदस्यांचे स्वागत केले.

१०.१४ विभागीय केंद्र नवी मुंबई:-

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान मुंबईच्या विश्वस्त मंडळाच्या दि.२५ नोव्हेंबर २०१७ च्या बैठकीत नवी मुंबई विभागीय केंद्र सुरु करण्याबाबत विश्वस्त मा. श्री. दिलीप वळसे पाटील यांच्या प्रस्तावास मान्यता देण्यात येऊन नवी मुंबई केंद्राच्या कार्यकारणीला मान्यता देण्यात आली. नवी मुंबई केंद्राचे अध्यक्ष म्हणुन श्री. प्रमोद कर्नाड, कोषाध्यक्ष श्री. राम विचारे, सचिव डॉ. अशोक पाटील यांसह ११ मान्यवरांची पहिली कार्यकारणी दि.३१ मार्च २०२० पर्यंत नियुक्त करण्यात आली. कार्यकारीणी मंडळास मार्गदर्शक म्हणुन प्रतिष्ठानचे विश्वस्त श्री. दिलीप वळसे-पाटील राहणार असून त्यांच्यासह आमदार श्री. संदीप नाईक, अविनाश शिंदे व दत्ता बाळसराफ विशेष निमंत्रित म्हणून कार्यरत राहणार आहेत.

१४.१ औपचारीक उद्घाटनापूर्वीच केंद्राच्या कार्यास सुरुवात:- केंद्राचे औपचारीक उद्घाटन रविवार दि.२५ मार्च २०१८ रोजी समारंभापूर्वक थाटात झाले. पण, नवी मुंबई केंद्राने अनौपचारीकपणे तत्पूर्वीच आपले कार्यक्रम सुरु केले. दि.२५ नोव्हेंबर २०१७ रोजी नूतन मराठी विद्यालय, नेरुळ येथील प्रांगणात 'राष्ट्रीय ग्रामीण विकास केंद्र' या संस्थेच्या संयुक्त विद्यमाने कै.यशवंतराव चव्हाणसाहेबांची पुण्यतिथी साजरी करण्यात आली. केंद्राचे अध्यक्ष श्री. प्रमोद कर्नाड व कार्यकारणी मंडळ सदस्या प्रा. वृषाली मगदूम यांनी उपस्थितांपुढे कै. चव्हाणसाहेबांच्या स्मृतीला यावेळी उजाळा दिला. याप्रसंगी केंद्राचे मार्गदर्शक श्री. अविनाश पाटील आणि अन्य कार्यकारिणी सदस्य हजर होते.

१४.२ दि.२६ जानेवारी २०१८ रोजी 'राष्ट्रीय ग्रामीण विकास केंद्र' या संस्थेच्या संयुक्त विद्यमाने नवी मुंबई केंद्राने नूतन मराठी विद्यालय व स्टर्लिंग कॉलेज यांचे वास्तूमध्ये असंख्य विद्यार्थी, पालक अध्यापक वर्ग व श्रोतृवृंदासमोर प्रतिष्ठानतर्फे प्रजासत्ताक दिन साजरा केला. केंद्राच्यावतीने अध्यक्ष श्री. प्रमोद कर्नाड व सचिव डॉ. अशोक पाटील यांनी सभेपुढे संबोधन केले. राष्ट्रीय ग्रामीण विकास केंद्राचे कोषाध्यक्ष श्री. अविनाश शिंदे यांचे बहुमूल्य सहकार्य या संयुक्त कार्यक्रमास लाभले व प्रतिष्ठानच्या नवी मुंबई केंद्राची ओळख हळूहळू नवी मुंबईच्या नागरीकांना होऊ लागली आहे.

१४.३ केंद्राचे मार्गदर्शक मा. श्री. दिलीप वळसे पाटील यांच्या अध्यक्षतेखाली नव्या मुंबईचे नेते श्री. गणेश नाईक यांच्या शुभहस्ते खचाखच भरलेल्या सभागृहात उद्घाटन कार्यक्रम संपन्न झाला. नवी मुंबईचे महापौर श्री. जयवंत सुतार, पालिका सभागृह नेते श्री. रविंद्र इथापे यांच्यासह नवी मुंबई केंद्राचे अध्यक्ष श्री. प्रमोद कर्नाड, कोषाध्यक्ष श्री. राम विचारे, सचिव डॉ. अशोक पाटील व अतिथी श्री. दत्ता बाळसराफ व्यासपीठावर उपस्थित होते. ५०० हून अधिक

उपस्थित असलेल्या श्रोतृवृंदात नवी मुंबई महानगरपालिकेच्या नगरसेविका सौ. नेत्रा शिर्के, सौ. सलुजा सुतार यांसह पत्रकार, मान्यवर, प्रतिष्ठीत नागरीक आवर्जून उपस्थित होते.

अध्यक्ष श्री. प्रमोद कर्नाड यांनी प्रास्ताविकात कै. यशवंतराव चव्हाण यांच्या काही खाजगी आठवणी कथन केल्या, तर श्री. दत्ता बाळसराफ यांनी प्रतिष्ठानच्या मूळ केंद्राचे कार्य विशद केले. मा. श्री. दिलीप वळसे-पाटील यांनी कै. चव्हाणसाहेबांच्या व्यक्तीमत्वाचे विविध पैलू उलगडले आणि चव्हाण साहेबांचा जीवनपटच लोकांसमोर उभा केला. माजी मंत्री श्री. गणेश नाईक यांनी त्यांना चव्हाणसाहेबांचा लाभलेला प्रत्यक्ष सहवास व त्यांची दुर्मिळ असलेली छबी जवळून कशी पाहता आली याचे मनोहारी वर्णन आपल्या भाषणात केले. महापौर श्री. जयवंत सुतार यांनी नवी मुंबई केंद्राला नेहमीच सहाय्य करण्याची भूमिका ठेवेन असे अभिवचन आपल्या छोटेशिर्षी भाषणात केले. सचिव डॉ. अशोक पाटील यांनी आभार प्रदर्शन केले. उपस्थित सर्वच मान्यवर व श्रोत्यांना नवी मुंबई केंद्रातर्फे नाष्टा व चहापान यांची सोय करण्यात आली होती. उपस्थित पत्रकार बंधूंनी उद्घाटनाचे वृत्त स्थानिक वृत्तपत्र व चॅनलवर आवर्जून दाखविले.

उद्घाटनाप्रसंगी 'बायकांना का नाही?' हे दोन अंकी नाटक सादर करण्यात आले.

स्त्रीयांसाठी आवश्यक तेवढी सार्वजनिक शौचालये नसल्याने होणारी कुचंबणा व त्यामुळे शौचालयाचे स्त्रीयांसाठी असलेले महत्व या महत्वपूर्ण सामाजिक विषयावर आशयधन असलेले दोन अंकी 'बायकांना का नाही?' हे राजेश कोळंबकर लिखित व अक्षय अहिरे दिग्दर्शित नाटक दहा कलाकारांच्या समूहात जोरात सादर झाले. संगीत, नृत्य या अंगाने विनोदाची बूज राखत पुढे जाणाऱ्या या नाटकाने अनेकक्षणी स्त्रीयांच्या कुचंबणेची कारुण्यमय झालरही उघड केली. या नाटकाचा संदेश सामाजिक असल्याने नवी मुंबई केंद्राच्या उद्घाटना दिवशीच असे आशयधन सामाजिक दोन अंकी नाटक सादर केल्याबद्दल श्रोत्यांकडून उत्स्फूर्त वाहवा व सकारात्मक प्रतिसाद प्राप्त झाला. नव्या मुंबईतील साहित्य संस्कृती मंडळ, कुसुमाग्रज वाचनालय, हॉकर्स असोसिएशन, जवळ नागरिक संघ अशा विविध संस्थांचे प्रतिनीधी नवी मुंबई केंद्राच्या उद्घाटन सोहळ्याबाबत समाधान व्यक्त करित होते. श्री. कर्नाड यांनी आपल्या मनोगतात मुंबई केंद्रामध्ये आता कोणत्या विधायक कार्याची सुरुवात करणार आहे त्याची, जंत्री जाहीर केल्याने नवी मुंबई केंद्र सतर्कतेने कार्यरत राहिल याचा विश्वास महापौरांनी दिला.

X ----- X----- X

यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठानची विक्रिसाठी असलेली प्रकाशने

	किंमत रुपये
१) यशवंतराव चव्हाण : विधिमंडळातील निवडक मराठी भाषणे - भाग - १ संकलन : डॉ. व्ही. जी. खोबरेकर	२५०.००
२) वाय बी. चव्हाण : सिलेक्टेड स्पीचेस - विधिमंडळ - भाग - २ संकलन : डॉ. व्ही. जी. खोबरेकर	२५०.००
३) सिलेक्टेड स्पीचेस इन पार्लमेंट - वाय बी. चव्हाण - खंड १ ते ४ संपादक : राम प्रधान	प्रत्येकी २५०.००
४) यशवंतराव चव्हाण यांचे मौलिक विचार संकलन - ना. धों. महानोर	१०.००
५) सह्याद्रीचे वारे - यशवंतराव चव्हाण	२५०.००
६) म. जोतिबा फुले यांचे निवडक विचार संकलन - प्रा. गजमल माळी	१२.००
७) बेकारी निर्मूलनातून ग्रामीण विकास - संपादक - वि. स. पागे	३५.००
८) महाराष्ट्रातील दुष्काळ आणि जलसंपत्तीचे नियोजन - संपादन : अण्णासाहेब शिंदे	२००.००
९) महाराष्ट्र : एक दृष्टिकोन - शरदराव पवार - भाषणसंग्रह संपादन : दादासाहेब रूपवते	७५.००
१०) पंचायत राज, जिल्हा नियोजन आणि ग्रामीण विकास - संपादन पी. बी. पाटील	१००.००
११) नवभारत : परिवर्तनाची दिशा - संपादन : पी. बी. पाटील	१००.००
१२) विमुक्तायन : महाराष्ट्रतील विमुक्त जमाती : चिकित्सक अभ्यास संशोधन / लेखक - लक्ष्मण माने	२५०.००
१३) महिलासंबंधीचे धोरण : स्वयंसिध्दतेकडे वाटचाल - डॉ. नीलम गोन्हे	१५.००
१४) यशवंतराव चव्हाण - चरित्र-लेखक - अनंतराव पाटील	८०.००
१५) शब्दाचे सामर्थ्य - संपादन : राम प्रधान	३७५.००
१६) महाराष्ट्राची चार दशकांतील वाटचाल : एक आढावा (इंग्रजी) (यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई व महाराष्ट्र आर्थिक विकास मंडळ यांचे संयुक्त प्रकाशन)	२५०.००
१७) बाउंटीफुल बनियान - डॉ. कर्मवीर भाऊराव पाटील चरित्र - खंड ४ (इंग्रजी) बॅ. पी. जी. पाटील	८००.००
१८) ज्येष्ठ नागरिकांसाठी पुस्तिका	३५.००
१९) अजिंठा - (काव्यसंग्रह) लेखक : ना. धों. महानोर (इंग्रजी)	१५०.००
२०) ई बुक (मराठी/इंग्रजी) (यशवंतराव चव्हाण यांचे साहित्य व फोटो)	१५०.००
२१) यशवंतराव चव्हाण आत्मचरित्र - कृष्णाकांठ	३००.००

२२)	यशवंतराव चव्हाण व्यक्तित्व आणि कर्तृत्व - श्री. गोविंदराव तळवळकर	५००.००
२३)	न्यायालयीन व्यवहार आणि मराठी भाषा	४००.००
२४)	शैक्षणिक गुणवत्ता : आव्हान आणि आवाहन - डॉ. वसंत काळपांडे	२००.००
२५)	हवामान बदल आणि महाराष्ट्र	५०.००
२६)	उपक्रम : वेचक -वेधक - डॉ. वसंत काळपांडे	१००.००
२७)	स्त्री रत्न सावित्रीबाई फुले - श्रीनिवास भालेराव	२०.००
२८)	स्त्रियांचे कायदे, आरोग्य आणि योजना -सुप्रिया सुळे	२०.००
२९)	'संवादिनी सुप्रिया सुळे	२०.००
३०)	Appraising Schools - डॉ. वसंत काळपांडे, बसंती रॉय, शुभदा चौकर	२००.००
३१)	'शाळांचे प्रगतिपुस्तक -डॉ. वसंत काळपांडे, बसंती रॉय, शुभदा चौकार	२००.००
३२)	Yashwantrao Chavan an Autobiography	३९५.००
३३)	शिक्षणव्रती - डॉ. कुमुद बन्सल	२००.००
३४)	शिक्षणकट्टा - बसंती रॉय	२००.००
३५)	वाटचाल ई-शिक्षणाची - बसंती रॉय	२००.००
३६)	हवामान बदलास आमचे उत्तर	१००.००

सीडी व डीव्हीडी कॅसेट्स

३७)	मी एस. एम. : एस. एम. जोशी यांचा जीवनपट
३८)	तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी : तर्कतीर्थ लक्ष्मणशास्त्री जोशी यांचा जीवनपट
३९)	प्रवासी पक्षी : सुप्रसिद्धि साहित्यिक कुसुमाग्रज यांचा जीवनपट
४०)	पु. ल. वृत्तान्त : पु. ल. देशपांडे यांचा जीवनपट वरील चारही व्हिडिओ कॅसेट्सची निर्मिती दिग्दर्शक डॉ. जब्बार पटेल यांनी पार पाडली.
४१)	कॉ. केशवराव जेधे : कॉ. केशवराव जेधे यांचा जीवनपट, दिग्दर्शक - श्री. राम गबाले
४२)	एस आय अॅम कम्युनिस्ट : कॉ. श्रीपाद अमृत डांगे यांच्या जीवनावरील अनुबोधपट, दिग्दर्शक - विनय नेवाळकर
४३)	'बशर नवाज : ख्वाब, जिंदगी और मै माहितीपट, दिग्दर्शक - जयप्रद देसाई
४४)	'जागर हा जाणीवांचा लघुपट, दिग्दर्शक - चंद्रकांत कुलकर्णी"
४५)	यशवंतराव चव्हाण प्रतिष्ठान, मुंबई निर्मित डॉ. जब्बार पटेल दिग्दर्शित चित्रपट - यशवंतराव चव्हाण: बखर एका वादळाची.

C-DAC ATC

Basic & Advanced Programming Courses

Multimedia & Animation Courses

KLIC Certificate Courses

(Tally with GST, DTP, Photoshop, Corel Draw etc.)

Kids' Courses
(Basic Computing & Animation)

For More Information Contact

Academy Of Information Technology (YCP)

Contact - 22817975 / 22043617 / 9769256343

5th Floor, Y. B. Chavan Centre, Opp. Mantralaya, Nariman Point, Mumbai - 400021

Auditor's Report of YASHWANTRAO CHAVAN PRATISHTHAN, MUMBAI for the Year ended 31st March, 2018
[Annexure to Report under Section 33(2) and Rule 19 of the Bombay Public Trust Act, 1950]

Report on the Financial Statements

We have audited the accompanying financial statements of **Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai** for the year ended **31st March, 2018** which comprise the Balance Sheet as at 31st March, 2018 and the Income and Expenditure Account for the year then ended, and a summary of significant accounting policies and other explanatory information.

Trust Management's Responsibility for the Financial Statements

Trust Management is responsible for the preparation of these financial statements that give a true and fair view of the financial position and financial performance in accordance with accounting standards generally accepted in India. This responsibility includes the design, implementation and maintenance of internal control relevant to the preparation and presentation of the financial statements that give a true and fair view and are free from material misstatement, whether due to fraud or error.

Auditor's Responsibility

Our responsibility is to express an opinion on these financial statements based on our audit. We conducted our audit in accordance with the Standards on Auditing issued by the Institute of Chartered Accountants of India. Those Standards require that we comply with ethical requirements and plan and perform the audit to obtain reasonable assurance about whether the financial statements are free from material misstatement.

An audit involves performing procedures to obtain audit evidence about the amounts and disclosures in the financial statements. The procedures selected depend on the auditor's judgment, including the assessment of the risks of material misstatement of the financial statements, whether due to fraud or error. In making those risk assessments, the auditor considers internal control relevant to the Trust's preparation and fair presentation of the financial statements in order to design audit procedures that are appropriate in the circumstances. An audit also includes evaluating the appropriateness of accounting policies used and the reasonableness of the accounting estimates made by Trust Management, as well as evaluating the overall presentation of the financial statements.

We believe that the audit evidence we have obtained is sufficient and appropriate to provide a basis for our audit opinion.

Opinion

In our opinion and to the best of our information and according to the explanations given to us, the financial statements give the information required by the relevant sections and rules of the Bombay Public Trust Act, 1950 in the manner so required and give a true and fair view in conformity with the accounting principles generally accepted in India:

- In the case of the Balance Sheet, of the State of Affairs of the Trust as at **31st March, 2018** and
- In the case of the Income and Expenditure Account, of the **Deficit** for the year ended on that date.

Report on Other Legal and Regulatory Requirements

In addition to our report attached in the prescribed form under relevant sections and rules of the Bombay Public Trust Act, 1950 and subject to notes on the above.

We report that:

- We have obtained all the information and explanations which to the best of our knowledge and belief were necessary for the purpose of our audit;
- In our opinion proper books of account as required by law have been kept by the Trust so far as appears from our examination of those books;
- The Balance Sheet and Income and Expenditure Account dealt with by this Report are in agreement with the books of account;
- In our opinion, the Balance Sheet and Income and Expenditure Account comply with the Accounting Standards to the extent applicable;

Place: Mumbai
Date:- 20th August, 2018

For CVK & ASSOCIATES,
Chartered Accountants
FIRM Regn.No.101745W

sd/-
S. Y. JOSHI (PARTNER)
Membership No.032523

**YASHWANTRAO CHAVAN
Balance Sheet**

Previous Year Rs.	FUNDS & LIABILITIES	Schedule	Rs.	Current Year Rs.
3,50,24,342	Trust Fund or Corpus		3,50,95,342	
71,000	Balance as per last Balance Sheet		1,00,30,000	
3,50,95,342	Add: Corpus Donations			4,51,25,342
	Other Earmarked Funds:			
	Yashwantrao Chavan Centre Building Fund			
7,39,79,834	1) Contribution Received		7,39,79,834	
3,00,00,000	2) Grant Received from Government		3,00,00,000	
5,25,00,000	3) Transfer from Income & Expenditure A/C		5,25,00,000	
15,64,79,834			15,64,79,834	
9,82,51,962	Less: Transferred to Income & Expenditure A/c against provision for depreciation on building		9,74,47,759	
5,82,27,872				5,90,32,075
20,00,000	Contingency Reserve Fund		50,00,000	
4,25,00,000	Contingency Fund for Lease Rent		5,00,00,000	
50,00,000	Contingency Fund for Property Tax		1,00,00,000	
75,00,000	National & State Awards Fund		1,00,00,000	
5,70,00,000				7,50,00,000
5,539	Donation Received in Kind - Books			6,140
	Current Liabilities			
16,01,482	For Expenses	1a	2,46,947	
-	For Advances	1b	-	
7,98,75,392	For Rent and Other Deposits	1c	8,37,78,310	
67,065	GST Payable		1,21,745	
8,15,43,939	For Sundry Credit Balances	1d	1,32,355	
				8,42,79,357
	Income & Expenditure Account			
	Balance as per last			
(3,30,89,101)	Balance sheet Surplus / (Deficit)			
4,89,80,273	Less: Surplus / (Deficit) of the Year			
-	Less: Transferred to contingency fund			
1,58,91,172				
12,31,724	Add / Less: Transfer to Building Fund			
1,71,22,896				
	Notes to the Accounts	10		
24,89,95,589				26,34,42,914

Place: Mumbai
Dated: 20th August, 2018

As per our report of even date
C.V.K Associates
Chartered Accountants
Firm Registration No. 101745W

Sd/-
S.Y.Joshi
(Partner)
Membership No.32523

PRATISHTHAN, MUMBAI
As at 31st March, 2018Charity Comm.Reg. No. F10643
Dated 17-9-1985

Previous Year Rs.	Property & Assets	Schedule	Rs	Current Year Rs.
13,62,54,685	Immoveable Properties Opening Balance	2	13,26,49,061	3,09,87,389
-	Add: Additions		=	
36,05,625	Less: Deductions		=	
9,82,51,962	Less: Accumulated Depreciation		10,16,91,672	
3,43,97,098				
27,84,215	Landscaping Work Opening Balance	2	27,84,215	11,43,293
-	Add: Additions		=	
15,13,889	Less: Accumulated Depreciation		16,40,822	
12,70,326				
10,18,75,035	Furniture, Fixtures, Generator, Computers & Allied Equipments etc.1 Opening Balance	3a	10,59,89,549	3,33,43,277
41,14,511	Add: Additions		15,85,861	
-	Less: Deductions		36,233	
6,81,25,822	Less: Accumulated Depreciation		7,41,96,699	
3,78,63,724				
61,92,405	Library Books: Opening Balance	3b	65,81,120	22,56,858
3,88,715	Add: Additions		2,16,529	
42,96,740	Less: Accumulated Depreciation		45,46,831	
22,84,380	Add: Received as Donation		22,50,818	
5,539			6,140	
22,89,919				
1,06,66,981	Y.B.Chavan Film Opening Balance	3c	1,06,66,981	9,89,883
-	Add: Additions		-	
-	Less: Other Deductions		-	
77,24,030	Less: Accumulated Depreciation		96,85,998	
29,42,951				
13,81,33,506	Investments (at cost)	4		15,15,37,559
-	Advances:			
3,80,641	Trustees	5A	-	1,39,47,793
1,60,845	Employees	5B	4,87,489	
-	Contractor	5C	3,21,417	
1,00,66,019	Lawyers	5D	-	
5,36,631	TDS	5D	1,29,57,952	
1,11,44,136	Others		1,80,845	
61,34,884	Service tax Recoverable from various parties		47,29,559	87,81,968
25,66,137	Service tax Receivable - paid under protest		25,66,137	
19,83,042	Service tax Receivable - paid in advance		3,61,573	
-	GST Receivable - Paid in advance		11,23,799	
1,06,84,063				
18,42,747	Deposits			18,54,157
80,12,425	Cash & Bank Balances Savings Bank A/c	6A	58,44,275	79,98,267
3,66,706	Current Account	6B	11,62,245	
47,988	Cash in hand	6C	83,747	
84,27,119				
	Income & Expenditure Account Balance as per last Balance sheet (Surplus) / Deficit		(1,71,22,896)	1,15,58,268
	Less: Deficit of the Year		98,68,953	
	Less: Transferred to contingency fund		1,80,00,000	
	Less: Transfer from Building Fund		1,07,46,057	
			(8,04,203)	
24,89,95,589				26,34,42,914

For Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

Sd/-
Hemant Takle
(Treasurer)Sd/-
S.G. Kale
(General Secretary)

**YASHWANTRAO CHAVAN PRATISHTHAN,
Income & Expenditure Account for the**

Previous Year Rs.	Particulars	Schedule	Rs.	Current Year Rs.
	Expenditure in respect of properties			
12,26,310	Rates, Taxes and Cesses		12,26,310	
67,25,835	Repairs and Maintenance		95,51,937	
54,81,316	Salaries (Watch & Ward)		56,80,890	
-	Loss on assets written off		35,233	
1,74,205	Insurance		1,63,663	
1,36,07,666			1,66,58,033	
1,22,34,925	Establishment Expenses		1,47,08,378	
5,12,174	Legal & Professional expenses		3,76,431	
2,63,54,765			3,17,42,842	
(1,50,17,038)	Less: Reimbursement		(1,49,46,450)	
1,13,37,727				1,67,96,392
1,32,44,885	Depreciation			1,18,49,677
70,67,431	Auditorium Expenses	7		65,32,603
	Expenditure on Objects of Trust:			
1,05,68,498	Education excluding common expenses and depreciation		1,09,19,930	
1,78,71,057	Others	8	1,83,32,654	
2,84,39,555				2,92,52,584
4,89,80,273	Surplus carried over to Balancesheet			
	Notes to the Accounts	10		
10,90,69,871				6,44,31,256

Place: Mumbai
Dated: 20th August, 2018

As per our report of even date
C.V.K Associates
Chartered Accountants
Firm Registration No. 101745W

Sd/-
S.Y.Joshi
(Partner)
Membership No.32523

MUMBAI
year ended 31st March, 2018

Charity Comm.Reg.No. F1064
Date 17-09-1985

Previous Year Rs.	Particulars	Schedule	Rs.	Current Year Rs.
	Income			
69,45,518	Interest			1,12,96,138
	<u>Donations</u>			
2,22,79,930	Auditorium Donations		2,54,18,314	
51,01,072	Other Donations		17,93,127	
2,73,81,002				2,72,11,441
99,06,185	Educational Receipts			1,15,04,452
5,99,92,950	Profit on sale of fixed assets			-
	<u>Income from other sources:</u>			
68,800	Library Membership fees		68,550	
81,967	Sale of Books		68,089	
27,45,178	Miscellaneous Receipts Auditorium		37,11,966	
5,27,071	Miscellaneous Receipts Others	9	7,01,667	
1,200	Rangswar Membership fees		-	
14,20,000	Caretaker management fees		-	
48,44,216				45,50,272
-	Deficit carried over to Balancesheet			98,68,953
10,90,69,871				6,44,31,256

Income outstanding - Interest - Rs. 29,98,798/-
For Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

Sd/-
Hemant Takle
(Treasurer)

Sd/-
S.G. Kale
(General Secretary)

YASHWANTRAO CHAVAN PRATISHTHAN, MUMBAI
Current Liabilities As On 31-03-2018

SCHEDULE 1

2016-17 (Rs.)	Sr. No.	PARTICULARS	(Rs.)	2017-18 (Rs.)
	A	Expenses		
42,634	1	Vibhagiya Kendra Ambajogai	25,919	
1,36,150	2	Vibhagiya Kendra Latur	28,923	
-	3	Vibhagiya Kendra Ahmednagar	79,000	
1,50,000	4	Vibhagiya Kendra Nashik	1,00,000	
-	5	Vibhagiya Kendra Solapur	1,500	
-	6	Vibhagiya Kendra Aurangabad	5,605	
	7	Vibhagiya Kendra Thane	6,000	
1,00,000	8	Sou Venutai Chavan Public Charitable Trust	-	
54,528	9	Paryavaran Dakshata Manch	-	
4,83,312				2,46,947
	B	Advances		
	C	Rent and Other Deposits		
2,21,00,000	1	The Council of E.U. Chambers of Commerce in India	2,21,00,000	
90,00,000	2	Maharashtra Economic Development Council	90,00,000	
1,01,00,000	3	Mumbai First	1,01,00,000	
3,01,00,000	4	Pratham Mumbai Education Initiative	3,01,00,000	
10,00,000	5	The Maharashtra State Co-op Bank Ltd.	10,00,000	
20,00,000	6	Central Caterers	30,00,000	
52,83,192	7	Hall, Art Gallery and Rangswar, Sanskritik Sabhagrih Deposits	70,47,113	
2,92,200	8	Library Deposit	3,13,900	
11,18,170	9	Security, Retention, Earnest Money Deposit	11,17,298	
8,09,93,562				8,37,78,310
	D	Sundry Credit balances		
59,280	1	TDS Payable	1,32,355	
7,785	2	Others	-	
67,065				1,32,355
8,15,43,939		TOTAL		8,41,57,612

SCHEDULE - 2

YASHWANTRAO CHAVAN PRATISHTHAN, MUMBAI.
Statement of Immoveable Properties And Depreciation As On 31st March 2018

Sr. No.	Particulars	ORIGINAL COST				DEPRECIATION				W.D.V as on 31/03/2018 Rs.	W.D.V as on 31/03/2017 Rs.	
		Rate of Depreciation	Op. Balance 01/04/2017 Rs.	Addition Rs.	Deduction Rs.	Total Rs.	Op. Balance 01/04/2017 Rs.	Addition Rs.	Deduction Rs.			Total Rs.
A.)	Immoveable Properties											
1	Yashwantrao Chavan Centre Bldg.	10%	12,77,06,008	-	-	12,77,06,008	9,40,85,731	33,62,028	-	9,74,47,759	3,02,58,250	3,36,20,277
2	Virangula Banglow Karad	10%	49,43,052	-	-	49,43,052	41,66,231	77,682	-	42,43,913	6,99,139	7,76,821
	Total as on 31st March 2018		13,26,49,061	-	-	13,26,49,061	9,82,51,962	34,39,710	-	10,16,91,672	3,09,57,389	3,43,97,099
	Total as on 31st March 2017		13,62,54,685	-	36,05,625	13,26,49,060	9,70,20,238	38,21,899	25,90,175	9,82,51,962		
B.)	Landscaping Work											
4	Total as on 31st March 2018	10%	27,84,215	-	-	27,84,215	15,13,889	1,27,033		16,40,922	11,43,293	12,70,326
	Total as on 31st March 2017	10%	27,84,215	-	-	27,84,215	13,72,742	1,41,147	-	15,13,889		

SCHEDULE 5

**YASHWANTRAO CHAVAN PRATISHTHAN, MUMBAI
ADVANCES AS ON 31ST MARCH 2018**

2016-17 (Rs)	Sr No.	PARTICULARS	(Rs)	2017-18 (Rs)
-	A	TRUSTEES		-
3,80,641	B	EMPLOYEES		4,87,489
62,500	C	CONTRACTOR		
98,345	1	Powerzone System (I) Pvt. Ltd.	-	
-	2	Salil Vedak & Associates-Ground Floor Office	-	
-	3	Protech Solutions	2,31,417	
-	4	Tulsi Enterprises	90,000	
1,60,845				3,21,417
-	D	LAWYERS		-
1,00,66,019	E	OTHERS		
3,723	1	T.D.S.	1,29,57,952	
5,000	2	Maharashtra Mahila Vyaspeeth	6,823	
15,000	3	AIT Advance	4,553	
-	4	Shikshan Vikas Manch	11	
63,600	5	Nav Maharashtra Yuva Abhyan	184	
4,49,308	6	Service Tax	59,434	
	8	Others	1,09,840	
1,06,02,650				1,31,38,797
1,11,44,136		TOTAL		1,39,47,703

SCHEDULE-6

**YASHWANTRAO CHAVAN PRATISHTHAN, MUMBAI
CASH & BANK BALANCES AS ON 31st MARCH, 2018**

2016-17 (Rs)	Sr No.	PARTICULARS	(Rs)	2017-18 (Rs)
	A	SAVINGS BANK		
	1	The Maharashtra State Co-op. Bank Ltd. (a) Interest Account No.-49	56,345	
36,245		(b) Corpus Account No.-50	1,87,799	
2,61,234		(c) Foreign Contribution.-19775	3,019	
3,008	2	State Bank of India- A/c. No. 31501872983	3,20,470	
2,84,488	3	Bank of Baroda -Auditorium	16,08,256	
24,87,787	4	Bank of Baroda	20,74,721	
31,51,185	5	The Karad Janata Sahakari Bank Ltd. A/c 6488 (Karad Regional Centre)	46,760	
1,06,211	6	The Karad Janata Sahakari Bank Ltd. A/c 15811 (Karad Regional Centre)	54,201	
17,047	7	Union Bank of India Nagpur (Nagpur Regional. Centre)	21,776	
1,01,553	8	Pune Dist. Central Co-op. Bank Ltd. (Krishi Sahakar Vyas Peeth)	3,57,103	
2,99,302	9	Pune Peoples Co-op Bank Ltd. A/c- 2458 (Pune Regional Centre)	39,151	
22,485	10	Dena Bank, Mumbai	45,160	
1,83,057	11	Standard Urban Co. Op. Bank(Aurangabad Regional Centre)	19,781	
-	12	Ratnagiri Dist. Central Co-op. Bank (Ratnagiri Regional Centre)	2,49,269	
2,34,260	13	Latur Dist. Central Co-op. Bank Ltd. (Latur Regional Centre)	2,13,045	
2,50,318	14	Vishwas Co-op. Bank Ltd., Nashik (Nashik Regional Centre)	40,787	
92,535	15	Union Bank of India -Amhednagar Kendra	1,05,109	
55,170	16	Bank of Maharashtra-Thane Kendra	2,136	
55,122	17	Solapur Dist. Central Co-op. Bank-Solapur Kendra	2,50,574	
1,57,103	18	State Bank of India - Karad	2	
-	19	State Bank of Hyderabad-Ambajogai Beed Kendra	1,48,812	
1,40,779	20	Aurangabad Dist. Central Co-op. Bank Ltd. (Aurangabad Regional Centre)	73,537	
73,537				
80,12,425				58,44,275
	B	CURRENT ACCOUNT		
	1	The Maharashtra State Co-op. Bank Ltd. Account No. 2	29,656	
29,892	2	State Bank of India -A/c. No.- 31504352950	70,375	
71,024	3	Bank of Baroda-Auditorium	8,44,470	
1,07,752	4	Bank of Baroda	2,17,744	
1,58,039				
3,66,706				11,62,245
	C	CASH BALANCE		
	1	Main Office	52,001	
21,733	2	YCP Academy of Information Technology	10,000	
2,462	3	Krishi Sahakar Vyas Peeth,Pune	10,174	
20,564	4	Konkan Regional Office	6	
1,385	5	Aurangabad Regional Office	146	
146	6	Nagpur Regional Office	3,993	
968	7	Thane Kendra	701	
150	8	Ahmednagar Kendra	580	
580	9	Ambajogai Kendra	5,343	
-	10	Karad	803	
-				
47,988				83,747
84,27,119		TOTAL		70,90,267

SCHEDULE-7

YASHWANTRAO CHAVAN PRATISHTHAN, MUMBAI
EXPENDITURE RELATING TO AUDITORIUM OF TRUST AS ON 31ST MARCH 2018

2016-17 (Rs)	Sr No.	PARTICULARS	(Rs)	2017-18 (Rs)
43,62,327	1	Salary		44,38,959
2,67,144	2	Conveyance		3,05,269
10,50,925	3	Electricity Charges		5,84,760
35,735	4	Printing & Stationary		67,207
27,604	5	Telephone Charges		10,702
6,90,725	6	Audio Visual Operating Charges		5,18,539
4,59,310	7	Volunteering Charges		4,95,446
1,20,313	8	General Expenses		1,11,723
70,14,083		TOTAL		65,32,603

SCHEDULE-8

YASHWANTRAO CHAVAN PRATISHTHAN, MUMBAI
EXPENDITURE ON OBJECTS OF TRUST AS ON 31ST MARCH 2018

2016-17 (Rs)	Sr. No.	PARTICULARS	(Rs)	2017-18 (Rs)
3,14,447	1	Birth and Death Anniversary of late Shri Y.B. Chavan.		3,23,539
	2	NATIONAL / STATE AWARDS		
	1	Bhujangrao Kulkarni- State Award 2017	2,00,000	
	2	MM Sharma - National Award 2017	5,00,000	
2,00,000	3	Yashwantrao Chavan State Award 2016- Shri Pratapshethdada Salunkhe	-	
5,00,000	4	Yashwantrao Chavan National Award 2016-Shri Nandan Nilekani	-	
10,000	5	Justice Y.V.Chandrachud Award 2016	-	
7,10,000				7,00,000
	3	PROGRAMME / WORKS ORGANISED BY KENDRA / UNITS OF PRATISHTHAN		
13,89,533	1	7th Yashwant International Film Festival	5,06,216	
-	2	8th Yashwant International Film Festival	12,36,795	
67,420	3	Srujan	83,460	
3,21,028	4	Aurangabad Vibhagiya Kendra	10,27,226	
2,25,637	5	Karad Vibhagiya Kendra	9,60,799	
3,07,314	6	Konkan Vibhagiya Kendra	3,34,244	
1,76,841	7	Nagpur Vibhagiya Kendra	3,75,335	
2,54,841	8	Nashik Vibhagiya Kendra	5,89,837	
2,46,537	9	Pune Vibhagiya Kendra	2,61,534	
2,37,663	10	Latur Vibhagiya Kendra	1,88,968	
1,05,795	11	Ambajogai Vibhagiya Kendra	1,76,729	
90,250	12	Ahmednagar Vibhagiya Kendra	2,29,061	
2,12,161	13	Thane Vibhagiya Kendra	2,81,144	
44,397	14	Solapur Vibhagiya Kendra	1,06,529	
-	15	Navi Mumbai Vibhagiya Kendra	1,00,000	
3,62,562	16	Krishi & Sahakar VyasPeeth	3,70,639	
5,98,588	17	Legal Aid & Advice Forum	1,79,108	
8,42,093	18	Maharashtra Mahila VyasPeeth	5,89,099	
17,62,081	19	Nav Maharashtra Yuva Abhiyan	20,18,893	
5,70,894	20	Sanskritik Vibhag	6,83,865	
79,164	21	Shikshan Vikas Manch	7,88,789	
11,86,157	22	Apang Hakka Vikas Manch	24,84,603	
2,53,375	23	Paryavaran Sanvardhan Kaksha	2,70,986	
2,47,179	24	Senior Citizens Programme	1,35,872	

Schedule-8 Continued on page 119

Schedule-8 Continued from page 118

2016-17 (Rs)	Sr. No.	PARTICULARS	(Rs)	2017-18 (Rs)
-	25	Govind Talwalkar Shraddhanjali programme	28,400	
-	26	N.D. Manohar Satkar Programme	18,530	
1,96,750	27	Vartapatra Expenses	1,64,500	
3,07,607	28	Vidnyanganga	2,68,426	
3,31,780	29	Devarashtre Expenses	3,72,671	
9,47,500	30	YCP Website	5,50,000	
2,00,485	31	Defence Seminar	14,200	
33,000	32	National Association for the Blind-CD-Sahyadriche Vare	53,625	
-	33	Aditya Prakashan Books	14,700	
-	34	Aksharmaya Expenses	17,000	
-	35	Ramesh Chavan Books	1,43,125	
-	36	Bhishmaraj Bam Smruti Sabha	14,237	
-	37	Madhav Santaji Atkore books	10,000	
-	38	Medical Camp	15,502	
-	39	Rohan Prakashan Expenses	31,142	
-	40	Vishwas kashyap books	1,40,000	
-	41	Yoga Classes Expenses	18,326	
50,000	42	Gandhiji Hote Mhanun-Books	-	
5,08,280	43	6th Yashwant International Film Festival	-	
34,38,862	44	Elocution & Composition Competition	-	
28,544	45	Jagar Janivechya Tumachya Amachya Lekicha	-	
1,45,997	46	Dushkal Nivaran Expenses	-	
2,98,651	47	Digitasation of Karad Papers	-	
2,00,000	48	Sakal Papers Pvt. Ltd. Lokmanya to Mahatma-Translation of Book in English	2,00,000	
3,82,644	49	Y.B.Chavan books on website-www.ybchavan.in	-	
1,66,51,610				1,60,54,115
	4	DONATIONS		
1,75,000	1	Sarvajanik Utsav Samiti, New Delhi	1,75,000	
-	2	Pradhya Pathshala Mandal - Computerisation of Dharmakosh	10,00,000	
-	3	Balgandharva Sangeet Rasik Mandal	40,000	
20,000	4	Indian Institution of Public ADMN	40,000	
1,95,000				12,55,000
1,78,71,057		TOTAL		1,83,32,654

SCHEDULE- 9

**YASHWANTRAO CHAVAN PRATISHTHAN, MUMBAI
DETAILS OF MISCELLANEOUS RECEIPTS OF TRUST AS ON 31ST MARCH 2018**

2016-17 (Rs)	Sr No.	PARTICULARS	(Rs)	2017-18 (Rs)
568	1	MISC RECEIPTS- KRISHI AND SAHAKAR		-
1,22,531	2	MISC RECEIPTS OTHERS		3,16,101
480	4	MISC. RECEIPTS-DEVTRASHTRE		
87,715	5	YCP MAHA MAHILA VYASPEETH RECEIPTS		33,959
2,41,532	6	YCPMAHA SAHAKARI GRIHA NIRMAN VYASTHAPAK VARG RECEIPTS		2,32,497
65,850	7	7TH YIFF RECEIPTS		-
8,395	8	ROYALTY		2,198
	9	8TH YIFF RECEIPTS		48,200
-	10	Nava Maharashtra Yuva Abhyan Receipts		33,512
-	11	Yoga Class Receipts		35,200
5,27,071		TOTAL		7,01,667

**YASHWANTRAO CHAVAN PRATISHTHAN, MUMBAI
ACCOUNTS FOR THE YEAR ENDED 31st MARCH, 2018**

NOTES TO THE ACCOUNTS

I. SIGNIFICANT ACCOUNTING POLICIES

- i) Method of Accounting:**
As per the policy consistently followed by the Pratishthan, items of income and expenditure are accounted on cash basis. Advance receipts are accounted as income on occurrence of events.
- ii) Fixed Assets:**
Fixed assets are recorded at cost of acquisition or construction and are stated at written down value.
- iii) Investments**
Investments are stated at cost.
- iv) Depreciation:**
Depreciation has been provided at the rates and in the manner prescribed under Income Tax Rules by written down value method, except for Library Books and Distribution Rights of Film.

Library books are depreciated at 10%. It is calculated for the entire year irrespective of the date of addition.

The film based on life achievements of Late Shri. Yashwantrao Chavan for promotion of his thoughts was capitalized in 2014 with the effective life as 5 years and is depreciated using Straight Line method of accounting.
- v) Retirement Benefits**
Liability for gratuity and leave encashment on Balance Sheet date will be accounted as and when paid.
- vi) Books Received in donation**
Books received as donation have been accounted for as Fixed Assets at Re.1/- per book. The corresponding amount has been treated as Fund.

II. NOTES ON ACCOUNTS

I Contingent Liability

a) Lease Charges payable to Government

The Government of Maharashtra has leased an area of 3948.75 sq. metres of land for a period of 99 years for construction of Building. It has also permitted the leasing of area in the building to the extent of 15% for commercial use. The Government of Maharashtra has decided that in such cases the lessee would be required to pay market rent for the proportionate land. This rate is to be reviewed after a period of 15 years. Pratishthan had taken up with the Government not to levy the commercial rate but the Government had not agreed to the request. The Government of Maharashtra has further directed that the lease rent on this basis should be paid to the Collector of Mumbai.

An area of 821.53 square metres Built-up area (445 sq.metres on 1.5.1994 and 376.53 sq. metres on 15.7.06) has been leased to The Maharashtra State Co-operative Bank Limited on rent of Re. 1/- per annum. Out of this area, 195.00 sq. metres was returned to the Pratishtan in April 2000. However, realizing the possible impact of the Government order the Pratishtan has made an appeal to the Chief Minister of Maharashtra pointing out that such action would adversely affect the working of philanthropic trusts which are doing very good work. It has also been suggested that the rent should be at a nominal rate for the first 25 years, 10% of the market rate for the next 25 years and 15% of the market rate thereafter.

In March 2006, the Collector, Mumbai has forwarded a demand for ground rent of Rs.4,09,48,375/- in respect of land area of 812.85 sq. metres corresponding to 1,081.10 sq. metres built up area for the period 1.2.1993 to 31.1.2006. The Government of Maharashtra and the Collector, Mumbai have been informed that the question of ground rent is under consideration of Government as stated above and the matter should be kept pending till final orders are received. However, Collector of Mumbai has sent another letter dt. 14.05.2010 demanding to pay ground rent Rs.4,25,63,683/-. In this connection the President of the Pratishtan has written a letter to the Hon. Chief Minister by his letter dated 10.6.2010 asking that the notice be kept in abeyance. However, the reserve fund of Rs.4.25 crores for meeting the liability of lease rent has been created in the accounts of financial year 2009-2010. An additional provision of Rs.0.75 crores has been created in current year against the said liability.

b) Income Tax Demands

A demand notice has been received from Income Tax Authorities for A.Y. 2010-11 amounting to Rs. 51,81,440/- for which appeal is in process. Further demand notice have been received from the Income Tax Authorities for A.Y.2011-12 for Rs.61,44,900/-, for A.Y. 2012-13 for Rs.67,96,940/-, for the A.Y.2013-14 for Rs.71,47,220/-, for the A.Y.2014-15 for Rs.69,61,610/- and for the A.Y.2015-16 for Rs.41,91,450/- for which appeal is in process. Pratishtan has also filed Stay application for all the assessment years. However, Pratishtan has received letter from ITO for A.Y.2012-13 stating that Pratishtan's Stay application has been rejected and Pratishtan has been ordered to pay 50% of demand Rs.33,96,470/- in 6 equal installments starting from 15-9-2015 and balance by 15th of every month. As per the advice from the Income Tax Consultant, Pratishtan had appealed to the Commissioner of Income tax against the recovery order of ITO by letter dt.24-8-2015. Commissioner of Income tax (E) by order dated 5-10-2016 has stayed the demand till the disposal of appeal by the first Appellate Authority for A.Y.2010-11 to A.Y.2013-14.

Subsequently, Commissioner of Income tax (E) by order dated 5-10-2016 has stayed the demand till the disposal of appeal by the first Appellate Authority for A.Y.2010-11 to A.Y.2013-14.

However, by order dated 16th January, 2017, Income Tax Authorities have sent a revised demand of Rs.81,93,990/- for the A.Y.2012-13.

The final hearing for assessment from A.Y. 2010-11 to A.Y. 2013-14 has not been taken up by the Income Tax department yet.

c) Service Tax Demands

Notice has been received from the Office of the Commissioner of Service Tax-I, Mumbai dt.13th January, 2016. The notice has shown service tax payable of Rs.40,55,866/- for the period from October 2010 to March 2015. The service tax was charged on donations, educational fees/donations, Library membership fees, Rangswar membership fees, caretaker fees and catering donations. Pratishtan has made submissions in this matter by letter dt.20th March, 2016. However Pratishtan has paid Rs. 45,14,534/- which includes Service Tax of Rs. 39,54,010/- as calculated by Pratishtan for the period from October 2010 to March 2015 & balance of Rs 5,60,524/- calculated as interest for the period 2010 to 2011. Interest payable for the period from

April 2011 to March 2015 amounting to Rs.15,91,854/- is yet to be paid, pending consideration by the tax authorities on Pratishtan's request for waiver.

Out of Rs.45,14,534/- paid by Pratishtan as Service Tax, Pratishtan has accepted liability of Rs. 19,48,397/- and is in the process recovery of said amount from the consumer of services. The balance amounting to Rs. 25,66,137/- is paid as Service Tax under protest and a personal hearing opportunity has been requested.

Service tax department has issued a show cause notice, dated 7th April 2016, raising a demand of Rs. 96,57,493/- for the period 1st Oct 2010 to 31st March 2015. The said demand amount of Rs. 96,57,493/- includes demand amount of Rs. 40,55,866/- already raised by Service Tax department vide notice dated 13th January 2016. Pratishtan has further paid Rs.41,86,486/- in year F.Y. 2016-17 against this notice for the period from October 2010 to March 2015.

Service tax department by letter dt.11-12-2017, 8-2-2018 and 12-3-2018 sent notice for seeking information for the FY 2015-16, FY 2016-17 and from 1-4-2017 to 30-6-2017. Pratishtan by letter dt.2-4-2018 has provided all the details of the service tax paid during these years.

d) Property Tax Demand

A special notice under section 162/sub-section (2) of the Mumbai Municipal Corporation Act 1888 dated 28.3.2009 has been received after the construction of additional floor in the Chavan Centre. The rateable value of the Chavan Centre Building has been shown (from 1-9-2009) as Rs. 35,58,560/- N.P.A. with demand of property tax of Rs. 28,44,777/- for the year 2008-09 and Rs. 40,03,380/- for the year 2009-10 as against the earlier rateable value of Rs. 10,90,055/- and property tax Rs. 12,26,310/- upto the year 2007-08. We have submitted a representation to MCGM against this rateable value. But after further investigation MCGM modified the rateable value from Rs. 35,58,560/- to Rs. 24,71,000/- w.e.f. 1.9.2008. In the meantime Pratishtan has filed the case in the Court of Small Causes against BMC. The matter regarding property tax is pending with The Court of Small Causes at Mumbai. However, the provision of Rs. 50 Lakhs for the liability of property tax has been made in the accounts of financial year 2009-10. Brihanmumbai Mahanagarपालिका by their letter no. AA &C/A/20/2011-12 dt. 6th July, 2012 has requested for out of court settlement in the matter. Board of Trustee in its meeting held on 22nd September, 2012 has approved the proposal for out of court settlement. Shri Sharad Kale, General Secretary of the Pratishtan attended the out of court settlement meeting on 31st October, 2012 and expressed the views of the Pratishtan. Now, Brihanmumbai Mahanagarपालिका by their letter dt.26th March, 2013 has revised the rateable value to Rs.8,01,800/- for residential purpose and Rs.10,06,360/- for non-residential purpose as recommended by out of court settlement committee subject to withdrawal by the Pratishtan of the appeal in the Court of Small Causes at Mumbai. The matter is being taken up with the Hon. Court of Small Cause at Mumbai. Due to oversight, the Appellant missed the date of the matter, as the Appellant were under impression that the matter is likely to be settled and it will be taken care of by the Advocate on record and for 5 consecutive dates the matter was not attended by the Appellant nor by Advocates and thus the matter was dismissed on 20-12-2014 for want of prosecution. Therefore, Pratishtan has appointed new Advocate and the new case have been restored on 2-7-2016 with Hon. Court of Small Cause at Mumbai.

As per bill issued by Brihanmumbai Mahanagarपालिका, the total disputed outstanding demand for property tax till date, as on 31st March 2018, is Rs 4,57,02,731/-. However, Pratishtan is paying the property tax at earlier rate every year.

- ii) In the opinion of the Trustees current assets, advances and deposits have value on realization in the ordinary course of the Trust activity approximately the same at which they are stated.

- iii) Balances of debtors, creditors, advances and other party accounts are subject to confirmation and consequent reconciliation and adjustments, if any.
- iv) The Trust has constructed Yashwantrao Chavan Centre Building out of the amounts received by way of donations or grants. The depreciation on the said building is charged to Income & Expenditure Account. The trust draws the amount equal to the depreciation provided in the books of accounts from building fund.

The accumulated depreciation as at the start of the year on Yashwantrao Chavan Centre Building amounts to Rs. 9,40,85,731/- whereas the amount transferred from Yashwantrao Chavan Centre Building Fund to the Income & Expenditure Account amounts to Rs. 9,82,51,962/-. This has resulted in an excess transfer from Fund which amounts to Rs. 41,66,231/- in the earlier years.

For the current year, the amount to be transferred from Yashwantrao Chavan Centre Building Fund to the Income & Expenditure Account on account of depreciation for the year on Yashwantrao Chavan Centre Building amounts to Rs. 33,62,028/-. The balance of Accumulated depreciation as at the year-end amounts to Rs. 9,74,47,759/-.

In order to match the total transfer from the Fund vis-à-vis the Accumulated depreciation on the Center Building at Rs. 9,74,47,759/-, there is a net write back of Rs. 8,04,203/- to the Fund Account. The said write back is on account of the excess transfer from fund over the current year's depreciation.

Signature for Schedules 1 to 10

**As per Report of even date
C.V.K, Associates
Chartered Accountant
Firm Registration No. 101745W**

For Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

**sd/-
S.Y. Joshi
(Partner)**

**sd/-
Hemant Takle
(Treasurer)**

**sd/-
S.G. Kale
(General Secretary)**

**Membership No. 32523
Place: Mumbai
Dated: 20th August, 2018**

THIS PAGE IS LEFT INTENTIONALLY BLANK

‘यशवंतराव चव्हाण राज्यस्तरीय पारितोषिक २०१७’ चे विजेते
 ज्येष्ठ सनदी अधिकारी मा. श्री. भुजंगराव कुलकर्णी यांना राज्यस्तरीय पारितोषिक प्रदान करताना प्रतिष्ठानचे
 अध्यक्ष मा. श्री. शरदराव पवार सोबत कोषाध्यक्ष श्री. हेमंत टकले, कार्याध्यक्षा सौ. सुप्रिया सुळे, श्री. डॉ.
 सदानंद मोरे, यशवंतराव चव्हाण पुरस्कार समितीचे अध्यक्ष डॉ. अनिल काकोडकर, सरचिटणीस श्री. श. गं.
 काळे, उपाध्यक्ष श्री. अरुण गुजराथी, व श्री. सतीश सहानी.

यशवंतराव चव्हाण राज्यस्तरीय पारितोषिक २०१७’ चे विजेते
 ज्येष्ठ सनदी अधिकारी मा. श्री. भुजंगराव कुलकर्णी सत्काराला उत्तर देताना. व्यासपीठावर कोषाध्यक्ष
 श्री. हेमंत टकले, श्री. डॉ. सदानंद मोरे, कार्याध्यक्षा सौ. सुप्रिया सुळे, यशवंतराव चव्हाण पुरस्कार समितीचे
 अध्यक्ष डॉ. अनिल काकोडकर, अध्यक्ष मा. श्री. शरदराव पवार, उपाध्यक्ष श्री. अरुण गुजराथी,
 सरचिटणीस श्री. श. गं. काळे व श्री. सतीश सहानी.

पद्मविभूषण

पुरस्कार मिळाल्याबद्दल
मा. शरदचंद्रजी पवारसाहेब
यांचे मनःपूर्वक अभिनंदन...